

ТӨРТІНШІ ӨНЕРКӘСІПТІК РЕВОЛЮЦИЯ ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ АДАМИ КАПИТАЛ

қалалық тамыз педагогикалық кеңесінің
МАТЕРИАЛДАРЫ

МАТЕРИАЛЫ
городского августовского педагогического совещания

ЧЕЛОВЕЧЕСКИЙ КАПИТАЛ В УСЛОВИЯХ ЧЕТВЕРТОЙ ПРОМЫШЛЕННОЙ РЕВОЛЮЦИИ

**«ТӨРТІНШІ ӨНЕРКӘСІПТІК РЕВОЛЮЦИЯ ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ
АДАМИ КАПИТАЛ»
қалалық тамыз педагогикалық кеңесінің
МАТЕРИАЛДАРЫ**

**МАТЕРИАЛЫ
городского августовского педагогического совещания
«ЧЕЛОВЕЧЕСКИЙ КАПИТАЛ В УСЛОВИЯХ ЧЕТВЕРТОЙ
ПРОМЫШЛЕННОЙ РЕВОЛЮЦИИ»**

Ақтөбе, 2018 ж.

ӘОЖ 543
КБЖ 68.22
Қ13

РЕДАКЦИЯЛЫҚ АЛҚА

А.К.Кабиева, Ж.Б.Шалабаева, Қ.С.Иманғалиев, М.М.Ильясов

Қ13 «Төртінші өнеркәсіптік революция жағдайындағы адами капитал» қалалық тамыз педагогикалық кеңесінің материалдары = материалы городского августовского педагогического совещания «Человеческий капитал в условиях четвертой промышленной революции» - Ақтөбе, 2018 ж - 162 бет. - қазақ, орыс, ағылшын тілдерінде.

ISBN 569-805-5879-54-8

Жинаққа қалалық тамыз педагогикалық кеңесінің материалдары енгізілді. Ұсынылып отырған материалдар адами капиталын сапалы тәрбиелеу мәселелеріне, білім, тәрбие беру жүйесін жаңғыртуға, білім сапасын арттыру мен басқаруға, талқылауға арналған.

Конференцияның материалдары білім беру жүйесін, мазмұнын жаңғырту, оқу бағдарламаларын, оқулықтарды талапқа сай құрастыру, мұғалімдер біліктілігін арттыру, оқушылар білімін күнделікті жағдайда пайдалану қабілеттері мониторингі, оқу-тәрбие үрдісін тиімді ұйымдастыру, жүргізуді материалдық-техникалық, психолого-педагогикалық, техникалық және ғылыми-әдістемелік қамтамасыз ету мәселелерінен тұрады.

Жинақ материалдары мектепке дейінгі, мектеп және қосымша білім беру педагогтары, ата-аналар, педагогикалық мамандық студенттері және бала тәрбиесі мәселесі алаңдататын қалың көпшілікке арналған.

В сборнике представлены материалы городского августовского педагогического совещания. Материалы конференции посвящены проблемам качественного воспитания человеческого капитала, модернизации системы образования, повышению и управлению качеством образования.

Темы материалов конференции посвящены обновлению содержания образования, созданию учебных программ, учебников, повышения квалификации учителей, мониторингу способности учащихся применять полученные знания в повседневных ситуациях, а также вопросы по материально-техническому, психолого-педагогическому, технологическому, научно-методическому обеспечению организации и проведению учебно-воспитательного процесса.

Опубликованные материалы могут быть использованы педагогами дошкольных, школьных организаций и дополнительного образования, родителями, студентами педагогических специальностей и всеми, кто интересуется проблемами воспитания детей.

ӘОЖ 543
КБЖ 68.22

ISBN 569-805-5879-54-8

ТӨРТІНШІ ӨНЕРКӘСІПТІК РЕВОЛЮЦИЯ ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ АДАМИ КАПИТАЛ

Человеческий капитал в условиях четвертой промышленной революции

Сапалы білім беріп, бәсекеге қабілетті тұлға тәрбиелеу үшін біз жыл сайын тамыз кеңесінде кездесіп, рухани жағынан дамыған, табысты азаматты қалыптастыру, «білікті адамға» бағытталған білімге көшу жайында өз пікірімізбен бөлісеміз.

Біз, төртінші өнеркәсіптік революция дәуірінде технологиялық, экономикалық және әлеуметтік салалардағы терең және қарқынды өзгерістер кезеңіне қадам басып келеміз. Бұл біздің азаматтық құқықтарымызды іске асыруымызды, балаларымызды қалай тәрбиелейтінімізді түбегейлі өзгертуде.

В 2017-2018 учебном году казахстанская система образования сделала значительный рывок на пути к новым технологиям, мы стали свидетелями масштабных преобразований. Это было и создание условий для развития полиязычия, успешная реализация в 5 пилотных школах душевного финансирования, укрепление материально-технической базы, внедрение цифровых технологий, обновленного содержания образования.

Переход на обновленное содержание реализуется поэтапно. Так, если на 1 сентября 2017 года перешли 2,5,7 классы, то с этого учебного года перейдут 3, 6, 8 классы.

В минувшем году в средней школе-лицее №23 было введено трехязычное обучение, а в 30 пилотных школах четыре предмета велись на английском языке, что в эпоху глобализации экономики очень важно для развития интеллектуальной личности.

82 педагога прошли обучение, что говорит о том, что наши учителя заинтересованы в изучении и преподавании своих предметов на английском языке.

Впервые в 33 школах города открыты пилотные классы (а именно 8 классы), где по учебникам и методике «Білім инновация лицейлері» обучали английскому языку за счет школьного компонента.

Самым знаковым событием года можно считать включение системы образования города в республиканский проект «Цифровой Казахстан». Во всех школах используется автоматизированная система «Күнделік». В ней зарегистрировано более 100 тыс. человек.

В организациях образования ведется целенаправленная работа по установке турникетов системы контроля и управлением доступа. Данная система интегрирована с мобильным приложением «Кунделик», что позволит родителям контролировать посещение детьми школы. Это многофункциональная карта, в дальнейшем, пополняя на нем счет, можно будет оплачивать за питание в школьных столовых. Переход на безналичные расчеты по электронным картам имеет ряд преимуществ. А после внедрения системы электронного билетирования появится возможность оплачивать за проезд в общественном транспорте.

Используемая в учебном процессе образовательная платформа «Билим Лэнд» позволяет учителям эффективно применять на уроках цифровые образовательные ресурсы, организовывать дистанционное обучение.

В мае текущего года в 5 пилотных школах открыты IT-кабинеты цифровых технологий, где расширяются возможности учащихся в освоении языка программирования, дети научатся создавать игры и анимации, разрабатывать веб-сайты, осваивают высокоуровневый язык программирования Python. К началу нового учебного года во всех школах подготовлены IT-классы, оснащенные современным программным обеспечением.

Наряду с этим, для педагогов информатики организованы трехэтапные курсы, в августе текущего года 75 человек прошли обучение по первому модулю, следующие курсы по двум оставшимся модулям будут организованы в сентябре и октябре текущего года. Такое интенсивное развитие в образовании нашей страны не может не радовать казахстанцев!

Білім сапасы-ұстаз біліктілігінде. Осы орайда, қала мектептерінде жана мазмұнды білім беру бағдарламасы аясында 1912 мұғалім, 34 мектеп директоры, 106 мектеп директорларының орынбасары білімін жетілдірді.

Мұғалімдердің заман талабынан қалмауы үшін жаңартылған білім мазмұны бойынша шет тілін білгені жөн. Мұны жіті түсінген ұстаздар шет тілін білуге құлшыныс білдіруде.

Үш тілде оқыту жұмыстарын ұйымдастыру мақсатында физика, химия, биология, информатика пәндерін ағылшын тілінде оқыту үшін 266 мұғалімдер курстан өткізілді.

Потенциал учителей города высокий: более 46% имеют первую и высшие категории.

В текущем году внесены изменения в Правила назначения директоров школ, внедрена новая модель аттестации педагогических кадров. Новая модель позволила педагогам и приравненным к ним лицам получить квалификационные категории «педагог», «педагог-эксперт», «педагог-исследователь», «педагог-мастер».

Так, по результатам двухэтапной аттестации 381 учителю присвоена квалификационная категория «педагог - исследователь» 297 - «педагог-эксперт». В зависимости от уровня категории, заработная плата учителя будет увеличена на 30-50%. Это не может нас не радовать!!!

Сегодня мы много говорим о стимулировании работы учителя, и, наверное, одной из главных составляющих является материальная поддержка педагогов.

В течение года труд более 50 педагогов отмечены наградами и премиями городского, областного, республиканского уровней.

Обладателем республиканского звания «Лучший педагог-2018» стала Утепова Мадина Жамаладиновна, учитель истории гимназии №51. Макарова Елена Геннадьевна заместитель директора по УВР СШГ №17 стала призером Республиканского конкурса на лучшую программу развития школы.

По стопам опытных наставников идут молодые коллеги. Победителями и призерами республиканской педагогической олимпиады «Талантливый учитель - одаренным детям» стали 6 педагогов. Это учителя СШ №8, СШГ №21, СШГ №32 и 3 учителя Новой средней школы.

Сапалы білім беру үшін оқушыларды оқулықпен толығымен қамту- білім бөлімінің басты міндеті.

Осы орайда білім беру ұйымдарын оқулықтармен қамтамасыз ету үшін жаңа оқу жылына 789 млн. 507 мың 711 тенге бөлінді, 11 баспамен келісім –шарт жасалынды. Қазіргі таңда оқулықтар қалаға жеткізіліп, мектептерге таратылуда.

Оқулықпен қамту мәселесін шешу үнемі басты назарда.

Білімді оқушы - ел болашағы!

Бүгінгі білімді оқушы- ертеңгі ел тұтқасын ұстайтын азамат. Сол білімді оқушы бойында тапқырлық, алғырлық қалыптастыратын – балабақша мен мектеп.

Біздің негізгі міндеттер – мектепке дейінгі ұйымында 100% балаларды дайындау.

Ол үшін біз қандай жұмыстар атқарып жатырмыз?

Балабақшаларды ашу үшін мемлекеттік – жекеменшік әріптестікті дамытып, жекеменшік бизнесті білім саласындағы инфрақұрылымды салуға тартудамыз. Бұл бағытта жақсы нәтижелер көрсетіліп келеді.

Қазіргі таңда Ақтөбе қаласы білім бөлімінің желісі бойынша 146 мектепке дейінгі ұйымдар қызмет атқарады

Былтырғы оқу жылымен салыстырғанда мектепке дейінгі тәрбиемен - 88,7% бала қамтылса, биыл мектепке дейінгі тәрбиемен -95%-ға жеткізілді.

Жеке меншік балабақшаларда мемлекеттік тапсырысты ұлғайту бойынша жұмыс жалғасып жатыр.

Ақтөбе қаласының әкімдігі тапынан мектепке дейінгі білім беру саласында көрсетілетін мемлекеттік қызметтерді автоматтандыру және олардың ашықтығын қамтамасыз ету арқылы жемқорлық фактілерінің алдын алу, әрі оларды болдырмау мақсатында жасалған жұмыстар Ақтөбе қаласында 99 пайызға орындалып, жолдама берудің автоматтандырылған жүйесі құрылды.

Сонымен қатар балаларды мектепке дейінгі білім берумен қамтуды жүзеге асыруда жекеменшік балабақшалар елеулі үлес қосуда. Атап айтсақ:

Оңтүсік-Батыс-2 елді мекенінде орналасқан жеке кәсіпкер Искендированың «Жан бала» балабақшасы 150 орын қазіргі заманауи талапқа сай ашылып, жұмыс жасап жатыр.

Бауырластар-1 елді мекенінде жеке кәсіпкер М.Абубакировтың 2 балабақша ғимараты салынған. Қазіргі уақытта 1-ші ғимараты толығымен аяқталып, жабдықталған. «Аян» атты балабақшасының ашылуы қыркүйек айында жоспарланып отыр.

Соған қарамастан, қаламыз өндірістік қала болуына қарай халықтың қоныс аударуы, яғни жаңа салынған үйге қоныстануына байланысты Нұр Ақтөбе және Батыс-2, мөлтек ауданындарында балабақша тапшылығы туындап отыр.

Алдағы уақытта Нұр-Сити қалашығында сол көп қабатты үйлері бар ауданда қосымша балабақшалар салынумен балабақша тапшылығы шешілмек.

Батыс-2 ауданында 235 орынға арналған балабақша ашу жоспарлануда.

Сонымен қатар, алғашқы болып қаламызда 6 мектепке дейінгі ұйым сенімгерлік басқаруға көшті. Бұл жұмыс алдағы уақытта да жалғасын табады.

Осылайша қадамдап жоспарымызға сәйкес 100 пайызға жету мүмкіндігі күтілуде.

Қазіргі кезде өзекті күйінде қалып отырған - үш ауысымды мектептер мәселесі.

Былтырғы жылы қаламызда 13 мектеп 3 ауысымда оқып аяқтады.

Жыл сайын оқушылар контингенті 5000 балаға артып отыр. 2018-2019 оқу жылында 74800 оқушы болады деп болжануда.

2017-2018 оқу жылында бірінші сыныпқа 8588 бала қабылданды, ал жаңа оқу жылында 9063 бала жоспарлануда.

Үш ауысымда білім беретін мектептердің проблемасын шешудің жолы - жаңа мектептер салу. Бүгінгі таңда жалпы білім беретін орта мектептер саны өсуде. Егер 2016 жылы -71 мектеп болса, 2017 жылы мектеп саны - 77 дейін көбейді.

Биылғы жылы 6 (+ Асем) мектептің құрылысы аяқталып, 1 қыркүйегінде қолданысқа беріледі.

Жаңа мектептер салынғанмен проблемасы толық шешілмеген үш ауысымды мектептер де бар. Мәселен, жаңа мектептердің ашылуына орай, үш ауысымдық мәселесі 6 мектепте шешілгенмен, өкінішке орай, №13 ОМ (1342 оқушы), №64 ОМ (1315 оқушы) туындап отыр.

«Нұр Ақтөбе» ауданындағы 900 орындық мектеп салынып біткенше, №60 орта мектебіндегі үш ауысымдық мәселесі толық шешімін таппай отыр.

Сондай-ақ, №9, 21, 27, 29 орта мектептерде қосымша құрылыс жүргізіліп, бұл үш ауысымдық проблемасының шешілуіне септігін тигізіп отыр.

Жыл сайын қала мектептерін күрделі жөндеуден өткізу үрдіске айналды.

Мектеп жұмысы нәтижесінің негізі білім мен қорытынды аттестация сапасының көрсеткіштері болып табылады.

2017-2018 оқу жылының қорытындысы бойынша білім сапасы-63,7%, үлгерім -99,9%-ды құрады.

Биылғы оқу жылының Ұлттық бірыңғай тест қорытындысы бойынша қала мектептерінің түлектері өткен оқу жылына қарағанда жоғары нәтиже көрсетті, орташа балл 82,5 (+0,9). Облыс түлектерінің арасынан қала мектебінің 2 оқушысы жоғары нәтижемен ерекшеленді. Олар №53 ОМ оқушысы Алпамыс Ақжол 137 балл жинаса, №50 ОМ оқушысы Иманғазин Ақжол 134 балл алды.

Орта мектеп курсы бітірген оқушылардың саны былтырғы оқу жылында 651 (22,9%) оқушы мемлекеттік білім беру гранттарының иегері болса, биылғы оқу жылында 931 оқушы грант иегері атанып отыр, бұл ҰБТ тапсырған түлектердің 37% -ы. Яғни, мемлекеттік грант иегерлерінің саны артты. Олардың ішінде Қазақстандық Жоғары оқу орындарының білім гранттарын иеленген оқушылар саны ең көп мектептер: №51 гимн.- 49 түлек, №32 ОМГ- 48 түлек, №21 ОМГ- 42, Қарғалы қазақ орта мектебі мен №30 ОМ- 32, №23 ОМЛ- 31, №6 ОМ- 30, №56 ОМ- 29. «Алтын белгі» иегерлерінің 108 мемлекеттік грант иегері атанса, 12-сі бюджеттік негізде жоғарғы оқу орындарына түсті.

Қазіргі таңда барлық әлем жұртшылығының назарын аударып отырған мәселе баланың мүмкіншілігінің шектеулі болғанына қарамастан мектепке дейінгі мекемелерде және жалпы орта білім беретін мектептерде толықтай білім алуын қамтамасыз ету. Бұл мәселе білім бөлімінің ерекше назарында.

Бүгінгі таңда, білім беру ұйымдарында ерекше білімді қажет ететін 418 балаға толық жағдай жасалған. Сонымен қатар, 16 топтық түзету балабақша іске қосылып, №1 ОМ пен №19 ОМ базасында «ДАРА» қорының қолдауымен ресурстық орталық ашылды, ағымдағы жылы №3 ОМ базасына ашу жоспарлануда.

Тәлім-тәрбие қашанда қоғам дамуы мен жетілуінің аса маңызды алғы шарттары. Баланың бос уақытын оның өз қалауымен өткізуге ат салысу, оған аса мән беру – қазіргі таңның басты мақсаты.

Бүгінгі таңда қаламызда қосымша білім беру мекемелерінде жаңа білімді адамды қалыптастыру барысында үйірме жұмыстарының саны көбейе түсуде.

Осы орайда қаламыздағы 15 қосымша білім беру ұйымдарына–14 485 бала қатысады. Қосымша білім берумен қамту - 21%-ды құрап отыр.

Барлық қосымша білім беру ұйымдары бойынша үйірмелердің бірлік саны – 260.

Мектептен тыс қосымша білім беру мекемелерінің 3 мың 843 тәрбиеленушілері түрлі қалалық, облыстық, республикалық және халықаралық байқауларға белсенді қатысып, жеңімпаз атанды. Бұл оқушылардың бос уақытын тиімді ұйымдастырумен қатар тұлғаны тәрбиелеудегі табысты нәтиже.

Уақыт талабының күннен-күнге күшейе түсуі және қоғам өміріндегі өзгерістер тәрбиеге жаңаша көзқараспен қарауды талап етіп отыр.

Баланың бос уақытын тиімді ұйымдастыру, оларды қоғам талабына сай тәрбиелеу үшін қосымша білім беру ұйымдары мен мектептер тығыз байланыста болу, мектеп пен отбасы тәрбиесіндегі сабақтастықты нығайту және кешенді тәрбие мәселесі үнемі басты назарда.

Үздіксіз тәрбие мәселесі, баланың бос уақытын тиімді ұйымдастыру жаз мезгілінде де жалғасын табады.

Ақтөбе қаласы бойынша 2018 жылы жаз мезгілінде 65715 оқушыны жазғы демалыспен қамту жоспарланған, ол 98,8%.

Дегенмен, жаз бойы барлығы 79 309 бала жазғы демалыспен қамтылды.

«Бақытты бала» жобасы аясында қаланың 364 дарынды оқушысы Татарстан еліндегі, Орынбор, Өскемен қалаларындағы, Ақтөбе қаласының «Әсем», «Восток» лагерьлерінде тегін демалды. Ата-аналар есебінен шет елде 4127 бала демалып қайтты.

Биылғы оқу жылының ерекшелігі бірнеше мектептер жанынан тақырыптық лагерьлер тақырыптық бағытта жұмыстанып, 948 оқушы қатысым жасады. Ағылшын тілін үйретуге арналған Тілдік 18 лагерьде -486 оқушы қатысты.

Сонымен қатар, «Рухани жаңғыру» бағдарламасы аясында Республика, облыс көлемінде 8022 бала саяхатқа шығып қайтты.

В программе «Рухани жаңғыру» четко прописана истина об успешном казахстанце, креативном и творческом, трудолюбивом и открытом ко всему новому. Педагогической общественностью города создаются все условия для выявления, развития и поддержки одаренных детей. Отрадно, что наблюдается увеличение показателей количества призеров городской олимпиады в 2017-2018 уч.г. (36%), по сравнению с 2016-2017 уч.г. (29%). Каждый год команда учащихся г.Актобе по итогам областной олимпиады получает номинацию «Лучшая команда».

Ежегодно в рейтинге школ по количеству призовых мест лидируют следующие школы: СШГ №9, 17, 21, 24, 32, 51.

По сравнению с прошлыми учебными годами, в 2017-2018 уч.г. видим стабильность в количестве участников республиканской олимпиады от школ города Актобе, но, к сожалению, идет снижение показателей качественного участия на 15%, что заставляет задуматься, над чем и как надо работать В прошедшем учебном году на республиканской предметной олимпиаде наши учащиеся заняли 4 призовых места, на республиканском этапе конкурса исследовательских работ и творческих проектов из 12 участников все заняли призовые места.

Увеличилось количество призеров престижных международных олимпиад и научных соревнований, так в прошлом учебном году учащиеся школ города получили 13 призовых мест.

Облыс әкімі Бердібек Машбекұлы Сапарбаевтың бастамасымен 2018 жыл басынан өңірімізде «Бақытты бала-мәңгілік ел кепілі» әлеуметтік жобасы белсенді түрде жүзеге асты. Аталған жобаны іске асыруда Ақтөбе қаласында «Бақытты бала – мәңгілік ел кепілі!» ұранымен жыл бойы түрлі шаралар өткізілді.

Бала жылында «Бақытты бала – Мәңгілік ел кепілі» әлеуметтік жобасы аясында мүмкіндігі шектеулі, жетім, аз қамтылған және көп балалы отбасындағы балаларға жергілікті кәсіпкерлердің тарапынан қолдау көрсетілді. Солардың ішінде: «Yo Yo» батут орталығы

ашылғалы 600 астам балаларға «Tree of life Aktobe» аквапаркi 426 астам балаларға, «Yurta Park» отбасылық демалыс саябағы 500 балаға тегін кіруге жағдай жасады.

Жалпы білім беретін ұйымдарда демеушілердің және ата-аналардың қолдауымен, жетім және ата-ана қамқорлығынсыз қалған балалардың «Тұрғын үй құрылыс жинақ» банкісінде ашылған жеке шоттарына 9 110 018 теңге салынды.

Қаламыздағы 60 мектеп ұжымының қолдауымен мүмкіндігі шектеулі үйде оқытылатын оқушыларға «Бақытты бала- мәңгілік ел кепілі» жобасы аясында, шамамен 780 000 теңгені құрайтын 65 «Сенсорлы үйшік» дидактикалық құралы жасақталып, табысталды.

Барлық бала бақытты болуға лайық. Балаларды бақытты етуге біздің барлық мүмкіндігіміз бар.

Сондықтан да кәмелетке толмаған балалардың құқығын қорғау және балалықты қорғау, кәмелетке толмағандардың ата-аналарына мемлекеттік қызмет көрсету білім бөлімінің негізгі мақсаттарының бірі.

Қалалық бөлімінің қорғаншылық және қамқоршылық органының есебінде 441 жетім және ата-анасының қамқорлығынсыз қалған бала есепте тұр. Ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балаларды тұрғын үймен қамтамасыз ету мақсатында «Тұрғын үй қорын есепке алу секторы» ММ-на 408 бала кезекке тұрғызылды.

Ақтөбе қаласы әкімдігінен 2018 жылдың 6 айында – 25 бала тұрғын үймен қамтамасыз етілді.

Қазіргі таңда, қорғаншылықтағы (қамқоршылықтағы), патронаттық тәрбиедегі 441 балаға «Қазақстанның тұрғын үй құрылыс жинақ банкі» АҚ-нан есепшот ашылып, 32 425 903 теңге көлемінде қаржылай салым салынды. 325 жетім және ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балаларға демеушілер бекітілді.

Өкінішке орай, мектеп оқушылары жасаған қылмыс деңгейі ағымдағы және өткен жылмен салыстырғанда тұрақты: 2017 жылдың 6 айында - 9 мектеп оқушысымен 7 қылмыс тіркелсе, 2018 жылдың 6 айында - 7 мектеп оқушысымен жасалған 7 қылмыс тіркеліп отыр.

Вопрос профилактики правонарушений и суицидального поведения среди подростков постоянно на повестке дня отдела образования.

Для этого во всех организациях образования созданы и действуют телефоны доверия «Сенім», психологи города провели с учащимися старших классов республиканское тестирование по проекту «Білім фундайшин».

В конце 2017 г в 77 школах г.Актобе для выявления подростков группы риска по суициду было проведено тестирование 12 тыс. 162 подростков 14-16 лет, в результате было выявлено 183 учащихся группы риска, из них 66 – группа высокого риска. Эти ребята в сопровождении родителей направлены в городские поликлиники по месту жительства к врачам общей практики. Наряду с этим работает сайт Zhastar.org. (Жастар)

Одним из наиболее актуальных вопросов для системы образования города остается дефицит педагогических кадров.

С целью воплощения приоритетов, намеченных Президентом Республики Казахстан Н.А.Назарбаевым по подготовке и дальнейшем трудоустройстве высококвалифицированных и конкурентоспособных специалистов, отвечающих требованиям мирового рынка, в канун августовской конференции, впервые, городским отделом образования заключен меморандум о взаимосотрудничестве с Актюбинским Региональным государственным университетом им. К.Жубанова и Актюбинским гуманитарным колледжем. Также заключен меморандум о взаимосотрудничестве по вопросам образовательной политики между городским отделом образования и управлением образования г.Орска. Достигнута договоренность на обучение педагогов города Актобе в Финляндии.

В новом учебном году стоят много актуальных задач:

- это строительство двух школ международного класса в микрорайоне Батыс-2 за счет частных инвестиций

- обеспечение 100% автоматизации самого процесса управления образованием: автоматизация выдачи направлений в дошкольные учреждения образования и приема в школу превоклассников; автоматизированная система отбора педагогического состава, главным преимуществом которой является прозрачность при подборе кадров в организации

образования, также система даст полную картину по дефициту педагогов по тем или иным предметам.

- организация питания учащихся через создание общественных комбинатов питания, которые помогут обеспечить санитарно-гигиеническую безопасность питания, улучшить рацион через расширение ассортимента блюд, так как индикатором любого развитого государства является здоровая нация.

Подводя итог сказанному, могу отметить одно, что только вместе, общими усилиями, мы сможем добиться решения поставленных вопросов и проблем.

Ұстаз – ақылдың тозбайтуғын асылы. Қасиетті мамандық иелерінің ішіндегі жауһары.

Ақ парақ бетіне сызу сызғандай баланың кіршіксіз санасына алғашқы адамгершілік, мейірімділік нұрын сеуіп, білім, өнер нәрімен сусындату тек сіздердің қолдарымызда екенін ұмытпасаңыздар екен...

Қозғалмалы ойындардың сабақ барысында қолданудың маңыздылығы

Ділмағанбет М.Д. №18 ОМ

Ойын - балалар мен ересектерге қатысты өзіндік іс-әрекеті. Ол адамдардың демалыстағы, көңіл көтерудегі, танымындағы, рухани және дене күштерін дамытудағы қажеттіліктерін қанағаттандыратын бірден-бір құрал.

Түрлі ойындар арқылы әр-түрлі жастағы балалардың дене қасиеттерін тәрбиелеу ерте бастан тиімді жолдардың бірі болып табылған.

Ойын, өсіп келе жатырған баланың жас организміне тиімді әсерін тигізеді сөзсіз.

Әрине, ойындардың тиімділігін ескере отырып, соның ішінде қимыл-қозғалысты талап ететін ойындардың берілетін тапсырмалары мен жүктемелері баланың мүмкіншілігіне қарай жоспарлануы тиіс.

Қозғалыс, әр адамның дене мүсінінің дұрыс дамуына ықпалын тигізеді. Ойын баласына уақытының көп мөлшерін таза ауада өткізгені маңыздырақ, қозғалысты көп талап ететін ойындармен ойнаған баланың денсаулығына бірден-бір пайдасы тиеді. Себебі қозғалыс - адам организміндегі зат алмасу процесстерін жылдамдатады, жүрек-қан тамырларының жұмысын жақсартады, ойлау қабілетін дамытады, мүсінін дұрыс қалыптастырады.

Қимыл-қозғалыс бағдарын дамыта отырып, бұлшықеттердің дамуына сонымен қатар бойының өсуіне ықпал етеді. Жақсы көңіл-күй - баланың қарқынды дамуына және организмнің толыққанды жұмыс жасауына септігін тигізетіні сөзсіз. Қарқынды қозғалыс балаға керекті қимыл дағдыларын игеруге, бойындағы күш-қуатын тиімді жұмсауға үйретеді.

Қозғалмалы ойындардың мақсаты:

- Қимыл-қозғалыс бағдарын дамытуға;
- Ұжымға, ұйымшылдыққа тәрбиелеу;
- Мақсат қоя білу;
- Қимыл-қозғалыс дағдыларын қалыптастыру;

Қозғалмалы ойындардың сан-алуан түрі бар екендігі белгілі, соның ішінде арнайы құрал-жабдықтарды керек етпейтін ойындардың бірі «Жырадағы қасқыр»

Ойынның мақсаты: Жүгіріп келіп, екпінімен ұзындыққа секіруге үйрету. Секіру мен жүгіруді бірге орындап, аяқтарының күшін жетілдіру. Жан-жағын тез бағдарлап, қауіпке төтеп беруге жаттығу. Батыл қимылдап, өз күшіне сенім пайда болуы.

Ойын барысы: Ұзындығы 20-30 метр ойын алаңының тең ортасынан арасы 2-3 м екі параллель сызық (жыра) жүргізіледі. Ойыншылар арасынан 1-2 қасқыр сайланады. Қасқырлар жыраның ортасына барып тұрады. Қалған ойыншылар – қояндар алаңның бір шетінде бір қатар болып тұрады. Мұғалімнің белгісінен кейін қояндар қос аяқтап секіре жөнеледі. Жыраға жақындағанда екпіндете жүгіріп, ортасына түсіп кетпей, одан бір аяқпен секіріп өту керек. Ал қасқыр болса, қояндарды ұстап алуға әрекет жасайды. Ұсталғандары ойыннан шығып, екінші шетке барып тұрады. Ойынның соңында ұсталмай қалған екі ойыншы жеңіске жеткен болып саналады. Келесі жолы ойынды солар бастайды.

Ойынның ережесі:

1. Қояндар белгіден соң бірден қос аяқтап секіре бастайды.

2. Жырадан секірмеген ойыншы жеңілген болып, ойыннан шығып қалады.
3. Жыраның ортасына түскен ойыншы да жеңілген болып саналады.
4. Жырадан секіргеннен кейін ойыншылар алаңның екінші шетіне жүгіріп жетуі керек.

Ойыншылар қояндар сияқты қолдарын кеуде тұсына ұстап, қос аяқтап секіруін қадағалау қажет. Сыныптағы 2-3 метрге секіре алмайтын балалар үшін жыраның бір шетін жіңішке леу етіп жасау керек. Ойыншылар алаңның аяғына дейін жарыса жүгіруі үшін, соңында қалған қоян да ұсталған болып саналады деп ескертіп қою керек.

Бұл ойын арқылы бастауыш мектептің оқушыларына жеңіл атлетика тарауы бойынша орнынан ұзындыққа секіру немесе ұзындыққа секіру дағдыларын ерте қалыптастыру үшін ұсынуға болады.

Жоғарыда көрсетілген ойын - баланың бойына жақсы ұжымдық қарым-қатынасты қалыптастыру, батылдық пен жігерлікті дамыту және қорықпай өздігімен шешім қабылдау сонымен қатар тәртіпке баулу жұмыстарын ұштастыруға септігін тигізеді сөзсіз.

Әдебиеттер.

1. Е.Сағындықов «Қазақтың ұлттық ойындары». «Рауан». А.1991
2. С.Тайжанов, А.Қарақов. «Дене тәрбиесін үйретудің әдістері». «Алматы» А. 2008

Жаңартылған білім беру жағдайында «Музыка» пәнін оқытудағы мұғалімнің рөлі

Жиеналиева Ж.Б. №18 ОМ

Бүгінгі таңда қоғамымыздың жаңа қарқынмен дамуы, ғылыми-техникалық прогрестердің жетістіктері, еліміздің өркениетті елдер қатарынан көрінуі білім беру жүйесіне де ықпал етпей қойған жоқ. Оқу жұмысын ұйымдастырудың негізгі түрі – сыныптық сабақ жүйесі екені бәрімізге мәлім. Осыған орай, менің тәжірибемде сабақтың қалыптасқан дәстүрлі түрінен басқа, дәстүрлі емес сабақтар түрлері де пайда болуда. Олар көбінесе, оқытудың жаңаша әдістеріне негізделіп құрылуда. Ондағы мақсатым – әрбір сабақтың оқу-тәрбиелік мүмкіншіліктерін ескере отырып, оны жаңа сапалық сатыға көтеру. Оқытудың жаңа инновациялық әдістері мен пәнге байланысты жаңа технологияларды пайдалануға итермелейді.

Педагогика ғылымы мен практикасында уақыт талаптарына сәйкес сабақты өткізудің түрлі жолдары қарастырылып, оны жетілдіруде қыруар ізденістер жүзеге асырылды. Сабақта ұйымдастыруда оқушылардың танымдық іс-әрекетін белсендіру, ақыл-ойын дамыту, шығармашылықты өздік ізденіске баулу және т.б. проблемалар бойынша толассыз ғылыми ізденіс жұмыстары жан-жақты жүргізіліп келеді. Атап айтсақ:

Өнер пәні ретінде музыка сабақтарын ұйымдастыру проблемалары жөнінде О.А.Апраксина өз еңбектерінде тұжырымды пайымдаулар жасады. Оның пікірінше, музыка мектеп пәні ретінде өзге сабақтармен ортақ ұқсастығы бар болуымен қатар, оған мынадай ерекшеліктер де тән:

- 1) Өзге пәндер сияқты музыка сабақтарының құрылымы да психологиялық-педагогикалық белгілі бір қажетті заңдылықтарға сүйенеді;
- 2) Өзге пәндерді оқыту кезеңі сияқты музыка сабақтары, атап айтар болсақ, жалпы дидактикалық принциптерге негізделіп, сол бағытты ұстанады;
- 3) Музыка пәнін оқыту өзге пәндермен және ұйымдастыру формаларымен байланысты болады;
- 4) Ұйымдастыру формаларының әртүрлілігіне қарамастын, музыка сабағы бір тұтастықта болуы тиіс;
- 5) Өзге пәндермен ортақтастығы – онда негізгі оқыту әдістері де қолданылатындығында.

«Инновация» деген ұғым латын тілінде жаңарту, жаңалық, өзгеріс енгізу деген түсінікті білдіреді. Оның мәні – білім беруге және өздігінен білім алуға негізделген қабілетті дамытады. Қазіргі таңда оқушы – ақпаратпен қаруланған, жан-жақты дамыған тұлға. Оның білімдік қабілеттерін дамыту үшін біздер, мұғалімдер жан-жақты қаруланған болуымыз керек. Осы бағыттарда мектептерде музыкадан теориялық және тәжірибелік білім беру жүйесінен біраз тәжірибелер жинақталған, солай бола тұрса да, музыка сабағын жүйелі оқыту, әсіресе қазақ

мектептерінде ұлттық бай музыкалық мұрамызды молынан пайдаланудың жолдары әлі де көрсетіле берсе артық етпейді. Басты міндет – оқыту мен тәрбиелеу.

Өз пікірінде көрнекті педагог В.Сухомлинский «Өнер – өнегелі, ақылды адамдарды тәрбиелейтін құрал» деп тәрбие үрдісінде өнерге аса көңіл аудару қажеттілігін қысқа да түсінікті түрде атап көрсетті. Сырлы да сазды әуендерді бүгінгі күн әуендерімен, классикалық музыкамен ұштастыра, шығармашылықпен тақырыпты аша түсіп, оқушыларды музыка әлеміне қызықтыра білу музыка мұғалімінің өз ісінде шеберлігін талап етеді. Оқуға ынтасы барды да, ынтасыздарды да, тәртіптілер мен тәртіпсіздерді де музыка әлеміне қызықтырып, оқушылардың рухани бейнесі, танымын қалыптастыра отырып, қоғамның саналы азаматы етіп шығару – ұстаздардың басты мақсаты.

Бүгінгі күні инновациялық әдістермен оқытуды қолдану арқылы оқушының ойлау қабілетін арттырып, ізденушілігін дамытып, құзыреттілігін қалыптастыру, тарихи объективизмді ұстана отырып шынайы дерек көздерінен мәліметтерді жинақтау ең негізгі мақсат болып айқындалады.

Музыка пәнінде жаңа әдістерді пайдалану арқылы мектептегі сабақтарды жаңаша ұйымдастыру, мұғалімнің рөлі мен қызметінің артуына жағдай жасау, теориялық, ғылыми-педагогикалық және психологиялық зерттеулерге сүйене отырып, оқушылардың құзыреттілігін қалыптастыру, ақпараттық технологиялар мен инновациялық оқыту әдістері арқылы оқушыларды ізгілікке, елжандылыққа, саналылыққа, адамгершілікке, имандылыққа, еңбексүйгіштікке тәрбиелеу. Инновациялық әдістерді баланың білім деңгейіне және жас ерекшелігіне қарай оқу үрдісінде пайдалану негізгі міндет болып табылады.

Осындай жолмен қалыптасқан білім мен біліктіліктің танымдық маңызы да зор болады. Мен осы бағытарда сабақты түрлендіруде ақпараттық технологияларды пайдалана отырып сабақты жаңаша түрде ұйымдастыруды жүзеге асырып келемін. Мысалы: Интерактивтік тақтамен жұмыс, мультимедиялық көрініспен, жаңаша тапсырмалар арқылы сабақты түрлендіре отырып өткізуді дәстүрге айналдырдым. Жас ұрпаққа эстетикалық тәрбие беріп, олардың бойына туған өлкесіне, халқына деген адамгершілік пен сүйіспеншілік сезімдерін сіңіруде ұлттық музыка мәдениетінің алатын орны ерекше екендігі белгілі. Халқымыздың осы мақсатын қайта жандандыру мақсатында балаларды қабілетіне қарай жыраулық өнерге, терме айтуға, шешендікке, тапқырлыққа, айтыс өнеріне үйретуде музыка пәнінің алатын орны орасан зор. Олай болса, оқытумен тәрбиелеудің әдіс-тәсілдерін, жаңашыл педагогтардың тапқан әдістемелерін біліп қана қою жеткіліксіз, оны әркім өз мүмкіндігінше күнделікті сабақта пайдалану қажет. Сонда ғана сабақ нәтижелі болып білім сапасы арттады.

Музыка пәнінің басқа пәндерге қарағанда көптеген ерекшеліктері бар. Мұнда негізінен оқушының қабілеті, бейімділігі баса назарда болуы керек. Дегенмен де оқушыларды бейімдеу, қабілетін дамыту, музыкаға деген қызығушылығын арттыру жақсы ұйымдастырылған сабаққа байланысты. Сондықтан оқушылардың пәнге қызығушылығын арттыру үшін сабақта тақырыпқа байланысты музыка түрлерінің шығу тарихы, музыка түрлері дамыған елдерде, музыканың әр саласындағы белгілі композиторлар өмірімен, Қазақстандағы, әлем елдеріндегі композиторлар мен музыка жұлдыздары, тағы да басқа музыка туралы толық мәліметтер беріп отыру – мақсат. Сонымен бірге оқушыларға бұқаралық ақпарат құралдары, журналдардың, тағы басқа, әлем елдеріндегі атақты композиторлар және мәдени жаңалықтарға шолу жасап отыру қажет. Осы тұрғыда оқушылар атақты композиторлардың жетістіктерге жетудегі еңбектерімен таныса отырып, өздері де сабақта әр тапсырманы белсенділікпен орындауға дағдыланады.

Оқушылардың қызығушылығы мен белсенділігі артқасын сабақта білім сапасының артатыны сөзсіз. Ұлы неміс педагогы А.Дейстербергінің «Жаман мұғалім ақиқатты өзі айтып береді, ал жақсы мұғалім оқушының өзін ізденуге жетелейді, ойға үйретеді» – деген-ді. Сондықтан да оқушы белсенділігін арттырып, білім сапасын көтеретін, ойлауға үйрететін ол – жаңа инновациялық әдіс-тәсілдері болып табылады. Барлық оқушы өз қызметін ең төменгі жеңіл тапсырмаларды орындаудан бастайды да, оларды міндетті түрде толық орындап болғаннан кейін ғана, келесі күрделі деңгейдегі тапсырмаларды орындауға көшіп отырады. Бұл оқушылар арасында бәсекелестіктің және әр оқушының өз қабілетіне, қызметіне сәйкес жоғары деңгейге көтерілуіне толық жағдай жасайды. Өтілетін тақырыптарға байланысты қызықты сергіту ойындарын ойнатудың да сабақ сапасын арттыруға ықпалы көп.

Осы технологияның шығармашылық бөлігін басшылыққа ала отырып ой толғау жасауға болады. (мыс: музыка сабағында сабақты ойын түрінде ұйымдастыру керек) осы арқылы оқушылардың биімділігін арттыруға болады.

Жаңартылған білім беру мазмұны бойынша бастауыш сынып бағдарламасындағы ерекшеліктері

Кабылтаева.Ш.А. №18 ОМ

Қазақстан Республикасының әлеуметтік дамуында білім беру саласы елеулі рөл атқарады. Бұл заман талабына сай қоғамды өзгерту. Яғни біздің алдымызда отырған жеткіншектерді алдағы өмірде өз орнын таба алатындай етіп саналы тәбие, сапалы білім беру. Осыған орай Қазақстан

Республикасының орта білім беру мазмұнын жаңарту аясында көптеген жұмыстар жасалып жатыр. Ең басты ол мұғалімнің осы жаңартылған білім мазмұнын жан-жақты меңгеріп, дұрыс бағыт бағдармен оқушыларға, ата-аналарға, жалпы қоғамға жеткізе білуі. Елбасы Н.Ә.Назарбаев жылдар бойы білім және ғылым саласына ұдайы көңіл бөліп келеді. Биылғы «Қазақстанның үшінші жаңғыруы: жаһандық бәсекеге қабілеттілік» атты Қазақстан халқына Жолдауында да бұл мәселе назардан тыс қалған жоқ. «Ең алдымен, білім беру жүйесінің рөлі өзгеруге тиіс. Біздің міндетіміз - білім беруді экономикалық өсудің жаңа моделінің орталық буынына айналдыру. Оқыту бағдарламаларын оқушылардың сыни ойлау қабілетін және өз бетімен іздену дағдыларын дамытуға бағыттау қажет», -деген жолдар - соның дәлелі.

Білім мазмұнын жаңарту не үшін қажет?

Елімізде білім беру саясаты мен тәжірибеге ықпал ететін келесі маңызды салаларда айтарлықтай өзгерістер орын алды:

- экономика; -адамдардың өзін өзі басқаруы;
- қарым-қатынас көлемі және жылдамдығы;
- еңбек нарығының құрылымы; -шекарамыздың ашықтығы;
- еліміздің азаматтарына ашылған мүмкіндіктер кеңістігі;
- оқыту мен үйретудің анағұрлым нәтижелі тәсілдерінің анықталуы.

Білім беру жүйесіне өзгеріс енгізуге қажетті факторларды айтатын болсам, ол:

- әлем стандартына сай білім беру;
- бәсекеге қабілетті тұлға тәрбиелеу;
- табысты өмір сүру дағдаларын қалыптастыру;
- әлем азаматын тәрбиелеу;
- тәжірибелік дағдыларды дамыту;
- функционалдық сауаттылықты арттыру;
- мұғалімнің кәсіби шеберлігін жетілдіру.

Бұл бағдарламаның дәстүрлі бағдарламадан ерекшелігі:

1. Пән мазмұнының спиралді қағидатпен берілуі. Яғни пән мазмұны қарапайымнан күрделенуі.

2. Блум таксономиясы бойынша оқу мақсаттарының иерархиясы;

3. Бір білім беру аясындағы және пәнаралық байланыстарды жүзеге асыру мақсатында «ортақ тақырыптардың» берілуі

4. Оқу үдерісін ұзақ мерзімді, орта мерзімді және қысқа мерзімді жоспарлар арқылы ұйымдастыру;

5. Оқытудың тәрбиелік әлеуетін арттыру, оқушының адамгершілік-рухани қасиеттерін қалыптастыру

6. Білім беру деңгейлері аралығында пән бойынша сабақтастықты ескеруге мүмкіндік беретін толық оқу курсы бойынша педагогикалық мақсат қою;

7. Бөлімдердің мазмұны мен ұсынылған тақырыптардың уақыт талабына сәйкес келуі, әлеуметтік дағдыларды қалыптастыруға назар аударылуы;

8. Оқытудағы жүйелі-әрекеттік ұстаным (оқушының білім алу үдерісіне белсенді қатысу)

Жаңартылған білім беру мазмұнының негізгі идеясы оқушыны алдына қойған мақсатқа жетелеу және оның қажеттілігін қамтамасыз ететін мүмкіндіктер жасау. Бұл әрекеттерді жүзеге асыру үшін жаңартылған білім беру мазмұнына енгізілген критериалды бағалау жүйесі. Бұл бағалау рәсімдерінің сапалығын, олардың халықаралық стандарттарға сәйкестігін және әр білім алушының оқудағы қажеттілігін қамтамасыз етеуге мүмкіндік береді. Критериалды бағалау жүйесі оқушының дамуын, оның қызығушылығын және оқуға деген ынтасын арттыруға бағытталған. Анық құрастырылған бағалау критерийлерінің көмегімен мұғалім де, білім алушы да:

- Білім алушы оқытудың қай сатысында?
- Олар білім алуда неге талпынады?
- Бұған жетуге көмектесу үшін не істеу керек? екенін түсінеді.

Бастауыш сыныптар үшін жаңартылған білім беру мазмұнының ерекшеліктерінің бірі жоғары деңгей ойлау дағдыларын қалыптастыру және оларды қолдану. Бұның ең басты тәсілдерінің бірі-дәлелдеу. Дәлелдеу әдісінде оқушылар пікірталасқа араласып, мұғалімнің көмегімен идеяларды түсіндіріп, талқылау мен қатар өз ойларын қайта қарауға мүмкіндік алып, белсенді жұмыс жасауға үйренеді.

Бастауыш сыныпқа арналған білім беру бағдарламасы оқушыларға ХХІ ғасырдағы қарқынды дамып келе жатқан зияткерлік және техникалық ортада табысты болу үшін қажетті дағдыларды меңгертуге бағытталған. Олар оқушыларды сын тұрғысынан ойлау, бірлесіп жұмыс істеу, ақпаратты өңдеу, проблемаларды шешу дағдыларын дамытуды көздейді. Осы әрекеттерді қолдануда оқушылардың уәждеріне ерекше көңіл бөлуді қажет етеді. Оқушының ішкі уәжі іштен шығып жатады, оқушының өзінен туындайды. Яғни оқушы оқуды қызықты деп санап, оқуға белсенді қатысуын ішкі уәж деуге болады.

Бағдарламасының мақсаты да осы оқушыларға еркін ойлануды үйрету болып табылады. Еркін ойлау дағдыларын дамытуда Выготскийдің «ЖАДА» теориясына сәйкес, әр оқушыға мұғалім тарапынан қолдау және әріптесінің тарапынан қолдау көрсетілуі керек. Бірақ мұғалім тек үйлестіруші болатын болса, оқушының білім деңгейінің өсуіне кері әсер болуы мүмкін. Мұғалім оқушының қажеттіліктерін қанағаттандыру үшін кері байланыс жасап отыруы қажет. Ол үшін бірінші кезеңде мұғалім оқушылардың мықты тұстары мен кездестіретін қиындықтарын анықтап алуы керек. Бұл ақпарат әр оқушының үлгерімін жақсартуға көмектесетін жаттығулар жоспарлау үшін пайдаланылады. Яғни күнделікті сабақта қолданылатын қысқа мерзімді жоспарды жоспарлау процесіне қажетті ақпарат болып табылады. Сонымен жаңартылған білім беру мазмұнының жоғарыда айтылғандай оқушының зерттеушілік, проблеманы шешу, сыни тұрғыдан ойлауын қалыптастыратын және критериалды бағалау арқылы мақсатқа жетуіне бағыт бағдар бере отырып, коммуникативті, жан-жақты дамыған, бәсекеге қабілетті тұлға тәрбиелеу. Осыған орай осы әрекеттерді жүзеге асыруда Шулльманның «БАС, ҚОЛ, ЖҮРЕК» ілімін алға тартқым келеді. Яғни алған ақпаратты дұрыс қабылдап, ойланып, іс-әрекет арқылы өмірде қолдана біліп, өз бойыңнан өткізіп басқаға жеткізе білу. Сонда ғана біз алдымызға қойған мақсатымызға жетіп, өз еңбегіміздің нәтижесіне жете аламыз. Еліміздің әлеуметтік дамудағы мұғалім еңбегінің жемісін көретін боламыз.

Изменения методов обучения на уроках истории в рамках обновленного содержания образования

Кошкылбаева А.А. СШ №18

Обновленные стандарты основного среднего и общего среднего образования направлены на формирование у учащихся знаний и умений применять их в жизни.

Во время прохождения курсов было ясно, что учебные программы по предметам составлены на основе принципа «спиральности», согласно которой каждая цель обучения и каждая тема по истечении определенных академических периодов рассматриваются вновь с постепенным углублением, усложнением и наращиванием объема знаний и навыков по ним.

Формативное и суммативное оценивания составляются на основе «Таксономии Блума», систематизация ожидаемых результатов по уровням мыслительной деятельности: «знает»,

«понимает», «применяет», «анализирует», «синтезирует», «оценивает» обеспечивает единство познавательного, практического и эмоционально-эстетического способов познания мира.

Происходят изменения и в профессиональной деятельности учителя. Так как я разрабатываю и планирую уроки по «обновленному содержанию», т.е. на уроке использую концепцию «Таксономии», «спиральности», взаимообучения, взаимооценивания. Формативные и суммативные задания также построены по «таксономии Блума», от более легких заданий к более сложным. Моя методика преподавания изменилась. Но пока не систематизировалась.

Встречаются затруднения при планировании уроков, при использовании каких-либо заданий, проблемы с дифференциацией учебных заданий, но мне помогают мои коллеги, прошедшие курсы, коллеги в сетевом сообществе и тренер.

Для внедрения образовательной среды «обучения обучению» в классе мне было важно понимание детьми процесса обучения, чему обучать, как структурировать урок, как оценить результат обучения. Соответственно я должна была составить урок, где ученики активно участвовали бы на всех этапах урока. Целью моего преподавания должно быть глубокое понимание предмета учениками, и чтобы они могли использовать полученную информацию вне класса.

Предоставляю рефлексивный анализ одного урока по «Всемирной истории» на тему «Почему VIII-XII века называют «Золотым веком» исламской культуры?»

Цель урока: сформировать знания о культуре арабского мира, развивать критическое мышление, воспитать уважение культуры других народов, трудолюбие, стремление к здоровому образу жизни.

В начале урока провела психологический настрой, прослушав арабскую этническую музыку, чтобы учащиеся почувствовали себя комфортно и настроились на учебный процесс.

На этапе опроса домашнего задания выбрала игру «Заморочки из бочки».

Объяснить значение следующих терминов: ислам, хиджра, коран, ушир, хадж, икта, шариат, халиф.

Учащиеся из корзины доставали утверждения и объясняли значение данных терминов. Из данного опроса можно сделать вывод, что ученики знают и понимают основные понятия мусульманской религии, могут делать выводы.

Следующий этап - начало нового урока, просмотрели презентации о культуре арабского мира.

В дальнейшем класс был разделен на три группы: математика, литература, медицина. Чтобы раскрыть тему каждая группа изучала свою тематику.

Каждая группа защищала постер. На постере должны указать главную мысль текста. В группах учащиеся обменивались и делились мнениями, предлагали свои гипотезы, при этом употребляли такие слова «я думаю», «мне кажется», «может быть, сделаем так», «как вы думаете», при этом каждый ученик понимал, что он играет немаловажную роль в решении общей проблемы. И каждый старался внести свою идею, свое обоснование, создавая непринужденный диалог.

На этапе защиты постеров, ученики демонстрировали свои навыки публичного выступления, умение анализировать, синтезировать, излагать материал доступно, лаконично.

Учащиеся справились с данным занятием. И отвечали на вопросы, которые задавали другие команды.

На закреплении каждой команде были даны дополнительные задания на логику, эрудицию и анализ. Первой команде «математиков» были даны математические задания, второй команде «медицине» изучить высказывания Ибн Сины о здоровом образе жизни, третьей команде проанализировать стихи Омар Хайяма

Выполняя различные задания, учащиеся проследили связь истории с такими науками как алгебра, астрономия, медицина, биология.

И самое главное, убедились, что достижения ученых арабского мира актуальны и в современной жизни.

В заключении провела рефлексию «Книга мудрости», где учащиеся писали, что нового и интересного узнали на уроке. Многие учащиеся отметили «советы Ибн Сины о здоровом образе жизни».

В целом урок прошел – «хорошо» учащиеся ответили на вопрос «почему же данный период назвали «золотым веком» арабского мира?».

Узнали новые имена, исторические личности, узнали о вкладе арабских ученых. Также формируется умение работать в коллективе, отвечать на вопросы, проводить связь с современным веком, говорить свое мнение.

Как учитель я поддерживаю формативное оценивание, т.е на уроке ученики не обостряют свое внимание на оценках, как на традиционных уроках, а заняты изучением нового материала, расширяют свою познавательную и творческую деятельность, работают в команде, проводят дискуссию, беседу, рефлексиируют свое обучение.

Формативное и суммативные формы оценивания учат учащихся ставить цель, работать самостоятельно, отслеживать свое обучение, планировать свое время, исследовать окружающий мир, чтобы в дальнейшем учащиеся смогли применять полученные знания и навыки применять в жизни.

Активные формы и методы работы на уроках в начальной школе в рамках обновления содержания образования

Кусмагабетова М.Т. СШ №18

Переход на обновление содержания образования предъявляет новые требования к работе в рамках компетентного подхода к образованию, обеспечение педагогов здоровьесберегающими технологиями, формирование готовности работать в условиях возросшей индивидуализации образовательного процесса.

Обновление структуры образования заключается в преодолении традиционного репродуктивного стиля обучения и переход к новой развивающей, конструктивной модели образования, обеспечивающей познавательную активность и самостоятельность мышления школьников.

Программа обновления образования предполагает, что обучение должно быть активным, проводиться в условиях созданной коллаборативной среды, должна осуществляться дифференциация обучения, в процессе осуществления должны реализовываться межпредметные связи. Кроме перечисленного обязательным является использование ИКТ, диалоговое обучение, осуществляться методы исследования и своевременное реагирование на потребности учащихся.

В связи с чем проблема активности личности в обучении не теряет свою актуальность и в педагогической науке, и в образовательной практике.

Активные методы обучения – это методы, стимулирующие познавательную деятельность обучающихся. Они строятся в основном на диалоге, предполагающем свободный обмен мнениями о путях разрешения той или иной проблемы и характеризуются высоким уровнем активности учащихся.

Активные методы обучения ставят ученика в новую позицию, когда он перестаёт быть «пассивным сосудом», который мы наполняем знаниями, и становится активным участником образовательного процесса.

Раньше ученик полностью подчинялся учителю, теперь от него ждут активных действий, мыслей, идей и сомнений, при решении которых он учится находить выход из сложившейся проблемной ситуации.

Для повышения активности и разнообразия мыслительной и практической деятельности обучаемых в процессе освоения знаний все этапы урока должны включать активные методы обучения.

Активные методы обучения подразделяются на методы начала урока, выяснения целей, ожиданий, опасений, презентации учебного материала, релаксации, подведения итогов. Каждый из этих методов позволяет эффективно решать конкретные задачи того или иного этапа урока.

Я хотела бы рассказать, какие активные методы обучения использую для каждого этапа урока, которые позволяют эффективно решать конкретные задачи этапа.

АМ организации начала урока

Метод «Поздоровайся локтями»

Цель – Встреча друг с другом, приветствие, знакомство.

Эта смешная игра позволяет весело начать урок, размяться перед более серьезными упражнениями, способствует установлению контакта между учениками.

АМ выяснения целей, ожиданий, опасений

Очень важным для учителя является включение в урок активных методов выяснения целей, ожиданий, опасений. Такие методы, как «Дерево ожиданий», «Поляна снежинок», «Разноцветные листы», «Фруктовый сад», позволяют учителю лучше понять класс и каждого ученика, а полученные материалы в дальнейшем использовать для осуществления личностно-ориентированного подхода к учащимся.

АМ презентации учебного материала

В процессе урока учителю регулярно приходится сообщать новый материал учащимся. Такие методы, как «Инфо-угадай-ка», «Кластер», «Мозговой штурм» позволят вам сориентировать обучающихся в теме, представить им основные направления движения для дальнейшей самостоятельной работы с новым материалом.

АМ релаксации

Не стоит забывать о восстанавливающей силе релаксации на уроке. Ведь иногда нескольких минут достаточно, чтобы встряхнуться, весело и активно расслабиться, восстановить энергию. Активные методы – «физминутки» «Земля, воздух, огонь и вода», «Зайчики» и многие другие позволят сделать это, не выходя из класса.

АМ подведение итогов занятия

Завершить урок можно, применив такие методы, как «Ромашка», «Две звезды и пожелание», «Письмо самому себе», «Рефлексивный экран», «Итоговый круг», «Что я почти забыл?», «Ресторан», «Комплименты».

У каждой методики есть свои плюсы и минусы.

+ Активные методы обучения помогают:

- АМО формируют положительную учебную мотивацию;
- повышают познавательную активность обучающихся;
- активно вовлекают всех школьников в образовательный процесс;
- стимулируют самостоятельную деятельность;
- помогают эффективно усваивать большой объем учебной информации;
- развивают творческие способности, нестандартность мышления, коммуникативно-эмоциональную сферу обучающегося;
- Активные методы обучения имеют недостатки.

Дети начальной школы имеют свои особенности, поэтому:

- Дети не могут совладать со своими эмоциями, следовательно, на уроках создаётся вполне допустимый рабочий шум при обсуждении проблем.
- Для некоторых участников работа в команде с использованием активных методов - только способ ничего не делать.

Методы лучше вводить постепенно, воспитывая у учащихся культуру дискуссии и сотрудничества;

Применять данные методики не обязательно все на каждом или на одном уроке.

Уроки с использованием активных методов обучения интересны не только для учащихся, но и для учителей. Но бессистемное, непродуманное их использование не дает хороших результатов. Поэтому очень важно активно разрабатывать и внедрять в урок активные методы в соответствии с индивидуальными особенностями своего класса.

Мир активных методов обучения яркий, удивительный, многогранный. В нем комфортно чувствуют себя и учителя, и ученики. Войдите в этот мир и станьте его полноправным хозяином. Откройте для себя его тайны и возможности, научитесь управлять его мощным потенциалом, сделайте свою работу намного интереснее и эффективнее, а своих учеников благодарными, успешными и счастливыми.

Жаңартылған білім мазмұны – жаңашылдыққа бастама

Төлегенова А.Т. №18 ОМ

Болашақтың білімді болуына аса көңіл бөліп отырған Елбасымыздың да қосар үлесін айтып жеткізу мүмкін емес. Қазіргі заман білімділердің алға түсіп, болашаққа нық қадаммен жақсы өмір сүруге жол ашып, бәйгеден озып отырғандығы белгілі болып тұр. Елбасымыздың дамыған 30 елдің қатарына ену туралы міндетін қойғаны да бекер емес еді. Бұл дегені еліміздің білім деңгейін көтеруді қолға алып отырғандығы. Дамыған елдер қатарына ену үшін заман талабына сай білім алу керектігін қолға алуды тапсырды. Сол үшін білім саласына көптеген мақсат-мүдделер, талаптар қойып отырды. Соның қатарына біздің бүгінгі ұрпақтарымыздың «Жаңартылған білім мазмұны» бойынша білім алуын бәріңіз де біліп отырсыздар. Білім беру бағдарламасының негізгі мақсаты - білім мазмұнының жаңаруымен қатар, критериалды бағалау жүйесін енгізу және оқытудың әдіс-тәсілдері мен әртүрлі құралдарын қолданудың тиімділігін арттыруды талап етеді. Негізінен жаңартылған білім жүйесі құзыреттілікке және сапаға бағытталған бағдарлама.

Елбасымыз Н.Ә.Назарбаевтың биылғы жылы «Бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ» атты Жолдауында еліміздің дамуына барлық мақсат міндеттер қойылды. Даму мақсатында жаңартылған білім алу бойынша жұмыс жасалып жатыр. Қазіргі күнде мұғалімдердің алдындағы міндеті болып: ғылым мен техниканың даму деңгейіне сәйкес оқушылардың білімі терең, әлемдік стандарттар негізінде жұмыс істей алатын құзырлы, білімді тұлғаны қалыптастыру. Бұндай талапқа сай қызмет істеу үшін ұстаз үздіксіз ізденумен кәсіби білікті болуы тиіс болып тұр. [2]

Инновациялық білім алуда оқушылардың өз бетінше әрекет ету арқылы білімді меңгеруіне ықпал етуі тиіс. Оқушының ой-өрісін кеңейтіп, дүниетанымдық көзқарастары мен танымдық белсенділігін арттыруда, зерттеушілігі арқылы шығармашылық икемділігін дамытуда, біліктілікке ұмтылуда, яғни тұлғаны жан-жақты дамытуды жүзеге асыруда оқу үдерісіне инновациялық технологияларды енгізу шешуші рөл атқарады, оң нәтиже береді.

Осыған орай қазіргі кезде еліміздің барлық жерлерінде жаңартылған білім беру мазмұнында педагогтардың білім алуына бірталай жұмыстар жасалуда. Мұғалімдер де жаңа бағдарлама бойынша білім алуда. Биылғы жылда 1-2-5-7 сынып оқушылары жаңартылған білім бойынша білім алуда. Бұл бағдарламада оқушыларға тапсырмалар беріледі. Оқушылар өз бетінше жұмыс істеп, ізденіп отырады. Мұғалім тек бағыт бағдар беріп отырады. Бұл дегеніміз баланың өз бетінше ізденуге, жұмыс істеуге, топпен, жұптасып, бірлесіп жұмыс істеуге тәрбиелеу. Баланың білім алуы мен меңгергенін әр бөлім соңында бөлім бойынша жиынтық бағалауда белгілі болады. Өздеріңіз оның рубрикасымен танысып отырсыздар. БЖБ, ТЖБ тапсырмаларын орындауында қай жерде қателіктер жібергендігімен танысып отырсыздар. Мұғалімдер сол тапсырмалар бойынша түсінік беріп отыруда. Күнделікті сабақта оқушылар өз ойларын толық жеткізулерін мұғалімдер тексеріп, қарағалап, бақылап отырады. Сонымен қатар топтық жұмыста бірлесіп, топтасып жұмыс істеуде оқушылар бір-бірін тыңдап, ойын бөлісіп, өз пікірлерін айтуға, ортақ пікірге келуге, достасуға, ынтымақтасуға үлес қосып, соған тәрбиелейді. [1]

Сонымен қатар, бұл сабақта күрделіліктер де бар. Бірақ оқушылардың бұл білімді меңгергендігін тексеру оңай. Оны БЖБ, ТЖБ-дан білімнің нәтиесінен білуге болады. Біз қазіргі күнде 1-сынып оқып жүргенде 2-сыныптың тапсырмаларын, 2-сыныпта 3-сыныптың тапсырмаларын орындап, 1 саты алда келе жатқанымыз белгілі. Сабақта оқушылардың белсенділігі де жоғары. Топтық жұмыс жасаймыз дегенде қуана бірлесе кететіндері қуантады. Оқушылардың бір-біріне көмектесіп, түсінбегенін түсіндіріп, бірлесіп жұмыс жасап отырғандарын көріп қуанасың.

Бұл бағдарламадағы ең маңыздысы үштілділікті қолға алу, ақпараттық -коммуникациялық технологияларды қолдана алуына аса көңіл бөлінуде. Сонымен қатар, электронды журнал, электронды күнделікпен жұмыс істеп, үй тапсырмаларына аз ғана уақытта орындайтын тапсырмаларды беру болып отыр. Тағы да айта кететіні оқушылардың бағалануы туралы. Оларды мақтау, мадақтау сөздер арқылы бағалау. Мысалы: «Өте жақсы!», «Керемет!», «Жарайсың!», «Тамаша!», «Жақсы».

Бағалау жүйесі де түбегейлі өзгеріске ұшырап, критериалды бағалау жүйесіне өтеді. Критериалды бағалау кезінде оқушылардың үлгерімі алдын ала белгіленген критерийлердің нақты жиынтығымен өлшенеді. Оқушылардың пән бойынша үлгерімі екі тәсілмен

бағаланады: қалыптастырушы бағалау және жиынтық бағалау. Бұл бағалау түрлері баланың жан-жақты ізденуіне ынталандырады. Критериялық бағалау жүйесі Филиппин, Сингапур, Жапония, Франция, Финляндия сынды дамыған елдерде пайдаланылады. Бұл бағалау жүйесінің артықшылығы, баланың ойлау қабілетін дамытып, ғылыммен айналысуына ықыласын туғызады. Қалыптастырушы бағалау күнделікті оқыту мен оқу үдерісінің ажырамас бөлігі болып табылады және тоқсан бойы жүйелі түрде өткізіледі. Қалыптастырушы бағалау үздіксіз жүргізіле отырып, оқушылар мен мұғалім арасындағы кері байланысты қамтамасыз етеді және балл не баға қоймастан оқу үдерісін түзетіп отыруға мүмкіндік береді. Жиынтық бағалау оқу бағдарламасының бөлімдерін (ортақ тақырыптарын және белгілі бір оқу кезеңін (тоқсан, оқу жылы, орта білім деңгейі) аяқтаған оқушының үлгерімі туралы ақпарат алу мақсатында балл және баға қою арқылы өткізіледі. Қалыптастырушы бағалау және жиынтық бағалау барлық пәндер бойынша қолданылады. [3]

Кіріктірілген білім беру бағдарламасында қазақ тілі пәнінің берілу жайы да өзгеше. Бағдарлама оқушының төрт тілдік дағдысын: тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым жетілдіруге бағытталған. Бұл төрт дағды оқу жоспарында «Шиыршық әдісімен» орналастырылған және бір-бірімен тығыз байланысты. Яғни, жыл бойына бірнеше рет қайталанып отырады және сынып өскен сайын тілдік мақсат та күрделене түседі.

Бүгінгі күні барлық елдер жоғары сапалы білім жүйесімен жұмыс істеуде. Өйткені қазіргі заманда елдің бәсекеге қабілеттілігі оның азаматтарының парасаттылығымен анықталады, сондықтан білім беру жүйесі болашақтың талабына сәйкес дамуы тиіс. Оқушыларды заманауи әдіс-тәсілдермен оқытып, ой-өрісі кең, саналы, еркін азамат етіп тәрбиелеу қажеттілігі де осы себептен туындап отыр. Оның үстіне білім берудің жүйесін қарқынды дамытқан бұл үрдістің жалпы білім беретін мектептерге де енгізіле бастауы көңілді қуантады.

Қорыта айтқанда, жаңа бағдарламаның мәні, баланың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру. Оқушы өзінің мектеп қабырғасында алған білімін өмірінде пайдалана білуі керек. Сол үшін де бұл бағдарламаның негізі «Өмірмен байланыс» ұғымына құрылған. Ұстаздарға үлкен жауапкершілік міндеттелді. Оқушылардың бойына ХХІ ғасырда өмірдің барлық салаларында табысты болу үшін, қажетті дағдыларды дарыту үшін, мұғалімдер тынымсыз еңбектену керек. Жаңартылған оқу бағдарламасы аясында тек өз пәнін, өз мамандығын шексіз сүйетін, бала үшін ұстаз ғұмырын құдіретті деп санайтын білімді мұғалімдер ғана жұмыс істей алады. Үйренгеніміз де, үйренеріміз де көп Үнді халқының тарихи тұлғасы Махатма Гандидің «Егер сен болашақтағы өзгерісті байқағың келсе, сол өзгерісті уақытында жаса» деген ілімін негізге ала отырып, оқушы бойындағы қабілетті жетілдіріп, оқушыларды болашаққа жетелеп, жақсы істі бастағалы отырмыз. Жаңартылған білім – болашақтың кепілі.

Әдебиеттер.

1. «Жаңартылған білім беру мазмұны аясында критериалды бағалауды жоспарлау және ұйымдастыру» 2017
2. Мұғалімдердің біліктілігін арттыру бағдарламасы (екінші басылым) «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ Педагогикалық шеберлік орталығы, 2015
3. Жалпы білім беретін мектеп мұғалімдеріне арналған критериалды бағалау басшылығы Астана 2016
4. «Ақтөбе ұстазы» газеті №3, 4, 2018 жыл

Обновление содержания образования - влечение времени

Серикова И.Я. СШ №22

Наша развивающаяся республика всё более уверенно заявляющая о себе на международном уровне не может оставаться в стороне от влияния этих тенденций. Одной из актуальных проблем нашего общества является формирование конкурентоспособной личности, готовой не только жить в меняющихся социальных и экономических условиях, но и активно влиять на существующую действительность, изменяя ее к лучшему. В связи с этим мы учителя выполняя заказ общества должны в стенах школы подготовить выпускника с

набором таких качеств как - креативность, социальная ответственность, обладание развитым интеллектом, высокий уровень профессиональной грамотности, устойчивая мотивация познавательной деятельности.

В современном Казахстане идет становление новой системы образования, ориентированной на мировое образовательное пространство. Этот процесс сопровождается существенными изменениями в педагогической теории и практике.

Нужны ли новые образовательные программы для современных школ? Как перестроиться на новую волну рядовому учителю? На сегодняшний день, такие вопросы волнуют не только учителей с большим педагогическим стажем, который вызывает только уважение и признательность, но и учителей с небольшим опытом. Учителя по призванию всегда остаются мастерами своего дела. Перестраиваясь, педагоги глубоко изучают предоставленный материал, принимают введенные новшества, ведь в них кроется множество положительных моментов, как для – самих педагогов, так и для современных учащихся.

Президент Республики Казахстан Назарбаев Н.А. поставил высокую задачу перед национальным образованием современных школьников.

В рамках реализации Плана Нации – «100 конкретных шагов», инициированного Президентом Республики Казахстан Н.А. Назарбаевым, запланированы 5 шагов в сфере образования, направленных на повышение качества человеческого капитала на основе стандартов стран ОЭСР. 3 из них относятся к общему среднему образованию.

Шаг 76: Поэтапное внедрение 12-летнего образования, обновление стандартов школьного обучения для развития функциональной грамотности. Внедрение подушевого финансирования в старшей школе, создание системы стимулирования успешных школ.

Шаг 79: Поэтапный переход на английский язык обучения в системе образования – в старшей школе и вузах.

Шаг 89: Разработка и реализация национального проекта «Нұрлы Болашақ». Внедрение ценностей «Мәңгілік ел» в действующие учебные программы школьного образования.

Переход на обновление содержания образования предъявляет новые требования к работе в рамках компетентностного подхода к образованию, обеспечение педагогов здоровьесберегающими технологиями, формирование готовности работать в условиях возросшей индивидуализации образовательного процесса. Обновление структуры образования, насколько я поняла в рамках данных курсов, заключается в преодолении традиционного репродуктивного стиля обучения и переход к новой развивающей, конструктивной модели образования, обеспечивающей познавательную активность и самостоятельность мышления школьников.

Новые подходы в образовании ещё раз доказали, что общество развивается стремительными темпами и требует гибкости от учителя, способности воспринимать и принимать инновации, готовности к переменам. Сегодня учитель должен быть не только источником знаний, но и активным участником учебного процесса. Вовлечь каждого ребёнка в процесс обучения, суметь выслушать его, сделать его своим ассистентом, посмотреть глазами ученика на волнующую его проблему – вот задача учителя. Новое время потребовало от учителя владения современными активными технологиями и активного применения их на уроках. Сегодняшний ученик хорошо владеет компьютером, разбирается в технике. А наша задача направить их умения в нужное русло, подсказать, как добыть знания, заинтересовать, добиться, чтобы их глаза загорелись интересом к познанию.

Школа в условиях обновления отличается тем, что учебные достижения имеют продуктивный характер, а учебный процесс характеризуется активной деятельностью самих учащихся по «добыванию» знаний на каждом уроке. В этих условиях ученик – субъект познания, а учитель выступает организатором познавательной деятельности учащихся. Необходимо стремиться к личности. Именно в этом заключается педагогический аспект обновления содержания образования, когда цели обучения становятся общими для ученика и учителя. Для достижения этого каждый учитель начинает с себя, что отражает социальный аспект процесса обновления. Учителю необходимо преодолеть инертность педагогического мышления и вместе с учеником учиться самому. Принципиально важным является создание дружелюбной среды, благоприятной для развития обучающегося.

В рамках обновления содержания образования в начальной школе предполагается:

- смещение акцентов с обучения, направленного на передачу фактологического материала энциклопедического характера, на обучение способам получения информации;
- социализация личности, способной к сотрудничеству и самостоятельности;
- формирование умения самостоятельно добывать, анализировать и эффективно использовать информацию;
- отход от традиционной организации учебного процесса, когда, прежде всего, определялось содержание образования, отражаемое в учебных программах, и акцентирование на ожидаемых результатах, определяемых по образовательным областям и отражающих деятельностный аспект, т.е. учащиеся «знают», «понимают», «применяют», «анализируют», «синтезируют», «оценивают».

Содержательное отличие обновленных учебных программ:

- принцип спиральности при проектировании содержания предмета	- повышение воспитательного потенциала обучения, формирование нравственно-духовных качеств обучающихся
- иерархия целей обучения по таксономии Блума, основанная на закономерностях познания и классифицируемая по наиболее важным видам предметных операций	- педагогическое целеполагание по уровням образования и на протяжении всего курса обучения, что позволяет максимально учесть внутрипредметные связи
- наличие «сквозных тем» между предметами как внутри одной образовательной области, так и при реализации межпредметных связей	- соответствие содержание разделов и предложенных тем запросам времени, акцент на формирование социальных навыков
- организация учебного процесса с использованием долгосрочных, среднесрочных и краткосрочных планов	- системно-деятельностный подход в обучении (активное включение ученика в процесс познания)

Что нового в начальной школе? С учетом всех вызовов времени расширены задачи начальной школы: определены в новом контексте задачи: научить читать, писать, обучить способам учебной деятельности; научить логично излагать мысли, устанавливать причинно - следственные связи; усилена задача, связанная с духовно-нравственным воспитанием: заложить основы духовности ребенка, развить его лучшие качества; определена новая задача: развивать навыки поиска, анализа и интерпретации информации соответственно возрастным возможностям. Реализуется политика трехязычия. Используется критериальная система оценивания учебных достижений учащихся с целью обеспечения объективной оценки прогресса учащегося и выстраивания дальнейшей индивидуальной траектории развития.

В обновленной образовательной программе среднего образования определены следующие ценности и навыки, которые необходимо привить учащимся:

Моральные ценности	Навыки
- творческое и критическое мышление - коммуникативные способности - проявление уважения к другим культурам и точкам зрения - ответственность - здоровье, дружба и забота об окружающих - готовность учиться на протяжении всей жизни	- умение критически мыслить - способность творчески применять знания - способность решать проблемы - научно-исследовательские навыки - коммуникативные навыки (включая языковые навыки) - способность работать в группе и индивидуально - навыки в области ИКТ

Без оптимизма в школе сегодня не выжить. Нужно много сил для того, чтобы научить детей любить свою Родину, читать, считать, писать, рисовать, дружить и жить по школьным

и общечеловеческим правилам. И мне это по душе, нравится быть нужной. Поэтому я и работаю в начальной школе, а рядом со мной - мои коллеги, талантливые люди. Объединяет нас одно - мы учителя!!! Мы вместе преодолевали изменения в стандартах, программах и подходах к образованию, но остались преданны общему делу- своей любимой профессии.

В современной школе всегда была и остаётся миссия - воспитание и обучение «Будущего страны» и «Будущего нации». Об истинности этих слов, можно судить по одному основному факту: если учитывать, что у ребёнка в стенах школы проходят основные Этапы жизни: детство, отрочество, здесь же он вступает в порог юности. Ещё мы можем утверждать, что он проходит «школу жизни».

Хорошая школа- это школа педагогического мастерства, которая славится педагогами - мастерами «своего дела» и прекрасными выпускниками.

Литература.

1. Руководство для учителя ЦПМ АОО «Назарбаев интеллектуальные школы», 2015
2. www.strategy2050.kz;
3. Государственная программа развития образования в Республике Казахстан на 2011-2020 годы / www.edu.gov.kz/ru/zakonodatelstvo.

Жаңаша білім берудің тиімді жолдары

Аметова Г.М. №22 ОМ

Қазіргі білім беру жүйесінің мақсаты - бәсекеге қабілетті маман дайындау. Мектеп - үйрететін орта, оның жүрегі - мұғалім. Ізденімпаз мұғалімнің шығармашылығындағы ерекше тұс - оның сабақты түрлендіріп, тұлғаның жүрегіне жол таба білуі. Ұстаз атана білу, оны қадір тұту, қастерлеу, арындай таза ұстау - әр мұғалімнің борышы. Ол өз кәсібін, өз пәнін, барлық шәкіртін, мектебін шексіз сүйетін адам.Өзгермелі қоғамдағы жаңа формация мұғалімі – педагогикалық құралдардың барлығын меңгерген, тұрақты өзін-өзі жетілдіруге талпынған, рухани дамыған, толысқан шығармашыл тұлға құзыреті.Жаңа формация мұғалімі табысы, біліктері арқылы қалыптасады, дамиды. Нарық жағдайындағы мұғалімге қойылатын талаптар: бәсекеге қабілеттілігі, білім беру сапасының жоғары болуы, кәсіби шеберлігі, әдістемелік жұмыстағы шеберлігі. (1; 65)

Біліктілік арттыру жүйесінде педагогтардың оқу қажеттіліктері нақты білімнің мәнін түсінуге, соның нәтижесінде өзіндік іс- әрекетке енуге және жеке өміріндегі тәжірибені жетілдіру мақсаттарына байланысты қалыптасады.Бұл білім беру жаңаша ұйымдастыру - оның философиялық, психологиялық, педагогикалық негіздерін, теориясы мен тәжірибесін тереңірек қайта қарауды қажет етеді.

Француз қайраткерлерінің бірі «Адамға оқып – үйрену өмірде болу, өмір сүру үшін қажет» дегендей оқыту үдерісін технологияландыру, осыған сәйкес оқу бағдармаларын жасау, ғалымдар мен жаңашыл педагогтардың еңбектерімен танысу жұмыстары мұғалімдердің үздіксіз ізденісін айқындайды. Жаңа педагогикалық технологиялардың негізгі мәні пассивті оқыту түрінен активті оқытуға көшу оқу танымын ұйымдастырудағы бастамашылдығына жағдай туғызу, субъективтік позицияны қалыптастыру.Осыған байланысты қазіргі таңда еліміздің білім беру жүйесіндегі реформалар мен сындарлы саясаттар, өзгерістер мен жаңалықтар әрбір педагог қауымының ойлауына, өткені мен бүгіні, келешегі мен болашағы жайлы толғануына, жаңа идеялармен, жаңа жүйелермен жұмыс жасауына негіз болары анық. Олай болса, білімнің сапалы да саналы түрде берілуі білім беру жүйесіндегі педагогтердің, зиялылар қауымының деңгейіне байланысты. (2; 102)

Ұстаздың биігі ойлана қарасаң, биіктей, үңіле қарасаң, тереңдей береді, қол созсаң, қарсы алдыңда, айналсаң, артыңда тұрғандай» деп Сократ айтқандай егеменді еліміздің алдыңғы қатарлы отыз мемлекеттің қатарына қосылуға табандылықпен жылжу саясаты қоғамымыздың барлық саласында түбегейлі өзгерістер енгізіп, жаңа талаптар қойылуда. Соның ішінде болашақ ұрпаққа әлемдік деңгейде білім беру мақсатына орай білім мазмұнына жаңаша қарау - басты міндеттердің бірі.

Қазіргі кезде білім берудің жаңа жүйесінің жасалуы, білім мазмұны мен әдіс-тәсілдерінің жаңаруы, бәсекелестікке қабілеті мол шығармашылық бағытта еңбектенетін, ой- қабілетімен

ерекшеленетін азаматты тәрбиелеуді көздейді. Сапалы білім ел болашағын айқындайтын басты көрсеткіш болып табылады. Бүгін мектеп партасында отырған бүлдіршіндер-ертең ел тағдырын шешетін азаматтар. Олардың сапалы білім алуын бүгін қамтамасыз ету - мұғалімнің басты міндеті. «Тегінде адам баласы адам баласынан ақыл, білім, ар-мінез деген қасиеттерімен озады» деп Абай атамыз айтқан озық ойлы білімдар адамдар заманның, қоғамның дамуына өзгеруіне үлесін қосып келеді.

Жаңа білім беру бағдарламасында осы тиімділікті арттыратын көптеген әдістер берілген. Оның ішінде орыс тілінде оқытатын мектептерде қазақ тілін оқытуда қолданылатын әдістердің бірі ретінде табиғи әдісті алуға болады. Тілді үйретудегі табиғи әдіс (3;23) сыныптағы тапсырмаларда кітаптағы мәтіндерді емес, оқуға арналған нақты материалдарды (мысалы, брошюралар, үндеухат, веб-парақтар) пайдалана отырып және оларды шынайы өмірмен байланыстыра отырып, неғұрлым мазмұнды етуге тырысады. Табиғи әдісті пайдалана отырып, мұғалім түсінік қалыптастыруға және қарым-қатынас орнатуға ықпал етеді, сонымен қатар, оқушылардың арасында шынайы байланыс орнатуға ұмтылады. Ол жаңа сөздік қорды меңгеру мен қарым-қатынасқа арналған ақпараттық ресурстарды ұсыну үшін фотосуреттерді, көрнекі құралдарды және мультимедиялық ресурстарды пайдаланады.

Табиғи әдіске сәйкес келетін жаттығулар:

1. Мұғалімнің әңгімесі сыныптағы объектілерге және суреттердің мазмұнына шоғырланады;

2. Жағдайды ушықтырмас үшін оқушылар дайын болмаса, олардан бірдеңені айтуды талап етудің қажеті жоқ, бірақ олар мұғалімнің өтініштері мен сұрақтарына басқа біртәсілмен жауап береді деп күтіледі;

3. Оқушылар басқа тілде сөйлесе бастауға дайын болғанда, мұғалім оған түсінікті тілде өтініш білдіріп, қарапайым жауап беруге мүмкіндік береді.

4. Мұғалім сұрақ қойғанда ақырын және анық сөйлей отырып, бір сөзден тұратын жауап беруге жағдай жасайды. Яғни сұрақтар иә/жоқ деп жауап берілетін сұрақтардан бастап кеңейтілген жауап талап ететін сұраққа қарай біртіндеп күрделене береді.

5. Оқушылар белгілі бір сөздерді көп рет естімес бұрын, оларды белсенді қолданады деп күтуге болмайды.

6. Графиктер, диаграммалар, суреттер, жарнама және басқа да өмірден алынған заттар сұрақ қоюда кеңінен қолданылуы керек.

7. Жаттығулар тілдік нысандарды қолдануға емес, негізінен саналы қарым-қатынас жасауға бағытталуы керек.

8. Жұптық және топтық жұмыс жүргізу және мұғалімнің жетекшілігімен бүкіл топ атсалысатын пікірталастар да пайдалы болмақ.

9. Табиғи әдіс техникалары әдетте «Тыңдау-көру-орындау» және «Тіл үйренушілер қоғамдастығы» (ТҮҚ) сияқты тәсілдермен бірге қолданылады.

Сонымен қатар, тілді оқытудың коммуникациялық әдістемесінің қағидаларын ұстанатын мұғалімдер грамматикалық тұрғыдан сауатты сөйлем құрылып, грамматика ережелерінің сақталуына қарағанда, тілдің қарым-қатынас үшін қолданылуына баса көңіл бөледі. (4;37) Тіл үйренушілер қоғамдастығы (ТҮҚ) әдісін қолданатын мұғалімдер оқушылардың тілді әртүрлі мақсатта және түрлі адамдар алдында қалай қолдану мен оны қалай өзгерту керек екенін (мысалы, бейресми тілді пайдаланған кезде), мәтіннің түрлерін қалай түсіну және оларды қалай өндіру керектігін (мысалы, есеп, әңгіме, нұсқаулық) үйретуге ұмтылады.

ТҮҚ жаттығулары:

- «Ақпараттағы ақау» жаттығуы – оқушылар рөлдік ойындар арқылы жаттығады.
- «Пазл» әдісі – оқушылар бүтін мәтін жасау үшін ақпараттың түрлі бөліктерін біріктіреді.
- Тапсырманы аяқтауға арналған жаттығулар – миға шабуыл жасау арқылы шешуді талап ететін тапсырма беру.
- Ақпарат жинау жаттығулары – оқушылар ақпарат жинап, оларды сыныпқа таныстырады.
- Пікір алмасу жаттығулары.
- Тапсырманы аяқтауға арналған жаттығулар; джигсо, ойын, карта.
- Жоба жұмысы.

- Ақпарат жинау жаттығулары: зерттеу, сұхбат, іздестіру.

Ақпарат беруге арналған жаттығулар – оқушылар белгілі бір нысанда таныстырылған ақпаратты алып, басқа нысанда таныстырады. Басқалары – белгілі бір сөзбен екі диалог жүргізу; карточкалардың көмегімен жүретін рөлдік ойын; «Қатесін тап» ойыны т.б.

Табиғи және коммуникациялық әдістер аясында жағымды оқу ортасының болуы маңызды болып табылады, себебі ол жерде оқушылар жаңа сөздер мен құрылымдарды біліп, олардыдыбыстап айтуға үйрену барысында қателесу және тәуекелге баруға үйренеді. Екі тәсілде оқушыларды оқуға ынталандыруға негізделген.

Оқушылар білімдітолықтай меңгеру үшін ақпаратты енжар қабылдамай, сабаққа белсенді қатысуы керек. Осыретте оқушылардың алған білімдерімен жұмыс істеуге, оны әрі қарай өңдеп, өз дағдыларынаарттыруға септігін тигізетін жаттығулармен айналысуға мүмкіндік берілуі аса маңызды болып табылады. Орыс тілінде оқытатын мектептерде қазақ тілін оқытуда қолданылатын әдістің бірі – табиғи әдіс. Бұл әдісті күнделікті сабақта шынайы өмірмен байланыстыра отырып қолдануға болады (5; 103).

Жаңа білім беру бағдарламасы бойынша ұйымдастырылған курс барысында сабақтар өткізілді. Табиғи әдіске мысал ретінде 10 - класс курсы бойынша «Ғылыми жаңалықтар мен технологиялар» сабағында «Төрт сөйлем» стратегиясын пайдаландық. Бұл стратегияның мазмұны: (Билл Гейтс туралы мәтін ұсынылады.)

1. Пікір. Тыңдаған материал бойынша өзіндік пікірін бір сөйлеммен жазады. (Билл Гейтс - әлемге танымал өнертапқыш)

2. Дәлел. Өз пікірін бір сөйлеммен дәлелдейді (Себебі ол Microsoft бағдарламасын ойлап шығарды)

3. Мысал. Пікірін өмірмен байланыстырып, мысал келтіреді. (осы бағдарлама бойынша мәтін тереміз, кесте құрамыз, презентация жасаймыз.)

4.Қорытынды. Тақырып бойынша қорытынды шығарады. (Елімізге пайдалы, ғылымға үлес қосатын өнертабыстарды зерттеумен айналысу керек).

Оқушыларға тіл үйретуде табиғи тәсілді пайдалану, яғни сабақты шынайы өмірмен байланыстыра оқыту тиімді әдіс - тәсілдердің бірі деп есептейміз.

Әдебиеттер.

1. А.Құсайынов. Әлемдегі және Қазақстандағы білім сапасы.
2. Сократенбектері 1992
3. Krashen & Terrell, 1995
4. Мұғалімге арналған нұсқаулық. Екінші деңгей.

Жаңа технология элементтерін ағылшын тілі пәнінде пайдалану тиімділігі

Ибрашова М.А. №22 ОМ

Білім беру инновациялары:ізденіс және шешімдер

Тақырыбы: Ағылшын тілін оқытуда жаңа технологиялардың тиімділігі

Еліміз Егемендік алып,Жахандану кезеңінде мен дәріс беретін ағылшын тілі ауадай қажет екені баршаға аян.

Әлем елдерімен сауда қатынас әлеуметтік қатынастар жасап, елді жақын-алыс елдермен татулықта жасауға,мәңгілік ел қазақ еліне тыныш,бейбіт өмір сүру де Елбасымыз Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың еңбегін бүгінгі таңда халқы ризашылықпен бағалап,алғыс айтуда.

Қазіргіні емес,болашақты болжаған Елбасымыз «Болашақ» бағдарламасын ұсынып, оларқылы жастарға шет елдерде оқып келудің тиімділігін атап көрсетті.

Заманауи түсінікке сүйенетін кез келді. Жастарымыз кәсіпкерлікке қызыға бастады, шет елдермен қарым-қатынас жасауды, бизнес жасауды ойлай бастады және жұмысты бастап кетіп, жеңіске жетіп жатқандары қаншама.

Бұрын ақылшын тілін тек «Ағылшын тілі мұғалімі» болғысы келетіндер таңдайтын, ал қазір керсінше заман бағытын түсінген,жахандану кезеңдеріне аяқ басқан жастардың бәрі ағылшын тілін үйренуді басты мақсат етуде.

Оқытуды қалай үйрету керек? - деген түсінікті зерттеп өз шәкірттеріміз қолданып,табыста құбылыс емес,немесе дағды емес,ол оқушылардың осы пәнге

қызығушылығын арттыру осы тілдің өмір сүруі үшін аса қажеттілігін түсіндіруден басталған, осы тілде игеруге қабілетін жақсартуға мүмкіндік беретін педагогикалық тетіктердің біртұтаскешені айқындалған. Ол үшін ағылшын тілін оқытатын мұғалімдерге заман талап еткен мына ұстанымдарды мойындау қажет:

- Мұғалім өзін-өзі өмір бойын оқу, үйренуі, өз білімін жетілдіріп бару қажеттігін ұғыну.
- Ойлай білуге ағылшынша сөйлеу үшін, бірінші ағылшынша ойлай білуге үйрену.
- Мұғалім өз бойындағы шығармашылық таланттарыды ұштай білуге барынша жақсы пайдалану, дамытып бару.

- Өз пәнін өз жүрегімен таңдауы

- Өзі ағылшын тілін ғана емес ағылшын әдебиетін көп оқып, ағылшынша тілін дамыту.

- Ақпараттың технологияларды жоғары деңгейде қолдана білуі.

Қалай ағылшын тілін тез үйретемін, еркін оқуды, еркін сөйлеуді оңай үйретемін – деп алдына мақсат қойған мұғалімдер жоғарыда көрсетілген 6 талапқа сай болуы қажет.

Өз ана тілін оқушылар еркін меңгере алады. Ал ағылшын тілін

Біріншіден: оқи білуге түсіне білуге үйрету

Екіншіден: ойлай білуге үйрету

Үшіншіден: сөйлей білуге үйрету

Жолдары арқылы меңгертеміз

Мұғалім оқушының ағылшын тілін қатесіз оқуын қатаң бақылауы қажет, дұрыс бағалауы қажет. Мұғалім оқушыға:

1. Ағылшын тілін үйрену, еркін сөйлеу үдерістерін меңгеруге

2. Және ойлау әдістерін үйретуге

3. Әр түрлі әдіс-тәсіл технологияларын меңгерту арқылы ойлай білуге үйрету.

4. Стратегиялардың ішінен тиімдісін таңдай білуге

Мұғалімдер негізінде өзінің сабақты қалай беруіне емес, оқушылардың сыныптағы балалардың сабаққа түгел қатысуын қамтитын, бір баланың да шетте қалмауына қол жеткізетін технология.

Оқушының өз бетімен қол жеткізе алмайтын деңгейіне достарымен ынтымақтаса отырып қол жеткізетіндігі дәлелденген ұғым.

Бұл үрдісті ғаламдық технологияларда Джером Брунер Кембридж Университетінде қолданып, сабақ нәтижелігіне жетуге болатынын дәлелдеген.

Оқушыны өз бетімен дайындалуында: Оқушының тапсырмамен жұмыс барысында өздігінен бағыттаушылығында.

Оқушының «қиындықтар» мен түсінбеушілікті өздігінен анықтауы

Оқушының «қиындық пен түсінбейтін» жерлерін өздігінен ұғынуға талаптануы. Ғаламдық тәжірибеде дәлелденгендей мұғалімдер үшін маңызы: білім мен түсінік оқушы бойында қалыптасады, – мұғалім бұл үдерісіне көмек көрсетуші ғана.

Оқу үдерістерін тиімділігін негізгі факторлар мыналар:

А) Балалардың ағылшын тілін қалай оқытынын түсіндіруі.

В) Нені, қалай оқыту керектігін түсіну

Г) Оқу үдерісіне қалай құрылымдау керектігін білу.

Д) Сонымен қатар оқу нәтижелігін бағалау тәсілдерін игеру.

Нені оқыту керек?

Оқыту реттілігін қалай құрылымдау керек

Оқушылардың табысты білімін қалай бағалау керек

Балалар қалай оқиды?

Білім үдерісінің нәтижелі болуы ағылшын тілін оқушылар өздігінен меңгеріп дарындылығын танытпа білген оқушылар да «Марапаттау» «мадақтау» қажет

Егер мұғалім мен оқушы білімді игерудің бастау нүктесін екеуі бір сәтте (бір секундта) бірге бастамаса, оқушы толық ұғына ала алмайды. Сол үшін мұғалім сабақты түсіндіріп тұрумен бірге оқушыларды бақылап тұруы қажет.

Мүмкін оқушылар «тыныш» отыратын болар бірақ «зейіні басқа жақта» отыратын оқушыларды дәл тануымыз қажет.

Оқушылар оқу үдерісінде барлық бөлімдерінде белсенді қатысу керек өз алдына мақсат қоя білу керек.

Сол сабақ барысында оқушы нені үйренеді? Нені үйренгісі келеді?-деген сұрақтарға жауап іздеуі нәтиже шығаруы қажет. Осы әдістерді қолдана отырып өзін сабақ беретін топтарда

Көп жылдың тәжірибе нәтижесінде ұғынғанын шәкірттерге ағылшын тілін үйретуде «Диалогтік оқыту» әдісі өте тиімді. Оқушылардың тақырыпты өздері талдап, түсініктерін ортаға салуы, бірлескен сұхбат үлкен пайда келтіретін дәлелденеді

Нәтижесінде:

- Оқушылардың тақырып жайлы өз ойларын білуге мүмкіндік береді
 - Өзінен басқаларда да түрлі идеялардың барлығын түсіндіреді
 - Оқушылардың өз идеяларын дәлденуіне көмектеседі
 - Мұғалімге өз оқушыларының білімдері қандай деңгейде екендігін түсіндіреді
- мұғалімнен және оқушының басқа оқушылармен сабақ жайында әңгімелесуі

- Оқушының тілін дамытуға
- Сол тақырыпта жете түсінуіне
- Білімге қызығушылығын оятуға тәрбиелейді. Бұл әңгіме «Зерттеушілік әңгіме» -деп аталады. Біз ұстаздар шыны керек сыныпта қатаң тәртіп болуын, оқушылардың үн шығармай тыныштық сақтауын талап етеміз.

Бұл процес оқушыларға «кері әсерінен» тигізетінін өз ойын айта алмайтын тілге «шорқақ» шәкірттердің пайда болуына себепші біз екенімізді ойламайтынымызды ащы да болса шындық.

Әңгіме барысында Сұрақ-бастама-жауап-нәтиже-баспалдақтарының сабақты оңай игеріп аламыз. Бұл әдіс шәкірттерді:

- Ағылшын тілінен сындарлы сөйлеуге тәрбиелейді
- Шәкірттердің қызығушылығын оятады
- Шәкірттердің сыни тұрғыдан ойлауына

Ал мұғалімдер оқушы жауабын саралап, қатесін жөндеп, оны мақтап не түзетіп отыруға міндетті.

Қорыта айтқанда оқушылардың ағылшын тіліне ынталығын, белсенділігін арттыру жолында ғаламдық деңгейдегі әдісі тәсілдерді қолдана отырып оқушылардың білім деңгейін білуге, оқушылар арасында жақсы қарым-қатнаста болуына нәтижелі табысты білім деңгейіне қол жеткізуіне қомақты үлес қосады. Заман талап еткен тіл «ағылшын» тілін шәкірттерімізге ғаламдық әдіс-тәсілдермен жеткізе білейік!

Оқыту қазақ тілді емес бастауыш кластары үшін қазақ тілі сабағында жаңа әдіс-тәсілдерді тиімді қолдану

Ищанова Ш.Т. №22 ОМ

Қазақстанның тәуелсіз мемлекет болып, егемендік алуы, Қазақстан Республикасы деп жариялануы, Республикамыздың Ата-Занында қазақ тілінің мемлекеттік тіл болып заңдастырылуы қазақ тілінің өз мәнінде дамуына мүмкіндік берді.

Республика деңгейінде қазақ тілі қоғамдары, сондай-ақ қазақ тілі комитеті құрылып, тіліміздің мәртебесі көтерілді. Ресми құжаттар қазақ, орыс тілдерінде қатар жүретін болды. Қазақ тілін үйретуге бағытталған оқулықтар мен тілашарлар және оқу-әдістемелік құралдар дүниеге келді.

Қазақстан Республикасының Жаңа Ата Заңының баптарында, сонымен қатар «Тіл саясатының тұжырымдамасы» мен «Тіл туралы Заңда» айтылған басты мәселе - мемлекеттік қазақ тілін дамыту.

Орыс тілді балаларға қазақ тілін оқытудағы басты мақсат - сөйлей білуге, өз ойын айта білуге, жаза білуге үйрету дейтін болсақ, коммуникативті қарым-қатынас бірінші орында тұрады да, грамматика екінші орында тұрады.

Ұлттық мектептерде оқылатын қазақ тілі пәнінің алдына қойылатын түпкі мақсат – оқушыларды белгілі дәрежеде қазақша сөйлеп, өз ойын біреуге жеткізе алатындай, сондай-ақ өзгенің ойын ұғып, түсіне алатындай деңгейге жеткізу.

Сабақ - оқытудың барлық кезеңінде мұғалім мен баланың білесіп істейтін тиімді әдістердің жүйесі.

Оқушыларды пәнге қызықтыру арқылы сабаққа ынтасын арттырып, білім, білік, дағдыларын қалыптастыру қажет. Мұғалімнің тәжірибесі мен кәсіби шеберлігін арттыру тіл пәнін оқытудың сапасын жетілдіретін басты белгілері болып табылады.

Л.Н Толстой: «Баланың үйренген сөзін қолдана білуіне жағдай туғызу керек, үйренген сөзін ауызекі сөйлесу тілінде бір рет қолдана білсе, ол өзінің жеке меншігіне айналады» деп жазған екен. Сөздік жұмысын ұйымдастырудың әдіс-тәсілдері алуан түрлі. Мұғалім оқу жылы басталысымен әр тақырыпқа қарай сөздік жұмысын дұрыс жоспарлап, оқушының сөздік дәптерін даярлатуы тиіс. Бастауыш сынып оқушылары үшін «Сөз жарысы», «Сөзтізбек», Тізбектен шығып қалма», «Қайталай ғой», «Ұшты - ұшты» ойындарын өткізіп отырған тиімді. Сондай-ақ, сөздік жұмысына «Көк диван», «Күн! Тас! Қоршау!», «Қане, қайтала!» әдістерін қолдануға болады.

Оқушылардың ауызша сөйлеу дағдысын қалыптастыру мақсатында

Е.И.Пассовтың коммуникативтік оқыту әдістерін пайдаланамын.

Әдістің негізін құрайтын қағидалар:

1. Оқушының сөйлеу бағытын анықтау.
2. Адамның жеке басының ерекшелігін ескеру.
3. Орта жағдайын ескеру.
4. Сөйлеу дағдысын жаңарту.

Жоғарыдағы пікірлерді ескере отырып, баланың ауызша тілін дамытуда мына әдістерді басшылыққа аламын. Мәселен, сұраққа жауап беруде, балалардың сөздік қорын байытуда «Конверт-сұрақ», «Көршіме айтамын». «Конверт-сұрақ». 2-3 сұрақ жазып, конвертке салыңыз (оқу мақсатына қарай). Әрбір оқушыда өзінікі болатындай етіп, бірнеше конверт дайындаңыз. Әрқайсысына екі минут беріңіз: оқушы стикерде атын және жауабын жазады; екі минут өткен соң конверт келесі оқушыға беріледі, осылай бұл 2-3 сұраққа барлығы жауап бергенше жүре береді. Стикерлерді жинап, бірнеше жауапты дауыстап оқыңыз (аттарын атамастан); сынып белгілі бір сұрақтың қаншалықты дұрыс болғанын талқылайды. «Көршіңізге айтыңыз», «Көршіме айтамын» әдістемесі оқушылардың өз ойларын ауызша білдіруі үшін қолданылады.

- Сұрақ қойыңыз, ойлануға уақыт беріңіз, содан кейін оқушылардан өз ойларын көршісімен бөлісуін сұраңыз.

- Оқушыға жаңа тақырыпты атаңыз және оларға аталған тақырып бойынша ненің мәлім екені туралы бәрін көршісіне айтуын сұраңыз.

Бастауыш сынып оқушылары үшін қазақ тілі сабағында топқа бөлініп, жұптық жұмыс, ұжымдық жұмыс, бірлесіп жұмыс жасауда «Достармен кездесу уақыты», «Екі лагерь», «Есімдерді топқа бөлу», «Жыл мезгілдері» т.б. әдістері арқылы топқа бөлінеді. Мәселен, «Достармен кездесу уақыты». Оқушыларға осындай карточка беріп, сыныпты аралай жүріп, өздеріне ұқсас бір жанды тауып әр сағаттың тұсына атын жазу ұсынылады. Мысалы, сенің көзіңнің түсі маған ұқсайды екен. Сені сағат 12-ге кездесуге жазып қойсам деп едім. Осылайша 4 сағаттың тұсына аттарын жазып болған соң, сәйкес келген оқушылар бір топқа бірігіп жұмыс жасау тапсырылады.

Профессор Ж.Караевтың «Деңгейлеп оқыту» технологиясының маңыздылығы:

Класс оқушыларын жаппай жұмыс істеуіне жетелейді;

I деңгей. Оқытушылық деңгей – үйретушілік деңгей.

Бұл деңгейде оқушылардың жаңа тақырыптан алынған білімдерін бекіту, практикада қолдана білуге жаттықтырамын. Мысалы: мәтінді оқу, сөз тіркестерін құру, сөздерді аудару, берілген үлгі бойынша тапсырмалар орындау. Мәтінмен жұмыста «Джигсо» әдісі, «Жұмбақ зат», «Жұппен жұмыс» түрлерін қолдануға болады.

II деңгей Алгоритмдік деңгей- базалық минимумды білімге сәйкес.

Бұл деңгейде тапсырмалар күрделірек. Сурет бойынша сөйлем құрастыру, сөз тіркестерінен сөйлем құрастыру, күрделі материалдарды жүйелей білуі, алған білімдерін басқа тапсырмаларды орындағанда пайдалана алуы, сол тақырыптарды еркін меңгергені ескеріледі. Алған білімді тәжірибеде қолдануда «Моншақ» әдісі тиімді. Мысалы, қазақ тіліндегі жуан және жіңішке дыбыстарды ажыратуда бірыңғай жуан дыбыстары бар моншақтарды бір бөлек, бірыңғай жіңішке дыбыстары бар моншақтарды екі бөлек ажыратып, моншақ құрастырады.

III деңгей. Эвристикалық деңгей – материалды саналы түрде меңгеру.

Білімдерін тереңдету үшін ізденіс жұмыстары, логикалық ойлау, талдау, салыстыра білу қажет етіледі. Мысалы, мазмұндай білу, сурет бойынша әңгіме құрастыру, ережені қорыту, жаттығу барысында қолдану, т.б. «Жұлдызшалар», «Жоғалған әріптер» арқылы сөз құрастыруға болады.

«Қателескен мұғалім». Мұғалім мәтінді оқу барысында қате жібереді. Оқушылар тыңдап отырып, қателескен тұсты бірден тауып, дұрыстау керек. Мұғалім қате жіберетін болғандықтан, оқушылар асқан қызығушылықпен мәтінді қалт жібермей тыңдайды. Мұнан соң қате басылған әңгімені оқушыларға таратылады. Енді «Жаңсақ басылған мәтін» ойнына ауысады.

IV деңгей. Шығармашылық деңгей өз бетімен оқу материалдарын меңгеру. Тақырыпты өз бетімен талдап, шағын шығармашылық зерттеу жұмыстарын жасайды (шығарма, өлең). Шығармашылықпен жұмыс жасауда «Егер..., онда не болар еді?», «Дұрыс емес пікір» әдістерін қолданған жөн. Мысалы, «Дұрыс емес пікір», талқылау үшін дұрыс емес жауаптарды қолданыңыз. Дұрыс емес болғаны үшін ғана жауапты іріктеудің немесе «бұл қызық» фразасын қолданудың орнына, үдерісті ашып көрсету үшін ойлау барысының дұрыс емес бағыт алуына әкелетін сұрақтарды қолданыңыз. Бұл ойдың логикалық барысын жақсартуға әкеледі және қате үшін жазғыру болмайтын атмосфера орнатады. «Мен бұл жауап дұрыс емес екеніне қуаныштымын... ендеше талқылап көрейік...». «Егер..., онда не болар еді?» Оқушылардың бірі жүйрік қиялмен бір ситуация айтады, қалғандары соның шешімін тауып жалғастыру керек. Мысалы, «Егер әрбір адам дүниеге келе сала басқалардың ойын оқи алатын болса, онда Жер бетінде не өзгеріс болар еді?» «Егер Жердің тартылыс күші жоғалып кетсе, онда...». «Егер барлық адам сөйлеу қабілетінен айрылып қалса, онда» Бұл тәсіл оқушылардың қиялын дамытып, мидың ойлау белсенділігін арттырады. Қазақ тілін оқытуда қолданатын, оқушылардың белсенділігін арттыруға мүмкіндік беретін әдістердің бірі - «Дөңгелек үстел» әдісі; Іскерлік рөлдік ойындар; Драмалау; «Калейдоскоп», «Есіңе сақта сиқырлы сандығы», балалардың іскерлігін, есіңе сақтау қабілетін дамытуда ерекше орын алады. Орыс сыныптарында қазақ тілін үйретуде іскерлік, рөлдік ойын түрлерін қолдану, диалог, монолог, сұхбат, сұрақ – жауап, көрініс қою, тақпақ оқу, ән айту, мәнерлеп оқу, жұмбақ, сөзжұмбақ шешу, пікір айту, пікірсайыс, тірек схемасын пайдаланып, жүйелі түрде әңгімелеу, Эвристикалық немесе «Сократ», «Дөңгелек үстел», «Ми шабуылы» т.б. әдіс-тәсілдерді сабақта пайдалану, оқушының басқа тілді үйрене алмаймын деген сенімсіздігін сейілтіп, тілді үйренуге ынтасын арттыратынын өз іс-тәжірибемнен күнделікті жұмыс барысында байқаймын. Баланың білімін бағалауда «Гүлдер», «Дарабоз» тәсілдері тиімді. «Дарабоз» -бала еңбегін сабақта бағалауға рейтинг жүйесінің қарапайым түрін ұсынар едік. Мұғалім өзінің жеке шығармашылық журналы төмендегі бағытта бағалау жүйесін қолданады. Бұл баланың төмен баға алу қорқынышынан туатын қажетсіз әрекеттерінен арылып, шынайы еңбегімен көрінуге ұмтылуына ықпал етеді. Ұжымда демократиялық қатынастар орнатуға қызмет етеді.

Ұтымдылығы- бірінші орында баланың қабілетінен гөрі еңбектенуі тұратындығында. Тынымсыз еңбек қабілетті дамытады. Баланың сенімділігі мен қызығушылығын ұштайды.

Бала еңбегі мынадай бағыттарда жан-жақты бағаланғаны жөн:

1. Сабаққа қатысуы
2. Оған даярлығы
3. Тапсырманы орындауы
4. Өзіндік жұмысы
5. Ынтасы
6. Сабақтағы жауабы

Мұндай жағдайда, «екі» деген баға болмайды, себебі өзін ықтырып, үркітетін бағаны емес, жинақталған балды көріп, кемшілігін түзетуге мүмкіндігі бар екеніне сенімді болар еді.

Оқушылардың алған білімдеріне кері байланыс орнатуда «Екі жұлдыз, бір тілек», «Жетістік баспалдағы», «Кемпірқосақ», «Аяқталмаған сөйлем», «Кері байланыс бутерброды», «Көңіл-күй бекеті» т.б. осы әдіс-тәсілдер қолданған тиімді.

Шығармашылықты дамытуда ерекше орын алатын жұмыстың бірі-ертегі, әңгіме құрастыру. Бұл жұмыс түрі алдымен ауызша жүргізіледі, кейін оқушылар өз ойын, қиялын қағаз бетіне түсіруге жаттығады. Әңгіменің мазмұны күнделікті өмірдегі қоршаған

құбылыстардан бастала отырып, оқушылардың қиялын, арманын суреттейтін тақырыптарға дейін қамти алады. Мұғалімнің негізгі мақсаты - оқушыға әңгіменің тақырыбын таңдауға бағыт беру, оқушы қиялын дамытуға ықпал жасау. Ертегі құрастыруда ең алдымен оқушылардың білетін, оқыған ертегілерінің мазмұнын жаңарта отырып, ертегінің соңын өздерінше аяқтауларын талап етеді. Алайда, мұғалім өзінің тек бағыт беруші екенін естен шығармауы тиіс. Шығармашылықпен іздене білген мұғалім болашақта өзіндік көзқарасы толық қалыптасқан, дүниетанымы кең, білім, білік, дағдысы жоғары, бәсекеге қабілетті жас жеткіншекті тәрбиелей алады.

Әдебиеттер.

1. Т.А.Акимов, Т.М.Копжасарова, З.Т.Кашкенова, Г.У.Дарменова «Разминки для тренингов» АОО НИШ ЦПМ, Астана, 2015
2. Қ.Әбдезұлы, С.Ч.Тұрсынғалиева «Қазақ әдебиеті әдістемелік нұсқау» «Арман ПВ», 2012
3. А.Х.Әлімов «Оқытудағы интербелсенді әдіс-тәсілдер» Астана «НЗМ»ДББҰ, 2014
4. Т.Н.Ермекова, А.А.Қасымбек, Н.О.Абдижаппапрова, А.Б.Бипажанова «Қазақ тілі мұғалім кітабы» «Арман ПВ», 2016
5. А.Т.Нұржанова «Формирование коммуникативных умений в контексте уровневых программ курсов повышения квалификации педагогов» АОО НИШ ЦПМ, Астана, 2015
6. <http://www.tilortalyq.kz/kk/534.html> «Қазақ тілі сабағында ойналатын ойындар жинағы»

Преемственность в обучении и воспитании при переходе из начальной школы в среднее звено

Карасёва Е.А. СШ №22

Поступление в школу и переход из начального звена в среднее – это переломный момент в жизни ребёнка, так как осуществляется переход к новому образу жизни, к новым условиям деятельности, к новому положению в обществе, к новым взаимоотношениям со сверстниками, взрослыми и учителями.

Адаптация пятиклассников – это одна из болевых точек учебного процесса в школе, так как переход учащихся из начального звена обучения в среднее звено вносит изменения в привычную школьную жизнь

Одной из главных проблем при переходе является снижение успеваемости, так как пятиклассники не справляются с возросшим, по сравнению с начальной школой, объёмом работы, как на уроке, так и при выполнении домашнего задания; не могут с первых дней адаптироваться к разным требованиям учителей-предметников (возросший темп, непривычные требования к оформлению работ, необходимость самостоятельно находить дополнительную литературу и работать с ней и многое другое). Все эти причины приводят к переутомлению детей, возрастанию состояния стресса, снижения успеваемости.

Как известно четвертый класс - последний этап в начальной школе. Ребенок внутренне готовится к переходу в среднюю школу, к более самостоятельной жизни, к новому этапу взросления. Некоторые дети уже в этот период по своим психическим и физиологическим характеристикам приближаются к стадии предпубертата (отрочества, предпубертатный возраст). Их поведение заметно меняется: дети требуют подчеркнутого уважения к себе со стороны взрослых, настаивают на своих правах, нередко игнорируют обязанности. К окончанию четвертого года обучения школьники должны обогатить представление о собственных способностях и возможностях, составить определенный личностный идеал в качестве внутреннего ориентира поведения и поступков, приобрести способность делать осознанный выбор в сложных ситуациях. Ребенок ощущает свою долю ответственности за все, что с ним происходит, становится более самостоятельным в решении проблем общения и в школьных делах. Поэтому в четвертом классе большое внимание следует уделять инициативе, активной позиции в организации занятий, предоставлять свободный выбор форм и приемов работы.

Проблема преемственности всегда была и будет. Здесь есть очень много как объективных, так и субъективных причин. Но это не значит, что на неё надо закрывать глаза.

Частичные пути решения не только в проведении педсоветов и семинаров, а лучше в психолого-педагогических консилиумах, но и в заинтересованности педагогов среднего звена не тогда, когда уже «взяли», а «до». Если учитель предметник познакомится с детьми еще, будучи в 4 классе, проведёт несколько уроков сам, поможет учителю провести коррекцию с учётом специфики средней школы - то результат не заставит себя ждать. А часто ли учителя предметники посещают уроки начальной школы, хотя бы открытые? А это тоже необходимо. Мнение что начальная школа «готовит продукт» для дальнейшей работы ошибочно.

Будущий классный руководитель и учителя предметники должны быть знакомы со своими будущими учениками и их удачами и проблема задолго до окончания начальной школы. Таков опыт по преемственности необходим. Серия открытых уроков, классных часов, шефская работа старшеклассников- всё это залог безболезненного перехода в среднюю школу.

Необходимость снятия стрессовой напряжённости учащихся 5 классов, проявления социально-педагогической заботы о психологическом состоянии и здоровье каждого ученика начальной школы.

Основные условия преемственности в учебно-воспитательной работе учителей начальных классов и учителей-предметников

1. Как можно раньше определить учителей-предметников и классных руководителей будущих 5-ов.

2. Посещение уроков в 4-х классах учителями-предметниками, классными руководителями - внеклассных мероприятий.

3. Изучение учебных программ: учитель начальных классов должен знать программу 5 класса. Учитель-предметник среднего звена может начинать работу в 5 классе, только изучив программу начальной школы, чтобы правильно организовать повторение материала, изученного в начальной школе и разработать систему мер по дальнейшему формированию новых учебных знаний и умений.

4. Единство и преемственность учебных требований в начальной и средней школе. Чтобы избежать резкого снижения, успеваемости учителям среднего звена в I четверти надо оценивать учебную деятельность пятиклассников по критериям оценок начальной школы.

5. Проведение срезовых работ в 4-х классах в присутствии учителей среднего звена и совместный анализ проведенных работ.

6. Проведение родительского собрания.

7. Ознакомление с возрастными особенностями младших школьников.

8. Изучение уровня работоспособности (наблюдение, пробные уроки).

9. Изучение системы работы учителя начальных классов: формы и методы организации учебной деятельности учащихся, стиль общения и т.п.

10. Посещение учителем 4 класса уроков учителей-предметников.

11. Изучение системы внеклассной работы и работы с родителями.

Наверное главная причина в том, что учителя начальных классов видят в каждом ребенке личность. Пытаются развить ее, поддерживают любые мало-мальские стремления и усилия ребенка. Поэтому вроде бы слабенький в 1 классе ученик к 4-му выравнивается, становится успешным. А учителя средней школы рассматривают детей в основном как некий продукт с определенными ЗУНами, которые почему-то должны быть у всех одинаково хорошими. А если ребенок не дотягивает до их стандарта, то ставят на нем крест «Оказывается он слабый!», «Он ничего не понимает - будет неуспевающим!».

Очень важно помнить о том, что пятиклассники обычно тяжело переживают, когда рушатся традиции, которые они вместе с первым учителем создавали и хранили на протяжении четырех лет. Это организация и проведение дня именинника, праздника Осени, олимпиадных недель, Новогодней сказки, консультаций слабоуспевающим и так далее. Чтобы сгладить эти трудности, необходимо проводить совместные (4, 5 классы) воспитательные мероприятия, классные часы, предметные декады.

Можно с уверенностью сказать, что проблема преемственности разрешима даже с теми трудностями, которые испытывают учителя, но разрешима лишь в том случае, если в работе над ней будут участвовать и начальная и средняя школа.

Литература.

1. В.С.Демиховский «О преемственности начальной и средней школы». Ж. Завуч №5 1999 г.
2. Н.В.Рагозинская «Преемственность между начальным и основным общим образованием». Ж. Завуч № 4 2000 г.
3. Линда Лойд «Школьная магия». Москва 1982 г.
4. Р.С.Немов «Психология». Москва «Просвещение», 1995 г.
5. Материалы, взятые из интернета.

Сабақтағы кері байланыстың тиімді тұстары

Косжанова Г.М. №22 ОМ

«Мұғалімдерге шынай кері байланыс керек»-деп Билл Гейтс айтқандай. Оның ойынша АҚШ білім беру жүйесі Шанхай мектептерінен үлгі алуы тиіс. Қытайда әрбір мұғалім-мейлі тәжірибелі болсын, мейлі жас болсын - өз сабақтары мен әрекеттеріне кері байланыс алуға және өзгелерге беруге құқылы екен: мұнда кері байланыс мұғалім кәсібінің ең маңызды бөлігі деп есептеледі.

Бүгінгі сіздердің алдарыңызда төмендегі сұрақтар бойынша ой бөліскім келеді:

Кері байланыс дегеніміз не?

Кері байланыс жүргізудің мақсаты

Тиімді кері байланыстың ережелері

Кері байланыстың тиімді түрлері

Кері байланысты ұйымдастыру техникалары.

Бұл тақырып қазіргі кезде өте өзекті тақырыптардың бірі болып келеді.

Соңғы жылдар кері байланысты орнату көптеген ғалымдардың назарында. Кез келген әлеуметтік ақпараттық қарым –қатынастың, сондай ақ оқу дерісінің қатысушылар арасындағы өзара қарым қатынастың тиімділігін дәлелелі ретінде кері байланыстың маңызы өте зор. Өйткені мұғалім де оқушы да сабақ барысында екі жақты өзара іс әрекеттің ұйымдастыру нәтижесінде дер кезінде кері байланыс алуға мұқтаж.

Мақсатымыз: Сабақтарда тиімді кері байланысты ұйымдастыру техникаларын қолдануға үйрету. Осы баяндаманың нәтижесінде мұғалімдерге кері байланыстың және оның түрлерін және кері байланыс мақсатын түсінеді және кері байланыстың техникаларын қолдана алады деген нәтиже күтеміз. Кері байланыс дегеніміз не? Кері байланыс (ағылш. feedback) – адамның өзі куә болған оқиғаға немесе басқалардың әрекетіне айтылған пікірі, реакциясы. Көп жағдайда кері байланысты мұғалімдер сабақтың, соңында жазбаша түрде сабақтың өтуі, оқушының көңіл күйі және оқушылардың ойын білу үшін ғана алатыны анықталған. Алайда кері байланыс дегеніміз не? оның маңызы не екенін көбіне біле бермейміз және оған аса мән бере бермейді.

Сабақтағы кері байланыстың үш түрі бар.

1.Көңіл-күймен эмоциялық жағдайды анықтауға арналған кері байланыс. Көңіл-күйді білдіретін әр түрлі суреттер, смайликтер және бояу түстерімен анықтау. Мысалы: «Ауа райы», «Бағдаршам», «Алма ағашы». Мысалы «Алма ағашы» әдісінде оқушыларға сабақ басында түрлі-түсті алма беріледі. Сабақ соңында оны алма ағашына ілу керек. Жасыл түсті алма – мен бүгін бәрін жақсы орындадым, сондықтан көңіл-күйім көтеріңкі, қызыл түсті алма - мен тапсырманы орындай алмадым, көңіл-күйім жоқ дегенді білдіреді. «Бір сөзбен» әдісі барысында оқушылар берілген сөздердің ішінен бүгінгі сабақтағы жағдайын сипаттайтын үш сөзді таңдайды. (қуаныш, немқұрайлылық, шабыт, зерігу, сенімсіздік, сенімділік, рахаттану, аландау) Қ.Бекхожиннің «Ақсақ Темір мен ақын» балладасын оқытуда «Бас. Жүрек. Қол» рефлексиясын жүргіздік. Оқушылар баспен Ақсақ Темірдің тарихтағы орнын, жорықтарын еске түсірді, жүрекпен баллададағы оқиғаларды сезінгенін және сыныптағы оқушылардың эмоциясына әсер еткенін айтты, ал қолмен тапсырмаларды орындағандарын жеткізді.

2.Сабақтағы іс-әрекетке байланысты кері байланыс. Мысалы: «Табыс сатысы» әдісінде кәдімгі сатының суреті беріледі. 1-ші баспалдағы Мен ... БІЛЕМІН, 2-ші баспалдағы Мен ... ТҮСІНЕМІН, 3-ші баспалдағы Мен ... ЖАСАЙ АЛАМЫН. «Салалас құрмалас сөйлем туралы

түсінік» тақырыбындағы сабақта оқушыларға алған білімін жинақтау мақсатында «Бір сөйлеммен тұжырымдаңыз» әдісін қолдандым. Мұнда оқушылар жаңа тақырыпты қалай түсінгенін бір сөйлеммен (Мен бүгін салалас құрмалас сөйлемдердің жасалу жолдарын мысалдар арқылы нақты түсіндім) тұжырымдады.

«Таңдау» әдісінде бес пікір жазылған парақ беріледі.

1. Мен сабақ қызықты, қызықсыз болды деп ойлаймын.
2. Мен сабақта: көп нәрсені, үйрендім, үйренгенім аз болды.
3. Мен басқаларды мұқият зейінсіз тыңдадым.
4. Мен пікірсайыстарға жиі сирек қатыстым.
5. Мен сабақтағы өз жетістіктеріме ризамын риза емеспін.

Оқушылар өздерінің сабаққа қатысу деңгейі мен ынтасын білдіретін сөздердің астын сызады. 3. Оқу материалының мазмұнына берілетін кері байланыс. Бұрын мен білмеуші едім. Енді мен білемін деген сияқты ой-пікірлерін білдіру боп табылады. Мысалы: «Плюс, Минус, Қызықты». «Плюс»-оң әсер еткен фактілерді, алған білімдері жайлы жазады. «Минус»-қолымнан келмей жатыр немесе түсініксіз болып тұр деген ойларын жазады. «Қызықты» - деген бағанға өздеріне не қызықты болды соны жазады немесе не жайында көбірек білгісі келетінін жазады.

«Аяқталмаған сөйлемдер» әдісінде:

Мен бүгін білдім ...

Мен бүгін сезіндім ...

Мен келесі сабақта білгім келеді ... -деген сөйлемдерді аяқтап жазады.

7-сыныпта өткен М. Әуезовтың «Көксерек» әңгімесі бойынша «Маған 3 нәрсені айт» кері байланыс парағы берілді. Оқушылар Сабақта не өттік? Неден табысқа жеттім? Нені терең білгің келеді? деген сауалдарға олар «Көксерек» әңгімесі арқылы қасқырлардың психологиясын түсініп, оларға да қамқорлық керек екенін ұғынғанын және «Құндылық спектрінде» Құрмаштың өліміне кім кінәлі? деп ортаға тасталған сұраққа өздерінің ойларын еркін жеткізге білгендерін, тағы да қасқырлар туралы жазылған аңыз-әңгімелермен танысқысы келетіндіктерін ашып жазды.

«Мадақтау сэндвичі» 1-бөлік- не ұнады? 2-бөлік не нәрсені жақсарту керек?

3-бөлік- маған ұнады, бірақ келесі жолы ... Мұнда оқушылар сабақ соңындағы іс-әрекетіне баға береді. «Екі жұлдыз, бір ұсыныс» рефлексиясында оқушылар екі ұнаған фактор мен бір ұсынысын білдіреді. Қазақ әдебиеті сабақтарында көбінесе «Екі жұлдыз, бір ұсыныс» рефлексиясын жиі пайдаланамыз. Атап айтсақ, Ш. Мұртазаның «Тұтқын бала» әңгімесін қорытындылау кезеңіндегі топтық жұмыста оқушылар әңгімені баяндауда сюжеттен ауытқымау, әңгіме мазмұнын әдеби тілмен баяндау сияқты ұсыныстар айтылды. Негізінен рефлексия адамның үш қасиетін: өз бетімен білім алуын, шешім қабылдай білуін, бақталастыққа түсе білуін қалыптастырады. Өйткені бұл -XXI ғасырдың талабы. Сонымен қатар кері байланыс арқылы оқушылар өз-өзіне есеп беріп, өз-өзін реттеуге дағдыланады. Оқушылар ойлауға, сөйлеуге, өзін-өзі дамытуға еркін қол жеткізе алады. Кері байланыс жасауға сабақтың белгілі бір уақытын бөліп, олардың ой-пікірлерін шыдамдылық танытып тыңдау қажет. Кері байланыс жасау арқылы бұрынғы сабақтарда енжар отыратын оқушының себебін анықтап, олардың белсенділігін арттыруға жол іздеуге болады. Кері байланыс оқушы үшін-өз жетістіктері мен қателіктері туралы ойлану, алға жылжу үшін ұсынба алу; мұғалім үшін өз қызметіне қажетті өзгерістер енгізу мақсатында алынатын ақпарат. Қорытындылай келгенде, рефлексия- көп қырлы, кіріккен әрекет. Бұл әрекет оқушының психикалық қызметінің өзгеруіне ықпал етсе, ал мұғалімнің кәсіби әрекетін жоғары шығармашылық деңгейде жүргізуіне көмегін тигізеді. Рефлексия, яғни кері байланыс- нәтижелі білімнің жоғары көрсеткіші екенін бүгінгі күндегі оқушылардың жеткен жетістіктері арқылы толық сеніммен айта аламыз. Бүгінгі таңда күнделікті сабақтарымызда рефлексия жасауды дағдыға айналдырып келеміз. Рефлексия арқылы оқушының қажеттіліктерін біліп, оларды жинақылыққа тәрбиелеуге болатынын түсіндік. Сабақтағы оқушының ой-пікірін, көңіл-күйін біліп қана қоймай, сабақ мазмұнын қай деңгейде меңгергенін анықтауға болады. Сонымен, кері байланыстың тиімділігіне тоқталар болсақ: Оқушылар үшін: 1-ден, рефлексия-оқушыны өз-өзіне есеп беруге баулиды; 2-ден, рефлексия арқылы оқушының қажеттілігін біле аламыз; 3-ден, рефлексия арқылы оқушының өзіндік көзқарасы қалыптасады; 4-ден, рефлексия

арқылы білім беру барысының сапасын жақсартуға болады және рефлексияның нәтижесінде оқушының сыни көзқарасы қалыптасады, өз-өзіне баға бере алады.

Мұғалімдер үшін тиімді жағы: 1-ден, оқытудағы кемшін тұстарын анықтайды; 2-ден, келесі сабақтың жоспарына өзгерістер енгізуге, түзетуге яғни оқытудың тиімді әдіс-тәсілдерін таңдауға мүмкіндік береді; 3-ден, уақытты үнемді пайдалануға мүмкіндіктер береді.

Кері байланыстан күтілетін нәтижелер:

- мұғалім мен оқушы арасындағы қарым-қатынас жақсарады;
- оқушы өзінің мықты, осал тұсын анықтайды және алға жылжуға ықпал етеді;
- оқушы тек бағалауды ғана емес, өз жұмысынан хабардар бола отырып, оқуға қызығушылығын арттырады;
- мұғалім мен оқушы кері байланысына қарай өз жұмыстарын ұйымдастыруға бағытталады; Сондықтан да кері байланыстың тиімділігі арқылы оқыту мен оқу сапасын жақсартуға болады деп ойлаймыз.

Әдебиеттер.

1. Мұғалімге арналған нұсқаулық. Үшінші басылым-2012 жыл
2. «Оқытудың нәтижелерін бағалаудың әдістемесі» - Зулкашева Ш.М. Орал 2013
3. «Қазақ әдебиеті және мемлекеттік тіл» журналы №8-9 2015 жыл

Қазақ тілі сабағында критериалды бағалауды тиімді қолдану

Нұрышева Н.К. №22 ОМ

Мектептегі білім жүйесін бағалау өте маңызды дүниелердің бірі және оған қашанда ерекше назара аудару керек. Мектеп бағасы дегеніміз не? Оқушыны ынталандырушы құрал ма, әлде мұғалім қолындағы басқару тетігі ме? Жалпы, мұғалім нені бағалайды: оқушының білімін бе, әлде оқуға деген ынтасын ба? Бағалаудың нақты шарттары қандай? Мұғалім өзінің күнделікті жоспарын құрған кезде оқыту үшін бағалау әдісін енгізеді. Сөйте тұра, ол бағалаудың не үшін қажет екендігіне ойлана отырып, сол арқылы оқушыдан күтілетін нәтижеге жұмысын бағыттайды. Оқыту үдерісінде жетістікке жету үшін оқытушы мен оқушы белгілі бір критерий арқылы білім нәтижесіне жетеді. Бағалау міне, осы тұста керек. Ол үшін мақсат пен нәтиже арасындағы сәйкестікті анықтайтын тапсырмалар мен жаттығулар жүйесі, яғни мұғалімдердің сыни тұрғыдан ойлануға қолдау көрсететін әдіс-тәсілдері алынады. Дәстүрлі оқытудағы бағалаудың кемшілігі. Байқасақ, дәстүрлі бағалау жүйесі шынында да ескіріп келе жатқандай. Уақыт өткен сайын мұғалімнің қойған бағасына ата-ананың да, оқушының да наразылығымен көңіл толмаушылығы байқалуда. Еліміздегі көптеген білім ордаларында бес балдық бағалау жүйесі әлі де сақталған. Аталған бағалау жүйесінің кемшілігі де жоқ емес. Атап айтар болсақ:

1. Оқушы оқытудың жоспарланған нақты бір нәтижесіне қол жеткізген кезде, ата-анаға да, оқушыға да, педагогқа да түсінікті болатындай бағалаудың нақты шарттарының болмауы;
2. Мұғалімнің оқушыны жалпы сыныптың орта деңгейімен салыстыра отырып бағалауы;
3. Қойылған бағаның оқушы меңгерген ақпараттың дәл көрінісін бере алмауы, әр оқушының білім деңгейінің нақты қай дәрежеде екенін көрсете алмауы;
4. Оқу барысында оқушы мен мұғалім арасындағы өзара байланыстың болмауы. Бұл баланың оқуға деген ынтасының жоғарылауына септігін тигізбейді.

Сонымен қатар, бұл бағалау жүйесінің тағы бір әлсіздігі – көп жағдайда баланың үй тапсырмасына дайындығын бағалау, оның нәтижесін қорытынды бағалауда ұдайы есепке алу. Мысалы, оқушы үйге берілген тапқыты жаттап келсе «5», жаттамай келгені «2» деген баға алады. Тоқсан қорытар кезде, бұл бағалар есепке алынатыны белгілі. Осы тұста оқушы білімінің қаншалықты меңгерілгенін емес, оның үйдегі дайындығының ғана бағаланатыны жасырын емес.

Шешу жолы. Дәстүрлі оқытудағы бағалаудың, жалпы дәстүрлі сабақтардың ескіргендігін ескеріп, елімізде бүгінгі күні білім мазмұны жаңартылып, бағалау жүйесі үлкен өзгеріске енді. Яғни, біз айтып отырған мәселе мемлекет тарапынан шешім тауып, жаңа жүйеге қойылды. «Табысты болудың ең іргелі, басты факторы білім екенін әркім терең түсінуі керек. Жастарымыз басымдық беретін межелердің қатарында білім әрдайым бірінші орында тұруы

шарт. Себебі, құндылықтар жүйесінде білімді бәрінен биік қоятын ұлт қана табысқа жетеді» деп Елбасымыз өзінің Қазақстан халқына жолдаған «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты мақаласында айтқанындай, дамыған елдердердің қатарына ену мақсатында Елбасымыз білім саласына ерекше ден қойды [1]. Жаңартылған білім мектеп бағдарламасына енгелі бері, оның көптеген артықшылықтары да байқалуда. Жаңартылған білім мазмұны сабақ барысында оқушылардың өзара қарым-қатынасына мүмкіндік бере алады, ойлау жүйесінің белсенділігін, танымдық қызығушылығын арттыра алады, балаларды іс-әрекетке жұмылдыра алады, оқушы өз ой-пікіріне еркіндік бере алады, топтық, жұптық жұмыстарға дағдыланады. Әрине, бұл жүйеде дәстүрлі сабақтардағыдай баға қойылмайды. Есесіне қалыптастырушы және жиынтық бағалау арқылы оқушы үлгерімін анықтай алады.

Айтып отырғанымыз – критериалды бағалаудың түрлері. Бағалау – кез келген сабақтың маңызды бөлігі. Себебі, оқушыны бағалау арқылы оның сабаққа деген қызығушылығын, ынтасын, белсенділігін оятуға болады.

Бағалаудың жаңа түрі - критериалды бағалау. Критериалды бағалаудегеніміз – критерийлер бойынша бағалау, яғни балаға қойылатын баға оқу-танымдық құзыреттілігіндегі дамудың әр түрлі бағыттары бойынша оқушылардың жетістіктерін көрсететін критерийлерден құралады. Критериалды бағалау мұғалімдер үшін сабақ берудің сапасын арттыруға, сапалы нәтижеге әкелетін критерийлер құрастыруға, бағалаудың әртүрлі әдістерін пайдалануға қажет деп білемін. Ал оқушылар үшін бағалау өзін және өзгелерді бағалау арқылы кері байланысқа түсуге, сыни ойлауына, еркін ойын айтуына, өзінің білімін көрсетуіне қажет. Қазіргі таңда білім саласына бұл жүйе мектептердегі оқыту сапасын жоғарылату және мектеп бітірушілердің білімін халықаралық стандартқа сәйкестендіру мақсатында енгізіліп отыр. Критериалды бағалаудың артықшылығы мынада: біріншіден, бала бағаланады, яғни оқушының нақты білім деңгейін анықтауға мүмкіндік зор. Екіншіден, оқушылар негізгі критерийлерді өздері құра алады. Үшіншіден, нақты бағалаудың нәтижесінде оқушының сабаққа деген ынтасы артады. Төртіншіден, тақырыпқа сәйкес дискрипторлар арқылы оқушылар өз білімдерін бағалайды. Бұл бағалаудың екі түрін жоғарыда айтып өттік. Қалыптастырушы бағалау - баланың қай тақырыпта нені түсінбегенін анықтауға арналған көмекші құрал десек, жиынтық бағалау - оқулықтағы белгілі бір бөлімнің немесе тоқсанның аяқталуы барысында алынатын бағалау түрі. Бұл бағалау түрінің бәрі балл түрінде қойылып, соңыра бағаға шағылып, қорытындыланады.

Қалыптастырушы бағалаудың мақсаты - оқу материалын меңгергендігі жөнінде объективті ақпарат алу, білім алушының кемшіліктерін дер кезінде анықтау, мұғалім мен оқушы арасында кері байланысты орнату.

Қалыптастырушы бағалаудың ерекшелігі сол - оқушының күнделікті білім сапасын тексерумен қатар, білім алудағы олқылықтарды күнделікті түзеу, оқушының қиындық тудыратын сұрақтарын анықтау және оны жою, оқушының бағалаудан алған жағымсыз әсерінің азайту, психологиялық жайлы ортаның пайда болуына мүмкіндік беру, бағалаудың әділ, анық және ашық болуына, өзін-өзі бағалау дағдыларының болуына жол ашу. Қалыптастырушы бағалау барысында оқушыға баға қойылмайды. Бұл бағалау оқытудың ажырамас бөлігі болуы тиіс. Күнделікті тәжірибеде білім алушылардың ілгерілеуін, меңгеру деңгейін өлшеу үшін қалыптастырушы бағалаудың түрлі әдістерін қолдануға болады. Соның ішінде «Екі жұлдыз, бір тілек», «Бағдаршам», «Жинақтау парақшасының индексі», «Бір минуттық эссе», «Смайликтер», «Плюс, минус, қызықты», «Басбармақ», «Аяқталмаған сөйлемдер», «Бір сөбен», «Алма ағашы», «Дейін, кейін» секілді стратегиялар жеткілікті. Жекелеп тоқталар болсақ, «Екі жұлдыз, бір тілек» стратегиясы – екі жұлдыз ретінде оқушылар жұмыс барысындағы өздерінің көңілінен шыққан екі нәрсені, бір тілек ретінде жақсартуды қажет ететін бір нәрсені жазады. «Екі жұлдыз, бір тілек»-топтар арасында постер жасап, қорғаған кездегі топтардың жасаған жұмыстарының сапалылығына, мәтіндердің дұрыс құрастырылғанына көңіл аударып, кемшіліктерін таба білуге үйретеді. «Бағдаршам» әдісі баланың тақырыпты түсіну деңгейін анықтау үшін қолданылады. Мысалы, қызыл түс – «түсінген жоқпын» дегенді білдірсе, сары түс - «әлі де түсінбеген тұстарым бар» деген мағынаны, жасыл түс - «барлығы түсінікті» деген мағынаны білдіреді. «Плюс, минус, қызықты» тәсілінде «плюске» - оң әсер еткен фактілерді, алған білімдері жайлы жазады, «минусқа» - қолынан келмей жатқан немесе түсініксіз болған ойларын жазады,

«қызықты»деген бағанға өздеріне не қызықты болды, не жайында көбірек білгісі келеді, сол туралы жазады. «Басбармақ» және «Смайликтер» стратегиялары арқылы «Тамаша», «Орташа», «Ұнамады» немесе «Түсінікті», «Түсініксіз», «Жартылай түсінікті»деген ойларын көрсетеді.Қалыптастырушы бағалаудың бұл әдістерін жеке, жұптық және топтық жұмыстарды ұйымдастыру,тақырыпты түсіндіру, тапсырма орындау, білім алушыларға кері байланыс беру,оқу әрекеттерін ұйымдастыру кезінде де қолдануға болады. Ал жиынтық бағалауға келсек, ол оқу бағдарламасының мазмұнын меңгеру деңгейін балл түрінде бағалау үшін өткізіледі.Жиынтық бағалау бойынша балл немесе бағатуралы шешімді мұғалім бағалау критерийлеріне сәйкес қолданады. Сонымен бірге мұғалімге әр білім алушының жұмысы бойынша дұрыс шешім қабылдауы үшін дескрипторлар немесе балл қою кестелері көмектеседі.Бұл жердегидескрипторлардегеніміз -тапсырмаларды орындау кезіндегі әрекетті көрсететін сипаттама. Ал балл қою кестесі –бұлтоқсандық жиынтық бағалау тапсырмаларына балл қою бойынша бірыңғай норманы белгілеу үшін мұғалімдерқолданатын кесте [2]. Жиынтық бағалау оқушының, мұғалімнің немесе мектептің мәртебесіне немесе болашағына ықпал етуімүмкін болатын шешімді қабылдау үшін қолданылған жағдайда өлшемдердің сенімділігін қамтамасыз ету керек, бұл ақпараттың мазмұны мен оны қалыптастыру шартын бақылауды белгілейтін арнайы тестілерді қолдану кезінде мүмкін бола алады. Алынған нәтижелерді талдау. Критериалды бағалауалған білімді тексеру мақсатында сандық мәлімет береді. Мұғалім оқушының білім деңгейінің дәрежесін нақты біле алады. Соның нәтижесінде оқытушы сабақ барысында кеткен кемшіліктерді анықтап, түзетіп, әр оқушымен жеке жұмыс жасаудың жолдары мен құралдарын тауып, бағдарлама бойынша білімнің деңгейін анықтай алады. Беріліп жатқан білім сапасын тексермесе, оқу саласында алға жылжу мен жетістік болмайды. Мен өз сабақтарымда бағалаудың түрлерін де, тәсілдерін де қолдана отырып, оның көптеген артықшылықтарын байқадым. Қалыптастырушы бағалау кезінде бұрынғыдай «неге маған төменбаға, оған жоғарыбағақойдыңыз?»деген оқушыларболмады. Сабақ соңында оқушылар өздерінің қаншаға жауап бергендерін біліп, бағаларын айтып шығып, «Табыс баспалдағы», «Алақан тренингісі» арқылы кері байланыс жасау арқылыөздерінің білім дәрежелерінің қай деңгейде екенін ұялмастан айтып, келешекте неге көңіл бөлу керек екенін де түсінді. Бас кезінде қалыптастырушыбағалау бойынша өздерін бағалау қиын болды. Бір-біріне жалтақтап, өздеріне сенімсіздік танытты, тіпті, өзара ренжіскендерін де байқадым. Сол үшін демен қандай да бір жұмысты бағаламас бұрын оқушылармен бірлесіп, бағалау критерийін құрастырып алатын болдым. Бұл оқушылардың көңілінен шығып,бағаның әділқойылуына септігін тигізді. Осы кезден бастап бағалау критерийінің оқушылар үшін маңызды екенін түсіндім. Бағалауда күмәнді ой туғызатын сәттері де бар. Оқушылардың өзін-өзі бағалауы кейде шындыққа жетпей ме деп қаласың. Дегенмен бұндайда оқушының әрекетінен сол сәтте тіпті жақсы қадамға бару мүмкіндігі де туып жатады. Сыныптастарын бағалау оқушылар арасында маңызды рөл атқарады, себебі ол ынталандыру деңгейін көтереді, сынды қабылдауға ықпал етеді, өзіне және мұғаліммен пікірталасқа түсуіне сенімділігін арттырады, сондай-ақ мұғалімдерге үдерістен шығуға мүмкіндік береді. Сондықтан «Екі жұлдыз, бір тілек» және «Мадақтау сэндвичі», тіпті кейде сабақ үрдісінде «Керемет», «Тамаша», «Ризамын саған» сияқты мадақтаулармен де бағалауды қолданамыз.

Бағалауға оқушылардың өздері де қатысады: өздерін бағалайды және сыныптастарын бағалайды. Әрине, бала болғаннан кейін үнемі объективті бола бермеуі мүмкін, дегенмен, солай бағалауға үйренеді. Критериалды бағалау оқу процесін де қызықты ете түседі. Мұндайда баланың сөйлеу қабілеті ашылады, зейіні шоғырланады, тыңдай білетін болады, сөзіне және әрекетіне жауап беруге үйренеді, ой қорытады, сыныптастарының пікіріне келісіп немесе қарсы шыға алады.

Әдебиеттер.

1. «Егемен Қазақстан» интернет-порталы.
2. «Ұстаз тілегі» интернет-порталы.
3. А.Байтұрсынов. Тіл тағылымы (қазақ тілі мен оқу-ағартуға қатысты еңбектері). Алматы: Ана тілі, 1992.
4. Мұғалімге арналған нұсқаулық. Үшінші басылым. «Назарбаев Зияткерлік мектебі» ДББҰ, 2012.

Индивидуальный подход в обучении детей с ограниченными возможностями в развитии

Уразбаева Ш.Е. СШ №22

Современная система образования предполагает обучение детей с особыми образовательными потребностями в образовательных учреждениях, которые создают благоприятные условия для развития и коррекции нарушений физического и психического развития детей с ограниченными возможностями здоровья. Но они недостаточно учитывают индивидуальные потребности семьи, ее жилищные, материальные, интеллектуальные, образовательные ресурсы и возможности. Удаленность и обособленность большинства специальных учреждений от населенных пунктов создает ситуацию «отрыва» ребенка от семьи и родного поселка, нарушает процесс последующей адаптации и социализации ребенка, отрицательно влияет на развитие его коммуникативных навыков, социокультурной активности. В свете сложившихся новых тенденций возникла необходимость создания системы интегрированного обучения и воспитания детей с ограниченными возможностями здоровья, педагогические условия в котором будут соответствовать развитию и возможностям как детей с особыми образовательными потребностями в развитии. В настоящее время помощь детям с проблемами в развитии оказывается в различных видах образовательных учреждений, которые рассчитаны на дифференцированное воспитание и обучение детей с отклонениями развития в зависимости от характера и степени выраженности нарушения, в соответствии первичными, вторичными отклонениями у детей одной категории. Для успешного освоения общеобразовательной программы, учащимся с ОВЗ необходимо предоставление особых условий. В первую очередь, речь идет об индивидуализации подходов к обучению, в частности, о подборе условий организации обучения, об индивидуализации формы выполнения заданий, о выборе оптимальных способов и сроков представления результатов, о качественном подходе при оценивании результатов. Отметим, что любое изменение подходов к обучению не должно отрицательно влиять на его уровень. Любая индивидуализация подходов происходит в рамках общеобразовательной программы и не влияет на качество и количество получаемых знаний. Необходимые изменения могут быть включены в индивидуальный образовательный план учащегося. Индивидуальный подход – важный психолого-педагогический принцип, учитывающий индивидуальные особенности каждого ребёнка. Индивидуальный подход - основной психолого-педагогический принцип, согласно которому в обучении учитывается индивидуальность каждого ребенка как проявление особенностей его психофизиологической организации в ее неповторимости, своеобразии, уникальности. Разные дети по-разному овладевают знаниями, умениями и навыками. Эти различия обусловлены тем, что каждый ребенок в силу специфических для него условий развития, как внешних, так и внутренних, обладает индивидуальными особенностями. Таким образом, заинтересованность общества в создании оптимальных условий для выявления задатков и максимального развития способностей всех детей приводит к необходимости дифференциации обучения. Индивидуальный подход - педагогический принцип, согласно которому в учебно-воспитательной работе с коллективом детей достигается педагогическое воздействие на каждого ребенка, основанное на знании его личности и условий жизни.

Сущность принципа индивидуального подхода состоит в учете индивидуальных особенностей учащихся в учебном процессе с целью активного управления ходом развития их умственных и физических возможностей. Индивидуальный подход предполагает всестороннее изучение учащихся и разработку соответствующих мер педагогического воздействия с учетом выявленных особенностей. Во вспомогательной школе учитель для изучения учащихся имеет возможность получить данные клинического и психологического обследования каждого ученика класса и дополнять их педагогическими наблюдениями. В результате этого создаются педагогические характеристики учащихся, отражающие состояние их речи, внимания и

памяти, темпа работы и общей работоспособности, уровень развития логического мышления, пространственной ориентировки, двигательной и эмоционально-волевой сферы. Опираясь на эти данные, учитель намечает ближайшие и перспективные задачи в работе с каждым учеником и разрабатывает для их решения систему педагогических мер для применения в условиях фронтальной работы с классом, а в отдельных случаях — индивидуальной дополнительной работы. Индивидуальный подход необходим умственно отсталым школьникам, независимо от их успехов в учебе. Если индивидуальные особенности, характерные для одних умственно отсталых школьников, будут наблюдаться и у других, то такие особенности называют типическими, т.е. присущими определенной группе учащихся. Понятие «дети с особыми образовательными потребностями» охватывает всех обучающихся, чьи образовательные проблемы выходят за границы общепринятой нормы. Общепринятый термин «дети с особыми образовательными потребностями» делает ударение на необходимость обеспечения дополнительной поддержки в обучении детей, которые имеют определенные особенности в развитии. Одной из основных проблем таких учеников является невозможность долгое время концентрироваться на одном виде работы, а также отсутствие долговременной памяти. Поэтому в работе рекомендуют применять такую систему упражнений, которая помогает чередовать виды деятельности, а тем самым способствует поддержанию внимания и усвоению материала. Большинство учителей работающих с подобными детьми отмечают, что немаловажным фактором является включение интересных моментов в свои уроки, которые помогают вовлекать детей с низкой мотивацией в учебный процесс, а также индивидуально-дифференцированный подход, который позволяет обучающимся усваивать программу и радоваться своим успехам... При осуществлении индивидуального подхода учитываются:

- первичное нарушение, которое влияет на физическое и психическое развитие ребенка,
- состояние речи, интеллекта, эмоционально — волевой сферы- возрастные и индивидуальные особенности детей,
- создание условий для проявления и развития их желаний, интересов, склонностей, возможностей.
- особенности психических процессов (восприятия, внимания, памяти, мышления);
- тип темперамента. Индивидуальный подход позволяет не только учитывать эти особенности, но и вести индивидуальную последовательную работу с каждым ребенком. Для некоторых категорий детей индивидуальные занятия являются одним из основных условий развития. В заключении можно сделать вывод о том, что данная проблема является актуальной как для общеобразовательной, так и для коррекционной школы, хотя имеет свою специфику. Например, нарушению интеллекта всегда сопутствует недоразвитие речи, оказывающее влияние на усвоение знаний, умений и навыков по русскому языку.

Реализация дифференцированного и индивидуального подходов в процессе обучения помогает оптимизировать процесс обучения и добиться как можно более высокого раскрытия потенциала каждого ученика или отдельно взятой группы. Одним из способов преодоления трудностей являются дифференцированный и индивидуальный подходы. Для их реализации необходимо разделить учащихся на группы с учетом их дефекта и познавательных возможностей, что позволяет грамотно организовать учебную и коррекционную работу. Мы знаем, что надо быть более снисходительными к тем детям, у которых есть школьные проблемы, нельзя ставить им плохие оценки, надо поощрять их за малейшие успехи. Таким ученикам нужно стараться помочь и нужно щадить их. Правда, не каждый ребенок готов и хочет, чтобы в классе знали о его проблемах, но ведь всё равно все знают всё и всё видят. Важно, чтобы и сам ребенок, и сверстники, и взрослые знали, что это не стыдно, что это исправимо, но нужно очень стараться и трудиться.

Литература.

1. Акимова М.К., Козлова В.П. Индивидуальность учащихся и индивидуальный подход. — М., 1992.
2. Ахутина, Т. В. Индивидуальный подход к детям с трудностями обучения в условиях общего образования
3. Артюшенко Н. П. Организация процесса включения детей с ограниченными возможностями здоровья в образовательные учреждения

4. Кирсанов А.А. Индивидуализация учебной деятельности как педагогическая проблема. Казань, 1982.

5. Монахов В.М., Орлов В.А., Фирсов В.В. Проблема дифференциации обучения в средней школе. - М., 1990.

6. Повышение эффективности обучения учащихся младших классов вспомогательной школы, сб. науч. Тр., под ред. В.В. Воронковой, М. - АПН СССР, 1981 г.

Роль предмета «Самопознание» в становлении личности школьников

Абдуллина Ф.Г. СШ №26

Во все века люди высоко ценили духовно-нравственную воспитанность. Глубокие социально-экономические преобразования, происходящие в современном обществе, заставляют нас размышлять о будущем Казахстана, о его молодежи. В настоящее время смяты нравственные ориентиры, подрастающее поколение можно обвинять в бездуховности, безверии, агрессивности. Поэтому актуальность проблемы воспитания школьников как личности, связана, по крайней мере, с четырьмя положениями:

во-первых, наше общество нуждается в подготовке широко образованных, высоко нравственных людей, обладающих не только знаниями, но и прекрасными чертами личности.

во-вторых, в современном мире маленький человек живет и развивается, окруженный множеством разнообразных источников сильного воздействия на него как позитивного, так и негативного характера, которые (источники) ежедневно обрушиваются на неокрепший интеллект и чувства ребенка, на еще только формирующуюся сферу нравственности.

в-третьих, само по себе образование не гарантирует высокого уровня духовно-нравственной воспитанности, ибо воспитанность - это качество личности, определяющее в повседневном поведении человека, его отношение к другим людям на основе уважения и доброжелательности к каждому человеку. К.Д.Ушинский писал: «Влияние нравственное составляет главную задачу воспитания».

в-четвертых, вооружение нравственными знаниями важно и потому, что они не только информируют младшего школьника о нормах поведения, утверждаемых в современном обществе, но и дают представления о последствиях нарушения норм или последствиях данного поступка для окружающих людей.

Перед общеобразовательной школой ставится задача подготовки ответственного гражданина, способного самостоятельно оценивать происходящее и строить свою деятельность в соответствии с интересами окружающих его людей. Решение этой задачи связано с формированием устойчивых духовно-нравственных свойств личности школьника.

В связи с этим нельзя не оценить роль и значение Программы нравственно – духовного образования «Самопознание», инициированной в 2001 году Первой леди Республики Казахстан Сарой Алпысовной Назарбаевой.

«Программа «Самопознание» помогает найти путь к себе, раскрыть свои лучшие качества, свое высокое «Я» и всегда оставаться человеком» - эти слова принадлежат автору идеи «Самопознание».

Прежде всего, необходимо определить, какой смысл несет в себе само понятие самопознание.

Самопознание начинается в очень раннем детстве, но оно тогда имеет совершенно особые формы и содержание. Сперва ребенок учится отделять себя от физического мира – он пока не знает, что относится к его телу, а что – нет. Позднее он начинает осознавать себя уже в другом смысле – как члена социальной микрогруппы. Но и здесь поначалу наблюдается сходное явление: он еще плохо отделяет себя от других, что выражается в известном детском эгоцентризме: в сознании ребенка он сам – как бы центр социального микромира, а другие существуют, чтобы «обслуживать» его. Наконец, в подростковом возрасте начинается осознание «духовного Я» – своих психических способностей, характера, нравственных качеств. Этот процесс сильно стимулируется активным усвоением слоя культурного опыта, который выражает обобщенную работу поколений в решении духовных и нравственных проблем. В жизни подростка этот процесс начинается с вопросов: «каков я?», «что во мне не

так?», «каким я должен быть?». Именно в этом возрасте начинает формироваться «идеальное Я» - осознанный личный идеал. Сопоставление с ним часто вызывает недовольство собой и стремление себя изменить. С этого начинается самосовершенствование. Самосовершенствование очень довольно сложный процесс, имеющий множество граней. Порой эти грани настолько тонки, что без посторонней помощи развивающейся личности не обойтись. Такую помощь сполна оказывают педагоги общеобразовательных школ, преподающих предмет «Самопознание», то есть мы с вами.

Предмет «Самопознание» - удивительный предмет, где каждый ребенок учится слушать свое сердце и делать только то хорошее, доброе, что оно подсказывает. Только через этот путь каждый из них может найти свое место в жизни. Только пройдя этот путь красоты жизненных ценностей, каждый ребенок, может выполнить миссию Человека на Земле. Ведь чем больше в человеке духовности, нравственности, тем больше он Человек. И каждый из них будет отзывчивее, теплее, добрее, чувственнее в общении с окружающим миром.

На уроках самопознания учащиеся ближе знакомятся с собственным «Я», учатся оценивать себя, видеть себя со стороны: свой внешний облик, особенности и манеру поведения, отдельные черты характера, подвергать анализу свои собственные успехи и достижения. Любовь, добро, дружба – эти простые слова на занятии по самопознанию обретают новый смысл, становятся волшебными. Идеи самопознания постепенно интегрируются с другими общеобразовательными дисциплинами, на таких уроках гармонично переплетаются, дополняя друг друга, знания из разных областей науки, а дети наблюдают, сравнивают, делают свои выводы, познают мир. А мы знаем, что лучше всего познавать мир любовью, добром и красотой.

Часто после уроков самопознания, глядя в открытые навстречу нам глаза, невольно думается о том, что жизнь продолжается, и, мы, учителя самопознания, мысленно благодарим природу за то, что она не позволяет нам черстветь душой, что она наделила многих людей такими прекрасными качествами, как доброта, бескорыстие, сострадание. Наверное, поэтому и существует на земле жизнь. Мы живем, пока чувствуем, любим и верим, пока наше сердце способно болеть за ближнего, а в наших душах не поселилось равнодушие. Вот такому отношению ко всему на земле, особенно к детям, и учит нас предмет «Самопознание». В образовательном процессе роль программы «Самопознание» велика. Она возвращает духовное измерение в педагогику, обогащая её, по выражению О.Сулейменова, глубиной прошлого, широтой настоящего и высотой будущего. Сегодня стало очевидным, что программа нравственно – духовного образования «самопознание» вышла за рамки отдельного предмета, заполняя светом и теплом духовных ценностей содержание других дисциплин, внеучебную деятельность, работу с родителями, то есть все то, что воспитывает личность ребенка.

Перед каждым педагогом на сегодняшний день стоит задача – воспитать такого гражданина Казахстана, который знает и ценит его культурно-историческое наследие, любит свой родной край, готов в нем жить, работать, создавать новые культурные ценности, чтобы дети с самых малых лет освоили искусство быть всегда здоровыми и счастливыми, учились и росли, обретая мудрость жизни и счастье в служении человечеству. Чтобы осознавали, кто они есть, для чего живут и к чему должны стремиться. Каждый ребенок должен раскрыть себя! Воспитывать – значит питать душу ребенка энергией своего сердца, неустанно развивая у своего воспитанника стремление к высокому, вопреки всем жизненным невзгодам. Поэтому важно, чтобы рядом был Учитель – человек, знающий, как жить и для чего жить, наделенный особым профессиональным взглядом, способный увидеть в каждом человеке его лучшее, его будущее. Именно такие учителя ведут курс «Самопознание» в наших школах.

Дарите свое сердце детям, будьте к ним внимательны и добры, не оставайтесь равнодушными к проблемам детей, и тогда они смогут построить именно такое общество, в котором будут царить честь, достоинство и высокие нравственные ценности.

В заключение хочу привести слова Великой женщины Сары Алпыскызы Назарбаевой:

«Бог дает нам шанс раскрыть себя, раскрыть свою божественную природу, природу человека быть настоящим человеком. Именно поэтому мы сейчас обучаем и обязаны обучить наших детей. Мир, счастье, любовь ко всему миру, - я желаю вам всего этого».

Вопросы нравственного развития, воспитания, совершенствования человека волновали общество всегда и во все времена. Сегодня весь мир находится в поиске новых образовательных программ по развитию общечеловеческих ценностей. В Конвенции ООН о правах ребенка обозначено «право на полноценное нравственное развитие». Нравственность – это внутренние духовные качества, которыми должен руководствоваться человек с раннего возраста, этические нормы, правила поведения, определяемые этими качествами. Кто как не учитель, имеющий возможность влияния на воспитание ребенка должен уделить этой проблеме важнейшую роль в своей деятельности. И именно поэтому целью педагога является познакомить ребенка с принципами морали и этики, формировать нравственные представления и понятия.

Нравственное воспитание - процесс, направленный на формирование и развитие целостной личности ребенка, и предполагает становление его отношения к Родине, обществу, коллективу, людям, к труду, своим обязанностям и к самому себе. Задача нравственного воспитания состоит в том, чтобы социально необходимые требования общества педагоги превратили во внутренние стимулы личности каждого ребенка, такие, как долг, честь, совесть, достоинство. Национальная система образования ориентирована на развитии личностного потенциала подрастающего поколения, формировании у детей и молодежи гуманных убеждений и опыта нравственного поведения через постижение таких общечеловеческих ценностей, как любовь, добро, истина, красота нравственность, духовность.

«Самопознание» - это уникальный предмет, обладающий бесценными духовными сокровищами, приобщение к которым делают каждого человека духовным и нравственным, счастливым и радостным, добрым и мудрым. В основе программы - развитие нравственных и духовных качеств детей с учетом их индивидуальных особенностей. Перед профессиональным педагогическим сообществом страны поставлена задача перехода от концепции функциональной подготовки к концепции развития гармоничной личности. С.А.Назарбаева отмечает: «Дети, их настоящее и будущее – это наша общая забота. Мы все и каждый из нас в отдельности несем ответственность за то, какой выбор сделают наши сыновья и дочери – пойдут ли они дорогою добра, будут ли они приносить пользу людям, помогать слабым, жить в гармонии с окружающим миром, созидать и творить, или же встанут на путь разрушения. Правильный выбор помогут им сделать уроки самопознания, уроки Любви». Духовность, составляющая основы предмета «Самопознание», выражается в единстве трех основных измерений – интеллектуальном, этическом и эстетическом. Уроки опираются на лучшие образцы духовного наследия человечества. Их часто называют уроками народной мудрости. Учащиеся проводят анализ своего внутреннего мира и дают оценку собственной деятельности, ищут выходы за пределы собственного «я», осмысливают, изучают, анализируют свои мысли, слова и поступки. Вместе с тем они совершенствуют свои положительные качества и преодолевают отрицательные. Также учащиеся творчески подходят к своей личности: эти уроки ориентированы на получение достоверных знаний о самом себе в целях дальнейшего саморазвития и самореализации. В конечном итоге ученики получают исчерпывающие определения таких высших человеческих ценностей, как добро, красота, свобода.

Важным источником накопления нравственных знаний является знакомство детей с окружающей средой: экскурсии в природу по временам года, туристические походы вместе с родителями, посещение мест работы родителей.

Школой нравственного воспитания являются экскурсии в природу. Эти экскурсии дают мне возможность воспитывать чувство хозяина своего края, патриота, бережного отношения к природе. Большую роль в воспитании нравственных качеств играют чтение и разбор статей, рассказов, стихотворений, сказок помогает детям понять и оценить нравственные поступки людей.

Итак, в условиях постоянно изменяющегося мира такая дисциплина как «Самопознание», безусловно, поможет каждому казахстанскому школьнику освоить четкие

ценностные ориентиры и широкий диапазон поведенческих стратегий для определения и реализации успешной жизненной и образовательной траектории. Поиск оптимальных путей формирования у школьников нравственно-духовных представлений может базироваться в такой области, как интеграция учебных дисциплин. Очень острой проблемой современной культуры и современного образования является проблема приобщения новых поколений к лучшим достижениям и ценностям духовной культуры человечества. Острота этой проблемы объясняется тем, что в современном обществе имеются разные зачастую диаметрально противоположные точки зрения на формирование личности, на проблему смысла жизни, на роль духовной культуры в жизни человека и общества и на те ценности, которые могут составить основу процессов воспитания и образования. Почему так важен предмет самопознания? Разве недостаточно просто любить детей, окружать их атмосферой любви, полагаясь на интуитивное решение ситуаций, в которых востребованы ценностные критерии. Можно ли воспитать счастливого ребенка, если сам педагог или семья ребенка несчастливы? И какова тогда миссия педагога? Мы уверены, наша миссия – ставить педагогические задачи с верой, оптимизмом и знанием. Именно знание о том, что мы уроком самопознания создаем альтернативный мир, альтернативу агрессии, бездуховности, вульгарности, позволяет нам не опускать руки и верить в то, что именно ребенок привнесет в общество модель счастливой жизни, концепцию деятельной любви. Ребенок наш волонтер, он изменяет мир вместе с нами уже сейчас. Отзывы родителей о предмете самопознания – это ли не индикатор начинающихся изменений?

Предмет самопознание является огоньком добра, счастья, взаимопонимания, тепла, радости, счастья. Можно еще бесконечно перечислять... Он творит чудеса с нашими детьми. Предоставляет возможность ребенку анализировать жизненные ситуации, находить самостоятельно решения. Дети с большим удовольствием создают творческие работы и вместе с родителями, пишут проекты. Это очень сближает ребенка с родителем. Хотелось бы, чтобы этот, пока еще маленький огонек человеческих ценностей никогда не угасал, а только разгорался все больше и больше, освещая путь к нравственности наших детей» Великий мыслитель Абай Кунанбаев утверждал: «Качества духовные- вот что главное в человеческой жизни. Живая душа и отзывчивое сердце должны вести человека, тогда и труд его, и достаток обретают смысл». На уроках самопознания через игру, анализ ситуаций взятых из жизни, самовыражения через проявления своих творческих способностей, извлечение морали из изречений великих ученых, философов, писателей, учитель ведет диалог с учащимся в котором он познает себя, познает мир. На уроках самопознания учитель предоставляет возможность учащемуся посмотреть на себя со стороны как на совершенно постороннего человека. В других обычно очень ясно видны недостатки и слабости их и несоответствие слов с делами. Увидеть все это беспристрастно в себе очень полезно для познания самого себя. Самопознание человека включает не только изучение человеческой природы в других людях, но и в равной степени в себе. В других нам неприятны и даже отталкивающие некоторые свойства или особенности поведения. В себе они кажутся приемлемыми и простительными. И только отойдя от себя и смотря на себя со стороны, можно определить и увидеть недопустимость тех или иных свойств характера или поведения. Очень важно для каждого из нас понять для чего мы пришли в этот мир, что мы значим для нашего общества, кем мы являемся в нашей вселенной.

Главная идея самопознания звучит так: «Откройтесь миру, и мир откроется для вас» Самопознание это ключ к преображению. Энергия Вселенной помогает нам обрести физическое, психическое, энергетическое и духовное исцеление.

Уроки самопознания дают возможность учителю использовать интерактивные методики преподавания. Они помогают педагогу направить ученика на познание истин, вечных ценностей нашей жизни. Портфолио помогает учащемуся провести самоанализ, разобраться в самом себе, раскрыть свое «Я». А учитель в свою очередь имеет возможность увидеть духовно-нравственный рост ребенка.

Автор проекта, Сара Алпысовна считает, что надо достучаться до сердца каждого человека и напомнить ему, что он – Человек, создание божье.

Духовность скрыта от постороннего взгляда, но именно она и определяет поведение человека, и, как точно отметила С.А. Назарбаева: «Жизнь эволюционна. Она - в постоянном

развитии и совершенствовании. В настоящее время, я убеждена, мир вступает в эпоху Духовности». Истинная нравственность - духовна и раскрывается через познание мира. Познание мира - одна из основных тем содержания курса «Самопознание», в котором раскрывается все многообразие отношений и связей человека с окружающим миром; мир - это внутреннее состояние человека, когда его душа живет в согласии с «самим собой и окружающим миром. Система образования, являясь социальным институтом общества, во многом отражает уровень развития этого общества и требования, которые оно к ней предъявляет. В связи с этим с 1 сентября 2010 года в соответствии с Государственным общеобразовательным стандартом среднего образования Республики Казахстан в инвариативную часть учебных планов был введен предмет «Самопознание». Обучение самопознанию происходит на основе интерактивных методик, используются многофункциональные игры и упражнения, направленные одновременно на развитие познавательных процессов и на формирование социальных навыков, и на динамическое развитие детей. Преподаватели используют элементы арт-терапии (визуальные виды искусства), музыкотерапию, танцевально-двигательную терапию, драматерапию, сказкотерапию, библиотерапию, маскотерапию, этнотерапию, игротерапию, цветотерапию, фототерапию, куколтерапию, оригами. Все эти методики помогают усилить ценностный смысл образования, раскрыть и развивать способности личности любить бескорыстно, верить в себя и в свои силы, творить добро, больше познавать и самосовершенствоваться, достигать гармонии в развитии. Нельзя не понимать духовно-нравственное развитие подрастающего поколения - это огромная ответственность учителя, который должен проявлять терпение, сопереживание и мудрость. Помочь ученикам не попасть в агрессию, наркоманию, пьянство, бандитизм или равнодушие - это великая задача и тяжелый душевный труд. Учитель должен, видя проблемы детей, помочь им разрешить их. Все нужно видеть, принимать, осмысливать и использовать. И опыт традиций своего народа, и опыт Запада, и опыт Востока. Всю мудрость нужно привлекать для воспитания детей и взрослых, понимать разные религии, принимать разные культуры. Все это - опыт решения проблем. Чем более открыта душа к сопереживанию другим, к состраданию, к помощи от других, тем она богаче и гармоничнее становится. Абай понимал человека как целостную личность, наделенную душой и разумом. Человек для Абая – центр мироздания. Духовность – определяющее начало в человеке, которое впитывается посредством книг и народной мудрости, искусства и духовного опыта. Просвещение в трактовке Абая рассматривалось в качестве средства совершенствования человека и общества. Осваивая мир культуры, человек воспринимает те или иные идеи и идеалы, языки и нормы поведения. Для великого поэта, мыслителя, гуманиста, выразителя сокровенных дум казахского народа Абая Кунанбаева главное – человечность, ценность человеческого существования, нахождение своего места в жизни. Высоко оценивая роль самосознания в структуре человеческой личности, Абай выразил общечеловеческую устремленность и экзистенциальную сущность ментальности казахского народа. Формула нравственности в трактовке Абая: «Адам бол!» («Будь, стань человеком!»). Зрелость человека, на его взгляд, определяют три главных качества: разум, сердце, воля. Опорой общества и народа должны быть личности, в полной мере овладевшие этими качествами. Будучи истинным патриотом, Абай видел будущее своего народа в образовании, просвещении, развитии науки и искусства, в упорном и созидательном труде. Он писал: «Тот, у кого больше знаний, любви, справедливости, – тот мудрец, тот ученый, тот и обладает миром». Мыслитель активно призывает свой народ не стоять на месте, постоянно развиваться, совершенствоваться, обогащать свой духовный мир. Абай в «Книге слов» размышляет о значении мировой культуры и науки для просвещения казахского народа. В современном Казахстане в контексте глобализации мира актуально звучит призыв великого Абая учиться у всех народов, сохраняя при этом свое собственное лицо, национальное и человеческое достоинство, умножая число друзей, укрепляя дружбу со всем миром. Абай понимал человека как целостную личность, наделенную душой и разумом. Человек для Абая – центр мироздания. Духовность – определяющее начало в человеке, которое впитывается посредством книг и народной мудрости, искусства и духовного опыта. Просвещение в трактовке Абая рассматривалось в качестве средства совершенствования человека и общества. Осваивая мир культуры, человек воспринимает те или иные идеи и идеалы, языки и нормы поведения. Для великого поэта, мыслителя, гуманиста, выразителя сокровенных дум

казахского народа Абая Кунанбаева главное – человечность, ценность человеческого существования, нахождение своего места в жизни. Высоко оценивая роль самосознания в структуре человеческой личности, Абай выразил общечеловеческую устремленность и экзистенциальную сущность ментальности казахского народа. Опорой общества и народа должны быть личности, в полной мере овладевшие этими качествами. Будучи истинным патриотом, Абай видел будущее своего народа в образовании, просвещении, развитии науки и искусства, в упорном и созидательном труде. Он писал: «Тот, у кого больше знаний, любви, справедливости, – тот мудрец, тот ученый, тот и обладает миром». Мыслитель активно призывает свой народ не стоять на месте, постоянно развиваться, совершенствоваться, обогащать свой духовный мир. Абай в «Книге слов» размышляет о значении мировой культуры и науки для просвещения казахского народа. В современном Казахстане в контексте глобализации мира актуально звучит призыв великого Абая учиться у всех народов, сохраняя при этом свое собственное лицо, национальное и человеческое достоинство, умножая число друзей, укрепляя дружбу со всем миром. Как видим, основу учебного предмета «Самопознание», который является руководством к счастливой и успешной жизни, составили нравственные заповеди Абая. Поскольку гармоничное развитие человека – это не пункт прибытия, а непрерывный процесс, Абай и самопознание будут актуальны во все времена.

В заключение хочу привести знаменитые слова И. Канта: «Две вещи наполняют душу всегда новым и все более сильным удивлением и благоговением, чем чаще и продолжительнее мы размышляем о них, – это звездное небо надо мной и моральный закон во мне».

Самопознание и его роль в развитии школьников

Егінгалиева А.Н. СШ №26

Самопознание – это процесс осознания и накопления человеком представлений об особенностях своей жизнедеятельности и личности. Самопознание включено в процесс познания человеком окружающего мира и является важным условием установления отношений с этим миром. Недаром уже в древности постулат «Познай самого себя» был высечен на каменной колонне храма. Но не всегда такое, понятное на первый взгляд, изречение находит свое воплощение в повседневной жизни человека.

Д.Локк утверждает, что способность к осознанию себя производна от жизненного опыта: только достигнув зрелого возраста и накопив знания о внешнем мире, люди начинают размышлять «серьезно о том, что происходит внутри их; а некоторые вообще почти никогда не размышляют». Действительно, и в философии, и в психологии стремление и способность к самопознанию традиционно связывают со взрослым человеком, во всяком случае, не ранее подросткового возраста. Но не всякий повзрослевший человек склонен вести с собой повседневный внутренний диалог, ориентированный на самопознание. Дети тем более могут не испытывать в этом никакой необходимости. Попытаемся сформулировать те основания, которые показывают необходимость самопознания подрастающему человеку.

Самопознание необходимо для самостоятельной организации своей деятельности. Когда человек сталкивается с трудностями в деятельности, это означает, что для осуществления необходимых действий ему не хватает либо хорошо освоенных умений и навыков, либо внимательности, терпения, настойчивости и т.д. Некоторые в такой ситуации отказываются от дальнейшей деятельности, например, решения трудной задачи, ждут помощи или подсказки. Другие начинают рассуждать: почему задача не получается, каких знаний, умений не хватает для ее решения; задумываются, смогут ли сами найти способы и средства преодоления этой трудности (более внимательно прочитать условия, не спешить, быть более терпеливым и т.п.). Очевидно, что люди, которые хорошо знают свои возможности, привыкли ориентироваться на собственные силы и способности в трудных ситуациях, могут анализировать уже выполненные и предстоящие действия, будут гораздо успешнее, эффективнее в любой сфере жизнедеятельности.

Самопознание необходимо для адекватного оценивания человеком своих достижений и личностных качеств. Самооценка ребенка во всех доподростковых возрастах характеризуется доминированием общего положительного отношения к себе, которое не позволяет относиться

к себе адекватно. В некоторых случаях из-за такой «безусловной любви» к себе ребенок не воспринимает информацию о его неудачах. Про такого ребенка можно сказать, что у него неадекватно завышенная самооценка. Эта особенность негативно сказывается и на учебной деятельности, и на взаимоотношениях ребенка с одноклассниками. Школьники с завышенной самооценкой склонны объяснять свои неудачи внешними обстоятельствами, к себе относятся не критично, зато склонны критиковать за ошибки своих товарищей.

Преодоление неадекватности самооценивания школьников возможно только путем развития когнитивного компонента их самооценки – самопознания. По мнению А.В. Захаровой, уже в младшем школьном возрасте создаются «благоприятные условия для когнитивного компонента самооценки, для интеллектуализации отношения ребенка к себе, преодоления прямого воздействия на его самооценку со стороны взрослых».

Накопление объективных знаний о себе, особенностях своей деятельности и личности позволяет не только увидеть и принять свои ошибки, но и осознать свои сильные стороны, понять свои возможности и обдумать способы исправления ошибок и достижения успеха.

Самопознание необходимо для построения взаимоотношений с другими людьми. С первых дней жизни человек вступает во взаимоотношения с другими людьми. Сначала с самыми близкими, которые принимают его таким, какой он есть. Позже для гармоничных отношений от человека требуется соблюдение определенных правил и законов: нравственных, этических и т.д. Насколько успешно это удастся делать, человек узнает от партнеров по общению или путем самонаблюдения. Когда возникает необходимость исправить что-либо в своем поведении или отношении к окружающим, человек может приписать неуспех в общении партнеру, его неправильному поведению или негативным качествам личности. Привычка к самонаблюдению и самоанализу своего отношения к окружающим людям помогает корректировать собственное поведение и, таким образом, управлять коммуникативной ситуацией.

Самопознание является важным условием для развития личности. И. Кант писал: «То обстоятельство, что человек может обладать представлением о своем Я, бесконечно возвышает его над всеми другими существами, живущими на земле. Благодаря этому он личность...».

Развитие личности человека в разных сферах может протекать как созревание в соответствии с природными предпосылками, может осуществляться под воздействием окружающей среды и людей. Но истинным развитием личности является то, что определяется собственными установками и целями человека. Безусловно, важно, чтобы эти цели не противоречили человеческим законам и соотносились с нравственными и духовными ценностями общества. Постановка человеком целей собственного развития и понимание путей их реализации в конкретных социально-исторических условиях возможны только при высоком уровне самопознания.

Например, школьник, у которого возникают трудности в обучении из-за слабого развития процессов памяти, может довериться учителю и родителям и выполнять все их советы по правильному запоминанию учебного материала. Таким образом, его память будет развиваться под внешним воздействием. Если ребенок сам осознает то, что у него плохая память, сам желает освоить приемы эффективного запоминания и применять их, то он может управлять своими познавательными процессами и развитием в интеллектуальной сфере.

Самопознание необходимо в профессиональном и личностном самоопределении человека. На этапе вхождения во взрослую жизнь человек осознанно или неосознанно осуществляет выбор профессионального пути, который определит и его дальнейшее личностное развитие. Если это происходит неосознанно, риск сделать неправильный выбор высок. Но даже если подросток задумывается о том, какую профессию выбрать и куда пойти учиться, не всегда он может найти основания для такого сложного решения. Ответить себе на вопросы «кем быть?» и «каким быть?» может человек с развитым самопознанием, способный соотнести свои потребности и особенности своей личности с требованиями желаемой профессии, способный обдуманно строить жизненные планы и ставить обоснованные, реалистичные цели, видеть пути и способы их достижения.

Таким образом, самопознание позволяет человеку отвечать на важные жизненные вопросы «кто я?», «какой я?», «чего я хочу и о чем мечтаю?», «как я отношусь к своей деятельности

и окружающим меня людям?», «что я могу?», «кем и каким хочу стать?» и т.д. Познавая себя, можно управлять своей жизнедеятельностью. В этом и заключается готовность человека к самостоятельной организации своей жизни.

Наши исследования показывают, что уже в младшем школьном возрасте дети начинают задумываться над этими вопросами. Сначала это происходит на самом простом уровне. Рассуждая о себе, они перечисляют принадлежащие им предметы, членов своей семьи, друзей, домашних животных, анкетные и биографические данные, описывают ту или иную практическую деятельность и т.п., иногда осознают свое отношение к материальным и социальным объектам (люблю, нравится), желание иметь что-либо из предметов, называют увлечения, пристрастия и т.п.

Постепенно самопознание распространяется на внутреннее содержание: мотивы учения и достижения успеха в различных видах деятельности, желание получить в будущем привлекательную профессию, стремление стать лучше, приобрести в будущем положительные качества личности. В этих рассуждениях проявляется способность учащихся осторожно, не категорично, а иногда и критично осознавать особенности своей личности, различные стороны своей жизнедеятельности, стремления, потребности и мотивы. Например, у младших школьников: «Я красивая, яркая, трудолюбивая, милая, добрая», «Поведение у меня не очень хорошее». Подростки и старшеклассники пишут: «Я человек, который довольно уверен в себе», «У меня есть своя точка зрения и свои мысли», «Единственная моя цель в жизни – добиться успеха в определенных сферах деятельности», «Мои жизненные ценности складываются под воздействием многих факторов», «В моем характере доминируют лидерские качества».

Суждения о себе, которые можно квалифицировать как имеющие высокий уровень, соотносятся с такими характеристиками, как перспективность, рефлексивность и критичность. Перспективные суждения отражают содержание Я-идеального и указывают на привлекательную профессию и обобщенное видение себя в близком или далеком будущем, на желаемые качества и особенности личности, мотивы учения и достижения успеха в различных видах деятельности. Это содержание может относиться к «идеалу» – человеку, обладающему набором качеств совершенного человека, например: «хочу стать хорошим, ученым человеком», «хочу стать доброй, красивой», «Я хотел бы стать умным и добрым». Такое осознание желаемых положительных качеств обеспечивается сформированностью ценностных ориентаций, нравственного сознания и общим уровнем воспитанности учащихся. Часто Я-идеальное школьников проявляется через описания себя взрослого, являющегося носителем какой-либо профессии и связанных с ней качеств личности, например: «Я хочу очень стать милиционером, они сильные и смелые», «Я хочу, когда вырасту, быть воспитательницей», «Я хочу быть библиотекарем, как мама», «Я хочу в будущем стать археологом. Мне нравится эта работа». Это содержание Я-идеального возникает в процессе общения детей со взрослыми, в первую очередь близкими и родными. Еще один вариант содержания Я-идеального связан с отражением желаемых, возможных или потенциальных качеств и свойств собственной личности, которые пока не проявляются в деятельности и поведении или же проявляются, но в недостаточной степени, например: «Я хочу стать повнимательнее», «хочу стать хорошим учеником», «Мне нужно, чтобы память была получше». Осознание своего желания измениться в лучшую сторону появляется под влиянием внешних оценок (например, учителя, родителей) или в результате сравнения с качествами и особенностями сверстников в ежедневном общении и совместной деятельности. Наличие перспективных суждений в самоописаниях школьников указывает на *уровень перспективности их самопознания*.

Таким образом, особенности самопознания школьников играют важную роль в развитии их личности. То, насколько хорошо ребенок знает свои способности и возможности, умеет анализировать разные стороны своей жизнедеятельности и личности, видит недостатки и возможные пути своего развития, определяет его повседневную жизнь, деятельность и общение с окружающими, постановку новых жизненных целей и стремление к их реализации.

Литература.

1. Захарова А.В. Генезис самооценки. Тула: Изд-во Тул. гос. ун-та им. Л.Н. Толстого, 1998.
2. Локк Д. Избранные философские произведения: в 2 т. М.: Соцэкгиз, 1960. Т. 1.

3.Спиридонова С.Б. Исследование возрастных особенностей самопознания школьников // Изв. Волгогр. гос. пед. ун-та. Серия «Педагогические науки». 2008. № 9 (33). С. 237–240.

4.Спиридонова С.Б. Исследование индивидуально-типологических особенностей самопознания школьников // Психологическая наука: теоретические и прикладные аспекты исследований: материалы Междунар. науч. конф. Карачаевск: КЧГУ. 2009. С. 222–227.

Білім берудегі жаңа технологиялар тақырыбына жазған мақаласы

Ерсұлтанқызы П. №26 ОМ

«Қазақстан әлемдегі бәсекеге барынша қабілетті елу елдің қатарына енуі үшін: білімді де зерделі, жан-жақты дамыған дарынды, қабілетті ұрпақ керек» Ел президенті Н.Ә.Назарбаевтың «Жаңа әлемдегі жаңа Қазақстан» атты халыққа жолдауынан. Білім берудің ұлттық моделіне көшкен қазіргі мектепке ойшыл, зерттеуші, тәжірибелік қызметте педагогикалық үйлестіруді шебер меңгерген іскер мұғалім қажет екендігі аз айтылып жүрген жоқ. Қазіргі уақыттағы білім беру қызметкерлерінің алдында тұрған басты мақсат - еліміздегі білім беруде халықаралық деңгейге көтеру және білім сапасын көтеру, жеке тұлғаны қалыптастыру, қоғам қажеттілігін өтеу, оны әлемдік білім кеңістігіне кіріктіру болмақ. Біріккен Ұлттар Ұйымының шешімімен «XXI ғасыр - ақпараттандыру ғасыры» деп аталады [1].

Заман талабына сай көштен қалмай қазіргі таңда педагогтан өз пәнінің терең білгірі ғана болу емес, теориялық, нормативтік-құқықтық, психологиялық-педагогикалық, дидактикалық әдістемелік тұрғыдан сауатты және ақпараттық компьютерлік технология құралдарының мүмкіндіктерін жан-жақты игерген ақпараттық құзырлығы қалыптасқан маман болуын талап етуде.

Бүгінгі басты мәселеміз – білім сапасы десек, осы білім сапасын арттырудың тиімді жолы - білім беру жүйесінде түрлі ақпараттық технологияларды қолдану. Келешек қоғамымыздың мүшелері - жастардың бойында ақпараттық мәдениетті қалыптастыру қоғамның алдында тұрған ең басты міндет.

«Технология» гректің «*techē*» - өнер, шеберлік және «*logos*»- ғылым деген сөзінен шыққан, яғни «шеберлік туралы ғылым» деген мағынаны білдіреді.

Оқыту технологиясы мен әдістеме ғылымы бір-бірімен тығыз байланысты. Әдістеме ғылымы «Нені оқыту керек?», «Не үшін оқыту керек?», «Қалай оқыту керек?» деген сұрақтарға жауап іздесе, оқыту технологиясы «Қалай нәтижелі оқытуға болады?» деген мәселенің шешімін іздейді. Олардың мақсаты бір, яғни оқытудың тиімді жолдарын қарастыру. Оқытудың тиімді жолдары оқытудың әр түрлі әдістері арқылы анықталады.

Жаңа ақпараттық технологиялар дегеніміз – білім беру ісінде ақпараттарды даярлап, оны білім алушыға беру процесі. Бұл процесті іске асырудың негізгі құралы компьютер болып табылады, сол себепті қазіргі мектепке шығармашылық ізденіс қабілеті дамыған, жаңа педагогикалық технологияларды жете меңгерген, мамандық шеберлігі қалыптасқан, жаңа ақпараттық технологиялардың тілін білетін мұғалім қажет.

Енді, осы ақпараттық технологияларды жүзеге асырудағы жұмыс түрлеріне тоқталып өтейік:

Ақпараттық технологиялардың бірі - интерактивтік тақта, мультимедиялық және он-лайн сабақтары.

Жаңа ақпараттық технологияларды сабақта қолдану келесі нәтижелерге жеткізеді:

1. Оқушыларға еркін ойлауға мүмкіндік береді;
2. Тіл байлығын дамытады;
3. Өз ойын жеткізуге, жан-жақты ізденуге үйретеді;
4. Шығармашылық белсенділігін арттырып, ұжымда бірігіп жұмыс істеуге тәрбиелейді.
5. Өз бетімен білім алатын, ақпараттық технологияларды жақсы меңгерген, білімді жеке тұлғаны қалыптастырады.

«Қанша білсең, ізден тағы, тағы да, білікті адам жетер тілек, бағына» деген ғұлама Баласағұнның сөздері менің өмірлік қағидам. Ұлы педагог Ушинский: «Мұғалім білімін үздіксіз көтеріп отырғанда ғана мұғалім, ал оқуды, іздеуді тоқтатса, мұғалімдігі де жойылады»

деген болатын. Сондықтан әр бір мұғалім күнделікті сабағына өмір талабына сай дайындалып ақпараттық-коммуникациялық технологияларды кеңінен пайдалануы тиіс. Ол заман талабы. Қазақстан Республикасының Білім туралы заңында «Білім беру жүйесінің басты – міндеті ұлттық және азаматтық құндылықтар мен практика жетістіктері негізінде жеке адамды қалыптастыруға және кәсіби шыңдауға бағытталған білім алу үшін қажетті жағдайлар жасау, оқытудың жаңа технологияларын енгізу, білім беруді ақпараттандыру, халықаралық ғаламдық коммуникациялық желіге шығу делінген [2].

Бүгінгі таңда білім берудің әр түрлі нұсқадағы мазмұны, құрылымы, ғылымға және тәжірибеге негізделген жаңа идеялар, жаңа технологиялар бар. Сондықтан әр түрлі оқыту технологияларын оқу мазмұны мен оқушылардың жас және психологиялық ерекшеліктеріне орай таңдап, тәжірибесіне сынап қараудың маңызы зор.

Инновациялық білім беру құралдарына:

- аудио-видеокұралдар
- компьютер
- интерактивтітақта
- интернет

- компьютер – мультимедиялық құрал электрондық оқулықтар мен оқу-әдістемелік кешен инновациялық сайт және тағы басқалары жатады. Бұны бір сөзбен айтқанда оқу үрдісінде немесе сабақтарда ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану деп атауға болады.

Ақпараттық-коммуникациялық технологияны бәсекеге қабілетті ұлттық білім беру жүйесін дамытуға және оның мүмкіндіктерін әлемдік білімдік ортаға енудегі сабақтастыққа қолдану негізгі мәнге ие болып отыр. Сондықтан оқытудың ақпараттық-коммуникациялық технологиясы-білімді жаңаша беру мүмкіндіктерін жасау, білімді қабылдау, білім сапасын бағалауы, оқу тәрбиесі үрдісінде оқушының жеке тұлғасын жан-жақты қалыптастыру үшін бойында ақпараттық мәдениетті, сауатты адам-ақпараттың қажет кезін сезіну, оны табу, бағалау және тиімді қолдану қабілетін арттыру керек. Осыған орай ақпараттық заманда өмір сүретін адам өзін-өзі шектей білетін негізгі нормалар мен ережелерді игеруі тиіс.

Ақпараттық әдістемелік материалдар коммуникациялық байланыс құралдарын пайдалану арқылы білім беруді жетілдіруді көздейді. Мультимедиялық оқулықтар біріншіден оқушылардың қызығушылығын арттырады, екіншіден зейін қойып көрумен қатар түсінбеген жерлерін қайта көруге, тыңдауға және алған мағлұматты нақтылауға мүмкіндік береді, сонымен қатар оқушының білім алу кезеңінде оқу іс-әрекетіне белсенділігін арттыра түседі. Заманымызға сай қазіргі қоғамды ақпараттандыруда педагогтардың біліктілігін ақпараттық-коммуникациялық технологияны қолдану саласы бойынша көтеру негізгі міндеттердің біріне айналды.

Қазақстан Республикасының «Білім» туралы Заңының 8-бабында «Білім беру жүйесінің басты міндеттерінің бірі – оқытудың жаңа технологияларын енгізу, білім беруді ақпараттандыру, халықаралық ғаламдық коммуникациялық желілерге шығу» деп атап көрсеткен. Сондықтан, қазіргі даму кезеңі білім беру жүйесінің алдында оқыту үрдісін технологияландыру мәселесін қойып отыр.

Ақпараттық технологияларды пайдаланудың педагогикалық әдістемелік негіздері қалыптасу үстінде. Оқу процесінде оқытудың ақпараттық-коммуникациялық технологияларын тиімді пайдалану және қолдану айтарлықтай оң тәжірибе беріп отыр. Атап айтсақ, оқушылардың өз бетімен ізденісі, пәнге деген қызығушылығын арттырып, шығармашылығын дамытуға, оқу қызметінің мәдениетін қалыптастыруға, дербес жұмыстарын ұйымдастыруға ерекше қолайлы жағдай туғызып отыр.

Білім – болашақ бағдары, кез-келген оқу орынның басты міндеттерінің бірі – жеке тұлғаның күзінеттілігін дамыту. Ақпараттық құзыреттілік – бұл жеке тұлғаның әртүрлі ақпаратты қабылдау, табу, сақтау, оны жүзеге асыру және ақпараттық-коммуникациялық технологияның мүмкіндіктерін жан-жақты қолдану қабілеті. Ол – оқу нәтижесінде өзгермелі жағдайда меңгерген білім, білік, дағдыны тәжірибеде қолдана алу қабілеті болып табылатын жаңа сапа.

Білім беру жүйесін ақпараттандыру мен ақпараттық-коммуникациялық технологияны оқу-тәрбие үрдісінде пайдалану оқушының өз мамандығына қызығушылығы мен мамандық

сапасын арттырып, шығармашылық шабытын шыңдап, ғылыми көзқарасын қалыптастырып, еңбек нарығындағы бәсекеге қабілетті мамандар даярлауда қоғамның даму жолдарын анықтайтыны сөзсіз [3].

Қазіргі заман талабы оқушыларды бастауыш сыныптан бастап, ақпаратты коммуникативті технологиясын пайдаланудың тиімділігімен таныстыру керек. Ол үшін ұстаз компьютерлік технологияларды жетік меңгеруі керек. Әрбір мұғалім компьютерлік технологияларды пайдалану үрдісін тұтас қарастыруға үйреніп, сан-алуан байланыстарды, бәлкім, «сәтсіздіктің» және т.б.себептерін ашуға ұмтылады.

Қазіргі оқыту үрдісіне жаңа педагогикалық технологиялар кеңінен енуде.Оқушыны пәнге қызықтырумен қатар, саналы ойлауға тәрбиелейтін, қоғамдық көзқарастарын қалыптастыра алатын, өзіндік пікірі бар, қоғамдағы болып жатқан түрлі қарама-қайшылықтарды түсіне білетін, еркін сөйлеп, өз пікірін ашық айта алатын ойлы ұрпақ тәрбиелеуде сабақтың маңызы зор. Сол сабақ атты театрдағы басты кейіпкеріміз – оқушы болса, онда барлығымыздың бағытымыз бір, бағдарымыз байсалды болмақ. Әр мұғалім оқушыға көпқырлы сабақ беретін болған соң, қазіргі жаһандану саясатына сәйкес жаңа технологияны өз ыңғайына, пәніне лайықтап пайдалануы тиіс.Мұғалім шеберлігі – ізденіс нәтижесі. Сондықтан, орыстың ұлы педагог-ғалымы К.Д.Ушинскийдің «Мұғалім – өзінің білімін үздіксіз көтеріп отырғанда ғана мұғалім, оқуды, ізденуді тоқтатысымен оның мұғалімдігі де жойылады» – деген. Бұл «Ұстаз» атты ұлы сүрлеуге соқпағын салып жол тартқан көкірегі ояу, көзі ашық әрбір адамға берілген елеулі ескерту. Сабақты тартымды өткізіп, оқушылардың қызығушылығын арттыру үшін әр сабағымызды түрлендіріп отыру шарт. Ол үшін тек бір технологиямен шектеліп қалмай,әртүрлі технологияның элементтерін пайдалану қажет.

Әдебиеттер.

- 1.Назарбаев Н.Ә. Қазақстан -2030 Жолдауы- Алматы: Білім – 1997
- 2.Шардарбекова Д.Н. Білім берудің жаңа технологиялары.А: Қазақстан мектебі
- 3.Бұзаубакова К.Ж. Жаңа педагогикалық технология. Тараз, 2003

Особенности физического воспитания учеников начальных классов

Есентаева Ж.С. СИ №26

Физическое воспитание учащихся является неотъемлемой частью всей учебно-воспитательной работы школы и занимает важное место в подготовке учащихся к жизни, к общественно полезному труду.

Работа по физическому воспитанию в школе отличается большим многообразием форм, которые требуют от учащихся проявления организованности, самостоятельности, инициативы, что способствует воспитанию организационных навыков, активности, находчивости. Осуществляемое в тесной связи с умственным, нравственным, эстетическим воспитанием и трудовым обучением, физическое воспитание содействует всестороннему развитию школьников.

Физическое воспитание младших школьников имеет свою специфику, обусловленную их анатомо-физиологическими и психологическими особенностями, а также тем, что, приходя в школу, ученики попадают в новые условия, к которым им нужно приспособиться, привыкнуть. С началом учебы значительно растет объем умственного труда детей и в то же время ощутимо ограничивается их двигательная активность и возможность находиться на открытом воздухе. В связи с этим правильное физическое воспитание в младшем школьном возрасте является не только необходимым условием всестороннего гармоничного развития личности ученика, но и действенным фактором повышения его умственной работоспособности.

Укрепление здоровья и содействие правильному физическому развитию учеников является важной задачей начальной школы. Физическое состояние ребенка, его здоровье является той базой, на которой развиваются все его силы и возможности, в том числе и умственные.Правильное физическое воспитание учеников — необходимое условие

нормального развития всего организма. Благодаря двигательной активности обеспечивается развитие сердечно-сосудистой системы и органов дыхания, улучшается обмен веществ, повышается общий тонус жизнедеятельности. Известно, что когда дети мало двигаются, они отстают в развитии от своих ровесников, которые имеют правильный двигательный режим. Выдающийся педагог В. О. Сухомлинский большое значение придавал деятельности школы, учителей, направленной на улучшение здоровья школьников, особенно учеников младших классов. Он считал, что заботиться о здоровье детей - важнейшее задание учителя.

Задача укрепления здоровья ребенка предусматривает закаливание его организма. С этой целью занятие физкультурой по возможности следует проводить на воздухе, а проводя их в помещении, придерживаться гигиенических требований. Важным показателем нормального физического развития ребенка является правильная осанка, которая предопределяет нормальное положение и функционирование внутренних органов. Формирование правильной осанки зависит от многих условий, а именно от того, как ученик ходит, стоит, сидит, выполняет ли ежедневно утреннюю гимнастику, физкультминутки на уроках, игры и упражнения на переменах. Физические упражнения являются основным средством формирования правильной осанки. Двигательная активность, которую ребенок осуществляет в процессе физического воспитания, является необходимым условием нормального развития его центральной нервной системы, средством совершенствования анализаторов и развития взаимодействия их. Недаром говорят, что мышца воспитала мозг, нервную систему. Существует тесная взаимосвязь между двигательной деятельностью ребенка и ее умственным развитием. Выполнение целеустремленных двигательных действий занимает важное место в жизни детей младшего школьного возраста и является одним из действенных факторов развития их эмоционально-волевой сферы, источником позитивных эмоций. И. И. Павлов назвал удовольствие, которое получает человек от двигательной деятельности, «мускульной радостью»

Формирование двигательных умений и навыков в начальных классах проводится согласно с учебной программой, которая предусматривает обучение учеников упражнениям основной гимнастики, легкой атлетики, игр, лыжной подготовки, плавания. Эффективность обучения двигательным действиям зависит от методики проведения уроков, от того, как в процессе обучения активизируется познавательная деятельность учеников, включается в этот процесс язык и мышление, насколько сознательно относятся они к усвоению двигательных действий. Овладение правильной техникой выполнения упражнений является важным заданием физического воспитания. Как известно, упражнения положительно влияют на организм лишь при условии, что они правильно выполняются. К тому же, рациональная техника исполнения упражнений способствует формированию правильных навыков жизненно важных движений, развивает у детей умения целесообразно распределять усилие и эффективно осуществлять разные движения, воспитывает у них готовность быстро усваивать новые двигательные действия.

Формируя у учеников жизненно важные умения и навыки, следует уделять надлежащее внимание выработке у них умения быстро и точно выполнять мелкие движения пальцами рук, умело взаимодействовать обеими руками, быстро перестраивать движения в соответствии с условиями. Развитие у школьников движений руки, этого основного органа предметных действий человека, является важным заданием начальной обучения. *Вооружение учеников знаниями по физической культуре, гигиене, с правилами закаливания.* В начальных классах ученики должны иметь представление о правильном двигательном режиме, осознавать значение утренней гигиенической гимнастики, физической культуры, активного отдыха во внеурочное время, знать, какая одежда и обувь нужны для занятий физическими упражнениями, следить за правильностью осанки, знать правила закаливания, содержание начальной степени комплекса ГТО «К стартам готов». Получение учениками знаний по физической культуре является необходимым условием сознательного овладения учебным материалом по этому предмету, привитие интереса и привычки систематически заниматься физическими упражнениями. Особенную роль играют знания учеников по физической культуре в формировании у них умений самостоятельно выполнять физические упражнения, в выработке у учеников убеждения о необходимости систематически заниматься физкультурой, закалять организм с помощью использования естественных факторов (солнца,

воздуха, воды). Все это содействует не только физическому развитию и укреплению здоровья учеников, но и воспитывает у них правильное отношение к своему здоровью и к здоровью других людей, способствует предотвращению или искоренению вредных для здоровья привычек

Развитие двигательных (физических) качеств заключается в том, чтобы в процессе занятий физкультурой развивать у учеников скорость, силу, ловкость, выносливость. Этот процесс тесно связан с формированием двигательных навыков и обусловлен объемом и характером двигательной активности ребенка. От уровня развития двигательных качеств зависят результаты выполнения таких естественных движений, как бег, прыжки, метание, плавание и др. В младшем школьном возрасте естественное физиологическое развитие двигательных качеств имеет свои особенности: ловкость и скорость движений развиваются интенсивнее, чем сила и выносливость. Для методики физического воспитания важно учитывать то, что мышца как орган ощущения созревает раньше, чем как рабочий орган. У детей с 7 до 13 лет наблюдаются наибольшие сдвиги в развитии координации движений. Учитывая это, важно правильно определить содержание и методы физического воспитания, которые бы содействовали развитию у детей двигательных качеств в соответствии с их возрастными особенностями

Формирование интереса и привычки к занятиям физкультурой – необходимое условие успешного осуществления физического воспитания школьников. В младшем школьном возрасте активно развиваются интересы и привычки. Каждому школьнику следует привить желание заниматься физкультурой. Только в том случае, если ученики с интересом относятся к урокам физкультуры, по собственной инициативе посещают занятие в группах из комплекса ГТО или в спортивных секциях, дома выполняют упражнения и процедуры, направленные на закаливание организма, можно достичь их всестороннего физического развития и укрепления здоровья. Большое значение для привития школьникам интереса к физкультуре имеет позиция семьи в этом вопросе. Интерес возникает и станет стойким, если родители привлекают детей дошкольного и младшего школьного возраста к занятиям физкультурой, создают для этого необходимые условия

Воспитание позитивных морально-волевых качеств является одним из важных заданий, что осуществляется в процессе занятий физкультурой. А.С.Макаренко в своих «Лекциях о воспитании детей» писал: «Дисциплинированный гражданин может быть воспитан только всей суммой правильных влияний, среди которых самое выдающееся место должны занимать: широкое политическое воспитание, общее образование, книга, газета, труд, общественная работа и даже такие вроде бы второстепенные вещи, как игра, развлечение, отдых»

Постоянное выполнение физических упражнений приводит к выработке системы привычных действий и эмоционально-психических состояний. Когда ученик начинает изучать какое-то упражнение, особенно сложное, он часто чувствует неуверенность, страх. В процессе освоения упражнения эти чувства проходят, вместо этого появляется удовольствие от умения выполнять усвоенные действия. Однако сама система привычных действий и эмоционально-психических состояний еще не обеспечивает морального развития личности. Для достижения этого у учеников формируют моральное сознание, которое определяет направленность их деятельности. Используя приобретенные знания и умения во время соревнований между командами, классами или школами, ученик переживает удовольствие не только от своих эффективных практических действий, но и от сделанного им в интересах коллектива. Такая организация дела ставит всех учеников в условия личной ответственности за успех коллектива.

Итак, можно сделать такие выводы:

Специфика воспитания младших школьников обусловлена их анатомо-физиологическими и психологическими особенностями. В младшем школьном возрасте ведущий вид деятельности – это игра, поэтому уроки по физическому воспитанию необходимо планировать с учетом этой очень важной особенности.

Одно из ведущих мест в системе средств физического воспитания и обучения детей младшего школьного возраста принадлежит игре. Именно игры способствуют усвоению самых различных знаний, умений, развитию двигательных способностей. Взаимосвязь игры и учения проявляется во влиянии игры на формирование элементов учебной деятельности

Содержание уроков физической культуры в младших классах должно быть наполнено сказочными и игровыми сюжетами, что дает возможность поддерживать высокий эмоциональный настрой учащихся, повышать интерес к двигательной деятельности на занятиях и во внеурочное время, легко и успешно адаптироваться к школьной жизни.

На уроках физической культуры в младших классах рекомендуется проводить общеразвивающие упражнения различной направленности с использованием музыкального сопровождения. Особое внимание должно уделяться специальным упражнениям для формирования правильной осанки и коррекции плоскостопия.

С учащимися младших классов целесообразно проводить на уроках игры с выполнением разнообразных упражнений. Т.е. игры с бегом, с прыжками, с лазанием, игры с метанием и ловлей и др. Ежедневное проведение таких игр позволяет успешно решать проблемы перегрузки учащихся, рациональной организации физического и трудового воспитания, активного повседневного отдыха, столь необходимого для гармоничного развития детей

Целесообразно с детьми младшего школьного возраста проводить праздники, дни здоровья, спортивные развлечения, походы. Они способствуют повышению функциональных и адаптационных возможностей детского организма, оказывают общеукрепляющее влияние, выступают как мощное средство формирования всесторонне развитой личности.

Литература.

1. Козленко Н.П., Вильчковский Е.С., Цвек С.Ф. Теория и методика физического воспитания. – К., 1984. – 220 с.
2. Янсон Ю.А. Педагогика физического воспитания школьников. – Ростов н/Д, 1993. – 240 с.
3. Качашкин В.М. Методика физического воспитания. – М., 1980. – 304 с.

Жанартылған бағдарлама – білім берудің жаңа мазмұны

Жакупова А.Е. №26 ОМ

Тәуелсіз елдің негізгі тірегі - білімді ұрпақ. Қазіргі таңда білімдінің алға түсіп, бәйгеден озып келетін заманы енді туды.

Мемлекет болашағының кепілі- жастарға білім мен тәрбие беру мәселесінен өткір мәселе жоқ екені белгілі. Қазақтың кемел талантты ұлы ұстазы Ахмет Байтұрсынов: «Елді түзетуді бала оқыту ісін түзетуден бастау керек», -деген.

Қазақстан Республикасының білім беру реформаларының негізгі мақсаты- білім беру жүйесін жаңа экономикалық ортаға бейімдеу. Бұл тұрғыда ел Президенті Н.Ә.Назарбаев еліміздің әлемдегі бәсекеге қабілетті 50 елдің қатарына қосылуы туралы міндет қойғаны мәлім. Білім беру жүйесін жетілдіру осы мақсатқа қол жеткізуде маңызды рөл атқарады. Болашақта өркениетті, дамыған елдер қатарына ену үшін заман талабына сай білім қажет.

Елбасымыз Н.Ә. Назарбаевтың биылғы «Қазақстандық жол – 2050: Бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ» атты Жолдауында еліміз дамуының барлық Стратегиялық бағыттарын жүзеге асыратын міндеттер қойылды. Республика болашағына бағдар беретін бұл жолдауда «XXI ғасырдағы дамыған ел дегеніміз - белсенді, білімді және денсаулығы мықты азаматтар»- деген.

Ал, дамудың негізі білім мен ғылымға келіп тіреледі. Сондықтан да, әлемдегі дамыған елдер сияқты Тәуелсіз елімізде білім жүйесі сапасын жетілдіру ең негізгі өзекті мәселелердің бірі болып отырғаны белгілі. Осыған орай, білім беру жүйесінде жастарға сапалы білім беріп, олардың үйлесімді дамуы мен тұлға ретінде қалыптасуында ұстаздың кәсіби шеберлік көрсеткіштерінің бірі - жалпы педагогикалық, ғылыми- теориялық, әдістемелік жаңалықтар мен озық тәжірибені жетік меңгерудің маңызы зор.

Қазіргі ұстаздар алдындағы міндет: ғылым мен техниканың даму деңгейіне сәйкес оқушының білімі терең, іскер және ойлауға қабілетті, әлемдік стандарттар негізінде жұмыс істей алатын құзырлы тұлғаны қалыптастыру. Мұндай талапқа сай қызмет істеу үшін ұстаз үздіксіз ізденісте кәсіби білікті болуы тиіс.

Инновациялық оқыту нәтижелері оқушының өз бетінше әрекет етуі арқылы білімді меңгеруіне ықпал етуі тиіс. Оқушының ой-өрісін кеңейтіп, дүниетанымдық көзқарастары мен танымдық белсенділігін арттыруда, зерттеушілігі арқылы шығармашылық икемділігін

дамытуда, біліктілікке ұмтылуда, яғни тұлғаны жан-жақты дамытуды жүзеге асыруда оқу үдерісіне инновациялық технологияларды енгізу шешуші рөл атқарады, оң нәтиже береді.

Осы орайда ойымды өрнектеп, сөзімді өлеңмен жалғастырсам деп едім:

Білім жайлы бағдарлама жаңадан,

Өзгертіліп енгізілді қайтадан.

Алға қарай самғау керек қашанда,

Заман соны талап етер байқасам.

Педагогикалық әдіс-тәсілдер

- құндылықты-бағдарланған;

- әрекетті;

- тұлғалық-бағдарланған;

- кіріктірілмелі;

- коммуникативті әдіс-тәсілдер пән бойынша оқу бағдарламаларының құрылымы мен мазмұнын құрудағы негізгі бағдарлар болып табылады.

Оқушылар барлық пәндерді оқу кезінде АКТ қолдану дағдыларын дамытады. Ақпаратты іздеу және өңдеу барысында ұжымда идеялармен алмасады, өз жұмыстарын бағалайды және жетілдіреді, түрлі жабдықтар пен қосымшалардың кең ауқымын пайдаланады. АКТ оқушы білімінің, оларды тиімді қолдану бойынша дағдыларының дамуына жәрдемдеседі.

Оқу бағдарламаларында оқу мақсаттарының жүйесі түрінде берілген күтілетін нәтижелер тұжырымдалған. Күнделікті білім беру үдерісі оқу мақсаттарына жетуге және оқушыларда алынған білім мен дағдыларды кез келген оқу және өмір жағдайында шығармашылық пайдалануға дайындығын қалыптастыруға бағдарланған.

Оқыту әдіс-тәсілдері:

Құндылықты-бағдарланған тәсіл - оқушының құндылықтар жүйесін қалыптастырушы оқу-тәрбиелік үдерістің сәйкесінше формалары арқылы тұлғаның өзін-өзі танытуы үшін алғышарттар құруды көздейді.

Орта білім беру құндылықтары: қазақстандық отансүйгіштік және азаматтық жауапкершілік; құрмет; ынтымақтастық; еңбек және шығармашылық; ашықтық; өмір бойы білім алу.

Тұлғалық-бағдарланған тәсіл - педагогтің назарын оқушы тұлғасының тұтастығына, оның тек ақылойы, азаматтық жауапкершілік сезімінің ғана емес, сондай-ақ эмоционалдық, эстетикалық, шығармашылық нышандары мен даму мүмкіндіктерімен қоса рухани дамуы туралы қамқорлыққа шоғырландыруды көздейді.

Жүйелік-әрекетті тәсіл - оқу-тәрбие үдерісінде оқушының өз бетінше білім алуына бағытталып, осы мақсатта мұғалімнің тиімді іс-әрекеттің түрлі формаларын қолдануын көздейді.

Коммуникативтік тәсіл - бірінші кезекте оқушылардың ауызша және жазбаша сөйлеу дағдыларын дамытуға, қарастырып отырған мәтін, қатысып отырған әңгіме мазмұнын түсініп, туындаған жағдаятқа сәйкес тілді қолданып үйренуге бағытталған.

Интегративтік тәсіл - оқу үдерісін жобалау және өткізу кезінде әр түрлі оқу пәндерінің мазмұнын өзара кіріктіру есебінен оқушыда әлемнің тұтас бейнесін қалыптастыруға жәрдемдеседі.

Бастауыш білім беру мазмұнына ортақ тақырыптарды енгізу әр түрлі пәндік салалардан білімдерді кіріктіруге және сол арқылы алынатын білімдердің функционалдығына қол жеткізуге мүмкіндік береді.

Зерттеу тәсілі - зерттеушілік әрекет дағдыларын дамытуға, ғылыми таным әдістерімен танысуға жәрдемдеседі, оқушыларда танымдық қызығушылық қалыптастырады.

Интербелсенді әдіс

Интербелсенді әдіс— үйретуші мен үйренушілердің өзара әрекеттесуін оқытудың негізі деп танитын және сондай қатынасқа жағдай жасайтын әдістер. (inter – аралық, бірнеше, action- әрекет дегенді білдіреді) Өзара әрекеттестік әдетте, белгілі бір мәселені шешу, ол шешімнің тиімділігі Біз оқытуды және білім беруді, егер сабақ барысында мұғалім мен оқушы арасында өзара әрекеттестіктің жоғары деңгейіне қол жеткізсе, «интерактивті» деп атаймыз. Интерактивті сөзі – ағылшын тілінен аударғанда туралы әңгімелесу, талқылау түрінде өтеді.

Ең бастысы, мұнда мәселені шешу процесі жауапқа қарағанда маңызды екендігін түсіну қажет. Бұл интерактивті әдістің мақсаты– тек ақпаратты беру ғана емес, оқушыларға жауаптарды өз бетінше табу дағдысын меңгерту екендігімен байланысты.

Интерактивті негізде оқу мақсаты – білу емес, үйрене білу

- өзіне деген сенімге тәрбиелейді
- шешендік өнерін жетілдіреді
- танымның мәнін түсінуге көмектеседі (яғни, кейде абсолютті шындық болмайтынын)
- сыни ойлау дағдыларын дамытады
- өз пікіріне деген құқығын түйсінуі артады

Интербелсенді оқыту- әрекетпен және әрекет арқылы оқыту, бұл ұстаным үлкен нәтижелерге жеткізетін тиімді жүйе деп есептелінеді, себебі адам санасында бірінші кезекте өзінің әрекеттері мен өз қолымен жасаған істер қалады. Кезінде көне қытай ғұламасы Конфуций (Күн-цзы) былай деген екен: «Маған айтып берсең – ұмытып қаламын, көрсетсең – есте сақтармын, ал өзіме жасатсаң – үйренемін!» деген пікірі дәлел бола алады. Сондықтан интербелсенді оқыту оқушылардың оқу үдерісіндегі белсенді әрекеттерін үйренудің негізгі құралдары ән тәсілдері ретінде танылады.

Интербелсенді әдісте оқушылар төмендегідей білім, білік, дағды, машықтарға үйренеді:

- терең ойлану, жеке рефлексиялық қабілеттерді дамыту;
- өз идеялары мен әрекеттерін талдау және оларға баға беру;
- ақпаратты өздігімен түсініп, жан-жақты талдап, таңдап алу;
- өздігімен жаңа түсінік пен білім құрастыру;
- пікірталастарға қатысып, өз ойы мен пікірін дәлелдеу;
- шешім қабылдау және қиын мәселелерді шешу.

Сол себепті интербелсенді оқытуда оқушылар келесі әрекеттерді атқаруға дайын болу керек:

- бірлескен жұмыс;
- танымдық, коммуникативтік, әлеуметтік тұрғыдан белсенділік таныту.

Интербелсенді әдістемесінің жұмыс түрлері мен әрекеттері:

- бірлескен жұмыстар (жұптық, топтық, ұжымдық),
- рөлдік және іскерлік ойындар, пікірталастар,
- ақпараттың әртүрлі көздерімен жұмыс жасау (кітап, лекция, интернет,
- құжаттар, мұражай т.б.)
- презентациялар,
- тренингтер,
- интервью,
- сауалнама т.б.

Интерактивті әдістерді қолдануда кейбір ережелерді есте сақтау қажет:

- Бірінші ереже. Жұмысқа балалар толығымен қатысуы керек.
- Екінші ереже. Балаларды психологиялық тұрғыдан дайындау, сабақ барысында сергіту сәті, балаларды белсенділігі үшін марапаттау, баланың өзін-өзі көрсетуіне жол беру.
- Үшінші ереже. Кабинет талапқа сай болуы қажет.
- Төртінші ереже. Жұмыс орнына назар аудару қажет. Оқу орны ыңғайлы және жайлы болуы қажет. Бала өз пікірін, көзқарасын білдіріп, дәлелдеп беруге мүмкіндік жасалуы қажет.
- Бесінші ереже. Оқу барысында процедураға және регламентке назар аудару қажет. Мысалы, белгіленген уақыттан асып кетпеу, бөгде кісінің пікірін сыйлау, сөзді бөлмеу, оның ар-ожданын сыйлау.
- Алтыншы ереже. Оқушыларды проблема шешу барысында топқа бөлуге мұқият қарау.

Білім беру бағдарламасының негізгі мақсаты-білім мазмұнының жаңаруымен қатар, критериялды бағалау жүйесін енгізу және оқытудың әдіс-тәсілдері мен әртүрлі құралдарын қолданудың тиімділігін арттыруды талап етеді.

Бастауыш сынып пәндеріне арналған оқу бағдарламаларындағы оқу мақсаттары оқушылардан шынайы проблемаларды анықтап зерттей білуді талап етеді. Негізінен жаңартылған білім жүйесі құзыреттілікке және сапаға бағытталған бағдарлама. Жаңартылған

білім берудің маңыздылығы – оқушы тұлғасының үйлесімді қолайлы білім беру ортасын құра отырып сын тұрғысынан ойлау, зерттеу жұмыстарын жүргізу, тәжірибе жасау, АҚТ-ны қолдану, коммуникативті қарым-қатынасқа түсу, жеке, жұппен, топта жұмыс жасай білу, функционалды сауаттылықты, шығармашылықты қолдана білуді және оны тиімді жүзеге асыру үшін қажетті тиімді оқыту әдіс-тәсілдерді (бірлескен оқу, модельдеу, бағалау жүйесі, бағалаудың тиімді стратегиялары) қолдану. Жаңартылған білім беру бағдарламасының ерекшелігі спиральді қағидатпен берілуі. Бағалау жүйесі де түбегейлі өзгеріске ұшырап, критериялық бағалау жүйесіне өтеді. Критериялық бағалау кезінде оқушылардың үлгерімі алдын ала белгіленген критерийлердің нақты жиынтығымен өлшенеді. Оқушылардың пән бойынша үлгерімі екі тәсілмен бағаланады: қалыптастырушы бағалау және жиынтық бағалау. Баланың жан-жақты ізденуіне ынталандырады. Критериялық бағалау жүйесі Филиппин, Сингапур, Жапония, Франция, Финляндия сынды дамыған елдерде пайдаланылады. Бұл бағалау жүйесінің артықшылығы, баланың ойлау қабілетін дамытып, ғылыммен айналысуына ықыласын туғызады. Кеңестік заманнан қалған бес балдық бағалау жүйесі жойылады. Қалыптастырушы бағалау күнделікті оқыту мен оқу үдерісінің ажырамас бөлігі болып табылады және тоқсан бойы жүйелі түрде өткізіледі. Қалыптастырушы бағалау үздіксіз жүргізіле отырып, оқушылар мен мұғалім арасындағы кері байланысты қамтамасыз етеді және балл не баға қоймастан оқу үдерісін түзетіп отыруға мүмкіндік береді. Жиынтық бағалау оқу бағдарламасынның бөлімдерін (ортақ тақырыптарын және белгілі бір оқу кезеңін (тоқсан, оқу жылы, орта білім деңгейі) аяқтаған оқушының үлгерімі туралы ақпарат алу мақсатында балл және баға қою арқылы өткізіледі.

Кіріктірілген білім беру бағдарламасында қазақ тілі пәнінің берілу жайы да өзгеше. Бағдарлама оқушының төрт тілдік дағдысын: тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым жетілдіруге бағытталған. Бұл төрт дағды оқу жоспарында «Шиыршық әдісімен» орналастырылған және бір-бірімен тығыз байланысты. Яғни, жыл бойына бірнеше рет қайталанып отырады және сынып өскен сайын тілдік мақсат та күрделене түседі.

Бүгінгі күні барлық елдер жоғары сапалы білім жүйесімен жұмыс істеуде. Өйткені қазіргі заманда елдің бәсекеге қабілеттілігі оның азаматтарының парасаттылығымен анықталады, сондықтан білім беру жүйесі болашақтың талабына сәйкес дамуы тиіс. Оқушыларды заманауи әдіс-тәсілдермен оқытып, ой-өрісі кең, саналы, еркін азамат етіп тәрбиелеу қажеттілігі де осы себептен туындап отыр. Оның үстіне білім берудің жүйесін қарқынды дамытқан бұл үрдістің жалпы білім беретін мектептерге де енгізіле бастауы көңілді қуантады.

Қорыта айтқанда, аталмыш бағдарламаның мәні, баланың функционалды сауаттылығын қалыптастыру. Оқушы өзінің мектеп қабырғасында алған білімін өмірінде қажетке асыра білуі керек. Сол үшін де бұл бағдарламаның негізі «Өмірмен байланыс» ұғымына құрылған. Ұстаздарға үлкен жауапкершілік міндеттелді. Оқушылардың бойына ХХІ ғасырда өмірдің барлық салаларында табысты болу үшін, қажетті дағдыларды дарыту үшін, мұғалімдер тынымсыз еңбектену керек. Жаңартылған оқу бағдарламасы аясында тек өз пәнін, өз мамандығын шексіз сүйетін, бала үшін ұстаз ғұмырын күдіретті деп санайтын білімді мұғалімдер ғана жұмыс істей алады. Үйренгеніміз де, үйренеріміз де көп Үнді халқының тарихи тұлғасы Махатма Гандидің «Егер сен болашақтағы өзгерісті байқағың келсе, сол өзгерісті уақытында жаса» деген ілімін негізге ала отырып, оқушы бойындағы қабілетті жетілдіріп, оқушыларды болашаққа жетелейміз.

Әдебиеттер.

1. Мұғалімге арналған нұсқаулық Үшінші (негізгі) деңгей. 2012 ж
2. ҚР орта білім мазмұнын жаңарту еңбегінде қазақ тілінде оқытатын мектептердегі бастауыш сынып пәндері бойынша педагогика кадрларының біліктілігін арттыру курсының білім беру бағдарламасы. 2016 ж
3. «Тәжірибедегі рефлексия» жалпы білім беретін мектептердегі педагогика кадрларының кәсіби даму бағдарламасы Тренерге арналған нұсқаулық. 2016 ж
4. Жанпейісова М.М. Технология модульного обучения, 2012 ж

Бастауыш сынып оқушыларына қазақ тілін үйретудегі диалогтік ілдің тиімді түстары

Макашева Д.М. №26 ОМ

Оқытудың негізгі формасы - оқыту, білім беру үрдісінің негізгі мақсаты – оқушының білім, дағды, сын тұрғысынан ойлау қабілетін, оларды оқыта отырып дамыту, шығармашылық іскерлігін қалыптастыру, өзін-өзі реттей білуге үйрету, оқушылардың таланты мен қабілетін ашу болып отыр. Кез келген теориялық білімнің тәжірибесі де сабақта талқыланып, түсіндіріліп, пысықталып, балаға берілетін білім негіздері қалыптастырылады. Соның нәтижесінде, қалай оқу керектігін үйреніп, еркін, өзіндік дәлел-уәждерін нанымды жеткізе білетін, ынталы, сенімді, сыни пікір-көзқарастары жүйелі дамыған, сандық технологияға құзырлылық танытатын оқушы қалыптасуы керек. Оқу - бала өмірінің бір бөлігі, оның өмір сүріп жатқан ортасы.

Мұғалім оқушының жан дүниесіне кіре отырып сабақ өткізуі тиіс. Сонда ғана, сындарлы оқытудың негізінде оқушының пәнді терең түсіну қабілетін дамыту, алған білімдерін өмірде, кез-келген жағдайда тиімді пайдалану, адамгершілік қасиеті, қызығушылығы, танымдылық деңгейі қалыптасады. Заман талабы - сабақта мұғалім мен оқушы арасында, оқушы мен оқушы арасында бір-біріне деген сенімділік, сыйластық, достық қарым-қатынас қалыптастыру.

Сабақты түрлендіру негізінде суреттер арқылы топтастырып, салыстыра отырып, талдауды үйренеді. Кумулятивтік әңгімеде оқушылар бір-бірінің ойларын әрі қарай жалғастырады, қайталанған жауаптар болады. Топтағы оқушылардың барлығы да өз әлінше араласып, өз ойларын айтып қалып отырады.

Зерттеушілік әңгіме барысында оқушылар өз сыныптастарымен шағын топтарда жұмыс істейді. Оларда ортақ проблема болады, бұл мәселе бойынша бірлескен түсінік қалыптастырады; идеялармен пікір алмасып, бір-бірінің идеяларын талқылайды, баға береді; ұжымдық білім мен түсінікті қалыптастырады. Басқаша айтқанда, оқушылар бірге ойланады. Зерттеушілік әңгімеге тартылғанда талқылау кезінде бір-бірін тыңдап, өз жауаптарын талдап, бір-біріне сұрақ қояды және айтқандарын дәлелдеу арқылы тақырыптың маңызын анықтайды.

Осы стратегияны қолданғанда байқағаным: бір тақырыпты мағынасын ескере отырып, бірнеше бөліктерге бөліп, әр топта талдату арқылы уақытты үнемдеуге болады. Әр топтың міндеті әр түрлі болғандықтан тапсырма оқушылардың қызығушылығын тудырады. Басым көпшілігі белсенді болып, өздерінің пікірлерін ұсынып, сұрақтарға жауап беруге тырысады.

Жұптық жұмыс - өзіне сенімі аздау балаларға жұмысқа қатысуға септігін тигізеді. Бұл стратегия балаларға әр түрлі жағдайда пікірталас кезінде, әңгімеде өздерінің пікірлерін жеткізуге көмектесті. Әр топқа бөлініп берілген проблемалар, оларды шешу үдерісі оқушылардың белсенділігін тудырумен қатар, уақытпен есептесу қажеттігін ұғындырып, өзін-өзі реттеуге әсер етті. Әдеттегі жұптық талқылаусыз бақылаумен салыстырғанда, жауаптардың түрлерінде, деңгейлерінде үлкен айырмашылық болады. Бір-бірінің пікірін, ойын толықтыру арқылы оқушыларға бір-бірін оқытуға мүмкіндік туады. Соның негізінде балаларға басқа оқушылардың жауаптарын тыңдау өздерінің ойларын қалыптастыруына көмектеседі.

Сынақтан өткізуге арналған сұрақтар оқушыларға анағұрлым толық жауап беруге, өз ойларын анық білдіруге, өз идеяларын дамытуға көмектесетіндей етіп құрылуы қажет, сондай-ақ «Сіз мысал келтіре аласыз ба?» деген сияқты сұрақтар тапсырманы орындау барысында оқушыға бағдар беріп отырады.

Оқушылар өз жұмыстарының (топтық таныстырылымдар: ассоциация, тірек сызба т.б.) нәтижелерін көргенде, сондай-ақ өз жауаптары әрі қарай процесте қолданылғанда, жұмыстарының басқалар үшін маңызды екенін түсінгенде, критерийлерге жауаптары сәйкес болғанда, мадақтау кезінде және сергіту сәтінде өздерін ерекше көңілді сезінеді. Сонымен қоса оқушыларда бір-біріне көмек беру, білмегенін үйрету, шыншылдық, достық қарым-қатынас секілді ізгі қасиеттер пайда бола бастады. Сабақ барысында оқушылардың қиын да болса қазақ тілінде сөйлеуге тырысатындығы көңілге қонымды еді. Сабақ барысында оқушыларға топта жұмыс істеу қызық болды. Оқушылар бір-бірін бағалауда, сурет бойынша әңгімелеуде белсенділік көрсетті. Жаңа үлгідегі сабақ оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырды.

Оқушыларды сабақ тақырыбы мен мақсатын анықтауға жұмылдыру үшін «Бұл не?» деген сұрақ бойынша күн шұғыласын толтыру арқылы ассоциация жасады. 2,3 сыныпта «Мен және менің достарым» тақырыбы бойынша сұрақ- жауап арқылы сабақ өткіздім. Оқушы мұғалім сұрағына түсініп жауап бере білгенде ғана дәріс нәтижелі болмақ. «Бұл кім?» деген сұраққа оқушы «Бұл мен» немесе «Бұл менің досым» деп жауап бере отырып, өзі туралы, досы туралы әгімеледі. Әрі ол өзінің осы жауабы арқылы басқа тілде сөйлеуге деген талпынысын көрсетті.

4 сыныпта «Бауырсақ» ертегісін өткенде алдымен видео ролик көрсетіп, «Бұл не?» деп сұрадым. Оқушылар ертегіні білетіндіктерін көрсетіп, мазмұнын қазақша жеткізуге талпынды. Оқушылар өз постерлерін қорғаған кезде «Ол қандай әрекет етті?» немесе «Содан кейін не болды?» деп жетекші сұрақтар арқылы оқушыларға ой салып отырдым.

Сабақта оқушыларға «Бұл шығарма не туралы?», «Шығарма бізге қандай тәрбие береді?» секілді жетекші сұрақтар бере отырып, күн шұғыласы арқылы ассоциация жасауға ой түрткі жасадым. Сабақты қорыту мақсатында осы тақырыпта «Иә», «жоқ» деп жауап берілетін блиц-сұрақтар дайындадым. Егер оқушы дұрыс жауап бере алмаған жағдайда «Шын мәнінде де солай ма?»деп ой түрткі жасап отырдым. Сабақ барысында «Басқаша қалай аталады?» деп ойына ой салуға тырыстым

Кейде тақырыптың маңызын анықтауда мағынаны күшейту үшін және оны басқалардың да естуі үшін кей жауапты сөзбе-сөз қайталап, оқушылардың назарын аударуға тырыстым..

Балалардың ойлауын жоғарырақ деңгейде дамыту мақсатында сұрақ қоюға қатысты менің көзқарасым: алдын ала белгілі жауапты табуға арналған сұрақтардан гөрі сабақта көп жағдайда оқушылардың барынша ойластырылған әрі терең жауап беретіндей сұрақтарға басты назар аудару керек. Әрине, кей жағдайда есте сақтауға арналған тест сұрақтарын қайталауда жабық сұрақтар орынды. Дегенмен оқушылардың бар назарын осындай төмен дәрежелі сұрақтардың жауабын табуға аударсақ, біз оқушылардың ақпаратты игеру үдерісін бақылаудан шығарып аламыз.

Оқытуды диалогтік тәсілмен дамытудағы сұрақтардың маңызын қарастыратын болсақ, сұрақ қою арқылы мұғалім:

- Оқушыларды тақырып бойынша және сындарлы сөйлеуге ынталандырады;
- Оқушылардың шынайы қызығушылығы мен сезімдерін анықтайды;
- Білімге құштарлықты дамытады және зерттеуге ынталандырады;
- Оқушыларға білімін қалыптастыруға және вербалдандыруға көмектеседі;
- Оқушылардың сыни тұрғыдан ойлауына ықпал етеді;
- Оқушылардың бір-бірінен үйренуіне, басқа оқушылардың идеяларын құрметтеуіне және бағалауына ықпал етеді;
- Әңгімелесу және ой елегінен өткізу көмегімен ойын жинақтауға көмек береді, іс-әрекеттерін тереңдетеді және шоғырландырады;
- Оқытудағы қиындықтар мен түсінбестіктерді анықтайды (1, 41-42 бет).

Мағынаны тануда оқушыларға «Қалай ойлайсың?», «Өзің қалай істер едің?», деген сұрақтар білу және түсіну үшін қойылды. Бұл сұрақтарға жауап бергенде оқушылар сыни тұрғыдан ойлана алатындықтарын көрсетті. Олар оқылған мәтіннің, әңгіменің негізгі ойы мен идеясын ажырата алады. Негізгі мағынаны ашу олар үшін мен ойлағаннан да жеңілірек екенін байқадым. Оқушыны жауабының негізінде оны бағалай алдым, себебі айтылған, талданған ақпаратты меңгермей, жауап беру мүмкін емес.

Мұғалімдер бастапқыда қоятын сұрақтар ғана емес, оқушылардың жауаптарымен мұқият танысқаннан кейін туындайтын сұрақтардың да маңызы зор. Диалогтік әңгімеде мұғалім сұрақтары мен оларға берілген жауаптар, сонымен қатар оқушылардың да сұрақтары маңызды. Мәселен, тақырыпты талдаған кезде оқушыларда өзіндік ой-пікір қалыптасады. Ойларының тереңдігі мен ұшқырлығына тәнті боласың.

Оқушылардың жауабын олардың білім деңгейлерін тексеру үшін ғана емес, оларға өз ойларын анық жеткізуге, дамытуға және кеңейтуге мүмкіндік беру үшін де пайдалану керек. Мысалы, сабақта кері байланыс парағынан «Нені түсінбедім?» бағаны бойынша оқушылар тарапынан да жауаптар түседі. Келесі сабақта бұл сұраққа сынып оқушылары бірге жауап береді.

Оқушылардың тақырыпты түсінуіне қол жеткізу үшін төмен дәрежелі және жоғары дәрежелі сұрақтарды да қолдандым. Неғұрлым жоғары дәрежелі сұрақтар қойылғанда, оқушылар ақпаратты белгілі бір жолдармен қолдануға, қайта құруға, кеңейтуге, бағалауға және талдауға ұмтылады.

Оқушылардың білім нәтижесін қорытынды талдау – үшін уақыттың шектелуі әрбір оқушыны басқаға алаңдамай, тек өз тапсырмаларын орындауға міндеттейді, уақытты өз мүддесі үшін қолдануға үйретеді. Тапсырмаға алдын-ала дайындалу кезінде аз-аздап, бөлшектеп дайындалу керек екенін түсінеді. Шектеулі уақыт оқушыны үздіксіз жұмыс істеуге итермелейді.

Әр оқушының қабілетіне сәйкес білім бере отырып, олардың танымы мен сенімін арттыру менің негізгі міндетім деп білемін. Осы іс-тәжірибе нәтижесінде білім мақсатын айқындайтын жеті модуль әдіс-тәсілдерін сабаққа енгізуде оқушылардың пәнге, сабаққа деген қызығушылығының арта түскенін байқадым. Олар сабақ мақсатын айқындаумен қатар жаңа тақырыпты мұғалім көмегінсіз түсініп, бір-біріне көмек бере отырып, түсіндіре де біледі. Оларға еркіндік берілген сайын оқу да қызықты әрі оңай болып көрінеді. Әйтсе де оқушылар үшін оқу қиындық тумамайтынды етіп сабақ жоспарын құру – мұғалімнің міндеті.

Әдебиеттер.

1. «Жаңа онжылдық - жаңа экономикалық өрлеу - Қазақстанның жаңа мүмкіндіктері» . Қазақстан Республикасы Президенті Н.Ә.Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы. 2010 жыл
2. Көшімбаев А. Қазақ әдебиетін оқыту методикасы. Алматы, 1969.
3. Мектепте әдебиет теориясы ұғымдарымен таныстыру: Мұғалімдерге арналған. - Алматы: Рауан, 1992
4. Мұғалімге арналған нұсқаулық - 2014 ж.
5. «Сын тұрғысынан ойлау білім үрдісінде» - З.У.Имжарова, Ақтөбе, 2012ж.

«Новые подходы» в начальной школе

Маракова Ш.К. СШ №26

В последнее время преподаватели общеобразовательных учреждений все чаще задумываются над вопросом: как же сделать урок содержательным, направленным на познавательную активность школьников и в то же время интересным, поучительным и разнообразным по форме проведения. Решить данную проблему можно, если начать применять на занятиях активные формы и методы обучения.

Проанализировав мнения педагогов, психологов, ученых важно отметить, что активные методы обучения - педагогические технологии, которые позволяют развить у школьника инициативность, стимулировать самостоятельную деятельность обучающихся, формировать творческую личность познавательную активность детей.

Проведя анализ психологических подходов к определению понятия «АМО», можно выделить компоненты в его структуре:

- игровые, интерактивные, исследовательские, коммуникативные технологии;
- технология проблемного, проектного обучения;
- технология языкового обучения иноязычной культуре;
- деловые игры;
- тренинги.

Активные методы обучения следует использовать в учебном процессе для решения следующих задач: развивать интерес к изучаемому предмету, самостоятельность в рассуждениях; учить учащихся анализировать личные познавательные и практические действия; активизировать процесс развития у учащихся коммуникативных навыков, учебно-информационных и учебно-организационных умений.

На основе проведенного анализа педагогических методов можно сформулировать принцип активности, который заключается в том, что ребенок активно целенаправленно воспринимает изучаемые явления, их осмысливает, перерабатывает и применяет и принцип индивидуальности - учет возрастных индивидуальных особенностей.

Для получения эффективных результатов в решении задач педагогу начальной школы важно правильно подбирать данные методы, соблюдая ряд критериев. Во-первых, необходимо проанализировать цели и задачи, затем нужно проверить соответствуют ли методы возрастным особенностям детей. Следующее, что важно сделать преподавателю - это изучить условия (освещение, компьютерное оснащение) и время (возможно ли уложиться в 40 минут, если использовать данный метод). Во-вторых, при отборе материала также важно учесть принципы обучения и собственные возможности (опыт в проведении подобных мероприятий, личностные качества, желание и уровень профессионального мастерства).

Учителю важно знать отличительные черты формы обучения, ведь только тогда возможно правильно применять данный метод в учебно-воспитательном процессе. Одним из характерных черт является:

- направленность на игру
- сочетание разнообразных форм воспитания: индивидуальной, групповой, парной
- максимальная интеллектуальная, личностная, социальная активность на занятии
- развитие творческих, коммуникативных навыков
- учет дидактических принципов, психологических особенностей, уровня образования школьников
- интерактивность
- постоянное движение, общение детей
- высокий уровень эмоциональности

Активные методы обучения можно использовать на каждом этапе урока либо частично в зависимости от постановки целей и задач воспитания.

В начале занятия важно преподавателю активизировать внимание учащихся, задать нужный темп и заинтересовать детей новой темой. Методы «Поиграй со мной», «Улыбнись, ведь жизнь прекрасна», «Давай дружить» направлены на решение данных задач.

Для выяснения настроения, эмоционального состояния детей в начале и в конце урока можно проводить следующие игры: «Солнышко, облачко и тучка», «Веселая радуга». Главным преимуществом данных игр является наглядность, подача материала в интересной форме, содержательность, эмоциональность детей.

С помощью упражнения «Возьми меня» преподаватель может решить сразу несколько задач»:

- подвести ребят к изучению новой темы
- исходя из условий игры, вместе с ребятами определить цели и задачи
- создание благоприятной обстановки для развития индивидуальных качеств, творческих способностей
- увеличение учебной мотивации и активности

Обобщить материал по ранее изученной теме возможно благодаря применению таких методов как: «Необходимые вещи», «Необычный подарок». Проводится он следующим образом: на доске размещаются картинки с изображениями предметов или цифр. Если проводится урок математики, то каждый ученик подходит к доске, произносит фразу: «Я покупаю (три яблока) потому, что эта картинка удовлетворяет решение задачи». Если же урок русского языка, то ответ будет следующим: «Я покупаю (зайчика) потому, что слово, обозначающее этот предмет, отвечает на вопрос кто?» Ученик, правильно задавший вопрос, забирает картинку [1].

Упражнение «Подбери и запомни», которое преимущественно можно применять на уроках математики позволит детям запомнить материал изученной темы, самостоятельно прийти к каким - то выводам, научиться рассуждать, думать, анализировать собственные действия.

Для того чтобы выявить уровень удовлетворенности собственным результатом на занятии учащимися следует проводить такие игры как: «Мешок желаний», «Помощь друга». Они позволяют оценить значимость темы урока для детей, эффективность и правильность выдвинутых целей и задач [2].

Нестандартные уроки, необычные по замыслу, организации, методике проведения, больше нравятся учащимся, чем обычные уроки со строгой структурой и установленным режимом работы. Поэтому следует практиковать такие уроки.

Таким образом, в современной начальной школе проявляется многообразие, тесное взаимодействие и гибкость форм обучения. Это позволяет избежать абсолютизации одной формы, формализации учебного процесса, побуждает педагога к творчеству, поиску наиболее оптимальных, взаимодополняющих форм. При планировании урока учитель продумывает разные варианты структуры урока, в зависимости от степени подготовки детей он должен идти «от ученика». Авторы современных программ в методических рекомендациях для учителей предлагают несколько вариантов проведения урока по одной теме. Однако в каждом конкретном случае учитель должен продумать логику работы на уроке, выяснить, куда надо «вести учеников» и каким должен быть результат урока.

Литература.

1. Симонова Е. С. Методы на занятиях в школе // Школьный вестник. 2014. Т.9. №5. С.49-51.
2. Трофимова С. К. Познавательные занятия в начальной школе // Начальная школа. 2012. №9. С. 121-124.

Оқушыны кітап оқуға қызықтыру

Рахметова Л.К. №26 ОМ

«XXI ғасыр - білім мен ғылымның ғасыры болады» - деп Елбасымыз айтқанындай, қоғамымыз, жастарымыз заман талабына сай жаңа ақпараттық технологиямен жұмыс жасауға бет бұрып келеді. Сондықтан да еліміздің азаматтары қазіргі заманға сай білімді, мәдениетті, оған қоса адамгершілік, кішіпейілділік, қайырымдылық, шындық, адалдық, үлкендерді құрметтей білу сияқты асыл қасиеттер бала бойына кітап арқылы берілетіндігін ұмытпауымыз қажет. Баланы кітап оқуға көбірек баулу және пайдалы оқу үшін, ең басты балаларға кітапты сүйеге дағдыландыру. Қазіргі балалардың көбінің қиялдары компьютерлік ойындарға ауып кетуіне қарамастан, кітапханашылар мен ата-аналарға, балаларға кітап әлемін сыйлау мүмкіндігі және құқығы қалады. Кітап оқуға үйрету үшін ең алдымен ата-аналарға кеңес беру керек.

Баланың жасынан кітап ұстатып үйреткені абзал. Яғни, ол сәби кезінен бастап кітапты көруге тиіс. Баланы кітапқа қызықтыру үшін суретті, санамақ кітаптардан бастау керек. Үнемі газет-журнал, кітап оқып отырған ата-ананы көрген бала да кітапқа қызығып өседі. Кітап оқу баланың ой-өрісін кеңейтеді, ойлауға үйретеді, сөйлеу қабілетін, есте сақтауын, қиялын дамытады, танымдық және дамытушылық қызметін анықтайды.

Абайдың 7-қарасөзінде «Жас бала анадан туғанда екі түрлі мінезбен туады: біреуі – ішсем, жесем, ұйқасам деп тұрады. Бұлар – тәннің құмары, бұлар болмаса, тән жанға қонақүй бола алмайды. Іһәм өзі өспейді, қуат таппайды. Біреуі – білсем екен демеклік. Не көрсе соған талпынып, жалтыр-жұлтыр еткен болса, оған қызығып, аузына салып, дәмін татып қарап, тамағына, бетіне басып қарап, сырнай-керней болса, дауысына ұмтылып, онан ержетіңкірегенде ит үрсе де, мал шуласа да, біреу күлсе де, біреу жыласа да тұра жүгіріп, «ол немене?», «бұл немене?», «ол неге үйтеді?», «бұл неге бүйтеді?» деп көзі көрген, құлағы естігеннің бәрін сұрап, тыныштық көрмейді. Мұның бәрі – жанқұмары, білсем екен, көрсем екен, үйренсем екен деген». Дүниенің көрінген іһәм көрінбеген сырын түгелдеп, ең болмаса денелеп білмесе, адамдықпен орны болмайды» дегенді айтады.

Демек, біз баланы қалай үйретіп, нені оқытамыз? Жалпы, әлі әріп тани қоймаған баламызға өзіміз кітап оқып бере аламыз ба? Мұндай жағдайда нені қаперге алу керек? Оқып көріңіз ...

1. Балаңызға ертегі кітап оқып беретін болсаңыз, алаңдамас үшін ең алдымен үйдегі теледидар мен компьютерді өшіріп қойыңыз. Сондай-ақ маңайдағы ойыншықтарды жинап, көзге көрінбейтін жерге қою керек.

2. Кітапты бір сарынмен оқудың еш қажеті жоқ. Мәнерлеп оқығанның көп пайдасы бар. Онда да баланың қызығушылығын ояту үшін дауысыңызды бірде жоғары көтеріп, төмендетіп, кейде жылдам, кейде баяу күйге түскеніңіз дұрыс. Бұл баланы жалықтырмайды, қайта қызығушылығын оятады.

3. Жалпы түрлі-түсті суреті бар ертегі кітаппен жұмыс істеген дұрыс. Арасында балаңыздан суретте не бейнеленгенін өзіңіз де жиі сұрап тұрыңыз. «О, өте дұрыс айттың, жарайсың, менің балам өте ақылды ғой» деп мақтап, эмоцияңызды жиі білдіріп отырыңыз.

4. Баланы сөйлетіп отыру оның сөздік қорын арттыратынын естен шығармаңыз.

5. Безендірілген, тақырыптық кітаптың болғаны дұрыс. Бұл баланың қоршаған ортаға деген құмарлығын арттырады.

6. Мұны белгілі бір уақытта жасаған дұрыс немесе түсте, түнде ұйықтар алдында балаңызды жаныңызға алып кітап оқысаңыз, сәби оған да үйренеді. Мұны әдетке айналдырған абзал.

7. Егер балаңыз кітап оқып, сурет салып беруге өтініш жасаса, оған бола ренжудің қажеті жоқ. Ерінбеңіз, айтқанын істеңіз.

8. Балаға кітап оқып берудің өзі онымен ашық әңгімелесу екенін ұмытпаңыз. Арасында өлең жаттатып немесе ән айтқызып тұрсаңыз, бұл оны жалықтырмайды. Баланың жады мықты.

9. Балаға кітаптағы кейбір сөздер мен тіркестер түсініксіз болуы ықтимал. Мүмкіндігінше, оны түсіндіріп беруге тырысыңыз. Сонда ғана оның сөздік қоры көбейіп, сөйлеу мәдениеті тереңдейді.

10. Ең алдымен балаға кітаптың мазмұнын мәжбүрлеп тыңдатудың керегі жоқ. Мұндай қадам оның білуге, үйренуге деген құлшынысын жояды. Сондықтан өз жасына сай, суреттері үлкен, мазмұны лайықты кітап оқып берген дұрыс. Сонымен қатар түрлі-түсті қарандашпен боялатын арнайы шағын кітапшалармен де жиі жұмыс істеткеннің пайдасы үлкен.

Кітап оқу баланың ой-өрісін кеңейтеді, ойлауға үйретеді, сөйлеу қабілетін, есте сақтауын, қиялын дамытады, танымдық және дамытушылық қызметін анықтайды. Баланы кітап оқуға көбірек баулу және пайдалы оқу үшін, ең басты балаларға кітапты сүйеге көмектесіп, алдын ала бос уақытында оқитын кітаптарының тізімін белгілеп, оны ата - анасы өздері ұсынуға болады. Баланы жас кезінен кітапты құрметтеуге және оны күтіп ұстауға баулыған жөн. Сондай - ақ, білімнің бір көзі – балалар басылымы. «Айгөлек», «Балдырған», «Мөлдір бұлақ», «Ақ желкен» журналдарына алып, оқып отырса, баланың білімі мен танымы талабына сай болады.

Немістің ұлы ақыны Гете: «Көкірегі ашық адам оқи білуді үйренудің қаншалықты қиын екенін біледі, мен бұған сексен жыл өмірімді арнадым, бірақ әлі кітап оқуды толық үйрендім деп айта алмаймын» деген екен. Балаға кітап оқуды үйретудің алғы шарттары:

1. Кітаптың құдіретін ұғындыру. Оны жыртпауға, тік отырып оқуға үйрету. Авторының кім, не жайында, қай жылы, қайдан шыққаны туралы білуі шарт.

2. Кітапты түсінбей құр оқудан сақтандыру керек, талғап оқуға, оған көз - қарасын білдіре алуға, қысқаша фабула жазуға үйрету. Фабула - баяндалатын оқиғалар желісінің қысқаша мазмұны.

3. Оқыған кітабының ішінде түсінбеген сөзді не мақал - мәтелдерді, не дәйек сөздерді теріп жазып алуға арнайы дәптер аштыру керек. Осыдан келіп ол баланың еңбек етуге құлшынысы туады, зейіні артады, талғамы өседі, көп оқуға тырысады, сөздік қоры молаяды. Кітап оқуға қызығушылық ерте балалық жастан қаланады және осы жерде көбі ата - анаға байланысты болады. Отбасы баланың тұлғасын дамытуға ортасы болып табылады, оқуға деген қажеттілік, қызығушылық пен сүйіспеншілік қалыптасады. Сондықтан баланы уақытында оқуға үйретіп қана қоймай, оны оқуды жақсы көруге ұмтылдыра білуіміз керек. «Өзіңді - өзің тану үшін кітап керек, өзгені тану үшін де кітап керек» депті атақты авар ақыны Р. Гамзатов. Адам айнаға қарап, бет - жүзіндегі өзгерістерді көретіні сияқты кітап арқылы да жаңа әлемді таниды. Басқа бір елдің, қоғамдық міндетін, тілін, дінін, тұрмысын, салт - дәстүрін біледі. Кітап - рухани қазына, байлық, өмір айнасы, замана сыры, тарих шежіресі, оқу - тәрбие құралы. «Артық білім кітапта, ерінбей оқып көруге» - деп Абай Құнанбаев атамыз айтпақшы, адам баласы үшін кітап – тілсіз тәрбиеші. Кітап адам баласына бала кезінен бастап, өмірінің соңына дейін сырлас досы бола алады.

Бүгінгі таңда жас ұрпаққа берілер білім мен тәрбиенің өз мәнінде сапалы болуы бірінші кезекте тұрғаны анық. Осыған орай еліміздегі бірден - бір рухани қазына ордасы – мектеп кітапханасы. Мектеп кітапханасы – кітап арқылы оқушылардың жан-жақты білім алуымен қатар, патриоттық рухта тәрбиеленуіне, саяси сапасын қалыптастырып, ғылыми, кәсіби,

мәдени дәрежесінің дамуына әсер ететін бірден - бір әлеуметтік орын. Кітапханаға оқушылар келіп, қажетті әдебиеттерін жазғызып алып отырады, білімдерін толықтырады. Біздің жауапкершілікті міндетіміз: кітаптарды насихаттаудың түрлі формалары мен әдістерін ұйымдастыру арқылы оқырмандардың кітап оқуға қызығушылығын арттыру, жан - жақты дамыған баланы тәрбиелеуге жәрдемдесу. Оқушының ойлау қабілетін қалай дамытуға болады? Оқушылардың білімге қызығушылығын оятуға не әсер етеді? Осы сұрақтарға тек педагогтар ғана емес, сонымен қатар кітапханашылар да ойлануда. Балалармен тәрбие жұмысын жүргізуде кітапхананың ерекше маңызды болатын себебі: бала кезде оқыған кітап көңілге ұялап қалады, бүкіл өмір бойына өзінің ізін қалдырады.

Кітап оқу мәселесі бүкіл ұлтты толғандыруға тиіс. Кітапқа деген құштарлық – бұл тек кітапханашының ғана жұмысы емес, сынып жетекшісінің және ересектердің де жауапкершілікті болуы. Жастардың рухани дүниесіне де көп көңіл бөліп, көркем әдебиеттерге деген қажеттілікті арттырып, оқуға ынталандыруымыз керек, кітап оқуды насихаттау үшін жоғарғы деңгейде кітапханалық сабақтар, кездесулер, ауызша журналдар, сайыстар, ертеңгіліктер ұйымдастырып, оқырмандар сусындайтындай, ой - пікір туғызатындай етіп өткізу. Кітапхананы шынайы мәдениет ошағына айналдыру. Сондықтан мәдени ошақтарды жандандыру, оның ішінде балаларға қызмет көрсететін мектеп кітапханаларының еңсесін көтеру, дәстүрімізді сақтай отырып, өскелең ұрпақтың білімін, рухани байлығын арттыру, тиімді ақпаратпен қамтамасыз ету өз қолымызда.

Трехязычное образование на уроках физики

Сакауова А.Н. СШ №26

В нашей современной, инновационной стране, где образованию населения уделяют очень большую роль, проводится уникальная политика по внедрению трехязычного образования. Цель этой политики – освоение казахстанцами казахского, русского и английских языков. Эту цель поставил перед нами Президент Н.А.Назарбаев и мы должны постараться достичь этой цели. «Я абсолютно убежден, детей надо учить тогда, когда они дети. Трехязычие - просто необходимость для наших детей. Они дети всей планеты: государственный язык должны знать, русский язык - наш язык общения, английский язык - мировой язык, язык мировой науки, инноваций, Интернета», - подчеркнул Н.Назарбаев. По словам Главы государства, внедрение трехязычия в сфере школьного образования является подготовкой казахстанских детей к будущему. «Кто знает, какой язык будет доминировать в мире? На втором месте, кстати, идет китайский - по количеству людей, которые применяют язык. Может быть, когда-то китайский нам придется также учить, не знаю, может быть, язык индусов, которых миллиард двести тысяч. Но сейчас для движения вперед, для образованности, для становления молодого человека, который будет способным содержать самого себя, свою семью и воспитывать детей, - нужен английский язык», - добавил Президент РК. Еще Н.А.Назарбаев подчеркнул, что шанс на успех дается при условии развития своей конкурентоспособности.

Одним из условий сегодня является политика триязычия. На данный момент очень мало казахстанцев которые владеют в совершенстве тремя языками. Множество из нас не владеют полностью и двумя, а ведь чем больше языков мы знаем, тем более мы конкурентоспособны. А наша конкурентоспособность – это конкурентоспособность нашей страны в целом. И так, как нам освоить три языка? Какие проблемы могут возникнуть? Какие перспективы нас ждут в будущем? И что требуется от нас, учителей – предметников? Я постараюсь ответить на эти вопросы, со своей точки зрения.

Педагоги совершенствуют уровень владения английским языком и осваивают методику преподавания предметов естественно-математического направления (физика, химия, биология, информатика) на английском языке. Новизна заключается в разработке методической практико-ориентированной системы в контексте интегрированного обучения предмету и языку для поэтапного перехода на трехязычное образование. Чтобы овладеть иностранным языком у любого человека должно быть желание, интерес к тому языку которым он бы хотел овладеть. Навязывать или заставить человека выучить иностранный язык против

его желания невозможно. Каждый казахстанец должен понять что живя и работая в нынешнем мире, не зная языков, он не будет получать достаточное количество информации необходимое для профессионального роста. Самое главное и первое правило для перехода в трехязычное образование – это желание и понимание что нам нужно в совершенстве владеть как минимум тремя языками. И конечно же внедрение новых реформ в образование каждый примет по-разному. Но стоит отметить что в трехязычном образовании большой упор делается на казахский язык. Так как, все без исключения должны владеть государственным – казахским языком. А русский нам нужен для межнационального общения и английский – для успешной интеграции в глобальную экономику. Многие не понимают что мы будем совершенствовать наш родной язык и параллельно изучать два других, которые нам необходимы в современном мире. И отсюда появляются проблемы.

«Как ни говори, а родной язык всегда остается родным. Когда хочешь говорить по душе, ни одного французского слова в голову не идет, а ежели хочешь блеснуть то тогда другое дело». Эти строки принадлежат великому русскому писателю Л.Н.Толстому. Они совпадают с моим мнением. Ведь политика трехязычного образования никак не ущемляет родной язык того или иного народа проживающего в Казахстане. Она только дает нам возможность, как бы сказать «выйти в свет и блеснуть». Для того чтоб суметь блеснуть, мы будем изучать английский язык.

Очень эффективной методикой трехязычного образования я считаю методику преподавания CLIL (Интегрированное изучение Дисциплин и Языка). Я сама лично пока в совершенстве не владею и не применяю эту методику, но PhD студент Назарбаев Университета, Высшая Школа Образования Лаура Карабасова в своей видео-лекции очень хорошо объяснила почему необходимо использовать подход CLIL для трехязычного образования. Так же она рассказала о методах проведения урока и о заданиях которые могут быть использованы учителями – предметниками на уроках CLIL. Там говорится что мы (учителя-предметники) не должны обучать учеников грамматике английского языка, мы просто будем преподавать свой предмет на английском языке, тем самым подталкивая их к освоению языка. И ученику необязательно все время использовать английский, он может говорить на удобном ему языке. Но английский все равно будет использоваться им на уроке. В этом и заключается наша задача. Всегда способствовать тому чтобы ученики на нашем уроке применяли английский язык. Для этой цели нужно урок планировать правильно, то есть суметь объяснить тему урока по предмету совмещая изучение языка. Так как уровень владения языком у всех разный, нужно научить учащихся работать группами, парами, чтобы они смогли помочь друг другу в изученьях языка. CLIL включает в себя все эти методики и позволяет при использовании на уроках максимально достигать поставленной цели.

Изучая английский язык я параллельно старалась практиковать трехязычное обучение физики на некоторых урочных и внеурочных уроках в седьмых классах. Я начинала урок на английском с дежурных фраз, которые учащиеся седьмого класса знают, абсолютно все. Через некоторое время я начала добавлять физические термины на английском языке. Я не стала требовать с учеников, чтобы они это выучили, а просто просила несколько раз повторить произношение и записать в рабочих тетрадях. И уже на следующий урок я давала задания для работы в группах, парах включающие в себя пройденные термины на английском. Были дети которые даже не помнят перевода, но за счет своих одноклассников, с которыми они работают в группе или в парах, они быстро все вспоминали.

В завершении хочу сказать что новая реформа в образовании несомненно обеспечит очень хорошие перспективы для казахстанцев в современном мире. Ведь на английском языке разговаривают население 106 стран, а на русском 17. А это говорит что владея этими двумя языками мы сможем понимать и общаться с жителями 113 стран. Но для этого нам нужно дружно и упорно работать над новыми и совершенствовать старые знания.

Литература.

1. Назарбаев Н.А. Послание Президента Республики Казахстан Н.А. Назарбаева народу Казахстана от 27.01.2012 г.
2. Назарбаев Н.А. Указ Президента Республики Казахстан от 29 июня 2011 года №110 «О Государственной программе функционирования и развития языков на 2011-2020 годы».

3. Послание Президента РК народу Казахстана «Стратегия «Казахстан-2050» – новый политический курс состоявшегося государства»
4. Газета «Ақмолинская правда» №126, от 03.11.2017г.

The methodological possibilities of using clil-technology for teaching English

Тілеу Ж.Б. СІІІ №26

Introduction One of the key issues of modern education is the effectiveness in teaching foreign languages. Nowadays school teachers are using various technologies to improve the quality of education. Methodologists focus on the necessity of high-quality teaching a foreign language starting from the primary school. This paper considers the features of using CLIL-technology on the primary school lessons. CLIL-technology (teaching by integration of foreign language with other school subjects) is often used in high school or university, although it is possible to use this technology with primary school pupils. As an example in this paper we have used our experience of teaching English to the first grade pupils through CLIL-technology on the lessons of additional educational program. The experience of teaching English in primary school allowed us to see the following methodological opportunities of using CLIL-technology on foreign language lessons: these lessons can be used as a form of consolidation of knowledge that pupils acquire in studying other school subjects; it is possible to correlate teaching particular units of the English lessons planning with teaching the units of nonlinguistic subjects for effective integration of these subjects; the lessons of nonlinguistic subjects should be the basis for integration as an effective method of learning a foreign language in primary school. All these methodological opportunities of using CLIL-technology will allow teachers to generate better foreign language knowledge and develop skills of higher quality in the first grade pupils and can become the basis for new methodological works of teachers.

Language teachers have used many influential methods and approaches that have made their mark on the field of English Language Teaching. The historical progression of foreign language teaching and every one of its methods and approaches have taken place within a framework where the term innovation is fundamental. The world has changed radically, globalization has gathered pace rapidly, and the English Language has come to dominate the way new ideas, methods and approaches have grown out of reactions to the dominant paradigms of previous periods. Due to this, it seems strange now to think that many educators ignore or disdain the significance of being innovative in their practice which means to be proactive, creative and dynamic.

Towards a Definition of CLIL

The acronym CLIL was originally defined in 1994, and launched in 1996 by UNICOM, University of Jyväskylä in Finland and the European Platform for Dutch Education. According to Marsh (2002), it describes educational methods in which “subjects are taught through a foreign language with dual-focused aims, namely the learning of content, and the simultaneous learning of a foreign language.” This definition clearly shows how CLIL not only implies the teaching of Content through English but remarks the importance language has when teaching content. That is to say, educators need to pay close attention to the fact students are learning content through a language that demands instruction and background knowledge. As a result, it is advisable that educators plan content lessons that include a target language goal.

If one considers the dual focus expressed in the previous paragraph, the term CLIL becomes an umbrella term to cover “learning through any language that is not the first language of the learner” (Ball, 2006). In consequence, the educational community needs to be aware that using a foreign language when teaching content incurs in language learning since structures, vocabulary, and pragmatics, among other linguistic features, are implicit in the topic being taught. CLIL entails teaching the foreign language while students learn subject – matter.

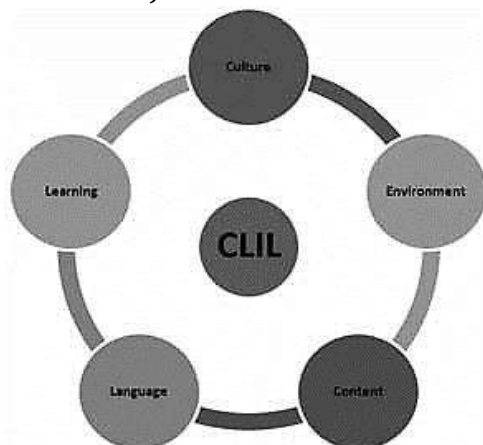
Marsh (2003) adds that CLIL also includes procedure when it is implemented effectively. For instance, when students learn a subject; namely, history, geography and/or science through the medium of a foreign language; the foreign language acts as a vehicle for learning, thus educators plan integrating not only content and language but also procedures by stating how content will be addressed in such a way that it is meaningful for every learner, no matter their proficiency level. As a result, CLIL is also an instructional approach.

Content and language integrated learning (CLIL) refers to any dual-focused educational context in which an additional language, thus not usually the first language of the learners involved, is used as a medium in the teaching and learning of non-language content. It is dual-focused because whereas attention may be predominantly on either subject-specific content or language, both are always accommodated. (Marsh, 2003, ELC Information Bulletin 9)

CLIL is focused on interdisciplinary curriculum or cross curricular planning. In this regard, educators teaching English as a Medium of Instruction (EMI), Language Across the Curriculum (LAC), Content Based Instruction (CBI), Content Based Language Teaching (CBLT), English for Specific Purposes (ESP) or any form of Bilingual Education, are all applying CLIL. English has turned out to be the dominant language in our society, therefore a need for language and content integrated learning arises in order to prepare future professionals to face this changing world. This situation gives the learning of a foreign language the importance that it had never had before in the curriculum, as it provides innumerable advantages if we are to accompany the new trends in the world we are living in. Apprentices need to learn a language to confront the demands of a new society; the studied language may provide a better status and the possibility to use it for different needs. In order to show the use of language, learners may do cross curricular connections by doing project work, for example.

In summary, when using CLIL, both language and content are simultaneously given attention and they are both essential in the learning process. The language is used as a tool to learn the contents of the subject, and those contents are used as a meaningful medium to learn and use the language communicatively.

CLIL, Dimensions and Focuses

Marsh et al. (2001) mentioned five fundamental dimensions that characterize CLIL as an instructional approach:

Figure 1. CLIL Dimensions

Ball (2006) thinks that these dimensions are the basis for CLIL. Keeping in mind content and language imply both communication and knowledge, it is certain to consider these five dimensions provide a framework for the approach. First, Culture dimension contributes to the growth of intercultural knowledge resulting in most of the cases in cultural understanding. Likewise, culture dimension helps to introduce wider cultural context, learning at the same time about specific neighboring countries, regions and minority

groups. It emerges as a means to handle issues relating to regional-political conditions where even if cross-border contact has been minimal in the past, the future invites much greater contact. CLIL is used to promote understanding and awareness through language-enhanced methodologies.

Second, regarding the Environment, CLIL prepares for internationalization which is nowadays one of the main goals of the educational system in Kazakhstan. The programme curriculum may be heavily influenced by specific environmental needs or opportunities identified in the institution. In the same way, thanks to this internationalization, there is an international certification access. Students have preparation for future studies or work that involves different languages, so they are ready to face any culture with all the necessary skills to take an exam in which their proficiency is valued. When integrating content and language, students have the opportunity to acquire both Basic Interpersonal Communications Skills (BICS) and Cognitive Academic Language Proficiency (CALPS) with the former being all the social language skills and the latter the language skills to cope with academic requirements (Cummins, 2000). Being able to communicate academically and socially opens new borders and encourages students to explore and travel around the world.

Third, in terms of Content, CLIL is seen as helping to provide opportunities to study content through different perspectives. Marsh et al (2001) claim that “Languages, and the cultures associated with them, sometimes reveal differing world-views that can be seen in the ways in which some content is taught.” One obvious example lies in how educational curricula in different countries may describe shared historical events. However, traditions in the different disciplines can lead to

significantly diverse ways of approaching and understanding similar phenomena. CLIL enables learners to study through these different perspectives that can lead to achieving a deeper understanding of the subject matter. Tackling a topic from different perspectives undoubtedly fosters critical thinking and broadens students' perspectives on different issues. The Content dimension even offers access to specific target language terminology. Students acquire new lexicon in order to understand concepts or express academic language accurately. CLIL is suitable for all levels of education, from elementary to graduate or vocational to professional education.

Fourth, Marsh (2001) affirms that in terms of Learning Dimension, CLIL complements individual learning strategies. CLIL is specifically geared to learner-centered methodologies that attempt to improve learning by giving attention to individuals' needs in terms of social and thinking skills. One broad issue relates to how the brain processes information (Sousa, 2006). Recently, it has been posed relevant to how the brain learns; for instance, brain differences among boys and girls, different learning styles or even how the arts influence learning. Likewise, this Learning Dimension suggests that CLIL helps to increase learner motivation which is at the heart of all education.

Lastly, in terms of Language Dimension, CLIL is a significant approach to improve overall target language competence. Using Marsh's (2001) words, this is one of the most common reasons, both historically and more recently, for the introduction of CLIL. This focus stresses language competence in general and therefore includes reading, writing, speaking and listening skills. CLIL furthers the language experience through the integration of language and non-language teaching. In the same way, this Language dimension proposes that the practicing of oral skills can be done in a 'utilitarian' way that is to provide opportunities to use the language as a tool to communicate. This means that methods to be used are the ones that lead to a high degree of interaction within the class. In such cases, even if desirable it is not necessary for a teacher to have native-like competence in the target language; what it truly matters is the ability to interact and transmit knowledge by means of the target language.

Finally, these five dimensions build students' profile and attitudes by being competent in the foreign language. This focus often involves a learner being able to use a language for specific purposes while developing cultural, personal and social understanding. Marsh et al. (2001) pointed out that the dimensions are idealized and should not be viewed as standing alone, because they are usually heavily inter-related in CLIL practice. It is useful to distinguish the dimensions because it allows to identify the separate, yet inter-locking reasons why CLIL is implemented in diverse contexts.

Considerations when Implementing CLIL

Many scholars claim that for CLIL to work effectively there are a number of conditions to be met. Rodríguez-Bonces (2011) affirms that there are four areas that researchers, educators and anyone else involved in the field need to work on in order for CLIL to suit the Colombian scenario. Those aspects are the following: 1) Language learning approach; 2) Teacher training; 3) Materials Development; 4) Cultural and Intercultural Competence. (p. 85) with Teacher Training being one of the most applicable. Subject teachers must be adequately trained in the target language while language teachers teaching content need to be trained in the core subject. It may be said that CLIL promotes real cooperation between teachers from different areas or departments, as well as collaborative teaching.

The implementation of CLIL encourages careful analysis of existing methods and appropriate adaptation. For instance, bilingual models such Sheltered Instruction Observation Protocol (SIOP) advocate for careful planning, meaningful learning, gradation of content and assessment according to students' background and educational needs. In CLIL all these factors play a pivotal role at some point or another.

CLIL is a coherent way of doubling the amount of exposure to the language, without the necessity of adding more room in the timetable for language (only) lessons. In the long term, using CLIL from primary school would be beneficial since it would allow those students to study other languages in high school or university. Students increase language instruction time while acquiring new concepts. The language can be acquired by natural means, leading to authentic use of it. CLIL is based on language acquisition rather than enforced learning. Furthermore, teaching subject content in the foreign language makes the use of that language more contextualized, real and meaningful

for students. As language is used to fulfill real purposes, its use is authentic and much more meaningful for the students; as a consequence, motivation is increased.

The use of innovative materials and methods can be an engaging factor for students and teachers. By using materials that address topics that students are familiar with and, if possible, that they have recently studied in their mother tongue, students are able to learn more as they will already know a lot of the content and context. This familiarity enables them to pay attention to details that they would otherwise miss. As previously mentioned when explaining the CLIL dimensions in terms of language, content and environment, materials need to be chosen according to social contexts and students' level and interests. Materials should consider existing knowledge, contextual clues and thinking skills and if possible the inclusion of interdisciplinary experiences that bring active engagement.

Implementing CLIL demands that schools provide teachers with plenty opportunities for professional development and enhanced teaching practice. As it can be inferred, classes following a CLIL approach differ from EFL (English as a Foreign Language) ones. In typical EFL, the topics are pre determined by interest or age related factors. In one unit, students can be talking about friendship and in the next one about global warming. The contents are disposable, they serve to introduce or practice a linguistic objective, and they are not goals themselves. Nevertheless, with CLIL students are using the language meaningfully and higher cognitive skills are being developed: analyze, argue, compare, judge, categorize, etc. It develops oral communication skills and cultural awareness. Educators need to be trained on how to address different topics, on how to plan lessons for diversity or multilevel skills. Besides, teachers need guidance on how to assess students when the focus is content but the means is language. Moreover, we all know that for the new technologies, Internet, the World Wide Web and other ways to be connected with the outside world, English is the Lingua Franca, so CLIL also provides the opportunity of social inclusion and a wider cultural consciousness. However, not many teachers have the knowledge of how to incorporate the information communication technologies (ICTs) in the classroom. It is evident that topics such as lesson planning for CLIL, ICT's in the classroom, differentiated instruction, scaffolding techniques, and assessment, among others, should be part of any professional development program.

No method or approach can work well if instructors are not supported in their work by educational authorities who believe in teachers' expertise and their capacity to successfully implement changes.

Implementing CLIL in Diverse Educational Contexts

CLIL may be used not only in elementary or high school settings; it may also be applied in undergraduate programs since students take some of the subjects of their major in English. In fact, some universities are offering bilingual teacher preparation programs. Similarly to high school, in many institutions all the students in the different programs have to take and pass four or six compulsory levels in order to get their degree. At this point, educational background influences learning approach. In fact, many students find English very difficult because they did not have good training in secondary school. Bearing this situation in mind, CLIL has to be implemented gradually. It may be initially used in a couple of courses towards the end of the students' programs once learners have had the chance to catch up with their knowledge of the language.

In the same way, students' background influences the learning context and teachers' educational background affects teaching approach. As regards teachers, core area teachers with an acceptable level of English could perfectly deliver their classes in the target language and students could benefit from such an approach. However, it is difficult to imagine language teachers delivering highly specific contents at university level unless, of course, backed up by the subjects' teachers. Such implementation would require both subject and language teachers working hand in hand in order to complement each other in the same class.

There is also a divergence between the context of private and public institutions. Alvarez and Ayala (2005) point out that Public institutions teachers differ from private institutions teachers. One main difference is the professional training teachers receive. Specially, in reference to foreign language education, private schools teachers often are experts and hold an undergraduate or graduate degree in the subject they teach. In addition, they are offered more training and methodological updating, for example publishing houses train teachers on how to use textbooks as part of the teaching methodology - even in other subjects different to English-, but they are also teaching them using

English as the vehicle for learning. In contrast, in public education teachers from different subject matters such as social studies, literature and others usually have to teach for instance the subject of English (or vice versa) without previous training.

Obviously some adjustments have been introduced by the government last year, although there is still a lack of more professional development training.

Alvarez and Ayala (2005) also note, in regards to logistics, private schools are funded independently; they are not subject to the limitations of state education budgets and have more freedom to invest in new technologies and materials. Opposite to that, public schools must follow all state and local laws in education. These laws also include regulations about program and curriculum development different from private school regulations which are freer in their curriculum design. As a consequence, these two settings (private and public schools or institutions) need to be considered as two separate worlds. Perhaps this is another reason that would make the use of CLIL impossible in some specific contexts. It is true educators need to make some adjustments in the curriculum and programs in the teaching courses in order to succeed, no matter if they belong to public or private systems.

CLIL suggests and requires a large degree of language exposure. The correlation with the proficiency levels proposed by the Common European Framework (CEF) is another aspect to consider. The CEF asserts that C1 language proficiency level is attained after one thousand hours or more of independent work and exposure to the target language. Our contextual characteristics and educational system are not ready yet for such a challenge. The average number of hours of a foreign language class in a public school in Colombia is four hours per week while in private schools it is eight hours. Therefore, variation in the number of hours of English language instruction will inevitably affect proficiency levels.

In terms of language policies, authorities need to consider the contexts described above. Many teachers have complained about the conditions in which they try to teach languages and the blindness or deafness of education authorities to teachers' claims and /or suggestions. It is absolutely essential that governmental policies acknowledge the importance and value of CLIL through their national education plans (long and short-term). If the national educational authorities do not clearly spell out how the bilingual plan is going to be implemented, most likely local education ministries or boards will not easily accept changes in the current curricula, thus blocking the way to any initiative that may later prove beneficial for all the actors in this complex context.

The last aspect to take into account is the diversity of curriculums. CLIL appears as a very interesting proposal to promote interdisciplinary curriculum or co-teaching. However, this approach is difficult to implement due to the fact that some subject teachers are not even basically prepared in a foreign language. One option to solve this issue would be co-teaching by having language teachers teaching parts of the different subjects of the curricula. For instance, the English teacher may invite the art teacher to do a hands on activity about the topic being studied. The art teacher speaks in English, he/she gives the corresponding instructions to follow in order to create the mask; subject integration supports the learning experience.

In conclusion, in order to implement CLIL in diverse contexts, everyone involved in the educational process needs to consider the following aspects:

1. Adequate target-language competence.
2. Adequate subject-knowledge.
3. Adequate materials in the target language.
4. Explicit institutional and national policies
5. Teacher co-operation.

Conclusion

Innovation in education implies the adoption and adaptation of approaches and methodologies. CLIL as an instructional approach that fosters content knowledge through language involves careful planning according to the different contexts and current times.

There are many considerations when implementing CLIL; for instance, language proficiency, subject knowledge, intercultural communication, teacher training and policies among others. English teachers have to work closely with subject teachers to ensure that language development is appropriately catered to, in other words, to guarantee that content and languages are truly integrated. This article is an invitation to reflect about what is needed to implement instructional

approaches so that students and teachers succeed by engaging in academic performance, critical thinking, collaboration, and multiculturalism through different interactions in the classroom.

As English becomes an essential add-on to any curricular program around the world, it is moving into a position where it becomes a subject that students learn in order to do something else. CLIL, with its dual-focused aims, encapsulates perfectly this utilitarian view of the English language. "CLIL is about using languages to learn... It is about installing a 'hunger to learn' in the student. It gives opportunity for him/ her to think about and develop how s/he communicates in general, even in the first language" (Marsh, Marsland & Stenberg, 2001). All in all, CLIL views language as a vehicle to learn through English.

References

Ball, P. 2006. Defining CLIL parameters. Retrieved from <http://www.onestopenglish.com/clil/methodology/articles/> June 2012.

Cummins, J. (2000) Language, Power and Pedagogy: Bilingual Children in the Crossfire. Clevedon: Multilingual Matters

Dalton-Puffer, Christiane. 2007. Discourse in Content and Language Integrated Learning (CLIL) Classrooms. John Benjamins Publishing Company.

Darn, S. 2006. CLIL Content and Language Integrated Learning. http://www.stevedarn.com/?Writings::CLIL%3A_Content_and_Language_Integrated_Learning

Marsh, D. 2002. Content and Language Integrated Learning: The European Dimension Actions, Trends and Foresight Potential. <http://europa.eu.int/comm/education/languages/index/html>

Marsh, D. (2003). The relevance and potential of content and language integrated learning (CLIL) for achieving MT+2 in Europe. ELC Information Bulletin 9 - April 2003 retrieved from: <http://userpage.fu-berlin.de/elc/bulletin/9/en/marsh.html>

Сын тұрғысынан ойлау технологиясы сабақтарда қолданудың тиімділігі

Тулаева А.Т. №26 ОМ

Бүгінгі күні Қазақстандағы білім беру жүйесінде оң өзгерістер байқалуда. Жаңа оқыту бағдарына бет бұру күн тәртібіндегі басты мәселе. Жарық көріп жатқан әдістемелік құралдар мен инновациялық технологиялар қатары көбеюде. Елбасымыздың жолдауында айтқандай: «Болашақта өркениетті дамыған елдердің қатарына ену үшін, заман талабына сай білім қажет». Жаңа білім берудің негізгі мақсаты – білім мазмұнының жаңаруымен қатар, оқытудың әдіс-тәсілдері мен әртүрлі құралдарын қолданудың тиімділігін арттыруды талап етеді. Өз тәжірибесінде сынап көруге және оны ой елегінен өткізіп, рефлексия жасауға, сондай-ақ оқушыларға барынша қолдау көрсетуге бағытталған жаттығулар мен тапсырмаларды қолдана білуге мүмкіндік береді. Білім беру бағдарламасын жаңарту критериялды бағалау жүйесі оқушылардың сонымен қоса мұғалімдердің педагогикалық шеберлігін жетілдіру. Жаңаша оқытуда педагогиканың барлық аспектілері сындарлы оқытуға негізделген. Яғни оқушылардың бір-біріне сын тұрғысынан қарауы. Жаңаша білім беру мектептердің оқу жоспарлары, тілдік дағдылар, мұғалімнің жетекшілігімен жүретін оқылым және жазылым, зерттеуге негізделген оқу, белсенді оқу деп өзгерді. Белсенді оқуда топтық, жұптық, рөлдік ойындар арқылы оқушылардың қызығушылықтарын арттырып белсенді оқуға жетілдіру.

Қазіргі таңда оқушылардың білімге деген құштарлығын ояту мақсатында көптеген технологиялар шығып жатыр. Соның ішінде, бүгінгі қарастырғалы отырған технология - «Сын тұрғысынан ойлау технологиясы».

Сын тұрғысынан ойлау – ашық қоғам негізі. Ол – өз алдына сұрақтар қойып және оларға жауап іздеу, әр мәселеге байланысты өз пікірін айтып, оны дәлелдей алу, сонымен қатар басқалардың пікірлерін дәлірек қарастыруды және сол дәлелдемелердің қисынын зерттеу дегенді білдіреді. Бұл оқыту «қарапайымнан күрделіге» деп аталады.

Сын тұрғысынан оқыту технология емес, ол бағдарлама. Бұл бағдарлама әлемнің түпкір - түпкірінен жиылған білім берушілердің бірлескен еңбегі, мақсаты барлық жастағы оқушыларға кез келген мазмұны сыни тұрғыдан қарап, екі ұйғарым бір пікірдің біреуін таңдауға саналы шешім қабылдауға сабақтарда үйрету. «Біздің елімізде Джорд Соростың ашық қоғам институты, «Сорос - Қазақстан» қоры арқылы келген бұл бағдарлама мектеп

тәжірибелеріне ене бастады. Сын тұрғысынан ойлау - сынау емес, шындалған ойлау. Жобаның негізі Ж.Пиаже, Л.С.Выгодский теорияларын басшылыққа алады.

Сын тұрғысынан ойлау технологиясының негізгі мақсаттары:

- Тек қана оқуда емес, өмірде де оқушылардың ойлау қабілеттерін дамыту;
- Өздігінен дұрыс шешім қабылдай білетін тұлғаны дамыту;
- Ақпараттармен жұмыс істей білетін шығармашыл тұлға қалыптастыру;
- Құбылыстарды жан-жақты талдап саралай білетін сыншыл тұлға тәрбиелеу.

Әр бала жас кезінен еркін ойлауға, алдына қойған істі жоспарлап, оны соңына дейін жеткізуге, кедергілерге қарсы тұруға бейімделгені жөн.

Сондықтан да әр сабаққа оқушылардың әр мәселеге сыни көзқарасын қалыптастырып, оларды ашық, еркін сөйлеуге баулу – әр ұстаздың міндеті. СТО сабақ процесінде ең басты тұлға ОҚУШЫ екенін көрсетеді. Сын тұрғысынан ойлау әдісін топпен жұмыс істеуді қолдана отырып, оқушылардың ойын, еркін сөйлеуін, тілін дамытып, бір - бірін тыңдай білуге, өзінің де басқаның да жауабын сын тұрғысынан баға бере отырып, құрмет көрсетуге бағыт береді.

Сын тұрғысынан ойлау төрт бөліктен тұрады:

Біріншіден, сын тұрғысынан ойлау өзіндік және жеке ойлау болып табылады. Ал сабақ сыни тұрғыдан ойлау принциптеріне негізделетін болса, әркім өз ойлары мен пікірлерін және бағалауларын басқалардан тәуелсіз құратын болады. Біз үшін басқа біреу сыни ойлай алмайды, біз барлығын өзіміз үшін жасаймыз. Сонымен қатар ойлау өзіндік сипатқа ие болғанда ғана сыни тұрғыдан ойлағандық болып есептеледі. Өз бетінше ойланып, мәселені шешу үшін бостандық керек. Сыни тұрғыдан ойлауда идеяның ерекше болуы міндетті емес: басқаның пікірімен міндетті түрде келісу емес, керсінше келіспеуіміз де мүмкін. Бұл біздің құқымызды дәлелдейді. Сыни тұрғыдан ойлайтын оқушының ой бостандығы кең болғандықтан өзгенің пікіріне жиі келісе бермейді. Бұл тұлғаның қоғамдағы пікірін, орнын анықтайды.

Екіншіден, сын тұрғысынан оқыту жаттанды қағидаларды дәлелдеп айта беру емес, оқушы оқып, оны еске сақтап айту қабілеті жоқ, керсінше терең ойлау арқылы ескіге жаңаша көзқарас қалыптастыруы мүмкін, тың идеялар ойлап табуы мүмкін.

Үшіншіден, сын тұрғысынан ойлау сұрақтар қойып, шешімін табуды қажет ететін мәселені анықтаудан басталады. Жалпы адамзат баласы тумысынан білуге құмар болып келеді. Өзінің жеке қызығушылықтарымен қажеттіліктеріне жауап беруге талпынады.

Төртіншіден, сыни тұрғыдан ойлау көңілге қонымды дәлелге ұмтылады. Саналы дәлелдер арқылы жаңалық ашуға бейім келеді.

Жеке тұлғаны сын тұрғысынан ойлауды меңгеру үшін мынадай қасиеттері болуы шарт:

- жоспарлауға дайын болуы;
- бейімделгіштігі (басқалардың идеяларын қабылдай алуы);
- қайсарлығы (қиын тапсырмаларды кейінге қалдырмауы);
- жете түсінуі (өзінің және басқа адамдардың пікірін қадағалау);
- ымыралы келісімді іздеуі;

Жеке тұлғаны сын тұрғысынан ойлауды дамыту шарттары:

- сын тұрғысынан ойлауда тәжірибе жинау үшін уақыт және мүмкіндік беру;
- оқушылардың ойлауына жағдай туғызу;
- әртүрлі идеялар мен пікірлердің тууына мүмкіндік жасау;
- оқыту үрдісінде оқушының белсенділігін қолдау;
- әрбір оқушы сын тұрғысынан ойлауға қабілетті;
- оқушының өз пікірін білдіруге жетелеу және оның пікірін бағалау.

Сабақтың құрылымы үш деңгейден тұрады.

1. Қызығушылықты ояту:

Бұл кезеңде оқушының тақырып туралы не білетіндігі анықталады, белсенділігі арттырады, оқушыларды сабаққа психологиялық тұрғыдан дайындай отырып, қызығушылықтарын ояту стратегияларының бірін қолданып, қызықты сұрақтар қою арқылы оқушыларды жаңа сабаққа тарту.

Бұл жерде дәстүрлі әдістердегі «Кім кезекші?», «Сабақта кім жоқ, неге жоқ?» т. б. деген сұрақтарды алмастырып, керісінше сабаққа жағымды ахуал туғызады.

Бұл қызығушылықты ояту кезеңі - «жаңа білімге көпір салу». Бұл сәт «Бүгінгі біздің өтетін тақырыбымыз» деп дайын дүниені айтып беруден алыстатады. Орнына, білетін білімді еске түсіре отырып, жаңа білімге көпір салу болып табылады.

2. Мағынаны ашу:

Оқушы жаңа ақпаратты бұрынғы білімімен ұштастыра түседі.

Бұл кезеңді іске асыру үшін бірнеше тәсілдер бар. Олар: болжау кестесі, ойлан, жұптас, ортаға сал, сұрақ қоя білуді, өзара оқыту т. б. Осы әдіс - тәсілдерді қолдану кезеңді ең тамаша кезеңге, яғни оқушының өздігінен білім алу, өзін - өзі өзектілендіру, танымдық қабілеттерінің даму, шығармашылық іс - әрекетінің ояну, бір сөзбен айтқанда, өзіндік еңбек ету кезеңіне айналдырады.

3. Ой толғаныс:

Оқуды қорытындылау.

Оқушылар өз ойлары мен байқаған ақпараттарды өз сөздерімен айта біліп, өзара алмасады. Оқушы алған білімін пайдалана отырып шешім қабылдайды, топпен бөлініп берілген тапсырмалары болса, өздері дәлелдейді, көрсетеді, бағалайды немесе «Эссе жазу, бес жол өлең», т.б. стратегияларды қолданып тәсілдерін қолданып қорытындылайды. Сабақ құрылымы үш кезеңнен тұрғанымен, ондағы қолданылатын стратегиялар ауыса береді. Ал, кейбір стратегиялар кезеңге нақты арналған. Сол себептен, орынымен пайдаланған ұтымдырақ болады.

Қазіргі уақытта білім беру жүйесіндегі өзгерістер – олардың талаптарына жылдам жауап бере алатындай икемді, шығармашыл мұғалімнің ролін көтеруде. Білім беру мазмұны жаңарып мұғалімдерге талап күшейген уақытта СТО жобасы мұғалімдердің кәсіби өсуіне жағдай туғызып, өз қабілеттері мен мүмкіндігін танып білуге көмекші болып отыр. Осы методиканың негізгі қасиеті: оқушыларға тыянақты білім беру, оның сабаққа деген қызығушылығын арттыру, ізденгіштігін, байқампаздығын дамытып, жеке тұлға дамыту деп ойлаймын.

Әр кезеңде қолданылатын стратегиялар:

Қызығушылығын ояту кезеңі: Болжау кестесі, Тірек сөздер, Венн диаграммасы, Т кестесі, бір айналым күнделік, Блум таксаномиясы, Миға шабуыл, Топтастыру.

Мағынаны тану кезеңі: Т кестесі, Пікір - талас, Аквариум, INSERT, RAFT, ДЖИК СО, Куббизм, Геометриялық фигуралар, Бір айналым сұхбат, Түртіп алу, Жұпта талқылау, Бағытталған оқу, Талдау картасы, Топтастыру.

Ой толғаныс кезеңі: Эссе, Топтастыру, Пирамида, Құндылық сызығы, Т кестесі, Sinkuein немесе бес жолды өлең, RAFT, Түйін сөз, Семантикалық карта, Концептуалды таблица, Бір айналым сұхбат.

Миға шабуыл стратегиясы – бұл ұжымдық талқылау, мәселенің шешімін іздеуде қолданылатын тиімді әдіс. Қандайда бір проблеманы әр мүшенің пікірін еркін тыңдау арқылы шешу. Бұл әдіс жеке тұлғаны қалыптастырудағы маңызды әдістердің бірі. Миға шабуыл стратегиясының өзіндік ережесін сақтап, дұрыс пайдаланса оқушының стандарты емес шығармашыл ойлауын жақсы дамытады. Миға шабуыл стратегиясының қағидасы қиын емес. Мұғалім топ құрады да, қандай да бір проблеманың шешімін табуды өтінесіз (айтасыз). Барлық оқушылар өз пікірлерін айта бастағанда, ешкім оның ойын бөліп, өз пікірін айта алмайды және бағаланбайды. Іс –тәжірибеден байқағанда бірнеше минут ішінде көптеген пікірлер яғни шешімдер табуға болады. Бұл жерде пікірдің көптігі мақсат емес, ол тек нақты саналы шешім қабылдауға негіз болады. Қағидасы: - Ұсынылған пікір бағаланбайды, сыналмайды. - Жұмыс пікірдің сапасына емес санына бағытталған (неғұрлым пікір көп болса, соғұрлым нақты шешім қабылдауға таңдау болады). – Барлық пікірлер «бір ауыз сөзбен» жазылып отырғаны жақсы. – Белгіленген уақыт сақталуы тиіс.

ДЖИК СО немесе Бедерлі пышқы стратегиясы - ұжымдық оқыту әдісі. Мақсаты: жалпы мәселені алдымен жұпта сосын ұжымда талқылау. Қолданылуы: Алдымен сынып 4 топқа бөлініп отырады – бұл жұмыс немесе бастапқы топтар деп аталады. Мәтін немесе тапсырма 4 бөлікке бөлініп дайындалады. Бірдей мәтін бөлігін алған оқушылар енді эксперт немесе жанұя топтарын құрады, яғни эксперт топтар басқа топ құрады, мәтіннің бірдей бөліктерін талдайды. Төрт логикалық бөлікке бөлінген мәтіннің 1 – бөлігін бірлер, 2 - бөлігін екілер, 3 - бөлігін үшіншілер, 4, 5- бөліктерін - бесінші және төртінші топқа бөлінетін оқушылар алады. Бастамас

бұрын бастапқы топтардағы мәтінді мұқият меңгеру қажет себебі жанұя топтарға түсіндіруге жауапты екенін түсіну керек. Келесі кезекте бастапқы топтар қайта табысып, үйреніп келген бөліктерінің мазмұнын ортаға салады. Осылайша ұжым мүшелері бірін – бірі оқытуға, сол арқылы ойлануға үйренеді.

ДЖИК СО немесе Бедерлі пышқы стратегиясының тақырыптың мазмұнын жақсы меңгеру, оқығанды есте сақтау үшін тиімді әдіс.

INSERT немесе түртіп алу стратегиясы - түртіп алу әдісі. Қолдарына қарындаш алып, «v»- білемін, «+» - білмеймін, «-» - мен үшін жаңа білім (ақпарат), «?» – мені таң қалдырды - деген белгілерді қойып отырып мәтіннің мазмұнын түсінеді. Бұл әдіс оқығанын саналы түсінуге, өз ойын басшылыққа алуға, ойын білдіруге үйрететін ұтымды әдіс. Оқушылар білгендерін анықтап, білмейтіндерін сұрауға әзірленеді. Бұл әрекет арқылы жаңаны түсіну үшін бұрынғы білетіндерімен жаңа материалды байланыстыруға дағдыланады. Кесте толтырылады.

Куббизм стратегиясы – Ойын арқылы оқыту. Кубиктің алты жағына жазылған сөздер бойынша жұмыс жасайды. Қандайда бір затты жан жақты талдайды, талқылайды, сол арқылы білімдерін қайталайды, жаңа білім қосады. Кубикпен жұпта немесе топта жұмыс жасайды. 1, 2 – сыныптарда үш жағын ғана пайдалануға болады. Бастауыш сыныптарда түрлі – түсті түрде пайдалануға болады.

Sinkuein немесе бес жолды өлең стратегиясы – оқушы берілген тапсырма бойынша өлең құрастырады. Бес жолды өлеңді құрудың ережесі мынадай: бірінші жолда 1 зат есім, екінші жолда 2 сын есім, үшінші жолда 3 етістік, төртінші жолда 4 сөзден тұратын сөйлем яғни ойды түйіндеу, бесінші жолда тақырыпқа байланысты 1 синоним сөз жазылады.

Кім? Ана

Қандай? Мейірімді, ақылды

Не істеді? Бағады, тәрбиелейді, өсіреді.

Түйін Ағайын - алтау, ана –біреу.

Синоним Адам

Венн диаграммасы стратегиясы – Бұл стратегияның мақсаты салыстыру, пайымдау. Екі зат немесе мезгілдің (объектінің) айырмашылығы мен ұқсастығы жазылады. Бір біріне айқасқан екі немесе үш шеңбер.(тек шеңбер ғана болу керек деген қате түсінік) Екі жағына салыстырылады, ал айқасқан жеріне ортақ қасиеті жазылады. Оқушылардың ойлары аршылып, салыстыру сияқты күрделі операция жүзеге асады.

Блум таксаномиясы, сұрақтар стратегиясы - Блум сұрақтарды екіге бөледі. Олар жалпақ және жіңішке сұрақтар. Сұрақтар тізімі алдын ала жасалуы тиіс. Алдымен жіңішке сұрақтар, сосын жалпақ сұрақтар кетеді. Жіңішке сұрақтар - еске түсіруге арналған сұрақтар, жауабы нақты цифрмен немесе ия, жоқ деген жауап алынатын сұрақтар. Мысалы: - желтоқсан оқиғасы қай жылы болды? - 1986 жылы

- Сенің таныстарыңның ішінде оқиғаға қатысқан адамдар бар ма? – бар.

ЭССЕ немесе ой толғаныс стратегиясы – тақырыпқа сай оқушы өз ойын қорыта және жинақтай отырып, ой-толғанысын жазады. Оқушы өз бетімен жеке жұмыс жүргізеді. Эссені 5-10 минут ішінде тоқтамай жазады. Мұғалім де отырып жазуына болады. Бұл әдісте оқушы бала өз ойын еркін жеткізе білетін болады. Шығармашылықпен жұмыс істеп, сөздік қоры дамиды. Өмірде кездесетін жағдайларға, оқиғаларға саналы, ойлы қарауға үйренеді.

Оқу және жазу арқылы сын тұрғысынан ойлау технологиясының стратегиялары көп әрі қолдануға ыңғайлы, жеңіл, тиімді. Іс – тәжірибе көрсеткендей СТО – технологиясын қолданып жүрген сыныптың оқушыларының даму деңгейі жоғары болады, өзін ортада еркін ұстайды, жек тұлға ретінде сезінеді. Өзіндік «Мені» дамиды. Оқушының ойлау қабілеті дамыған сайын, оқушы бойында төрт параметр көрсеткіші өседі.

Жекеден жалпыға

Дифференциалдықтан сенімділікке

Интуициядан логикаға

Бір перспективадан көп перспективаға қарай дамиды.

Жалпы сын технологияның жетістіктері мынандай болып табылады:

- Оқушылар күні бұрын берілген тапсырма мен де сабақ үстінде берілген тапсырмалармен қосымша ізденеді, өз бетімен дайындалады.

- Оқушы ой қиялының дамуына, пікір айтуына еркіндік беріледі.
- Өз өміріне, қоршаған ортаға сын көзбен қарауға үйренеді.
- Өзгенің пікірін тыңдап, оған өз көзқарасын қоса білуге үйренеді.
- Шыншылдық, әділдікке дағдыланады.
- Өзгенің пікірімен санасуға үйренеді.
- Әр түрлі шығармашылық жұмыстарға дағдыланады.
- Өз пікірін қорғай дәлелдей алады.
- Топпен жұмыс істеуге үйренеді.
- Жан дүниесін тәрбиелейді.

Қазіргі кездегі мамандық атаулының барлығы бейімділікті, ептілікті, шапшаңдықты, ерекше ой қызметін, мол шығармашылық мүмкіндікті, өзін қоршаған түрлі жағдайларға тез икемделіп қана қоймай, оларды керекті бағытына шығармашылықпен бұра білу қаблеттілігін қажет етеді.

Сондықтан психологтардың өзі тұлға қалыптастырудың қажеттілігін тұтас бір кешенді қасиеттермен байланыстырады. Бастауыш сыныптардағы сабақтарда сын тұрғысынан ойлау технологиясы тіл дамыту мен қатар тұлға қалыптасуында маңызы зор екендігі тәжірибе негізінде дәлелденуде. Сын тұрғысынан ойлау технологиясы-ойлаумен ұштастыра білім алуды бағыттайтын оқыту технологиясы.

Әдебиеттер.

1. Ташенова А. Сын тұрғысынан ойлауды оқу мен жазу арқылы дамыту. Білім – Образование. – 2006, №2.
2. Сын тұрғысынан ойлауды дамыту технологиясының негізгі үлгісі. <http://go.mail.ru>.
3. К.Өстемирова, А.Айтбаева Қазіргі білім беру технологиялары. - Алматы, 2002ж.
4. Ә.Әмірова Мектептерде оқытудың жаңа технологияларын пайдалану.- Алматы, 2005ж.
5. С.К.Исламгулова Білім берудегі технологиялар. - Алматы, 2007 ж.

Применение формативного оценивания на уроках географии

Умарова Р.С. СШ №26

Совершенствование современной системы образования направлено на развитие личности ученика, на обучение его самостоятельно овладевать новыми знаниями в постоянно меняющемся мире. В соответствие с новыми требованиями современный ученик должен быть личностью мобильной, информированной, критически и творчески мыслящей, а значит и более мотивированной к самообучению и саморазвитию. Используя пятибалльную систему оценивания, мы привыкли оценивать ученика традиционно и чаще всего в сравнении с другими, рядом сидящими детьми.

Если правильно оценить значение оценивания то это вовсе не умение пересказать изученный материал от слова до слова или повторять слова учителя, а умение преобразовывать и использовать только ту часть материала, которая необходима именно сейчас и из большого объема «взять» только суть изучаемого.

Отметка – результат этого процесса, выраженный в количественном показателе. Здесь необходимо отметить, что для того чтобы оценивание было успешным, в начале процесса обучения необходимы правильно поставленные цели. Поэтому цель урока ставлю согласно принципу SMART, которая формулируется на ученика или чаще всего совместно с ним и является конкретной, измеримой, достижимой, реалистичной и определенной по времени. Формативные отметки помогают ученику определить уровень сформированности знаний и учебных навыков при завершении изучения урока, раздела, блока учебной темы. Это может проводиться в виде теста, «Да-нет»-ки, «Закончите фразу...», «Сопоставьте...» и др. В связи с этим оценивание провожу на разных этапах урока. На каждом этапе урока с целью активизации работы учениками осуществляется функция самоконтроля и самооценки, взаимопроверки в парах. Оценка каждого задания даёт возможность каждому ребёнку оценить свои знания, увидеть, что он не усвоил и над чем ему ещё нужно поработать, какие знания он может продемонстрировать или поделиться с товарищами по команде.

Формативное оценивание проводится на различных этапах урока, в различных формах и позволяет учителю и ученику скорректировать свою работу и устранить возможные пробелы и недочеты до проведения итоговой работы. Я убедилась, что улучшение обучения через оценивание зависит от ключевых условий:

- Эффективной обратной связи от учителя к ученикам.
- Активного включения учеников в процесс собственного учения.
- Учета в преподавании результатов, полученных при оценивании.
- Способности учеников оценивать свои результаты и понимания, как их улучшить.

Так как на уроках дети часто работают в группах, то у меня возникает вопрос объективности оценивания и определяется ряд проблем по оцениванию. [1]

Например:

1. Как добиться объективности оценивания?
2. Как оценивать работу каждого ученика в группе?
3. Как избежать того, что в группе ставят одинаковые положительные оценки?
4. Как определить на каком этапе урока какие вопросы важны, а какие второстепенны (особенно на начальном этапе)?
5. Часто требования к знаниям, умениям и навыкам имеют весьма расплывчатый характер и как их соотносить с результатами обучения?
6. По какому принципу происходит разделение учеников на группы («сильные», «средние», «слабые»)? Субъективное мнение учителя?
7. Завышение или занижение оценок в целях поощрения или наказания ребенка, или в угоду родителям или общественности?

На своих уроках с использованием новых подходов в обучении я стараюсь научить учащихся оценивать самих себя. Для того чтобы учащимся было понятно каким образом происходит оценивание, я предлагаю различного рода способы оценивания – с использованием стикеров, смайликов, сигнальных карточек и самое главное критериев. Важный момент на данном этапе, предоставить учащимся возможность оценить себя и других. Но у учащихся появляются трудности при оценивании своих одноклассников из-за того, что чаще встречается такой пример: если ты мой друг, то ты мне поставишь пять, и я тебе поставлю тоже, а если ты мне поставишь плохую отметку, тогда ты мне не друг; такого рода высказывания встречались на первых уроках. Поэтому целесообразно в таких случаях попросить ученика «объяснить оценку», на что ученики не могут внятно и аргументировано объяснить выставленную ими оценку. [2]

В этих случаях выручают критерии разработанные мной к уроку: это тот стандарт, который необходимо усвоить учащимся на данном этапе обучения. Что такое критерии и где их взять? Критерии – это те факты, понятия и аргументы, которые ученики должны знать, понимать, уметь воспроизводить и преобразовывать. Более понятными словами это утверждения, начинающиеся со слов: я знаю ..., я могу рассказать (объяснить, показать, составить и т.п.), т.е. это как раз тот стандарт обучения, к которому стремятся все учителя.

Пример критериев к уроку географии, на тему: «Географическое положение материка Евразия»:

1. Я умею определять ГП материка и нулевой меридиан.

Я умею определять географические координаты.

Я знаю виды карт.

2. Я умею сопоставлять материал учебника с картой.

Умею определять расстояние между крайними точками материка.

Могу выделить общие черты у материков Северного полушария!

3. Могу назвать причины, по которым материк считают самым выгодным в своем расположении.

Могу объяснить, с чем связано плотное заселение материка.

Могу оценить ГП материка Евразия.

Умею составлять критерии оценивания для изученного материала.

Благодаря этим критериям учащиеся уже не смогут поставить оценку выше той, на которую они знают. Поэтому на последующих уроках этих проблем уже не было. Например, на уроках, учащиеся научились оценивать свою деятельность, деятельность группы в целом,

это было сделано через стикеры, где учащиеся с помощью комментариев, оценивали деятельность групп, в этих комментариях учащиеся записывали: на сколько, правильно, на сколько, полностью, на сколько, понятна, на сколько, презентабельна была представленная работа. [3]

Для более «быстрого» оценивания также использовались смайлики, которые визуально могли отражать, на сколько, правильно была выполнена работа. При этом со стороны учителя тоже проходило оценивание через критерии, которые отображали цели поставленные учителем на начало урока. Если на начальном этапе обучения возникают затруднения, то используя те же сигнальные карточки или жесты, учителю сразу видно кто и что не понял, поэтому для таких учащихся предлагается дополнительное задание или с ним работает тот ученик, который данный материал усвоил.

Когда же ученик начатся «правильно» оценивать себя и своих одноклассников, то работу по составлению критериев к уроку можно предложить некоторым учащимся, более талантливым/одаренным в данном направлении (школьном предмете) или отличнику, но при этом ни в коем случае не навязывать свои критерии, в их задачу войдет: ознакомление с изучаемым материалом; отбор главных идей, терминов и мыслей по изучаемому материалу.

При этом, используя критериальное оценивание учащиеся знают, свои «реальные» оценки и учителю не приходится комментировать их и не надо объяснять, откуда у ученика взялась тройка или пятерка. Поэтому для того чтобы оценить деятельность учащихся учителю необходимо собрать все оценки поставленные тому или иному ученику в течение урока совместно с критериями оценивания и уже после этого учитель видит на сколько ученик усвоил изучаемый материал и выставляет суммативную оценку.

Три отличительных фактора во внутриклассной оценочной деятельности: «сделать обучение ясным»; «стимулировать самостоятельность обучения», «ориентирование на результат обучения». Только первые два рассматривались как присущие формирующему оцениванию; третий фактор при этом не рассматривался.

В то время, как учителя признали важность всех трех факторов, исследование показало, что учителя придавали гораздо большее значение результатам обучения, в то время как первым двум факторам придавалось меньшее значение. [4]

За небольшой период работы в данном направлении мною были сделаны определённые выводы по оцениванию. А именно, на уроках необходимо использовать:

- Самооценивание
- Взаимооценивание
- Оценивание групповой работы
- Элементы критериального оценивания

Используя различные виды оценивания на уроках географии, я могу говорить о повышении качества знаний учащихся в тех классах, где используются в совокупности разные виды оценивания.

В заключении необходимо определить преимущества и практическую значимость различных видов оценивания на уроках географии:

- критерии оценивания представляют конкретное выражение учебных целей;
- оценки учащимся выставляются только за то, что они изучали,
- оценивается только работа учащегося, а не его личность;
- учащийся заранее знает критерии, по которым будет проверяться его работа;
- учащемуся известен четкий алгоритм выведения оценки, по которому он сам может определить уровень успешности своего обучения и информировать родителей;
- повышается мотивация учащихся к самооцениванию и обучению.

Литература.

1. Назарбаев Интеллектуальные школы «Новые подходы к оцениванию учебных достижений» //Электронный ресурс. – obuchenie.sadu-kz.com/?news=153.
2. Международная система оценивания знаний /on 28 September 2011 //Электронный ресурс. – <http://ru.wikipedia.org/w/>.
3. Система оценивания знаний: качества освоения образовательных программ учащимся, важнейший элемент образовательного процесса //Электронный ресурс. – wiki.ru.wikipedia.org/wiki.

Нестандартные формы проведения уроков - «Проектная работа»

Бисембаева Л.М. СШ №35

Нестандартные формы проведения уроков привлекают внимание учащихся, повышают их интерес к предмету и в результате способствуют лучшему усвоению материала.

В последние годы формируется еще одна тенденция в образовании - проективность.

Проект-это та форма работы, в которой реализуется искусство детей в планировании, изобретении, созидании, исполнении и оформлении работ.

Во время выполнения проектов школьник учится творчески мыслить, самостоятельно планируя свои действия, прогнозируя возможные варианты решения стоящих перед ним задач. Проектная методика характеризуется высокой коммуникативностью, предполагает выражение учащимися своих собственных мнений, чувств, активное включение их в реальную деятельность, принятие личной ответственности за результаты:

1) Вариативность. Вариативность проектной деятельности предлагает индивидуальную, парную, групповую формы работы учащихся. Проектная работа может реализоваться в различных типах и формах. Это могут быть диалоги, письма, таблицы, описания, диаграммы, карты, комиксы и т. д.

2) Решение определённых проблем. Работая над проектами, дети пытаются решить многие проблемы. А это заставляет детей думать, думая, они учатся.

3) Когнитивный подход к грамматике. Работая творчески, дети лучше усваивают грамматические структуры и явления. Таким образом, у ребят исчезает страх перед грамматикой.

4) Учение с увлечением. Получение удовольствия от хорошо выполненной работы - это одно из главных условий эффективности обучения.

5) Личный фактор. Посредством проектной работы ребятам представляется возможность рассказать о себе. О своей жизни.

6) Адаптация знаний. Задания должны соответствовать уровню развития, на котором находится обучаемый.

Поскольку мы сегодня говорим о проектах, то наиболее распространенной формой проектной деятельности является создания плакатов, газет, письменных докладов. Сложностью в проектной работе является то, что учащиеся ещё не знают необходимое количество лексических единиц, которые могут потребоваться во время выполнения проекта. Поэтому для эффективности выполнения задания необходимо предоставить ряд языковых и речевых опор: возможно, это будут тексты упражнений урока. Также для уменьшения трудностей при оформлении проекта можно дать учащимся информацию о возможных источниках иллюстрированного материала, показать несколько образцов для выполнения проектов. Анализируя ход выполнения проекта, можно выделить следующие этапы:

1. Запуск проекта.

А) Учитель-консультант предлагает ряд тем, которые связаны с темой уроков, учебным процессом, повторением, систематизацией материала.

Б) Анализ предложенных тем и самостоятельный выбор темы учащимися.

В) Создание группы учащихся, которые заинтересованы в выполнении данного проекта. Распределение функций, ролей внутри группы.

2. Реализация проекта.

А) Сбор информации учащимися.

Б) Планирование проекта и перепланирование, создание макета проекта, консультации с учителем.

3. Презентация проекта.

4. Оценка предложенного проекта по ряду категорий, например:

А) Значимость выраженной темы;

Б) Лексическая и грамматическая правильность выполнения проекта;

- В) Самостоятельность и активность во время презентации проекта;
- Г) Оформление проекта;
- Д) Правильность ответов на вопросы по проекту.

При анализе проекта важное значение имеет самооценка учащимися представленного проекта.

Хочется добавить, что во время выполнения проекта происходит непроизвольное запоминание лексических средств и грамматических структур, стимулируя развитие творческого мышления, воображения. Создаются условия для свободного выражения мысли. Таким образом, проектная работа обладает уникальными возможностями для действительно коммуникативного обучения детей иностранному языку.

Реформирование школьного образования и внедрение новых педагогических технологий в практику обучения следует рассматривать как важнейшее условие интеллектуального, творческого и нравственного развития учащегося. Именно развитие становится ключевым словом педагогического процесса, сущностным, глубинным понятием обучения.

Иностранный язык, как учебный предмет, обладает большими возможностями для создания условий культурного и личностного становления школьников. Социальный заказ общества в области обучения ИЯ выдвигает задачу развития личности учащихся, усиления гуманистического содержания обучения, более полной реализации воспитательного, образовательного и развивающего потенциала учебного предмета применительно к индивидуальности каждого ученика. Поэтому не случайно, что основной целью обучения ИЯ на современном этапе развития образования является личность учащегося, способная и желающая участвовать в межкультурной коммуникации на изучаемом языке и самостоятельно совершенствоваться в овладеваемой им иноязычной речевой деятельности.

Задача, стоящая перед школой, заключается в первую очередь во внедрении и эффективном использовании новых педагогических технологий, какой является проектная методика.

Проектная работа

«My Family»

Цель урока: развивать творческую активность детей, воспитывать патриотизм.

Задачи: закрепление лексики по теме «Семья», особенности употребления Past Simple в рассказе о конкретном человеке.

Ход урока

1. Подготовка проекта. Начало проекта.

1) Учитель объясняет цель данного проекта, рассказывает об особенностях употребления глагола to be в Past Simple. Учитель ставит задачу: рассказать в проекте о конкретном человеке. Во время подготовки проекта учащиеся могут использовать фотографии и рисунки.

2) Школьники делятся на группы или пары. Данный проект может быть выполнен и одним человеком. Внутри группы школьники определяют функции каждого участника проекта, например:

Руководитель проекта, оформитель проекта, художник, презентант проекта.

1. Подготовка проекта.

Учитель на данном этапе, проверяя макет проекта, должен обратить внимание на правильность использования глагола to be в Past Simple; на количество использованной лексики; на правильность написания собственных имен. Описывая конкретного человека, учитель может предложить использовать следующую лексику:

His appearance:

Body: tall, short, fat;

Face: round, oval;

Hair: blonde, dark, red, curly, straight, long, short;

Nose: big, small, straight, long, short;

Mouth: big, small;

Eyes: big, small, green, black, brown, blue, dark;

Job: doctor, teacher, farmer, baker, actor, pilot, archeologist, scientist, sailor;

Extra information: kind, beautiful, awful, strange, handsome.

Учитель также может предложить рассказать о человеке, принимавшем участие в Великой Отечественной войне. При этом разметив информацию в виде родового дерева.

2. Презентация проекта.

Учащиеся представляют свои проекты, рассказывая о героизме и подвигах участника Великой Отечественной войны или о ком-либо из своей семьи. После презентации проекта учащиеся задают друг другу вопросы, например:

- Who do you look like?
- You don't like your mother, do you?
- What color were mother's eyes?
- Was your grandmother tall?
- Was your grandmother tall or short?
- What color was mother's hair?

4. Учитель предлагает оценить проекты, исходя из нескольких критериев, например: правильность, историческая ценность проекта, оформление, четкость презентации проекта. Итоговая оценка складывается из оценки учащихся, самооценки, оценки учителя.

Литература.

1. Бусов С.Ю. «Нестандартные уроки английского языка» Волгоград, Корифей, 2006.
2. Васильев Л.В. «Творческий подход к организации урока и его отдельных этапов», Москва, Учитель, 2010

Развитие логического мышления учащихся младшего школьного возраста на уроках математики в условиях обновленного содержания образования

Рыспаева Э.А. СШ №35

Формирование логического мышления – важнейшая составная часть педагогического процесса. Помочь учащимся в полной мере проявить свои способности развить инициативу, самостоятельность, творческий потенциал – одна из основных задач современной школы. Умение мыслить логически, выполнять умозаключение без опоры на наглядность, сопоставлять суждения по определенным правилам необходимое условие успешного усвоения учебного материала. Главная цель работы по развитию логического мышления состоит в том, чтобы дети научились делать выводы из тех суждений, которые им предлагаются в качестве исходных. Успешная реализация этой задачи во многом зависит от формирования у учащихся познавательных интересов. Математика дает реальные предпосылки для развития логического мышления. Моя задача – полнее использовать эти возможности при обучении детей математике. Однако конкретной программы логических приемов мышления, которые должны быть сформированы при изучении данного предмета, нет. В результате работа над развитием логического мышления идет без знания системы необходимых приемов, без знания их содержания и последовательности формирования.

Учение – процесс двусторонний: работают дети, работает учитель; он ведет за собой учащихся, руководит их умственной деятельностью, организует и направляет.

Проблема развития познавательного интереса ребенка решается средствами занимательности в обучении математике. Однако следует больше использовать так называемую «внутреннюю» занимательность самой математики, тесно связанную с изучаемым учебным материалом, и врожденную любознательность маленьких детей. Чему нужно научить ребенка при обучении математике по обновленной программе ? Размышлять, объяснять получаемые результаты, сравнивать, высказывать догадки, проверять, правильные ли они; наблюдать, обобщать и делать выводы.

Линия на развитие познавательных интересов учащихся достаточно четко прослеживается в учебниках математики и в тетрадях по математике для 1-3 класса по обновленной программе образования. В них есть упражнения, направленные на развитие внимания, наблюдательности, памяти, на развитие логического мышления. Формирование логического мышления младших школьников - важная составная часть педагогического процесса. Помочь учащимся в полной мере проявить свои способности, развить инициативу,

самостоятельность, творческий потенциал - одна из основных задач обновленной программы образования.

В обновленных учебниках математики 1-3 классов детям даны задания, при которых дети должны овладеть элементами логических действий (сравнения, классификации, обобщения, анализа и др.). Поэтому одной из важнейших задач, стоящих перед учителем начальных классов, является развитие самостоятельной логики мышления, которая позволила бы детям строить умозаключения, приводить доказательства, высказывания, логически связанные между собой, делать выводы, обосновывая свои суждения, и, в конечном итоге, самостоятельно приобретать знания. Математика именно тот предмет, где можно в большой степени это реализовывать.

Многие исследователи отмечают, что целенаправленная работа по развитию логического мышления младших школьников должна носить системный характер (Е.В.Веселовская, Е.Е.Останина, А.А.Столяр, Л.М.Фридман и др.). При этом исследования психологов (П.Я.Гальперин, В.В.Давыдов, Л.В.Занков, А.А.Люблинская, Д.Б.Эльконин и др.) позволяют сделать вывод о том, что результативность процесса развития логического мышления младших школьников зависит от способа организации специальной развивающей работы. В работах данных авторов доказывается, что в результате правильно организованного обучения младшие школьники весьма быстро приобретают навыки логического мышления, в частности, умение обобщать, классифицировать и аргументированно обосновывать свои выводы.

Вместе с тем, единого подхода к решению вопроса, как организовать такое обучение, в педагогической теории нет. Некоторые педагоги считают, что логические приемы являются неотъемлемой частью наук, основы которых включены в обновленное содержание образования, поэтому у учащихся при изучении школьных предметов автоматически развивается логическое мышление на основе заданных образов (В.Г.Бейлинсон, Н.Н.Поспелов, М.Н.Скаткин).

Другой подход выражается во мнении части исследователей о том, что развитие логического мышления только через изучение учебных предметов является малоэффективным, такой подход не обеспечивает полноценного усвоения приемов логического мышления и поэтому необходимы специальные учебные курсы по логике (Ю.И.Веринг, Н.И.Лифинцева, В.С.Нургалиев, В.Ф.Паламарчук).

Еще одна группа педагогов (Д.Д.Зуев, В.В.Краевский) считают, что развитие логического мышления учащихся должно осуществляться на конкретном предметном содержании учебных дисциплин через акцентуацию, выявление и разъяснение встречающихся в них логических операций.

Но каков бы ни был подход к решению этого вопроса, большинство исследователей сходятся в том, что развивать логическое мышление в процессе обучения это значит:

- развивать у учащихся умение сравнивать наблюдаемые предметы, находить в них общие свойства и различия;
- вырабатывать умение выделять существенные свойства предметов и отвлекать (абстрагировать) их от второстепенных, несущественных;
- учить детей расчленять (анализировать) предмет на составные части в целях познания каждой составной части и соединять (синтезировать) расчлененные мысленно предметы в одно целое, познавая при этом взаимодействие частей и предмет как единое целое;
- учить школьников делать правильные выводы из наблюдений или фактов, уметь проверять эти выводы; прививать умение обобщать факты; развивать у учащихся умение убедительно доказывать истинность своих суждений и опровергать ложные умозаключения;
- следить за тем, чтобы мысли учащихся излагались определенно, последовательно, непротиворечиво, обоснованно.

Мышление ребёнка младшего школьного возраста находится на переломном этапе развития. В этот период совершается переход от мышления наглядно-образного, являющегося основным для данного возраста, к словесно-логическому, понятийному мышлению. Систематическое использование на уроках математики и внеурочных занятий специальных задач и заданий, направленных на развитие логического мышления, расширяет

математический кругозор младших школьников и позволяет более уверенно ориентироваться в самых простых закономерностях окружающей их действительности и активнее использовать математические знания в повседневной жизни. Нестандартные задачи требуют повышенного внимания к анализу условия и построения цепочки взаимосвязанных логических рассуждений.

Овладение приёмами умственной деятельности и обобщёнными действиями в начальных классах даёт возможность постепенно вводить детей в мир математических понятий, терминов, символов, т.е. мир теоретических знаний, и способствовать тем самым развитию как эмпирического, так и теоретического мышления

Литература.

1. Беседы с учителем. Методика обучения: Первый класс четырёх летней начальной школы. / Под ред. Л.Е. Журовой. – 2-е изд., перераб. и доп. - М. Вентана – Графф, 2002.
2. Игры - обучение, тренинг, досуг. /Под ред. В.В. Петрушинского. - М.: Издательский центр «Академия», 2004. - 238 с.
3. Истомина Н.Б., учебное пособие, «Методика обучения математике в начальной школе», 2000г.
4. Лавриненко Т.А. Как научить детей решать задачи: Методические рекомендации для учителей начальных классов. - Саратов: Лицей, 2000. - 64с.
5. Стойлова Л.П. Математика: Учебник для студентов высших педагогических учебных заведений. - М.: Издательский центр «Академия», 2002. - 424 с.

Активные методы обучения в рамках обновления содержания образования

Глепкалиева Э.Г. СШ №35

На сегодняшний день, когда мир не стоит на месте, государству необходимо, чтобы мы взрастили активных, самостоятельных, деятельных, предприимчивых граждан, которые будут в будущем и дальше развивать нашу страну, сохранять мир и порядок.

Современное казахстанское общество требует от человека не только политехнизма знаний, высокого культурного уровня, глубокой специализации в различных областях науки и техники, но и умения жить, сосуществовать в обществе. Основными параметрами личностного развития ребенка можно считать его ориентацию на общечеловеческие ценности, гуманизм, интеллигентность, креативность, активность, чувство собственного достоинства, независимость в суждениях.

Школьное образование призвано создавать условия для становления и развития личности учащихся, которые в будущем будут работать с новыми производственными технологиями. [2, 3-6] Цель использования активных методов в обучении слушателей на курсах обновления содержания образования начальных классов это способствовать развитию у них установки на достижение высокого уровня профессионализма в педагогической деятельности.

Это целостное системное понимание педагогами необходимости реализации интерактивного подхода в обучении современных учащихся, взаимодействия в процессе обучения учащихся и овладение методикой их реализации в учебном процессе.

В чем же эффективность: результаты исследования, проведенного в 1980-х годах Национальным тренинговым центром (штат Мериленд, США), получили название «пирамида обучения». Она демонстрирует средний процент усвоения знаний: лекции – 5%; чтение – 10%; видео – и аудиоматериалы – 20%; демонстрация – 30%; дискуссионные группы – 50%; практические действия – 75%; обучение других, безотлагательное применение знаний – 90%.

На курсах обновления содержания образования начальных классов практические занятия построены таким образом, чтобы активизировать внутренний педагогический потенциал слушателей через постановку проблемных вопросов и задач, самодиагностирование, самоанализ, рефлексия.

Особенности обновленных учебных программ начальной школы является то, что они направлены на формирование навыков широкого спектра, в которых – навыки общения и

сотрудничества[1,1-2.]. Именно поэтому в основе обновленных программ заложена концепция учебного сотрудничества самих детей организованная взрослым, как альтернатива взрослоцентрической педагогике. Задача учителя заключается в построении и организации сотрудничества между детьми для совместных действий, для взаимодействия друг с другом.

Обучение – это активный процесс, в котором обучающиеся усваивают информацию и соотносят новые знания со структурой предыдущих знаний[4].

Обучение предусматривает вызов, дающий возможность учащемуся вступать в активное взаимодействие со сверстниками и затем обрабатывать, обобщать информацию, не просто заучивать и бездумно повторять её.

Слушатели извлекают для себя пользу, когда сталкиваются с многообразием мнений людей, имеющих различные знания.

Обучение эффективно в социальной среде, где существует диалог между учащимися. В процессе такой «интеллектуальной гимнастики» ученик формирует структуру и значение дискурса [3, с.1-2].

В условиях активного обучения перед учащимися ставятся как социальные, так и эмоциональные задачи поскольку они слышат различные точки зрения должны уметь формулировать и защищать свои идеи[5.]. Тем самым учащиеся начинают создавать свои собственные уникальные понятийные рамки и учатся полагаться на мнения экспертов или понятия, представленные в учебнике. Таким образом, при активном обучении учащиеся имеют возможность общаться со сверстниками и отстаивать своё мнение.

Для работы в малых группах можно эффективно применять стратегии критического мышления через чтение и письмо.

В ходе работы по такой модели учащиеся овладевают различными способами интегрирования информации, учатся вырабатывать собственное мнение на основе осмысления различного опыта, идей и представлений, строить умозаключения и логические цепи доказательств, выражать свои мысли четко, понятно для других, уверенно и корректно по отношению к окружающим.

На стадии вызова (evocation) в сознании учащихся происходит процесс актуализации имеющихся знаний и представлений о предмете изучения.

Поскольку при этом сочетаются индивидуальная и групповая формы работы, участие учеников в образовательном процессе активизируется, формируется познавательный интерес. Результатом данных процессов является самостоятельное определение ими цели дальнейшей учебной деятельности.

На стадии осмысления (realization) учащийся вступает в непосредственный контакт с новой информацией – носителем новых идей. Происходит ее систематизация. Учащиеся получают возможность задуматься о природе изучаемого объекта, учиться формулировать вопросы по мере соотнесения уже известной и новой информации и выработки собственных умозаключений.

Очень важно, что уже на этом этапе с помощью ряда приемов учитель помогает учащимся отслеживать процесс собственного понимания новых идей.

Стадия рефлексии (reflection) характеризуется тем, что учащиеся закрепляют новые знания и активно перестраивают собственные представления с тем, чтобы включить в них новые понятия. Таким образом, происходит «присвоение» нового знания и формирование на его основе своего аргументированного представления об изучаемом объекте.

Процесс обучения по всем предметам обновленной программы предусматривает достижение целей обучения через использование активного обучения. Процесс обучения уже с первых дней строится на групповой работе, именно поэтому, несмотря на сложный этап адаптации ребенка в школе, учителю необходимо начать организацию групповой работы с первого школьного дня.

В ходе наблюдений за практикой учителей при организации группового обучения было отмечено, что учителя испытывают затруднения в подборе заданий для совместной деятельности. Задания для кооперативной групповой работы должно быть хорошо структурированным. В обновленной программе предусмотрено использование различных видов дифференцированных заданий, которые помогут обеспечить вовлеченность всех учащихся в процесс обучения, тем самым достигая инклюзивности урока. И здесь можно

провести оценку сформированности умения создавать атмосферу сотрудничества на уроке через проблемные вопросы.

Модернизация системы образования, которая проводится сегодня в нашей стране, связана прежде всего с обновлением содержания, с обеспечением его деятельного и развивающего характера. Сегодня наиболее очевиден тот факт, что новое качество образования невозможно получить, решая педагогические проблемы устаревшими методами. Сама жизнь показывает, что возможности авторитарной школы с жесткой дисциплиной, с имитацией гуманистических отношений учителя и ученика, с хорошо обработанной методикой давления и запретов исчерпаны. Требуются другие стратегии школы, стратегии, созвучные нашему времени. Обучение является практико-ориентированным и концентрируется на том, что учащиеся могут делать в дополнение к тому, что они уже знают. В ходе обучения по обновленной программе у учащихся наряду с навыками учения формируются коммуникативные навыки жизни в мультикультурном обществе 21 века. Но эффективная реализация данной программы будет зависеть в первую очередь от деятельности учителя, от глубокого понимания процесса обучения, тщательного планирования уроков в соответствии требованиями обновленной программы.

Обобщая вышесказанное, можно утверждать, что одно из выделенных нами условий – профессионально-образовательная среда, реализующая личностно ориентированные технологий обучения, предусматривающие развитие свободы субъектной творческой деятельности педагога способствует включению педагогов в активную познавательную и практическую деятельность при осознании ими значения повышения уровня профессионального развития и компонентов профессиональной компетентности.

Повышение профессиональной компетентности педагога в развитии функциональной грамотности учащихся мы рассматриваем как звено в системе непрерывного педагогического образования и как профессиональный образовательный процесс с систематически обновляемыми целями, содержанием, методиками и технологиями, прогнозируемыми, результатами, адекватными социокультурным изменениям в обществе.

Одним из условий успешного протекания процесса повышения профессиональной компетентности через активные формы обучения педагога является создание благоприятной мотивирующей профессионально-образовательной среды с обязательной рефлексивной составляющей. Я буду и дальше совершенствовать свою практику, чётко ставить цели, проводить рефлексивный анализ и оценку результатов. Когда учитель уверенно владеет методикой активизации процесса вовлечения учеников в обучение. От уровня профессионализма учителя, их способности к непрерывному образованию напрямую зависят результаты социально-экономического и духовного развития общества. При создании благоприятных условий и мотивации для педагогического роста, педагог самостоятельно осознает необходимость повышения уровня собственных профессиональных качеств.

Учитель до тех пор сохраняет право учить других, пока он сам учится!

Литература.

1. Государственный общеобязательный стандарт начального образования, 25 апреля 2015г. [Электрон.ресурс]:http://online.zakon.kz/Documennt/?doc_id=33224708 Источник доступа
2. Джадрина М.Ж. Инновационные процессы в школьном образовании Казахстана как основание для повышения его качества// Информационно-методический журнал открытая школа –№2(153). – – С. 3-6.
3. Руководство по работе в малых группах: Раздаточные материалы по Программе повышения квалификации педагогических работников «Эффективное обучение». – Астана, 2016. – с.
4. Повышение качества профессионального развития педагога: Коллективная монография / Под ред. Д.п.н. С.Д.Мукановой. – Караганды, 2015. – 232 с.
5. Савенков А.И. Психологические основы исследовательского подхода к обучению: Учебное пособие. – М., 2006. – 420 с.

Инновационные теории и практические методы в обучении английскому языку младших школьников

Бакиева А.Ж. СШ №22

На сегодняшний день, цель обучения иностранному языку – не просто знание языка, а умение использовать его в реальном общении, т.е. практическое владение языком и, следовательно, развитие «коммуникативной компетенции». Необходима разработка новых методов и технологий достижения коммуникативной компетенции, т.е. способности и готовности осуществлять межкультурное общение с носителями языка.

Прежде всего, английский язык как учебный предмет - это дополнительное «окно» в мир, это средство для пополнения знаний, т.к. на занятиях учащиеся пополняют и расширяют знания и представления, полученные ими по другим предметам: литературе, музыке, истории, географии и др. В основе любой инновационной деятельности лежит творческое начало. Творческая деятельность предполагает развитие эмоциональной и интеллектуальной сфер личности. Это одна из главных задач современного образовательного процесса. Учебная деятельность в школе требует применения конкретных технологий, обеспечивающих решение данной задачи. Важным компонентом является создание комфортных психологических условий, в которых учащийся чувствует свою успешность, интеллектуальную состоятельность.

Каждый, уважающий себя учитель, задумывался о том, как сделать свои уроки интересными и необыкновенными, как подобрать учебный материал с учетом возрастных особенностей обучающихся

Использование инновационных технологий, таких как ролевая игра, Интернет- ресурсы, информационные технологии, проектная методика, нетрадиционные уроки и др. позволяют сделать обучение доступным, интересным и ненавязчивым.

С чего начинается изучение иностранного языка? С алфавита и наиболее легких и общеупотребляемых слов (цветов, названий животных, еды, чисел, действий и т.п.), и если слово на слух (с визуальной картинкой) обучающийся запоминает достаточно быстро, то алфавит даётся сложнее. Использование данных форм на уроке позволяет весело, легко и быстро усваивать учебный материал; использовать игру как вид естественной деятельности обучающегося и естественной формы труда обучающегося; значительно повысить мотивацию обучающихся начальных классов; использовать большое количество иллюстративного материала; интенсифицировать урок, исключив время для написания материала на доске; вовлечь учащихся в продуктивный самостоятельный процесс обучения, что особенно важно для развития их общеучебных навыков, создания ситуации успеха на уроке.

1. Один из самых первых практических приёмов, который можно использовать как в парах, так и индивидуально – это магнитная азбука с объёмными буквами. С данной азбукой можно работать как на столе, так и на магнитной доске. Начинать стоит с правильного порядка букв и вкладывания их последовательно, а после – избирательно отдельные буквы. Следующий логичный этап работы с магнитной азбукой – продуктивно-соревновательный: несколько обучающихся составляют на магнитной доске простые слова из букв с опорой на текст, а позже – составление слов из букв на слух или с опорой на картинку. Надо учесть, что данная азбука состоит из букв представленных в ней в единственном числе, поэтому для составления более сложных слов или слов с повторяющимися буквами (green, purple, yellow) необходимо будет использовать дополнительный комплект.

2. «Найди и закрась». Для выполнения этого задания для занятия вам понадобится картинка, на которой будут хаотично расположенные буквы и цифры (достаточно половины листа А4). Сначала буквы и цифры диктует учитель: «Find B and make it blue», – учителю нужно вычеркивать названные буквы и цифры в своём экземпляре, чтобы не повторять их дважды и не путать детей. Можно позже попросить обучающихся «поработать учителем» самим называть буквы/цифры и указывать цвет с опорой на схему, остальные дети выполняют задания «учителя».

3. «Crossword» – это более сложное задание, но очень эффективное. Например, при изучении или повторении темы «Цвета». На доске коллективно составляется кроссворд (пересечение 3-5 слов): обучающиеся понимают и вспоминают концепцию кроссворда, а потом всем раздается примерно такой вариант (или несколько разных вариантов, чтобы получились разные результаты). Обучающиеся в тетрадах индивидуально (или в парах) составляют кроссворды из заданных слов (например, названия цветов), а потом вырезают буквы из шаблона и формируют свой кроссворд (наклеивают его в тетради или на А4). Когда кроссворд готов и клей высох, слова раскрашиваются или обводятся тем цветом, который они обозначают (зелёным – green, желтым – yellow и т.п.). Результат продуктивный, очень яркий и наглядный, запоминающийся.

Нетрадиционные формы проведения занятий развивают творческую самостоятельность обучающихся, «снимают» традиционность урока, обучают работе с различными источниками знаний, а так же активизируют интересы ученика, связанные с его личным опытом.

Проектная технология. Метод проектов направлен на то, что бы развить активное самостоятельное мышление ребенка и научить его не просто запоминать и воспроизводить знания, которые дает ему школа, а уметь применять их на практике. Проекты могут быть индивидуальными (например, коллаж или буклет «Это я», «Мое фамильное древо») и групповыми («О нас», «Наша школа»). На уроках во 2 - 4 классах возможно использование следующих проектных заданий:

1). «Я – журналист». Детям предлагаются различные варианты анкет и интервью.

2). «Коллаж». Каждый ребенок дома работает самостоятельно, используя фотографии, рисунки, («Я и мои близкие», «Моя любимая одежда»).

Ролевые игры. Продуманная игра в английском языке – это одновременно и обучение, и развитие речевых навыков, и тренировка памяти, и коррекция произношения. Включаясь в ролевые игры на уроках английского языка, ученики представляют себя в роли кого-то другого в конкретной ситуации, ведут себя надлежащим образом согласно правилам этой игры. Конечной целью любой ролевой игры на уроках английского языка является получение новых знаний и отработка их до навыков.

Интернет-ресурсы. Наш век считается веком информационных технологий и для нас, учителей, появляются новые задачи, связанные с умением найти новую информацию в интернет источниках, обработать и адаптировать ее для того или иного случая и класса, и конечно же презентовать так, чтобы удержать всё внимание детей, и максимально извлечь пользы. На мой взгляд, к часто используемым в общеобразовательном процессе средствам ИКТ – технологии относятся: электронные пособия и учебники, которые можно демонстрировать с помощью проектора или мультимедийной доски. На современных уроках английского языка можно решать целый ряд дидактических задач с помощью ресурсов сети

Интернет: пополнять словарный запас, развивать и совершенствовать навыки чтения, произносительные навыки (прямое общение с носителями языка). Наиболее доступным в наших школах, на мой взгляд, является использование презентаций и видеороликов. Презентацию можно использовать не только как подачу материала на протяжении всего урока, но и для того, чтобы выучить стихотворение или ввести новую лексику.

Инновационные формы обучения способствуют организации и активизации учебной деятельности школьников, повышают результативность обучения, создают благоприятный микроклимат на уроках английского языка. Планируя уроки, учитель должен думать не только о том, чтобы ученики запомнили новые слова, ту или иную структуру, но и стремился создать все возможности для развития индивидуальности каждого ребёнка. Важность развития творчества младшего школьника, его способностей при решении любой учебной задачи проявлять инициативу, выдумку, самостоятельность для всех является сейчас очевидным.

Таким образом, можно заключить, что творческие способности есть у каждого ребёнка. Это индивидуально-психологические особенности, отличающие одного человека от другого. От того насколько они будут развиты, зависит творческий потенциал нашего общества, так как формирование креативной личности приобретает сегодня не только теоретический, но и практический смысл.

Литература.

1. Березникова Е. Давайте поиграем // Английский язык. – 2008.

2. Алесина Е.В. Учебные игры на уроках английского языка/ Е.В. Алесина // Иностранные языки в школе. – 1987 . - № 4
3. Интернет-ресурс: журнал ««English at school», 2010.
4. Жетписбаева Б.А. Полиязычное образование: теория и методология: моногр. - Алматы: Білім.

Технология развития критического мышления в обучении английскому языку

Самбурова Ю.А. СШ №22

Современная образовательная система должна не только давать умение адекватно воспринимать информацию, но и научить получать ее, оперировать ею, применять ее к конкретным жизненным ситуациям, интерпретировать эту информацию. Так рождается новое знание на основе уже имеющегося. Необходимым является также развитие у учащегося определенного объема знаний и навыков работы с различными источниками знаний, воспитания способности не репродуцировать знания, а расширять их, применять в различных жизненных ситуациях. Важно уметь сформировать собственное отношение к фактам, проблемам, уметь выслушать других и найти совместные пути решения проблем. Все эти задачи возможно решить, используя технологию критического мышления.

В основе технологии формирования критического мышления через чтение и письмо лежит теория осмысленного обучения Л.С. Выготского, а также идеи Д. Дьюи, Ж. Пиаже и Л.С. Выготского о творческом сотрудничестве ученика и учителя, о необходимости развития в учениках аналитически-творческого подхода к любому материалу, а также работы российских ученых И.О. Загашева, С.И. Заир-Бека, И.В. Муштавинской.[1]

Целью данной образовательной технологии, по идее ее создателей, является развитие интеллектуальных умений учащихся, необходимые не только в учебе, но и в обычной жизни (умение принимать взвешенные решения, работать с информацией, анализировать различные стороны явлений. Наиболее ценным является то знание, которое ребенок поставил себе целью получить сам, добытое его собственным трудом, которым можно поделиться с другими. Технология развития критического мышления, разнообразия ее приемов позволяет учесть эту особенность усвоения информации. Варьируя предложенные авторами методы, учитель может добиться желаемой цели.

По мнению российских педагогов, характерными особенностями критического мышления являются оценочность, открытость новым идеям, собственное мнение и рефлексия собственных суждений. С.Заир-Бек говорит, что «критическое мышление – это открытое мышление, не принимающее догм, развивающееся путем наложения новой информации на жизненный личный опыт.»[2, 115]

На сегодняшний день обучение английскому языку школьников играет очень важную роль в становлении всесторонне развитой личности.

Сегодня каждый современный педагог английского языка должен уметь использовать в своей работе инновационные методы и приемы. И очень важно знать особенности организации обучения английскому языку на всех этапах общеобразовательной школы.

Учитывая обновления в системе образования, которые предполагают трехязычие начиная с начального этапа обучения, весь процесс обучения английскому языку в современной школе предполагает обновление форм, методов и содержания языкового образования на основе личностно-ориентированного подхода с максимальным учётом интересов учащихся и на основе использования современных технологий.

Уроки английского языка способствуют развитию критического мышления благодаря разнообразному материалу и интерактивным подходам[3,34]. Технология развития критического мышления через чтение и письмо выделяется среди инновационных педагогических идей удачным сочетанием проблемности и продуктивности обучения с технологичностью урока, эффективными методами и приемами. Используя данную технологию на уроках английского языка, учитель развивает личность ученика в первую очередь при непосредственном обучении иностранному языку, в результате чего происходит формирование коммуникативной компетенции, обеспечивающей комфортные условия для

познавательной деятельности и самосовершенствования. Учитель стимулирует интересы ученика, развивает у него желание практически использовать иностранный язык, а также учиться, делая тем самым реальным достижение успеха в овладении предметом.

Хочется отметить, что при использовании технологии развития критического мышления получение новых знаний начинается не со знакомства со всеми известными способами решения конкретной задачи или проблемы, а с создания условий, которые способствуют формированию потребности получить решение именно какой-то определенной задачи. Отвечая на значимые вопросы, касающиеся непосредственно личности учащегося, которые возникают на пути к цели, человек быстрее и лучше может освоить новый материал.

Технология развития критического мышления включает в себя несколько этапов или стадий.

Первая стадия – вызов. Эта стадия помогает актуализировать и обобщить знания, которые имеются у учащегося по данной теме или проблеме; вызвать неподдельный интерес к новой теме, развить мотивацию ученика к учебной деятельности.

Вторая стадия – осмысление. Эта стадия способствует получению новой информации, ранее не известной для ученика, возможности осмыслить ее, соотнести с уже имеющимися знаниями, проанализировать полученную информацию и уже имеющиеся знания.

Третья стадия – рефлексия. Здесь основным и важным является: целостное и глубокое осмысление, обобщение новой информации, формирование у каждого из учащихся собственного отношения и мнения к изучаемому материалу. [2]

Что нового несет технология критического мышления? Элементы новизны, помимо философских идей, содержатся в методических приемах, которые ориентируются на создание условий для свободного развития каждой личности. На каждой из стадий урока используются свои методические приемы [3,114].

Таким образом можно сказать, что использование инновационных методов и приемов играет важную роль не только в организации обучения иностранному языку, а также в становлении всесторонне развитой личности[4,115].

Исследуя данную проблему, мы пришли к следующим выводам:

- обучение школьников иностранному языку приобретает все большее значение;
- ТРКМ является наиболее эффективным приемом обучения, развития интереса и повышения мотивации к изучению иностранного языка;
- использование инновационных методов и приемов играет важную роль не только в организации обучения иностранному языку, а также в становлении всесторонне развитой личности;
- с самого начала обучения английскому языку необходимо создать положительную атмосферу, вызвать интерес к предмету и сохранить данную мотивацию на протяжении всего периода обучения;
- применение стратегий ТРКМ будет способствовать эффективному обучению иностранному языку в общеобразовательных школах.

Есть замечательное изречение Сократа «Голова ребенка - не сосуд, который нужно заполнять, это факел, который нужно зажечь». Современные подходы в организации обучения помогают учителю успешно зажечь этот «факел» знаний, акцентируя внимание на обеспечение условий для развития личности обучаемых и стимулируя тем самым инновационные аспекты деятельности учителя[4,15].

Использование технологии развития критического мышления в обучении английскому языку приобретает на сегодняшний день особое значение в формировании личности школьника, обеспечивает успешность его деятельности в будущем[5,55].

Сегодня каждый современный педагог иностранного языка должен идти в ногу со временем, использовать в своей работе инновационные методы и приемы, знать современные методы и приемы развития критического мышления.

Литература.

1. Загашев И.О. Заир-Бек С.И. Муштавинская И.В. Учим детей мыслить критически. – СПб.: Альянс «Дельта»2003.
2. Загашев И.О., Заир-Бек С.И. Критическое мышление. Технология развития. –СПб.: Альянс «Дельта»2003.

3. Возрастная и педагогическая психология / Под ред. А. В. Петровского. 2-е изд. М., 1979. – 287 с.
4. Халперн Д. «Психология критического мышления». СПб: Питер, 2000 – 512 с.
5. Муштавинская И. Технология развития критического мышления на уроке и в системе подготовки учителя. Изд. Каро, 2013 г. – 144 с.

Жаңартылған бағдарлама-білім берудің жаңа мазмұны

Бимбетова Қ.Ж. М.Арын атындағы ҚҚОМ

Қазақстан Республикасында орта білім беру мазмұнын жаңарту шеңберінде білім беру үдерісінің құрылымы мен мазмұнына елеулі өзгерістер енгізілуіне байланысты үш апталық курс бағдарламасын және «Тәжірибедегі рефлексия» жалпы білім беретін мектептердегі педагогика кадрларының кәсіби даму бағдарламасы бойынша мектеп тренері курсы аяқтап биылғы оқу жылында 1 сынып оқушыларын жаңа білім беру бағдарламасы бойынша оқытудамын.

Қазақстан 2030 стратегиялық бағдарламасы білім берудің ұлттық моделінің қалыптасуымен және Қазақстанның білім беру жүйесін әлемдік білім беру кеңестігіне кіріктірумен сипатталады. Қазіргі таңда қазақ тілі-мемлекеттік тіл, қарым-қатынас тілі – орыс тілі және ағылшын тілі – әлемдік кеңістікті тану тілін оқытуда жаңа идеяларды әр сабақта жан-жақты қолданып, жаңаша оқытудың тиімді жолдарын тауып, жүйелі түрде қолдану-заман талабы болып отыр. Оқытудың парадигмасы өзгерді. Білім берудің мазмұны жаңарып, жаңаша көзқарас пайда болды. Осыған байланысты ұстаздар алдында оқытудың әдіс-тәсілдерін үнемі жаңартып отыру және технологияларды меңгеру, оны тиімді қолдана білу міндеті тұр. Мемлекетіміздің білім беру үдерісіне енген жаңартылған білім беру бағдарламасы - заман талабына сай келешек ұрпақтың сұранысын қанағаттандыратын тың бағдарлама.

Қай елдің болсын өсіп-өркендеуі, ғаламдық дүниеде өзіндік орын алуы оның ұлттық білім жүйесінің деңгейіне, даму бағытына байланысты. «Ұрпағы білімді халықтың болашағы бұлыңғыр болмайды» дегендей, жас ұрпаққа сапалы, мән-мағыналы, өнегелі тәрбие мен білім беру-бүгінгі күннің басты талабы.

Шындығында мұғалімнің алдында оқушыларға білім мен тәрбие беруде үлкен жауапкершілік тұр. Әрбір оқушыны оқытып тәрбиелеуге байланысты мәселелерді өздігімен және шығармашылық ынтамен шешуге қабілетті жаңашыл мұғалім керек. Жаңа, тез өзгермелі, білімді де білікті, тың серпіліске, өзгеруге дайын және жаңа талап межесінен көріне алатын шығармашыл да кәсіби шебер мұғалімдерді қажет етіп отырғанына көзіміз жетті. Оқушылардың мектепте табысты оқуы ғана емес, өмірде де табысты болуы мұғалімнің қабілетіне, оның құзыреттілігіне байланысты екенін терең түсіндік. Мұғалім оқушылар үшін қандай да бір пән бойынша білім беретін адам ғана емес, сондай-ақ олардың оқудағы еңбегін қызықты, тиімді ұйымдастыра алатын, оларға үлгі болатын ерекше тұлға болуы керек. Жаңа заман мұғалімнен күнделікті оқушылармен қарым-қатынас барысында әрбір жағдаят үстінде ерекше білім деңгейін көрсетуді және шығармашыл шешім қабылдай алуын талап етіп отыр. Оны қанағаттандыру үшін қазіргі заманның мұғалімі жаңашыл, икемді, өзгерісті тез қабылдай алатын, жан-жақты, жаңа педагогикалық инновациялық технологияларды меңгерген болуы керек.

Соңғы жылдары педагогикалық теорияда және оқу-тәрбие үдерісінде айтарлықтай өзгерістер болып жатыр. Білім берудегі жаңғырту мен инновациялық үрдістердің жалғасуына ықпал етудің маңызды факторының бірі мұғалімнің кәсіби шеберлігі. Солай бола тұра «кәсіби шебер» түсінігіне пәндік, дидактикалық, әдістемелік, психология-педагогикалық білім мен дағды ғана емес, педогогтің жеке тұлғалық потенциалы, кәсіби құндылықтары да жатады. ҚР-ның педагог қызметкерлерінің біліктілігін арттыруға арналған үш айлық курс бағдарламалары, білім беру жүйесінде педагогтар алдына жаңа міндеттер қойып, оларға үн тастады десек те болады. Білім мазмұнын жаңарту тікелей шығармашылық ізденістегі мұғалімнің кәсіби шеберлігіне байланысты. «Мұғалім көп әдісті білуге тырысуы керек. Оны өзіне сүйеніш, қолғабыс нәрсе есебінде қолдануы керек», -деп Ахмет Байтұрсынов айтқандай, қазіргі заман талабына сай білім беру мәселесі сол қоғам мүддесіне сай болуы керек. Өз ісінің

шебері ғана жоғары жетістіктерге жетеді. Қазіргі таңда пәнді жақсы, терең білетін, күнделікті сабақтағы тақырыпты толық қамтитын, оны оқушыға жеткізе алатын, әр түрлі деңгейдегі тапсырмаларды білу іскерлігі, оқытудың дәстүрлі және ғылыми жетілдірілген әдіс-амалдарын, құралдарын еркін меңгеретін, оқушылардың пәнге қызығушылығын арттыра отырып дарындылығын дамытудағы іздену-зерттеу бағытындағы тапсырмалар жүйесін ұсыну өмір талабы. Ал оның негізі бастауыш сыныптарда қаланбақ. Сондықтан да бастауыш сыныпта әр сабаққа әр түрлі тиімді әдіс-тәсілдерді қолдана отырып, оқушылардың білім сапасын арттыру ең басты мәселе.

Білім беру бағдарламасының негізгі мақсаты-білім мазмұнының жаңаруымен қатар, критериалды бағалау жүйесін енгізу және оқытудың әдіс-тәсілдері мен әртүрлі құралдарын қолданудың тиімділігін арттыруды талап етеді.

Бастауыш сынып пәндеріне арналған оқу бағдарламаларындағы оқу мақсаттары оқушылардан шынайы проблемаларды анықтап зерттей білуді талап етеді. Негізінен жаңартылған білім жүйесі құзыреттілікке және сапаға бағытталған бағдарлама. Жаңартылған білім берудің маңыздылығы – оқушы тұлғасының үйлесімді қолайлы білім беру ортасын құра отырып сын тұрғысынан ойлау, зерттеу жұмыстарын жүргізу, тәжірибе жасау, АҚТ –ны қолдану, коммуникативті қарым-қатынасқа түсу, жеке, жұппен, топта жұмыс жасай білу. Жаңа білім беру бағдарламасы сыни тұрғыдан ойлауға, шығармашылықты қолдана білуді және оны тиімді жүзеге асыру үшін қажетті тиімді оқыту әдіс-тәсілдерді (бірлескен оқу, модельдеу, бағалау жүйесі, бағалаудың тиімді стратегиялары) үйретеді. [1] Жаңартылған білім беру бағдарламасының ерекшелігі спиральді қағидатпен берілуі. [2] Оған оқу мақсаттарын зерделей отыра тапсырмаларды ықшам сабақтарды құрастыру барысында көз жеткіздік.

Бағалау жүйесі де түбегейлі өзгеріске ұшырап, критериялық бағалау жүйесіне өтеді. Критериалды бағалау кезінде оқушылардың үлгерімі алдын ала белгіленген критерийлердің нақты жиынтығымен өлшенеді. Оқушылардың пән бойынша үлгерімі екі тәсілмен бағаланады: қалыптастырушы бағалау және жиынтық бағалау. Бұл бағалау түрлері баланың жан-жақты ізденуіне ынталандырады. Критериялық бағалау жүйесі Филиппин, Сингапур, Жапония, Франция, Финляндия сынды дамыған елдерде пайдаланылады. [3] Бұл бағалау жүйесінің артықшылығы, баланың ойлау қабілетін дамытып, ғылыммен айналысуына ықыласын туғызады. Қалыптастырушы бағалау күнделікті оқыту мен оқу үдерісінің ажырамас бөлігі болып табылады және тоқсан бойы жүйелі түрде өткізіледі. Қалыптастырушы бағалау үздіксіз жүргізіле отырып, оқушылар мен мұғалім арасындағы кері байланысты қамтамасыз етеді және балл не баға қоймастан оқу үдерісін түзетіп отыруға мүмкіндік береді. Жиынтық бағалау оқу бағдарламасының бөлімдерін (ортақ тақырыптарын және белгілі бір оқу кезеңін (тоқсан, оқу жылы, орта білім деңгейі) аяқтаған оқушының үлгерімі туралы ақпарат алу мақсатында балл және баға қою арқылы өткізіледі. Қалыптастырушы бағалау және жиынтық бағалау барлық пәндер бойынша қолданылады.

Кіріктірілген білім беру бағдарламасында қазақ тілі пәнінің берілу жайы да өзгеше. Бағдарлама оқушының төрт тілдік дағдысын: тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым жетілдіруге бағытталған. Бұл төрт дағды оқу жоспарында «Шиыршық әдісімен» орналастырылған және бір-бірімен тығыз байланысты. Яғни, жыл бойына бірнеше рет қайталанып отырады және сынып өскен сайын тілдік мақсат та күрделене түседі.

Бүгінгі күні барлық елдер жоғары сапалы білім жүйесімен жұмыс істеуде. Өйткені қазіргі заманда елдің бәсекеге қабілеттілігі оның азаматтарының парасаттылығымен анықталады, сондықтан білім беру жүйесі болашақтың талабына сәйкес дамуы тиіс. Оқушыларды заманауи әдіс –тәсілдермен оқытып, ой –өрісі кең, саналы, еркін азамат етіп тәрбиелеу қажеттілігі де осы себептен туындап отыр. Оның үстіне білім берудің жүйесін қарқынды дамытқан бұл үрдістің жалпы білім беретін мектептерге де енгізіле бастауы көңілді қуантады.

Қорыта айтқанда, жаңа бағдарламаның мәні, баланың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру. Оқушы өзінің мектеп қабырғасында алған білімін өмірінде пайдалана білуі керек. Сол үшін де бұл бағдарламаның негізі «Өмірмен байланыс» ұғымына құрылған. Ұстаздарға үлкен жауапкершілік міндеттелді. Оқушылардың бойына ХХІ ғасырда өмірдің барлық салаларында табысты болу үшін, қажетті дағдыларды дарыту үшін, мұғалімдер тынымсыз еңбектену керек. Жаңартылған оқу бағдарламасы аясында тек өз пәнін, өз мамандығын шексіз сүйетін, бала үшін ұстаз ғұмырын құдіретті деп санайтын білімді

мұғалімдер ғана жұмыс істей алады. Үйренгеніміз де, үйренеріміз де көп Үнді халқының тарихи тұлғасы Махатма Гандидің «Егер сен болашақтағы өзгерісті байқағың келсе, сол өзгерісті уақытында жаса» деген ілімін негізге ала отырып, оқушы бойындағы қабілетті жетілдіріп, оқушыларды болашаққа жетелеп, жақсы істі бастағалы отырмыз. Жаңартылған білім – болашақтың кепілі.

Әдебиеттер.

1. Мұғалімге арналған нұсқаулық Үшінші (негізгі) деңгей. 2012 ж.
2. ҚР орта білім мазмұнын жаңарту еңбегінде қазақ тілінде оқытатын мектептердегі бастауыш сынып пәндері бойынша педагогика кадрларының біліктілігін арттыру курсының білім беру бағдарламасы. 2016 ж.
3. «Тәжірибедегі рефлексия» жалпы білім беретін мектептердегі педагогика кадрларының кәсіби даму бағдарламасы Тренерге арналған нұсқаулық. 2016 ж.
4. Жанпейісова М.М. Технология модульного обучения, 2012 ж.

Ойын әдістемесі пайдалану процессінде оқушылардың басқа тілде сөйлеуін дамыту

Таганова Г.С. М.Арын атындағы ҚЖОМ

Тіл адамдардың бір бірімен пікір алысып, қарым қатынас жасайтын құралы. Тіл мәдениетін меңгеру – адамның сәби шағынан іске асатын, келе келе біртіндеп жетіле отырады. Баланың тілін дамытып қалыптастыруда ойынның маңызы зор. Себебі ойын технологиясы арқылы баланың тілін дамыту оңай. Ойын баланың оқуға деген ынтасын арттыратын әдіс. Ойын арқылы ұстаз қойған мақсаттарына жетеді. Ойынға қатысушы оқушылар мұғалімдермен өзара қарым-қатынастарын көтереді, әрі өздерінің қабілеттерін тексеруге мүмкіндік тудырады, сонымен қатар ұйымдастыру қабілеттерін арта отырып сабақ кезінде қуаныш сезімін оятады. Оқу үрдісінде тиімді ойындардың бірі төмендегідей:

1. Рөлдік ойындар.
 2. Іскерлік ойындар.
- А) Іскерлік оқу ойындары: саяхат ойындары; блиц ойындары.
Ә) Өндірістік ойындар.

Рөлдік ойындар - интербелсенді әдістердің тиімді бір түрі. Рөлдік ойындар екіге бөлінеді:

1. Әрбір оқушы рөлде ойнайды.
2. Оқушылардың шағын топтары рөлде ойнайды.

Іскерлік оқу ойындарға келсек, мысалы, сабақ тақырыбы бойынша жазылған сценарийлерге қысқа жағдаяттар ойнау. Ал саяхат ойындарында оқушылар күнделік жүргізеді немесе достары мен туыстарына хат жазады. Блиц оқу ойындары туралы айта кетсек, олар шағын ойындар, оқушылардың нақты біліктері мен дағдыларын дамытуға бағытталады. мынадай түрлері болады: фотосуреттерді баяндау (отбасы мүшелерін, достарын, өз үйінді, бөлмеңді), сұхбат алу (мерекелер тақырыбы бойынша), шындық детекторы (дұрыс, қате), т.б. Өндірістік ойындарда әлеуметтік және экономикалық маңызы бар күрделі мәселелерді шешуге болады. Мысалы, «Қоршаған орта немесе қоқысты қайта жіберуге болады.» деген тақырыптарда.

Мектептегі шетел тілін оқыту әдістемесі бойынша ойындарды екі түрге бөлуге болады. Олар: дайындық ойындары және шығармашылық ойындары. Дайындық ойындарына грамматикалық, лексикалық, фонетикалық және орфографикалық ойындар жатады. Грамматикалық құрылымдарды есте сақтау қиындау және оқушыны жалықтырып жібереді. Сол себептен ойын бұл тапсырманы жеңілдетеді. Мысалы, затты тығып қойып, ағылшын тілінде «Менің көзілдірігім қайда?» немесе «Мынау не?» деп сұрақ қою. Сөз орын да есте сақтау оңай емес болғандықтан, ойын ойнатқан жөн деп есептеймін. Мысалы, «Домино», «Бинго» ойындары, қызықты геометриялық фигураларды сызып, оның әр бұрышына сандарды немесе әріптерді эстетикаға сай, ретсіз жазып қойып, атап беру. Фонетикалық ойындар сөзді дұрыс айтуға арналған. Ал орфографикалық ойындардың мақсаты сөзді қатесіз жазу.

Әдеттегідей ойынға оқушылар 2-3 топқа бөлінеді. Бұл ойындарға дайындықтың қажеті жоқ, тек қана оқушыларды ойынның шарттарымен таныстырамын. Бұл ойындарды

шығармашылық ойындардың қатарына қосуға болады. Сонымен қатар әртүрі викториналар, жағдаяттар, берейін ринг, рөл ойындарын, мысалы, «Жұлдызды сәт», «Таңғажайып алаңында», «XXI ғасыр көшбасшысы» ойындарын өткіземін. ойындардың бәрі дамыту ойындарына жатады.

Мектептерде ағылшын тілін оқытудың негізгі элементтерінің бірі - сөздік жұмысын жүргізу. Ол оқушылардың сөздік қорын байытуда ерекше орын алады. Оқушының сөздік қорын тексеру әдістері бар. Олар мыналар.

1. Әңгімелесу, әңгіме құрату - өзін қоршаған орта туралы: үй іші, мектебі, сыныбы, ата-анасы, оқу-құралдары, т.б.

2. Оқушының күнделікті жиі пайдаланатын заттарын көрсету арқылы оны атату (киім-кешек, ыдыс-аяқ, үй жиһаздары т.б.).

3. Сөзді түсініп айту дәрежесін тексеру (таныс емес заттарды көрсету, т.б.).

Сөздік жұмысын ұйымдастырудың басты қағидасы - оқушының лексикалық материалды белсенді түрде меңгеріп, сөйлеу тілінде оларды бекітіп, сөйлеуде белсенді түрде қолдана білуге үйрету негізінде қалыптастыруды жүзеге асырамын.

Сөздік жұмысын ұйымдастырудың қағидаларын біліп алу қажет. Олар игерілуге, білуге қажетті сөздер, жиілік, ахуалдың - тақырыптық негізінде сөз ірітіледі. Ағылшын тіліндегі сөздер тек лексикалық түрінде ғана оқушыға меңгеріп қоймай, ол лексика-грамматикалық бірлікте іске асырылу қажет. Мысалы, «оқушы, оқы, кітап» деген сөздерді жеке бермей, оны сөз тіркесімен берген жөн. Бұл сөздік жүргізудің бір қағидасы болып саналады.

Ұстаз жан-жақты ізденісті қажет етеді». Орта мектепте шетел тілін оқытудың басты мақсаты коммуникативтік мақсат болуға тиіс, яғни орта мектепті бітіруші бағдарламада белгіленген көлемде оқыған шетел тілін қатынас құралы ретінде меңгеруге тиіс. Демек сөз әрекетінің негізгі түрлерін: монолог және диалог түрінде сөйлеу ауызша айтылған сөзі тыңдап, түсіну, жазбаша мәтіндерді оқып, ондағы ақпаратты қабылдай білу іскерліктерін меңгеруге тиіс.

Шетел тілін оқытуда қолданылатын әдістердің ішінде ойын элементтері маңызды роль атқарады. Оқушылардың сөйлеу дағдыларын қалыптастыруда, жаңа сөздерді меңгеруде, тілге деген қызығушылығын арттыруда, білім деңгейін тексеруде ойын элементтерін пайдаланған жөн. Мұғалім ойындардың сабақ кезінде қолдануға ыңғайлы, өткізілуі жағынан қарапайым түрлерін тандап алғаны жөн. Тандап алынған ойындар оқушылардың жас ерекшелігіне, сөз байлығына, білім деңгейіне сай болуы керек. Сабақ барысында ойын элементтерін пайдалану үшін мұғалім алдын-ала жоспар құрып алуы керек. Жоспар әдістемелік тұрғыдан қарағанда мынандай шарттарға жауап беруі тиіс:

- ойынның өтілетін сабақтың тақырыбы мен мазмұнына сәйкес болуы;
- ойынға бөлінетін уақыттың нақты белгіленуі;
- ойынның ойналу түрінің нақтылануы (топпен ойын немесе жекелей ойын);
- ойынға қажетті материалдардың дайындалуы;
- қолданылатын сөздер, сөз тіркестері, мақал-мәтелдер, тақпақтардың таңдалынып алынуы;
- пысықталатын грамматикалық, лексикалық, фонетикалық материалдардың анықталуы;
- ойынның өту барысының жоспары жасалуы.

Сабақта қолданылатын ойындар алуан түрлі. Олар оқу ойындары және коммуникативтік ойындар болып екіге бөлінеді. Бұл ойындардың шетел тілі сабақтарында әрқайсысының пайдалану орны, мақсаты, атқаратын қызметі жағынан айырмашылықтары бар. Шетел тілін оқытудың бастапқы сатысында оқу ойындарын немесе коммуникативтік ойындарды қолдану оқушылардың білім, білік дағдыларына байланысты шешіледі.

Менің ойымша, тілді жаңадан үйреніп жүрген оқушылар еркін қарым-қатынас жасап, сөйлесе алмайды, сондықтан мұғалім тек коммуникативтік ойындарды қолдана алады. Ойынды бастар алдында түсініктеме ана тілінде жүргізіледі. Ойын жарыс түрінде өткізілсе барлық оқушылар басынан аяғына дейін ықыласпен қатысады. Ойын элементтері оқушыларды жалықтырмайды, керісінше қызықтырады. Ойын соңынан оқушылардың пікірі, көзқарасы талданады, баға беріледі. Ойын арқылы оқушылар белсенділікке, өз бетінше жұмыс істеуге, қорытынды жасауға дағдыланады. Бастапқы және кейінгі этаптарда шетел тілін оқытудағы бір негізгі аспект ол ойын элементтерін тиімді пайдалану болып табылады. Ойын

арқылы бала қоғамдық тәжірибені меңгереді, сондықтан әр сабақ үрдісінде қандай ойын қолдануға болатынын сабақтың мақсатына, жас ерекшелігіне сәйкес таңдау керек.

Әдебиеттер.

1. Ахметов Н.К. Игра как процесс обучения. Алматы, 1985
2. «Бастауыш мектеп», № 3, 2014 ж
3. Беспалько В.П. Слагаемые педагогической технологий. М 1989
4. Коваленко В.Г. «Дидактические игры на уроках английского языка», М 1990
5. Сопецкая Е.С. дидактические игры как средство организации обучения учащихся и активизация их познавательной деятельности.

«CLIL» - үштілділік оқыту бағдарламасын жүзеге асырудың тиімді әдісі

Тұрғанбай Н.А. М.Арын атындағы ҚҚОМ

Тәуелсіздік тізгіні қолымызға тиіп, егеменді ел болған алғашқы күндерден бастап-ақ елімізде тіл саясаты Мемлекет басшысы Н. Назарбаевтың тікелей басшылығымен салиқалы да, сындарлы түрде жүзеге асырылуда. Елбасы жыл сайынғы Қазақстан халқына арнайтын дәстүрлі жолдауларында да тіл саясатына, оның ішінде қоғамдағы мемлекеттік тілдің мәртебесін көтеру мәселесіне көңіл бөлген болатын. Білім мен ғылымның, экономиканың, бизнестің, саясаттың, жалпы бәсекелестіктің қарыштап дамып отырған бүгінгідей жаһандану кезеңінде Елбасы көрегендік танытып, алдымызға үш тілді білу қажеттігін қойып отыр. Әсіресе, өскелең ұрпақ пен жастар алдында бірнеше тіл білу міндеті тұр. 2007 жылы Елбасы «Жаңа әлемдегі Жаңа Қазақстан» атты Қазақстан халқына арнаған Жолдауында «Үштұғырлы тіл» мәдени жобасын ұсынған болатын. Елбасы өзінің осы Жолдауында: «Қазақстан бүкіл әлемде халқы үш тілді пайдаланатын жоғары білімді ел ретінде танылуға тиіс. Бұлар: қазақ тілі – мемлекеттік тіл, орыс тілі – ұлтаралық қатынас тілі және ағылшын тілі – жаһандық экономикаға ойдағыдай кіру тілі», – деп атап көрсетті. Бұл дегеніміз оқу орындарына жаңа міндеттер, жаңа талап, жаңа мақсаттар қойып отыр дегенді түсіндіреді. Негізгі мақсаты – өмірден өз орнын тандай алатын өзара қарым – қатынаста өзін еркін ұстап, кез келген ортаға тез бейімделетін, белгілі бір ғылым саласында білімі мен білігін көрсете алатын, көптілді және көпмәдениетті құзіреттіліктерді игерген полимәдениетті жеке тұлға қалыптастыру»[1].

Үш тілде білім берудің тиімділігі Халықаралық зерттеулер үш тілде жүргізілетін оқу бағдарламалары бойынша білім алатын оқушылар жұмысқа ұқыпты, мотивациялары жоғары, бірнеше тіл білудің артықшылықтарын түсінеді. Зияткерлік *мектептерде үш тілде оқытудың әдіс тәсілдері:*

- Пән мен тілді кіріктіріп оқыту әдісі;
- Командалық оқыту;
- Тілдік ортаға ену;
- Осы үш әдістің ішінен пән мен тілді кіріктіріп оқыту әдісіне кеңірек тоқталсақ;

CLIL әдісін 1994 жылы көптілді білім беруді зерттеуші Дэвид Марш Еуропадағы тілдік білім берудің жағдайын үйлестіру бойынша жұмыс істеу барысында енгізді.

«CLIL» әдісінің мақсаты: ағылшын тілін жаратылыстану бағытындағы пәндермен кіріктіріп оқыту арқылы оқушылардың білім алуға қызығушылықтарын арттыру, олардың ағылшын тілінде сауатты түрде «Үштілділік» ұлттық жоба аясында білім алып, дамуға бейімдеу.

Пән мен тілді кіріктіріп оқыту әдісі негізінде сабақта берілетін тапсырмалар мен жұмыстар тілді дамыту бағытында жүреді. Яғни тілдік емес пән оқытушылары тек пәннің мазмұнына ғана емес, сонымен қатар сол пән арқылы оқушылардың тілдік дағдыларын дамытады. Бұл әдіс арқылы бірден екі мақсатқа жетуге болады: ағылшын тілі арқылы сабақ мазмұнын түсіндіру және пәндерді меңгеру арқылы ғылыми тіл дағдыларын дамыту.

Халықаралық сарапшылар CLIL әдісін төмендегідей анықтайды:

* «тілді мәдениетаралық ойлауға дайындық және жалпы білім беруді жақсартудың құралы ретінде қарайтын әдіс»;

* «пән арқылы тілді зерттеуге және пәнді зерттеуге бағытталған әдісі»;

* «пәндерді екінші немесе үшінші тілді зерттеу арқылы және пәндік облыстарды зерттеу арқылы тілдік дағдыларын жетілдіру, яғни бір мезгілде пәндік және тілдік мақсаттарға қол жеткізу».

Үштілді білім беру тұрғысында бірінші тілде оқытуға бөлінген уақыт тиімді әрі нәтижелі пайдаланылатындығына сенімді болу үшін бірінші академиялық тілді дамыту жүйелі көңіл бөлуді қажет етеді. Академиялық тілді пән мұғалімі оқытуы тиіс. Тіл маманы мұғалім онда қосалқы рөл атқарады. Алайда пән мұғалімдері оқушыларға өз пәнінің академиялық тілінің деңгейін оқып дамытуға көмектесуге жауап береді.

Академиялық тіл – бұл «математика», «тарих» немесе «физика» сияқты пәндік салаларға тән тіл. Ол пән бойынша арнайы терминология мен грамматикалық ережелерді немесе тілді белгілі бір пәндік салада пайдаланудың келісілген жолдарын қамтиды. Пән бойынша арнайы терминология көбінесе күрделі болып келеді. Бір термин бірнеше басқа терминдермен байланыстырылуы мүмкін. Оқушы осы терминді түсінуі үшін оған кейбір басқа терминдерді біліп, түсіну қажет. Академиялық тіл көптеген пән салаларына ортақ болып табылатын нақты функцияларды орындауға қажетті тілді қамтиды. Бұл функцияларға талдау, салыстыру, жіктеу, себеп-салдарды түсіндіру, бағалау, гипотеза құрау, зерттеуді бірлесіп жүргізу, пайымдау, сендіру, есеп шығару және синтез жатуы мүмкін. Пән мен тілді кіріктіріп оқыту CLIL - ағылшын тілінде (шет тілінде) оқытылатын пәндерді оқыту әдістемесін сипаттайтын термин. CLIL екі мақсатты көздейді, дәлірек айтсақ – ағылшын тілі (шет тілі) арқылы пәнді оқыту және пән арқылы ағылшын тілін (шет тілін) үйрен [2].

Жалпы CLIL әдісінің бес аспектісі және оны іске асыру әдістері:

1. Мәдениет аспектісі

- Басқа елдердің мәдениетін түсіну және зерттеу;
- Мәдениетаралық байланыс дағдыны дамыту;
- Көрші ұлттар мен аудандардың, елдердің ерекшеліктерін зерттеу;
- Мәдени байланыс түсініктерін кеңейту.

2. Әлеуметтік аспект

- Халықаралық үлгідегі сертификат алу үшін емтихан тапсыру мүмкіндігі;
- Мектеп бағдарламасы аясында білім деңгейін көтеру.

3. Тілдік аспект

- Тілдік құзіреттіліктің жалпы деңгейін көтеру;
- Коммуникативті дағдыларды дамыту;
- Ағылшын тілін (шет тілін) негізгі тіл секілді терең түсіну;
- Ағылшын тілін (шет тілін) қолданбалы мақсаттарға игеру.

4. Пәндік аспект

- Пәнді жан-жақты зерттеу мүмкіндігі;
- Ағылшын тілі (шет тілі) арқылы арнайы пәндік терминологияға қол жетеді;
- Оқу жалғастырымына немесе жұмысқа дайындық.

5. Оқыту аспекті

- Әртүрлі оқыту стратегияларын қолдану мүмкіндігі;
- Сынып жұмыстарының әртүрлі әдісі мен формаларын қолдану;
- Оқушылардың мотивациясын көтеру

Жаратылыстану пәндерінде кіріктірілген бағдарламада өткізу үшін арнайы тілдік мақсаттар көрсетілген, осыны ескере отырып әр сабаққа пәндік терминология және диалогқа қажетті сөз тіркестерін ендіру көзделген. Сондай ақ сабақта CLIL әдісіне негізделген активитилерді қолдану қолға алынған. Биылғы 2016-2017 оқу жылында жаңартылған оқу бағдарламасы бойынша 1 класс оқушыларына сабақ беремін Ағылшын тілі оқулығында CLIL әдісі оқушылардың жас ерекшеліктеріне сай әр тақырыптар бойынша берілген. Атап айтар болсам, қызыл түс «red». сары түс «yellow». Екі түсті араластырғанда қызғылт сары түс, яғни «orange» шығатынын оқушылар бейнелеу сабағын пайдалана отырып, ағылшын тілінде түстерді меңгерді. Ағылшын тілі сабағында тек қана бейнелеу пәні емес, математика пәні, музыка, география, тарих пәндері кіріктірілген.

Қазақстанда тек қазақ тілі ғана билік құра алады. Ағылшын тілі – қазақ жерінің жаңа әлемге ашар есігі. Үштілділікті халық үрейлі кейіпте елестетеді және де мұны ең соңғы өлу деп те қорқатындығын жасырмайды. Жоқ! Біз өзге тілдерден қорықпауымыз керек. Керісінше,

сол тілдерді пайдалана отырып өзімізді өзгелерге таныта білуіміз қажет. Себебі, ағылшын тілі мемлекеттік тілмен бәсекелес емес. Ағылшын тілін үйренгеннен біз мәңгірттенбейміз. Ағылшын тілі - әлемдік бизнес тілі, мемлекеттік тіл – ұлт тілі. Мемлекеттік тілде сөйлеу - әрбір Қазақстан азаматының борышы. Ағылшын тілі қазақ тілін үйренуге ешқандай кедергі жасамайды. Тек соны түсіне білу керек. Әлемдік ғаламдандырудың өткізгіші, ғаламдандыру тілі болып танылған ағылшын тілін білу - ағылшын тілді елдермен тиімді байланысқа түскен әлемдік деңгейде өз орнын ойып тұрып ала бастаған Қазақстан үшін қажеттілік. Қиындық туғызатыны - аталған үш тілді меңгерген мамандардың кездесе бермейтіні. Ендеше, аталған компоненттерден тұратын, яғни қазақ, ағылшын, орыс тілі қатысқан үштілділік сөйлермендерін дайындау кезек күттірмейтін мәселе. Мәселені түбегейлі шешу үшін Қазақстанның жоғары оқу орындарында ағылшын, қазақ тілінен маман болып шыққан қазақ тілді қазақ және басқа ұлт өкілдерін үштілділікке ыңғайлап қайта дайындаудан өткізіп, оларға үштілділік маманы деген құжат табыс еткен жөн.

Әбу Насыр әл-Фараби атамыз өз заманында жетпіс тілді жетік меңгерген дейді. Біз сол үшін өзіміздің ұлы тұлғаларымыздан үлгі алуымыз керек. Тарихқа үңілетін болсақ біз заманында қауһарлы елдердің әлсіз елдерді басып алып өзінің саясатын жүргізіп сол елге білімі мен тілін үйреткенін байқадық, кейбір елдер өз тілін ұмытып жоғалтып алса, кейбіреуі көзінің қарашығындай сақтап қалды. Қолдағы бар алтынның қадірі жоқ демекші, біз өзімізге қазіргі уақытта маңызды құндылықтарымызды бағалай алуымыз және оны ары қарай дамытуымыз ертеңгі ел болашағына зор үлес қосу деп санаймын. Болашақ жастар көп тіл білгеннен ұтылмайды керісінше көп нәрсені талдау, саралау кезінде ұтымды көзқарас жасай алады. Қазақстанды шет елге танытуға да көп көмегін береді.

Әдебиеттер.

1. Назарбаев Н.А. Социальная модернизация Казахстана: Двадцать шагов к Обществу Всеобщего Труда // Казахстанская правда. – 2012. – № 218–219. – 10 июля.
2. «Пәндік-тілдік кіріктірілген оқыту» тәсілін қолдану жөніндегі мұғалімдерге арналған басшылық, Назарбаев Зияткерлік мектебі ДББҮ

Активизация познавательной деятельности младших школьников посредством игры

Тавбаева Б.О. ККСШ имени М.Арына

С древнейших времен педагоги ищут способы наилучшего обучения детей. Ставятся задачи определить такие методы и технологии, чтобы оно протекало быстро и качественно, с разумными затратами сил учителей и учеников. Испробовано уже многое. Не осталось ни одного более или менее очевидного пути, по которому бы не пытались идти учителя.

Среди проблем, обращающих на себя внимание современных исследователей, все большее значение приобретают те, которые связаны с поисками путей повышения качества и эффективности целенаправленного воспитания в условиях современного обновлённого содержания образования.

Ценность игры как воспитательного средства заключается в том, что, оказывая воздействие на коллектив играющих детей, педагог через коллектив оказывает воздействие на каждого из детей. Организуя жизнь детей в игре, педагог формирует не только игровые отношения, но и реальные, закрепляя полезные привычки в нормы поведения детей в разных условиях и вне игры- таким образом при правильном руководстве детьми игра становится школой воспитания. Используя игру как средство ознакомления с окружающим миром, педагог имеет возможность направить внимание детей на те явления, которые ценны для расширения круга представлений. Руководя игрой, педагог воспитывает активное стремление делать что-то, узнавать, искать, проявлять усилие, и находить, обогащает духовный мир детей. А это все содействует умственному и общему развитию. Этой цели и служат дидактические игры.

Игра – наиболее доступный для детей вид деятельности, способ переработки полученных из окружающего мира впечатлений. В игре ярко проявляются особенности мышления и воображения детей, его эмоциональность, активность, развивающаяся

потребность в общении. Интересная игра повышает умственную активность ребенка, и он может решить более трудную задачу, чем на занятии.

В настоящее время в литературе выделяют множество различных игр. Из своего опыта на уроке русского языка в 1 классе при проверке знаний учащихся я использовала разные игры. Например:

Игра «Третий лишний».

В каждом столбике они находили лишнее название по картинкам.

Игра «Что на ком одето?»

Называла предметы одежды, а дети, на которых одета называемая вещь, должны встать.

Игра «Дед Мороз»

Дети стояли в кругу, а в центре учитель в роли Дед Мороза. Называла те части тела, которые хотел заморозить (глаза, уши, нос...), а дети их прятали.

На развитие памяти и внимания использовала игры:

Игра «Ромашка»

Я называла разные цвета, а ученики рисовали лепесток ромашки данного цвета. Получился цветок с семью лепестками разного цвета.

Игра «Воздушные слова».

В воздухе писала простые слова, а ученики читали и записывали их в тетради. Выигрывал тот, кто справился с заданием лучше других.

Следующий вид игры проводила во 2 классе.

Игра «Слушаем и рисуем»

Читала несколько раз сказку «Добрый волшебник». Ученики слушали и рисовали небольшие рисунки. Затем по рисункам воспроизводили текст. Выиграл тот, кто лучше всех сделал.

Игра «Угадай глагол».

Ученик показывал перед классом какое либо движение, ученики называли глагол обозначающий это движение.

Игра «Теремок».

Расставили стульчики спинкой вперёд. Построили из них «теремок». Распределили в роли маленькой зелёной лягушки, большой рыжей лисы, маленького серого зайчика и т.д. Игра начинается со стука в дверь. По очереди спрашивают кто там живёт?

Дидактическая игра выступает прежде всего в форме решения поставленной учебной задачи и даёт школьникам моральное и умственное удовлетворение. Для учителя результат игры всегда является показателем уровня достижений учащихся в освоении знаний или в их применении. Все структурные элементы дидактической игры взаимосвязаны между собой и отсутствие любого из них разрушает игру.

Игры можно использовать на разных этапах усвоения знаний: на этапах объяснения нового материала, его закрепления, повторения, контроля. Игра позволяет включить в активную познавательную деятельность большее число учащихся и должна в полной мере решать как образовательные задачи, так и задачи активизации познавательной деятельности. Отсюда можно сделать вывод о том, что использование игры необходимо при обучении детей младшего школьного возраста.

Литература.

1. Активизация познавательной деятельности младших школьников/ Под редакцией М.П.Осиповой, Н.И.Кончаловской. М.,2004.-С. 37-45
2. Кайдаш Е.Г. Развитие познавательных интересов в учебном процессе/Начальная школа. - №12, 2005.
3. Никитин Б.П. Ступеньки творчества или развивающие игры. – М.,2005

Білім беру мазмұнын жаңарту шеңберінде ағылшын тілі пәнін оқытудың тиімді жолдары

Курмалақова А.Н. №36 ОМ

Қазір таңда ағылшын тілін білу – уақыт талабы болғандықтан, ағылшын тілін оқытудың парадигмасы өзгерді. Шет тілін оқытуды басты рөлін түсіну үшін, білім беру мекемелерінде

мұғалімдерге оның негізгі әдіс-тәсілдерін, құрылымын жақсы білуі қажет. Білім берудің мазмұны жаңарып, жаңаша көзқарас пайда болды. Осыған байланысты ағылшын тілі пәнінің ұстаздар алдында оқытудың әдіс-тәсілдерін үнемі жаңартып отыру және технологияларды меңгеру, оны тиімді қолдана білу міндетті. Жаңа, тез өзгермелі, білімді де білікті, тың серпіліске, өзгеруге дайын және жаңа талап межесінен көріне алатын шығармашыл да кәсіби шебер мұғалімдерді қажет етіп отырғанына көзіміз жетті. Оқушылардың мектепте табысты оқуы ғана емес, өмірде де табысты болуы мұғалімнің қабілетіне, оның құзыреттілігіне байланысты екенін терең түсіндік.

Білім мазмұнын жаңарту тікелей шығармашылық ізденістегі мұғалімнің кәсіби шеберлігіне байланысты. «Мұғалім көп әдісті білуге тырысуы керек. Оны өзіне сүйеніш, қолғабыс нәрсе есебінде қолдануы керек», -деп Ахмет Байтұрсынов айтқандай, қазіргі заман талабына сай білім беру мәселесі сол қоғам мүддесіне сай болуы керек.

Қазіргі таңда пәнді жақсы, терең білетін, күнделікті сабақтағы тақырыпты толық қамтитын, оны оқушыға жеткізе алатын, әр түрлі деңгейдегі тапсырмаларды білу іскерлігі, оқытудың дәстүрлі және ғылыми жетілдірілген әдіс-амалдарын, құралдарын еркін меңгеретін, оқушылардың пәнге қызығушылығын арттыра отырып дарындылығын дамытудағы іздену-зерттеу бағытындағы тапсырмалар жүйесін ұсыну өмір талабы. Ал оның негізі бастауыш сыныптарда қаланбақ. Сондықтан да бастауыш сыныпта әр сабаққа әр түрлі тиімді әдіс-тәсілдерді қолдана отырып, оқушылардың білім сапасын арттыру ең басты мәселе.

Жаңартылған білім беру бағдарламасының негізгі тиімді жолдарының мақсаты-критериалды бағалау жүйесін енгізу және оқытудың әдіс-тәсілдері мен әртүрлі құралдарын қолдану. Бастауыш сынып пәндеріне арналған оқу бағдарламаларындағы оқу мақсаттары оқушылардан шынайы проблемаларды анықтап зерттей білу, оқушы тұлғасының үйлесімді қолайлы білім беру ортасын құра отырып сын тұрғысынан ойлау, зерттеу жұмыстарын жүргізу, тәжірибе жасау, АҚТ –ны қолдану, коммуникативті қарым-қатынасқа түсу, жеке, жұппен, топта жұмыс жасай білу. Тілді үйрену сабақтарында оқушылардың тыңдау, оқу, жазу, сөйлеу дағдыларын дамыту сабақ барысында жүзеге асып отыруы тиіс және жазудан гөрі оқушылардың тыңдап түсінуіне, сөйлеуіне көбірек назар аударылады, өйткені бұл жаста балалардың көбі есту, көру арқылы есте сақтайды. Бастауыш сыныпта ата-аналардың көмегі де өте маңызды. Егер олар бүгін сабақта үйренген сөздерін күнделікті үйде қайталап отырса, келесі сабақта балалар оны ұмытпай еркін қолданатын болады. Қойылған мақсаттарға жету үшін бастауыш оқушыларының сөйлеу дағдыларын жетілдіру, дамыту және сабақта ойын түрлерін қолдануы керек. Өйткені, ойын – көңіл-күй, ойлау күштерін талап ететін, ұйымдастырылған сабақ болып табылады. Әр кез ойын шешім қабылдауды ұсынады, себебі, жеңіске жету мақсаты болады. Осы сұрақтарды шешуде ойлау шығармашылықтары қалыптасады. Пән бойынша алған білімі емес, тіл бойынша дайындығы төмен оқушылар ойында алдыңғы, бірінші болуы мүмкін, себебі, олардың тапқырлығы, жинақтығы ойын барысында көрінеді. Мысалы 1 сыныпқа арналған бір сабағымды алып көрсетсем, «My family» яғни, өзін және отбасымен таныстыру. Бұл тақырыпта оқушы отбасы мүшелерімен танысады. Танысу барысында «This is» құрлымымен және «my» есімдігімен толықтай меңгеріп шығады. Сондай-ақ бұл құрлымдарды оқулыққа арналған дискіден оқушылар тыңдап, қайталап және көзбен көріп сөйлей алуға дағдыланады.

«Жаз және көрсет» - деген тәсіл оқушылардың шет тіліндегі сөздің қорларын қарым-қатынас жасау үрдісінде қолдануға мүмкіндік береді. Бұл тәсіл де – әмбебап тәсіл болып табылады, мұны лексика мен грамматиканы бекітуге қолданылады. Қарым-қатынаста қабілеттерін дамыту үшін өлеңдер қолданылады. Әндердің оқушылар үшін қызықтылығы мынада: олардың не жайында айтылатында, қандай әуен түрінде орындалатындығы. Әндер оқушыларға бірдеңе жайлы хабар береді, қызықтырады, яғни қарым-қатынаста бірінші орынды алуға итермелейді. Бұл жағдайды оқушылар шығармашылық жұмыс арқылы, яғни отбасы мүшелері суретін салып және жазып, басында түсіндірілген құрлымды қолданып айтып шығады. Бұл жерден оқушылардың толық жұмысқа қамтылуы байқалады. Осыдан келе сурет салу барысында ән қосымша орындалса, оқушылардың көңіл-күйлері көтеріліп, сабаққа деген ынталары, қызығушылықтары молайады. Осы оқулықтан көретініміз, әр тақырыпқа ән бірге берілген және сол әннің бейне баяныда бірге берілген. Оқушылар әндерді үйрену барысында, жаңа ақпараттар алады, шығармашылық қызығушылықтарын қалыптасуына

септігін тигізеді. Мысалы, оқушылар, өлеңді үйрену барысында, дене мүшелері мен сезім мүшелерінің, ағылшын тіліндегі атауымен танысады. Эстетикалық мотивация жайлы айтпай кетуге болмайды. Әсіресе, эстетикалық мотивация-ойлауды дамытады, көңіл-күй, ойлау, жағымды сезімдерді қалыптастырады. Бұлардың барлығы оқушылар шет тіліндегі өлеңді сүйіп қызығушылықпен орындаған жағдайда ғана жүзеге асады. Тілді үйрету үрдісінде әндер-дәстүрден тыс мерекелік элемент ретінде білім алушылардың эмоционалды ортасына (кеңістігіне) өз әсерін тигізеді. Өзге оқыту барысында тіл шығармашылығын әуен түрінде қолданғанда, материал тез жатталып, шаршағандарын басады.

Әндерді орындау мынандай қабілеттерді арттырады:

- айту дағдыларын жетілдіреді, дауыс ырғағы және ырғақ артикуляциясындағы нақтылықты жетілдіруге мүмкіндік береді, шет тілі бойынша тілін, сөздік қорын байытады,
- тыңдалым, оқылым дағдыларын, біліктілігін арттырады.
- монологтық, диалогтік айтылуларды қалыптастырады.
- сөйлеудің дайындалған, еркін түрін дамытады.

Оқу материалдарының мазмұнын іріктеу барысында тез жатталатын, эмоционалды, бояуы қанық материалдарды алғаны дұрыс. Сабақ материалдарына нақты кейіпкерлерді енгізген жөн. Жұмыс барысында оқушылармен, оқулықтағы мәтіндерді ғана қолданбай, мұғалім бейнесабақтарды қолдануға мүмкіндігі бар. [2,55б] Өзге тілдегі қарым-қатынасқа байланысты коммуникативтік тапсырмалар білім алушыларда үлкен қызығушылық тудырады. Егерде сөйлеу барысында сөздерді көп қолдансан, балалар жақсы жаттайды. Жаңа білім беру бағдарламасы сыни тұрғыдан ойлауға, шығармашылықты қолдана білуді және оны тиімді жүзеге асыру үшін қажетті тиімді оқыту әдіс-тәсілдерді (бірлескен оқу, модельдеу, бағалау жүйесі, бағалаудың тиімді стратегиялар. Жаңартылған білім беру бағдарламасының ерекшелігі спиральді қағидатпен берілуі. Оған оқу мақсаттарын зерделей отыра тапсырмаларды. ықшам сабақтарды құрастыру барысында көз жеткіздік. Бағалау жүйесі де түбегейлі өзгеріске ұшырап, критериялық бағалау жүйесіне өтеді. Критериялық бағалау кезінде оқушылардың үлгерімі алдын ала белгіленген критерийлердің нақты жиынтығымен өлшенеді. Оқушылардың пән бойынша үлгерімі екі тәсілмен бағаланады: қалыптастырушы бағалау және жиынтық бағалау. Бұл бағалау түрлері баланың жан-жақты ізденуіне ынталандырады. Критериялық бағалау жүйесі Филиппин, Сингапур, Жапония, Франция, Финляндия сынды дамыған елдерде пайдаланылады. Бұл бағалау жүйесінің артықшылығы, баланың ойлау қабілетін дамытып, ғылыммен айналысуына ықыласын туғызады. Қалыптастырушы бағалау күнделікті оқыту мен оқу үдерісінің ажырамас бөлігі болып табылады және тоқсан бойы жүйелі түрде өткізіледі. Қалыптастырушы бағалау үздіксіз жүргізіле отырып, оқушылар мен мұғалім арасындағы кері байланысты қамтамасыз етеді және балл не баға қоймастан оқу үдерісін түзетіп отыруға мүмкіндік береді. Жиынтық бағалау оқу бағдарламасынның бөлімдерін (ортақ тақырыптарын және белгілі бір оқу кезеңін (тоқсан, оқу жылы, орта білім деңгейі) аяқтаған оқушының үлгерімі туралы ақпарат алу мақсатында балл және баға қою арқылы өткізіледі. Қалыптастырушы бағалау және жиынтық бағалау барлық пәндер бойынша қолданылады. Кіріктірілген білім беру бағдарламасында қазақ тілі пәнінің берілуі жайы да өзгеше. Бағдарлама оқушының төрт тілдік дағдысын: тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылым жетілдіруге бағытталған. Бұл төрт дағды оқу жоспарында «Шиыршық әдісімен» орналастырылған және бір –бірімен тығыз байланысты. Яғни, жыл бойына бірнеше рет қайталанып отырады және сынып өскен сайын тілдік мақсат та күрделене түседі.

Бүгінгі күні барлық елдер жоғары сапалы білім жүйесімен жұмыс істеуде. Өйткені қазіргі заманда елдің бәсекеге қабілеттілігі оның азаматтарының парасаттылығымен анықталады, сондықтан білім беру жүйесі болашақтың талабына сәйкес дамуы тиіс. Оқушыларды заманауи әдіс –тәсілдермен оқытып, ой –өрісі кең, саналы, еркін азамат етіп тәрбиелеу қажеттілігі де осы себептен туындап отыр. Оның үстіне білім берудің жүйесін қарқынды дамытқан бұл үрдістің жалпы білім беретін мектептерге де енгізіле бастауы көңілді қуантады.

Қорыта айтқанда, жаңа бағдарламаның мәні, баланың функционалдық сауаттылығын қалыптастыру. Оқушы өзінің мектеп қабырғасында алған білімін өмірінде пайдалана білуі керек. Сол үшін де бұл бағдарламаның негізі «Өмірмен байланыс» ұғымына құрылған. Ұстаздарға үлкен жауапкершілік міндеттелді. Оқушылардың бойына ХХІ ғасырда өмірдің барлық салаларында табысты болу үшін, қажетті дағдыларды дарыту үшін, мұғалімдер

тынымсыз еңбектену керек. Жаңартылған оқу бағдарламасы аясында тек өз пәнін, өз мамандығын шексіз сүйетін, бала үшін ұстаз ғұмырын құдіретті деп санайтын білімді мұғалімдер ғана жұмыс істей алады. Үйренгеніміз де, үйренеріміз де көп Үнді халқының тарихи тұлғасы Махатма Гандидің «Егер сен болашақтағы өзгерісті байқағың келсе, сол өзгерісті уақытында жаса» деген ілімін негізге ала отырып, оқушы бойындағы қабілетті жетілдіріп, оқушыларды болашаққа жетелеп, жақсы істі бастағалы отырмыз.

Әдебиеттер.

1. Президенттің Қазақстан халқына жолдауы «Жаңа әлемдегі жаңа Қазақстан». Астана, 28 сәуір. - 2007 жыл.

2. Бочарова Л.П. 1996; - 276. «Игры на уроках английского языка в младших классах для развития речевых навыков и умений»

3. Гальскова Н.Д. 2004; - 556. Теория и практика обучения иностранным языкам. Начальная школа.

География сабағында карта түрлерімен жұмыс және есептер шығару арқылы оқушылардың білімін тексеру жолдары

Есенғалиева Т.У. №47 ОМ

Географиялық карта - Жер бетінің кішірейтіліп, жинақы түрде жазықтықта шартты белгілермен бейнеленуі.

Бұлайша көрсетілген географиялық карта Жердің географиялық қабығындағы табиғат және қоғамдағы әлеуметтік-экономикалық құбылыстардың арасындағы әр түрлі жағдайдағы байланыстардың бір-бірімен ұштасуы мен олардың қандай мақсатқа арналатыны ескеріліп, осы тұрғыдан іріктелініп алынғанын көрсетеді. Географиялық карта Жердің географиялық қабығының кеңістіктегі ерекше модельдік бейнесі ретінде көруге болады. География сабақтарында карта – географияның екінші тіліндей, сонымен бірге жинақы да, түсінікті. Бұл оқушылар үшін ғылыми білімнің және жан-жақты ақпараттың көзі. Мұғалім оқушыларға географиялық картаның мазмұнын толық игеруді үйретуі керек.

Тақырыпты оқып үйренудің барысында оқушылардың географиялық білімді игеруін және жүзеге асуын қамтамасыз ететін картамен жұмыс істеу әдістерін және картаны пайдалана отыра географиялық есептеулерді меңгеруге көп көңіл бөлу керек.

Карта–география білімінің теңдесі жоқ көзі болуымен қатар, маңызды көрнекі құрал екендігін, бірақ ол тек оқи алатындарға ғана пайдалы екендігін дәлелдейтін әр түрлі тапсырмалар мен есептеулер даярлау маңызды.

Оқушылардың әр түрлі мазмұндағы карталармен жұмыс жүргізуге үйрету үшін тек біртіндеп күрделеніп отыратын тапсырмалар жүйесін жүзеге асырғанда ғана мүмкін. Осыған байланысты картамен жұмыс жүргізудің әдістерін игеру үшін практикалық сабақтар оқулықтың оқушыларды картаның тілін түсінуге жетелейтін бөлімдерінен басталады.

1. Оқушыларды жаңа картамен таныстыру–ол тек шартты белгілерін айтып шығу емес, сонымен қатар, карта арқылы есептеулер жүргізіп картаны мұғалімнің тікелей таныстыруымен ол картаны оқушылардың пайдалануға үйренуін біріктіретін мақсатқа бағытталған жұмыс.

Әрбір оқушы бір картамен «таныстыруды» даярлайды. Тапсырманы орындау барысында ол қысқаша тарихи анықтама беретін әңгіме дайындайды. Географияны оқып үйренуде таңдап алған картаның өмірдегі маңызын түсіндіре отырып, оның шартты белгілерін оқуға арналған тапсырмалар даярлайды. Мысалы: топографиялық карталарда жер бедері, құрлық жолдары мен темір жолдары, өзендер мен көлдердің, өнеркәсіп орындарының, төсеніш беттің бейнелену ерекшеліктеріне байланысты нақты сұрақтар қою.

Өзендерге байланысты есептер де беруге болады. Мысалы гидросфера тарауы бойынша Іле өзенінің еңістік мөлшерін тап $H_1=4000$ м, $H_2=350$ м Жауабы: $I=\{H_1-H_2\}$; $L=4000-350:1700$ м=2,6 м L-өзеннің ұзындығы, I-еңістігі, H_1 -бастаудағы h, H_2 -сағадағы h.

Әңгіме оқулықтың тараулары мен ғылыми әдебиеттеріне сай оқудың негізінде құрылады. Тапсырманың тәжірибелік бөлімі оқушыларға таныстыратын картаны мұқият қарап, оқып үйренуіне негізделеді.

Оқушылар тапсырманы даярлауға мұғалімнің түсіндіруіне дейін қойылған сұрақтарға жауап бере отырып, картаның басты ерекшеліктерін өз беттерінше аша ала ма, соны ескерулері керек.

2. Оқушыларға анық жекелей елес қалыптасыру үшін, табиғаттың жеке объектілерін суреттейтін материал таңдап алу. Мысалы: атмосфера тарауы бойынша картадан изотермаларды тауып көрсетіп, есептейді. А) Жер бетінде ауа температурасы $+20^{\circ}\text{C}$, 3шқ биіктіктегі t° -қандай? Жауабы: $6^{\circ}\times 3\text{шқ}=18^{\circ}\text{C}$, $20^{\circ}-18^{\circ}=+2^{\circ}\text{C}$; Ә) Жер бетінде ауа температурасы $+8^{\circ}\text{C}$ болса, 660м тереңдікте температура қандай? Жауабы: $660\text{м}:33^{\circ}=20^{\circ}\text{C}+8^{\circ}\text{C}=28^{\circ}\text{C}$; Сыныпта нақтылы географиялық объектіні суреттейтін хрестоматиялық материал таңдап алу. Бағдарламаны пайдалана отырып осы объектінің қай сыныпта бірінші рет оқылатынын анықтау, оны сипаттауды оқулықтан тауып алып, өзіне тән ерекшеліктерінің қалай берілгендігін анықтау, мазмұнының толықтығын бағалау. Одан соң оқушылардың санасында табиғаттағы географиялық құбылыстармен объектілер жайында нақтылы «бейне» жасау үшін қандай қосымшалар қажет екендігін анықтау керек. Осы объектіні картада (қабырға картасынан және географияның осы курсына арналған атластан) мұқият қарап, оқушылардың одан бұл объектінің ерекшелігі және табиғаттың басқа компоненттерімен байланысты жайында не «оқи алатындығын» анықтау. Одан кейін табиғаттың айқын бейнесін көрсететін бір объектіге (жекелей елес) қысқаша сипаттама беруді даярлау керек. Ол объектіні басқалардан ерекшелік жасайтын болсын, мысалы, Чад көлінің Африканың басқа көлдерінен ерекшелігі.

Тапсырманы сыныпта орындағанда мыналар қажет:

Объектінің ауданын дәл анықтау және оның атын атау (қиын аттар тақтаға жазылады), атаудың шығуын не аудармасын (егер оған мүмкіндік болса) түсіндіру, географиялық орны мен шекарасын анықтау және бағалау (географиялық орнын жақсы түсіну үшін оқушылардың өздеріне өмірден белгілі, жақын нысана аталады).

Объектінің табиғатын сипаттайтын ең негізгі ерекшеліктерін, қасиетін, фактілерді хабарлау, оның маңызын, қазіргі немесе өткен тарихи мәліметтерін атау. Сұрақ жаттықтыру үшін қойылады.

Сөйтіп, бұл тапсырманы заттың сыртқы қасиетіне қарай бөлшектеу үшін материалдарды іріктеп және объектіні картадан көрсету әдістерін игеруге арналған жаттығу деп қарау керек. Оқушылардың барлық хабарлауы 5-7 минуттай болсын.

3. Оқушыларды әр түрлі мазмұндағы карталарды оқу және оларды жалғастыру (беттестіру) тәсілдеріне үйрету.

Физикалық, климаттық карталарды және 8-сынып оқулығы ішіндегі карта-схемаларды беттестіру арқылы материктердің әр жерінде жауын-шашынның әр түрлі түсуін анықтайтын мысалдар ойлап табу. Мысалы: Петропавл қаласында буланушылық мөлшері 500 мм, жауын-шашын 500мм. Ал, Қызылорда қаласында буланушылық 900мм, жауын-шашын 150мм болғанда, ылғалдану коэффициенті қаншаға тең болады? Табу керек. Екі қаланың ылғалдану коэффициентін табу. Шешуі: $K=\text{Ж}:\text{Б}$ формула бойынша есептесек. Петропавл қаласында $K=500:500=1$ Қызылорда қаласында $K=150:900=0,17$ Жауабы. Петропавлда $K=1$ -ге тең, ылғал жеткілікті (орманды дала, дала зонасы кездеседі). Ал, Қызылорда қаласында $K=0,17$ -ге тең. Ылғал жеткіліксіз (шөлейт, шөл зонасы орналасқан).

Бұл жұмыстарды орындау үшін, картаны оқуды негізге ала отырып, сол территорияның табиғатына сипаттама берулері керек, сипаттамада себеп-салдар байланысы ашылатын болады.

Сол сияқты карталарды беттестіру әдісін пайдалану мен жүйелі түрде сипаттама беру кезінде оқушылардың түсіну қабілетіне басшылық ретінде қойылатын сұрақтар мен тапсырмалар ойластыру керек.

Сабакта оқушылар жұмыстың барысын талдайды. Сұрақтарға оқушылардың жауап беруі мүмкін деген жауаптар қайтарады.

4. Жеке объектілерге (тау, өзен т.б.) сипаттама беру. Мысалы : Жоспар бойынша бір өзенге сипаттама беру. а) өзеннің атауы; ә) географиялық орны, бастауы; б) саласы, сағасы; в) құяр жері т.б.

5. Карта бойынша табиғатқа комплексті сипаттама беруде тапсырмалардың біртіндеп күрделене беруін анықтау керек.

Карта оқушылардың географиядан территориялық комплексте (ТТК) сипаттама беру
Осы ТТК-ны құрайтын табиғат компоненттері арасындағы себеп-салдар байланыстарын анықтауға да зейін аударған дұрыс; а) территория жайында жалпы мағлұмат жазып оны қысқаша сипаттау; б) көзге түсерліктей ерекшеліктерін белгілеу және ол ерекшеліктердің себептерін бағалауалған білімдерін тексерудің тиімді құралы.

Карта бойынша географиялық білімді тексерудің негізгі жолдарына:

1. Топографиялық карта бойынша тексеру: қашықтықты, ауданды, биіктікті, географиялық, тік бұрышты координатты, белдеулік уақытты анықтауға арналған есептер беру арқылы; Мысалы: Алматыда (77°ш.б.) сағ 15 болғанда Вашингтода 74°б.б. неше? Жауабы: $77^\circ + 74^\circ = 151^\circ \times 4 \text{ мин} = 604:60 \text{ мин} = 10 \text{ сағ}; 15 \text{ сағ} - 10 \text{ сағ} = 5 \text{ сағ}$. Вашингтонда таңғы 5 сағ.

2. Контур карта бойынша, тексеру: жеке материктер бойынша өтілген номенклатураларды қайталау, түсті сиямен (жеке сыныптар үшін) теңіздердің, өзендердің, таулардың т.б номенклатураларын түсіру. Ара қашықтықты өлшеу, горизонт жақтарын анықтау, шеткі нүктелерді табуға арналған тапсырмалар беру. Мысалы : Оңтүстік Американың солтүстігінен оңтүстігіне дейінгі арақашықтықты градуспен километрмен табыңдар? Шешуі : Галинас мүйісі $120. 111 \text{ км} \times 120 = 1332 \text{ км}$.

3. Карта мен глобусты пайдаланып өлшеу жұмыстарын жүргізу: ең қысқа әуе жолдарының ұзындығын анықтау, мұғалімнің айтқан координаттарына сүйене отырып, контур картаға түсіретін қиялдау экспедициясының маршрутын жасау. Ол маршруттың ара қашықтығын карта мен глобустан анықтау, Жер пішіні мен көлемі , жер айналымы мен оның салдарларын дәлелдеу үшін тапсырмалар беру т.б; Мысалы самолет $50^\circ \text{ с.е пен } 0^\circ \text{ ш.б. шығып } 5550 \text{ км}$ оңтүстікке қарай ұшты, одан әрі батысқа бұрылып 2220 км ұшты. Солтүстікке қарай тағы 1110 км ұшты. Самолет қай жерге қонды?

Жауабы: 1° меридианның ұзындығы 111 км екені белгілі . Алдымен самолет оңтүстікке қарай 50° ұшты. ($5550: 111 = 50^\circ$); $5^\circ \text{ с.е пен } 0^\circ \text{ ш.б-пен } 50^\circ$ оңтүстікке ұшып экватор мен бастапқы меридианның қиылысу нүктесіне келді. Сосын батысқа қарай экватор бойымен 20° ұшты. ($2220:111=20^\circ$) Одан әрі самолет экватордан $20^\circ \text{ б.б. меридиан бойымен солтүстікке}$ ұшты, яғни ($1110:111=10^\circ$) Самолет $10^\circ \text{ с.е пен } 20^\circ \text{ б.б}$ қонды.

4. Карталарды оқу және беттестіру арқылы орындалатын жұмыстар: Материктің кез-келген бір территориясының рельефі мен қазба байлықтарына толық сипаттама беру үшін атластың тектоникалық, геологиялық, физикалық карталарымен және оқулықтағы геохронологиялық таблицалармен оқу және беттестіру жұмыстарын жүргізу,

5. Атластарды және тақырыптық карталарды пайдаланып салыстырмалы сипаттамалар жасау. Мыс: жеке облыстардың табиғатына сипаттама беру, шаруашылығына сипаттама беру.

Әдебиеттер.

1. Педагогические инновации в национально–региональном компоненте содержания образования // Учитель. – 2005 .№ 6 С. 56-59.

2. Условия эффективности инноваций: зарубежный опыт и российская практика // Директор школы.- 2006.-№ 5.С. 45-48.

3. Полат Е.С. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования/ Под ред. Полат Е.С.- М.: Академия,2005 – С. 272-274.

4. Қ.Қабдықайырұлы, В.М.Монахов, Л.Н.Оразбекова, Т.Ә.Әлдібаева Оқытудың педагогикалық жаңа технологиясы. – Алматы, 1999. 149-151 б.

Формирование функциональной грамотности на уроках русского языка с казахским языком обучения

Улыкпанова А.З. СШ №29

Главными функциональными качествами личности являются инициативность, способность творчески мыслить и находить нестандартные решения, умение выбирать нестандартный профессиональный путь , готовность обучаться в течение всей жизни. Все данные функциональные навыки формируются в условиях школы."

Функциональная грамотность - использование знаний, умений и навыков, приобретенных в школе, для решения широкого диапазона жизненных задач в различных

сферах человеческой деятельности , а также в межличностном общении и социальных отношениях.

Задача современной системы образования состоит не в передаче объема, знаний не в определении уровня освоения школьных программ , а в оценке способности учащихся применять полученные знания и умения в жизненных ситуациях.

Высокий уровень сформированности функциональной грамотности у учащихся предполагает способность эффективно участвовать в жизни общества , способность к саморазвитию, самосовершенствованию, самореализации. Следовательно, обществу нужен человек функционально грамотный , который умеет работать на результат и способен к определенным социально значимым достижениям, потому что он способен:

- Быстро читать печатный и рукописный текст;
- Глубоко понимать прочитанное;
- Формировать свой взгляд на полученную информацию;
- Умело выражать , убедительно обосновывать свое мнение;
- Применять новые идеи в жизни.

Виды функциональной грамотности:

- Грамотность чтения - казахский и русский языки - способность к осмыслению письменных текстов и рефератов
- Математическая грамотность
- Естественнонаучная грамотность

Термин «функциональная грамотность» шире , чем понятие «грамотность», в котором подразумевается умение читать и писать.

Выделяется несколько основных видов функциональной грамотности на уроках русского языка:

- коммуникативная грамотность - предполагает свободное владение всеми видами речевой деятельности ; способность адекватно понимать и самостоятельно выражать свой мысли в устной и письменной речи;

- информационная грамотность - уметь осуществлять поиск информации в учебниках и из других источников, перерабатывать и систематизировать информацию и представлять ее разными способами ;

- деятельностная грамотность - способность ставить и словесно формулировать цель деятельности, планировать и при необходимости изменять ее, словесно аргументируя эти изменения, осуществлять самоконтроль, самооценку, самокоррекцию.

Базовой способностью в формировании функциональной грамотности является способность понимания текста как важнейших из тех, которыми должны владеть выпускники школ в современных условиях: освоить культурные образцы важнейших способов понимания текста, понимание общего смысла текста, авторской позиции; различение позиции автора и позиции героя; понимание логической структуры текста

К методическим факторам , которые мы учитываем в первую очередь , включая тексты в учебный процесс, относим критерии отбора текстового материала; виды работ,целесообразных со стороны включения текста в урок; организация урока с использованием возможностей опоры на текст.

Формирование функциональной грамотности на уроках русского языка подразумевает не только развитие коммуникативной компетенции , но языковой и лингвистической. Таким образом языковая компетенция предусматривает знание системы языка , развитие чувства языка и формирование орфографической и пунктуационной грамотности , а лингвистическая направлена на формирование мировоззрения о языке, изучение его истории, а также освоение трудов лингвистов и культурологов

В сегодняшних условиях существуют множество методов и приёмов работы с текстом, направленные на формирование функциональной грамотности.

Например, при формировании умения ставить перед собой цель вначале учащиеся под руководством учителя приобретают опыт целеполагания на уроках. Затем организуется их мотивация, знакомство с понятием цели деятельности и алгоритмом целеполагания. Далее учащиеся начинают уже самостоятельно применять изученный способ постановки учебной цели на предметных уроках и во внеурочной деятельности, рефлексировать свой опыт,

основываясь на согласованном общем способе, уточнять и корректировать свои действия, осуществлять самоконтроль. Здесь, собственно, у учащихся и формируется функциональная грамотность, обрабатывается, закрепляется требуемое умение.

Например, метод дискуссий, дебатов можно вводить в практику работы уже с учащимися 5 класса. В старшем подростковом возрасте предложенный метод наиболее интересен, так как способствует формированию умений вступать в контакт с любым типом собеседника и поддерживать контакт в общении, соблюдая нормы и правила, слушать собеседника, стимулировать собеседника к продолжению общения, изменять при необходимости речевое поведение.

Такой метод позволяет учащимся свободно излагать свои мысли, свое мнение, точку зрения, а также проводить связь с жизнью. Индивидуальная форма работы на уроках с применением приемов «Фишбоун» (рыбья кость), «Инсерт», «Трехчастный дневник», «Оценочное окно», «Синквейн» помогает учащимся интерпретировать, систематизировать, критически оценивать, анализировать информацию, делать аргументированные выводы.

Использование инновационных педагогических технологий : исследовательский метод, дискуссии, мозговой штурм, технология «критического мышления», технологии проектной деятельности, технологии продуктивного чтения, пирамида Блума , приемы работы с текстом, развивающие функциональную грамотность учащихся, интерактивные, групповые формы и методы, коллективный способ обучения играет большую роль. Данные технологии развивают творческую активность, формируют мыслительную деятельность, учат школьников отстаивать свою точку зрения, помогают добиться глубокого понимания материала.

Приёмы, используемые в рамках данных технологий, удовлетворяют потребность в творчестве учащихся, развивают способность к лаконичному изложению мыслей в устной и письменной форме, активизируют мыслительную деятельность учащихся, и в общем способствуют формированию различных компетенций. Например, развивает умение воспринимать информацию, способность к рефлексии прием «Знаю - хочу узнать - узнал - научился». Этап «Знаю» предполагает работу в паре: что я знаю о теме урока; «Хочу узнать» - формулирование цели; «Узнал» — соотношение старой и новой информации; «Научился» - осознание результативности деятельности.

Повышают мотивацию к изучению материала, развивают умение прогнозировать приемы:

«Верные – неверные утверждения», «прогнозирование». Используя приём «верные - неверные утверждения», предлагаю ученикам несколько утверждений по ещё не изученной теме. Дети выбирают верные утверждения, полагаясь на собственный опыт или просто угадывая. На стадии рефлексии возвращаемся к этому приёму, чтобы выяснить, какие из утверждений были верными.

Основу содержания литературы как учебного предмета составляют чтение и текстуальное изучение художественных произведений. Ф. Вольтер писал «Чем более читаете и размышляете, тем более уверяетесь, что много знаете, а чем более размышляете читая, тем яснее видите, что знаете еще очень мало».

Грамотно читать - это значит размышлять над содержанием текста, оценивать смысл и значение текста и научиться излагать свои мысли о прочитанном. И поэтому передо мной встал вопрос: какие виды работ должен применять учитель на своих уроках, чтобы довести до сознания каждого ученика нужность и важность получаемых знаний. Обычно учитель-словесник в процессе преподавания использует так называемые *сплошные* (традиционные) тексты разных типов и стилей речи. Однако в жизни человеку часто приходится сталкиваться с так называемыми *несплошными* текстами

Работа с несплошными текстами помогает формировать коммуникативную личность, развивает у учащихся такие умения, которые в дальнейшем используются в жизни. Поэтому можно утверждать, что работа с несплошными текстами на уроках русского языка реализует коммуникативно - деятельностный подход: текст является коммуникативной единицей, способной организовать дальнейшую деятельность индивида. Способности к ней формируются у школьников лишь тогда, когда они не пассивно усваивают новое знание, а включены в самостоятельную учебно-познавательную деятельность

Правила отбора сплошных текстов к заданиям на функциональное чтение

- текст должен быть ученику интересен.
- текст должен содержать неизвестную ученику информацию
- уровень трудности текста должен соответствовать возрасту ученика
- незнакомые слова должны “вычитываться” из текста или быть представлены в сносках
- текст должен развивать кругозор
- текст не должен быть перегружен цифрами, датами, терминами.
- иллюстрации не отвлекают, а помогают разобраться в содержании текста.

Целостное восприятие и понимание литературного текста, умение анализировать и интерпретировать текст возможно при опоре на следующие виды деятельности:

- осознанное, творческое, выразительное чтение художественных произведений разных жанров;

- пересказ (подробный, краткий, с элементами комментария, с творческим заданием);
- ответы на вопросы;
- анализ и интерпретация произведения;
- составление планов;
- характеристика литературного героя;
- написание отзыва о произведении;
- написание сочинения.

Для осмысления содержания текста, обнаружения личностного смысла чаще всего использую приемы:

«Чтение с остановками», «Чтение с пометками», «Составление кластера».

Развивает умение задавать вопросы прием «Толстые и тонкие вопросы». «Толстые и тонкие вопросы» отлично вписываются в любой этап урока:

- На стадии актуализации полученных знаний приём помогает вспомнить пройденный материал.
- На этапе осмысления вопросы служат для усвоения знаний по ходу их изложения (например, в процессе чтения текста или составления конспекта).
- В процессе закрепления информации с помощью размышлений в рамках «Толстых и тонких вопросов» дети с успехом могут продемонстрировать полученные знания, умения и навыки.

К приемам письменной рефлексии, помогающим творчески интерпретировать информацию, относятся:

1. Написание эссе.
2. Составление телеграммы, памятки, инструкции.
3. Стихотворение по алгоритму.
4. Письмо по кругу.
5. Синквейн

6. Диаманта (можно использовать для проверки знаний учащихся по изучаемой теме, в этом случае можно использовать текст с пропусками. Диаманта также может быть использована для рефлексии и обобщения изученного)

Задания, направленные на формирование базовых познавательных уровней:

1. Закончите начатые фразы подходящими словарными словами из списка, ставя их в нужную форму

2. Выясните какие фразеологизмы и поговорки используются по – русски в ситуациях, когда англичане говорят:

3. Ответьте верные и неверные определения знаками «+» и «-» Предложенные технологии, приемы, методы, компетентностно -ориентированные задания направлены на формирование информационной и коммуникативной компетентности учащихся.

На любом этапе урока учащимся можно задать вопрос: «Где вам может пригодиться изучаемый сейчас на уроке материал?» После чего ученики самостоятельно (индивидуально или в группах) пытаются найти ответ на поставленный вопрос, а потом поочередно перед всем классом доказывают, что изучаемый материал имеет конкретную прикладную или теоретическую ценность. Ценность _ данного методического приема в том, что ученики действительно начинают осознавать значимость изучаемого материала.

Таким образом, систематическое применение всех методов и приемов служит развитию ключевых и предметной компетенций, а на их основе формируется функциональная грамотность школьника.

Литература.

1. С.И.Заир -Бек , И.В.Муштавинская.. Развитие критического мышления на уроке: Пособие для учителя. – М.: Просвещение, 2004.
2. А. Гин Приемы педагогической техники: Пособие для учителя.-М.: Вита-Пресс, 2002
3. Рудик Г.А. Культура умственного труда или 101 техника учения \ Режим доступа :/
www.pedagogiemoderne.ru/index/kultura_umstvennogo_truda/0-44
4. Грамотность чтения - Алматы: "Education Consulting" , 2018.

Қазақ тілі сабақтарында сапаны көтеру мақсатындағы ойын технологиясы

Қалабай А.Ж. №23 ОМЛ

Егеменді еліміздің ертеңі – бүгінгі жас ұрпақ. Оларды заман талабына сай тәрбиелеу жолында тиімді әдіс-тәсілдерді қолдану арқылы қазақ тілінің деңгейін көтеру. Соның ішінде ойын арқылы оқушылардың тілге деген қызығушылығын арттыру. Әсіресе, бастауыш сыныптарда сабақты ойын түрде өткізу өте тиімді және балаларға қызықты. Балалардың жаңа сабақты тез меңгеріп кетуіне көп ықпал етеді. Ойынның түрлері өте көп. Мысалы: рөлдік ойындар, денешынықтыру ойындары, сюжеттік ойындар, дидактикалық ойын элементерін пайдаланудың маңызы өте зор. Дидактикалық ойындар баланың ақыл- ойын дамытып, сабаққа деген қызығушылықтарын арттырады. Тіпті нашар оқитын балалардың өздері де ойын элементтері араласқан сабаққа зор ынтамен, жігерімен араласатыны анық. Бастауыш сынып оқушысының зейіні тұрақсыз, импульсивті болғанымен, қабылдау есте сақтау мүмкіндіктері жақсы дамыған. Сондықтан кез – келген сабақты өткізу үшін дидактикалық ойындар қолдана білу керек. Мысалы, өткізген тақырып бойынша тапсырмалар берілген. Осы тапсырмаларды ойын арқылы өткізуге болады. «Бес торды толтыр», «Кім не істейді?», «Өлең жолын құрастыр» өзге де ойындар жүргіземін. Еңбек, ойын және оқу ерте кезден-ақ адам тіршілігінің негізгі үш тірегі болып есептелінген. Ол балалар үшін кәмелетке келгенше жүріп өтетін өмір сатысы. Ойын технологиясы балалардың айналасын тану қызметіндегі белсенділігі мен шығармашылығының қалыптасуына жолды кең ашатын табиғи құбылыс. Атақты педагогтар В.А.Сухомлинский, Н.К.Крупская, К.Д.Ушинский ойынның балалардың ой өрісін дамытуда, дүние танымын қалыптастыруда практикалық маңызы зор екенін атап көрсеткен. Қазақ халқының ұлттық ойындарының педагогикадағы рөлі туралы алғашқы пікірлерін айтқан Ә.А.Диваев, М.О.Әуезов. Мен өз сабақ беретін сыныптарымда «Допты қағып ал», түрлерін қолданамын.

Оқытушы және ойын

1. Ең алдымен оқытушы әр оқушының жеке қасиеттерін, мінез-құлқын, оны не қызықтыра алатындығын өте жақсы білуі тиіс;
2. Оқытушы ойын ойнатуда доминант тұлға болуы керек;
3. Оқытушы ойынға өзі де кірісіп, топпен тығыз қатынаста болуы керек;
4. Оқытушы бір жақты болмауы керек. Оқушылармен қажет кезінде әзілдесіп, керек кезінде өзін жинақы ұстай білуі керек;
5. Оқытушы өте мұқият болуы керек;
6. Оқытушы өзінің әдістемелік ісі мен шешіміне сенімді және беделді болуы қажет;
7. Ойын жүргізу барысында оқытушы ұстамды, бірқалыпты болуы тиіс;
8. Ең бастысы, оқушылар сөйлеген кезде қателер жіберсе, оқытушы түзету жасаудан аулақ болғаны жөн.

Технологияның ерекшелігі мен құндылығы оқушылардың білім сапасын едәуір арттыруға, білім стандарты бекіткен оқу материалын барлық оқушылардың қажетті дәрежеде меңгеруін қамтамасыз етеді.

Қазақ тілі сабағында тілдік қарым-қатынас жасау үшін топтық жұмыстың бірнеше түрлерін көрсетемін. Бұл дұрыс сөйлей білуге үйретеді, оқудағы қызығушылықты арттырады,

өзара қатынасты нығайтады, бір-бірін түсінуге, ұжымды қалыптастыруға, топ алдында оқушы беделін көтереді.

Бұл технология оқушының қызығушылығын арттырады, өзіндік көмек көрсету, жауаптылық, яғни тілді игеруге жоғары қызығушылықтың пайда болуына ықпал етеді. Ойын іс-әрекетінің мотивациясы еркіндікті, тандау мүмкіндігін, қажеттілігін, өз-өзіне сенімін, өзін-өзі дамытуын қамтамасыз етеді.

Сонымен, ойын арқылы келесі маңызды міндеттер: баланың қоғамдық қатынастарға бейімделуі, жалпыадамзаттық мәдени құндылықтар мен әртүрлі ұлт өкілдерінің мәдениеттерін меңгеруі; баланың шынайы адамгершілік коммуникацияға енуіне мүмкіндік беретін коммуникативті іс-әрекеттердің көрініс табуы жүзеге асырылады. Мұғалім ойын технологияларын пайдалана отырып, баланың әр қырынан көрінуіне (интеллектуалдылық, шығармашылық, эмоционалдылық, коммуникативтік) және оның мінез-құлқында, қарым-қатынасында, оқуында пайда болатын әртүрлі қиындықтарды жеңуге жағдай жасайды.

Қазақ тілі сабағында ойын элементтерін кіріктіре отырып шығармашыл тұлғаны қалыптастыру мұғалімнің міндеті.

Оқушылардың білімге ынтасының болуы, олардың сабақтағы белсенділігінің артуына білім сапасының жоғарылауына, білім алудың пайдасын түсінудің қалыптасуына мүмкіндік береді, жалпы айтқанда оқу процесінің деңгейін көтереді. Білім берудің құрылысын, оқушылар мұғалім қойған мақсаттарды түсінетіндей, қабылдайтындай етіп құру керек және оқушы мұғалім қойған мақсатты белсенді жүзеге асырушысы болуы тиіс.

Оқушылардың білімге ықыласын, ынтасын, қызығушылығын арттырудың ең жақсы жолының бірі - сабақта ойындарды қолдану. Ойын, білім алу, еңбек ету - адамның негізгі қайраткерліктері. Ойын - әрқашан кішкене білім, кішкене білім бола отырып, баланы білім алуға, еңбекке дайындайды. Ойынды алданыш және көңіл көтеру деп ойлайтындар қателеседі. Кейбір педагогтар мен психологтардың мектеп жасындағы балалар, ойын жасынан өтіп кетті деуі бекер. Ойындағы оқиға-жайлар сабаққа әр қилылық нәр береді, сабақты қызық етеді, оған эмоциялық бояу береді.

Тіл үйрету барысында әрбір сабақта ойын түрлерін және өзара сөйлесу үлгілерін қолданған дұрыс. Сабақ барысында ойын элементтерін дидактикалық материал ретінде пайдаланудың пайдасы бар. Ойын арқылы баланың бойына адамгершілік қасиеттерін, өмірге құштарлығын қалыптастыруға болады. Рөлдік ойындар оқушылар өмірінде елеулі орын алады. Бұл ойындар ұзақ та, қысқа да болуы мүмкін. Рөлді ойындар бейнелеу құралы роль мен ойын әрекеті болып табылады. Өзінің сипаты жағынан бұлар көбінесе еліктеу, шындықты көрсету болып табылады. Мысалы «Дүкен» ойынын ойнағанда балалар сатушы сатып алушының әрекеттеріне еліктейді.

Мақсаты: Күнделікті өмірде кездесетін жағдаяттарға байланысты сөздерді сөйлем ішінде қолданып жаттықтыру.

Тәртібі: Тақырыпқа қатысты сөздерді қолдана алатындай, оқушыларға рөлдерді бөліп беру. Ол үшін әр оқушыға рөлдер жазылған кеспе қағаздары таратылады.

Берілетін тапсырмалар:

- Бүгін кешке үйге кеш қайтасың. Кешкі тамаққа дүкеннен азық-түлік аласың. Өз досыңмен не алған дұрыс болар екенін ақылдас.

- Кітап дүкенінің сатушысысың. Келген адам не алғысы келгенін сұрады. Оған керек кітап болмаса, басқа кітап ұсын.

- Сен кітап дүкенінде кассирсың. Сатып алушы адамнан ақшасын алып, чек бер.

Тақырып бойынша оқушылардың ауызекі сөйлеу қабілеттері мен қызығушылықтарын арттыру мақсатында «Қонақта» атты ойын жүргізіледі.

Жаңа сабақта дастархан басына қойылған нанның қадірін түсіндіру үшін қаншама кедергілерге ұшырайтын себептерін баяндауды қажет етеді. Осы мақсатта «Неге?» ойыны жүргізіледі.

Ойынның мақсаты:

Оқушылардың ойлау қабілеттерін дамыту. Тілдерін жетілдіру.

Ойынның тәртібі:

Оқушылардың екі топқа бөледі. Сұраққа тез жауап берулері керек.

Сұрақтар:

Бұлттар неге ауады?

Жаңбыр неге жауады?

Шегіртке неге бидай-дың өсуіне кедергі келтіреді?

Жаңа сабақ бойынша оқушылардың ауызекі сөйлеу қабілеттерін дамыту мақсатында «Бес торды толтыр» ойыны жүргізіледі. Оқушылар білетін азық-түліктерін бос торларға толтырады.

Қорытынды кезеңде мақал-мәтелмен жұмыс жүргіземін. Оқушылар ас, нан туралы мақалдар айтып, олардың тәрбиелік мәні ашылады.

Нан - өмірдің асылы

Мен кез келген ойын түрлерін сабағымен тақырыбына сай таңдап аламын. Әсіресе дидактикалық ойындарды тіл дамыту сабақтарында пайдаланудың тиімділігін тәжірибе көрсетіп отыр. Сабақты бекіту, баланың шығаршашылығын дамыту, тіл байлығын молайту үшін ойындар сабақтың тақырыбына, мазмұнына сай таңдап аламын.

Қорыта айтқанда, қазақ тілі пәнін оқытуда ойын технологиясын пайдалану мұғалім үшін қандай маңызды болса, оқушы үшін мәнділігі бұдан кем емес. Ойын технологиясы оқушылардың білім сапасын арттыруға, өздігінен жұмыс істеу мүмкіндігін молайтуға, қазақ тілі пәніне қызығушылығын арттыруға көп көмегін тигізеді. Ойын технологиясы арқылы оқушылардың қызығуларын, қажеттіліктерін ескеру негізінде қалыптасатын дәлелді оқыту сапасын арттыруға, оқушының шығармашылық қабілетін дамытуға мүмкіндік туғызады.

Ойын технологиясының оқыту жүйесінің сапасын арттыруда тиімді жақтары көп. Біріншіден, сыныптағы оқушыларды жұмыспен қамтамасыз етеді, әрбір оқушының белсенді түрде қатысуын қадағалайды, белсенділігін оятуға түрткі болады. Екіншіден, өз бетімен жұмыс істеу оқушылардың біліміне ғана әсер етпейді, сонымен қатар тәртібімен мінез-құлқына да тигізер ықпалы зор. Оқушыларды тиянақтылыққа, бастаған ісін жемісті аяқтауға, төзімділікке, ұстамдылыққа тәрбиелейді.

Двигательная активность и ее влияние на здоровье

Джаксыбаева К.С. СШ №13

Охрана собственного здоровья - это непосредственная обязанность каждого, он не вправе перекладывать ее на окружающих. Ведь нередко бывает и так, что человек неправильным образом жизни, вредными привычками, гиподинамией, перееданием уже к 20-30 годам доводит себя до катастрофического состояния и лишь тогда вспоминает о медицине. Какой бы совершенной ни была медицина, она не может избавить каждого от всех болезней. Человек - сам творец своего здоровья, за которое надо бороться. С раннего возраста необходимо вести активный образ жизни, закаливаться, заниматься физкультурой и спортом, соблюдать правила личной гигиены, - словом, добиваться разумными путями подлинной гармонии здоровья. Целостность человеческой личности проявляется, прежде всего, во взаимосвязи и взаимодействии психических и физических сил организма. Гармония психофизических сил организма повышает резервы здоровья, создает условия для творческого самовыражения в различных областях жизни. Активный и здоровый человек надолго сохраняет молодость, продолжая созидательную деятельность. Здоровье - это первая и важнейшая потребность человека, определяющая способность его к труду и обеспечивающая гармоничное развитие личности. Поэтому значение двигательной активности в жизнедеятельности людей играет значимую роль.

1. Роль двигательной активности в жизни человека

Некоторые исследователи утверждают, что в наше время физическая нагрузка уменьшилась в 100 раз - по сравнению с предыдущими столетиями. Если как следует разобраться, то можно прийти к выводу, что в этом утверждении нет или почти нет никакого преувеличения. Представьте себе крестьянина прошлых столетий. Он, как правило, имел небольшой надел земли. Инвентаря и удобрений почти никаких. Однако, зачастую, ему приходилось кормить десяток детей. Многие к тому же отрабатывали барщину. Всю эту огромную нагрузку люди несли на себе изо дня в день и всю жизнь. Предки человека испытывали не меньшие нагрузки. Постоянные погони за добычей, бегство от врага и т.п.

Конечно же, физическое перенапряжение не может добавить здоровья, но и недостаток физической активности вреден для организма. Истина как всегда лежит где-то посередине. Трудно даже перечислить все положительные явления, возникающие в организме во время разумно организованных физических упражнений. Воистину - движение это жизнь. Обратим внимание лишь на основные моменты.

В первую очередь следует сказать о сердце. У обычного человека сердце работает с частотой 60-70 ударов в минуту. При этом оно потребляет определённое количество питательных веществ и с определённой скоростью изнашивается (как и организм в целом). У человека совершенно нетренированного сердце делает в минуту большее количество сокращений, также больше потребляет питательных веществ и конечно же быстрее стареет. Всё иначе у хорошо тренированных людей. Количество ударов в минуту может равняться 50, 40 и менее. Экономичность сердечной мышцы существенно выше обычного. Следовательно, изнашивается такое сердце гораздо медленнее. Физические упражнения приводят к возникновению очень интересного и полезного эффекта в организме. Во время нагрузки обмен веществ значительно ускоряется, но после неё - начинает замедляться и, наконец, снижается до уровня ниже обычного. В целом же у тренирующегося человека обмен веществ медленнее обычного, организм работает экономичнее, а продолжительность жизни увеличивается. Повседневные нагрузки на тренированный организм оказывают заметно меньшее разрушительное воздействие, что также продлевает жизнь. Совершенствуется система ферментов, нормализуется обмен веществ, человек лучше спит и восстанавливается после сна, что очень важно. В тренированном организме увеличивается количество богатых энергией соединений, как АТФ, и благодаря этому повышаются практически все возможности и способности. В том числе умственные, физические, сексуальные. При возникновении гиподинамии (недостаток движения), а также с возрастом появляются негативные изменения в органах дыхания. Снижается амплитуда дыхательных движений. Особенно снижается способность к глубокому выдоху. В связи с этим возрастает объём остаточного воздуха, что неблагоприятно сказывается на газообмене в лёгких. Жизненная ёмкость лёгких также снижается. Всё это приводит к кислородному голоданию. В тренированном организме, наоборот, количество кислорода выше (при том, что потребность снижена), а это очень важно, так как дефицит кислорода порождает огромное число нарушений обмена веществ. Значительно укрепляется иммунитет. В специальных исследованиях проведённых на человеке показано, что физические упражнения повышают иммунобиологические свойства крови и кожи, а также устойчивость к некоторым инфекционным заболеваниям. Кроме перечисленного, происходит улучшение целого ряда показателей: скорость движений может возрастать в 1,5-2 раза, выносливость - в несколько раз, сила в 1,5-3 раза, минутный объём крови во время работы в 2-3 раза, поглощение кислорода в 1 минуту во время работы - в 1,5-2 раза и т.д.

Большое значение физических упражнений заключается в том, что они повышают устойчивость организма по отношению к действию целого ряда различных неблагоприятных факторов. Например, таких как пониженное атмосферное давление, перегревание, некоторые яды, радиация и др. В специальных опытах на животных было показано, что крысы, которых ежедневно по 1-2 часа тренировали плаванием, бегом или висением на тонком шесте, после облучения рентгеновскими лучами выживали в большем проценте случаев. При повторном облучении малыми дозами 15% нетренированных крыс погибало уже после суммарной дозы 600 рентген, а тот же процент тренированных - после дозы 2400 рентген. Физические упражнения повышают стойкость организма мышей после пересадки им раковых опухолей. Стрессы оказывают на организм сильнейшее разрушительное действие. Положительные эмоции наоборот способствуют нормализации многих функций. Физические упражнения способствуют сохранению бодрости и жизнерадостности. Физическая нагрузка обладает сильным антистрессовым действием. От неправильного образа жизни или просто со временем в организме могут накапливаться вредные вещества, так называемые шлаки. Кислая среда, которая образуется в организме во время существенной физической нагрузки окисляет шлаки до безвредных соединений, а затем они с лёгкостью выводятся. Итак, благотворное влияние физической нагрузки на человеческий организм поистине безгранично.

2 Физическая активность и её тесная связь со здоровьем человека.

Если мышцы бездействуют - ухудшается их питание, уменьшается объём и сила, снижаются эластичность и упругость, они становятся слабыми, дряблыми. Ограничения в движениях (гиподинамия), пассивный образ жизни приводят к различным предпатологическим и патологическим изменениям в организме человека. Так, американские врачи, лишив добровольцев движений путём наложения высокого гипса и сохранив им нормальный режим питания, убедились, что через 40 дней у них началась атрофия мышц и накопился жир. Одновременно повысилась реактивность сердечно-сосудистой системы и снизился основной обмен. Однако в течение последующих 4 недель, когда испытуемые начали активно двигаться (при том же режиме питания), указанные выше явления были ликвидированы, мышцы укрепились и гипертрофировались. Таким образом, благодаря физическим нагрузкам удалось восстановление, как в функциональном, так и в структурном отношении. Подмечено, что у рентгенологов, занимающихся физическими упражнениями, меньшая степень воздействия проникающей радиации на морфологический состав крови. В опытах на животных показано, что систематические мышечные тренировки замедляют развитие злокачественных опухолей. В ответной реакции организма человека на физическую нагрузку первое место занимает влияние коры головного мозга на регуляцию функций основных систем: происходит изменение в кардиореспираторной системе, газообмене, метаболизме и др. Упражнения усиливают функциональную перестройку всех звеньев опорно-двигательного аппарата, сердечно-сосудистой и других систем, улучшают процессы тканевого обмена. Под влиянием умеренных физических нагрузок увеличиваются работоспособность сердца, содержание гемоглобина и количество эритроцитов, повышается фагоцитарная функция крови. Совершенствуются функция и строение самих внутренних органов, улучшается химическая обработка и продвижение пищи по кишечнику. Физические упражнения приводят также к увеличению белых кровяных телец и лимфоцитов, которые являются главными защитниками организма на пути инфекции. Физические упражнения влияют на артериальное давление, уменьшая образование норадреналина-гормона, который, сужая кровеносные сосуды, становится причиной повышения давления. Сочетанная деятельность мышц и внутренних органов регулируется нервной системой, функция которой также совершенствуется при систематическом выполнении физических упражнений. Существует тесная связь дыхания с мышечной деятельностью. Выполнение различных физических упражнений оказывает воздействие на дыхание и вентиляцию воздуха в лёгких, на обмен в лёгких кислорода и углекислоты между воздухом и кровью, на использование кислорода тканями организма. Всякое заболевание сопровождается нарушением функций и их компенсацией. Так вот, физические упражнения способствуют ускорению регенеративных процессов, насыщению крови кислородом, пластическими («строительными») материалами, что ускоряет выздоровление. При болезнях снижается общий тонус, в коре головного мозга усугубляются тормозные состояния. Физические же упражнения повышают общий тонус, стимулируют защитные силы организма. Вот почему лечебная гимнастика находит широкое применение в практике работы больниц, поликлиник, санаториев, врачебно-физкультурных диспансеров и пр. С большим успехом используются физические упражнения при лечении различных хронических заболеваний и в домашних условиях, особенно если пациент по ряду причин не может посещать поликлинику или другое лечебное учреждение. Однако нельзя применять физические упражнения в период обострения заболевания, при высокой температуре и других состояниях. Существует теснейшая связь между деятельностью мышц и внутренних органов. Ученые установили, что это объясняется наличием нервно-висцеральных связей. Так, при раздражении нервных окончаний мышечно-суставной чувствительности импульсы поступают в нервные центры, регулирующие работу внутренних органов. Соответственно изменяется деятельность сердца, лёгких, почек и др., приспособляясь к запросам работающих мышц и всего организма. При применении физических упражнений, кроме нормализации реакций сердечнососудистой, дыхательной и других систем, восстанавливается приспособляемость выздоравливающего к климатическим факторам, повышается устойчивость человека к различным заболеваниям, стрессам и т.д. Это происходит быстрее, если используются гимнастические упражнения, спортивные игры, закаливающие процедуры и пр. При многих заболеваниях правильно дозированные физические нагрузки замедляют развитие болезненного процесса и способствуют более

быстрому восстановлению нарушенных функций. Таким образом, под влиянием физических упражнений совершенствуется строение и деятельность всех органов и систем человека, повышается работоспособность, укрепляется здоровье. Вместе с тем многочисленные морфологические, биохимические, физиологические исследования свидетельствуют, что большие физические нагрузки способствуют значительным сдвигам в морфологических структурах и в химизме тканей и органов, приводят к значительным изменениям гомеостаза (происходит повышение содержания в крови лактата, мочевины и др.), нарушению обмена веществ, гипоксий тканей и пр.

3. Влияние оздоровительной физической культуры на организм

Оздоровительный и профилактический эффект массовой физической культуры неразрывно связан с повышенной физической активностью, усилением функций опорно-двигательного аппарата, активизацией обмена веществ. Учение Р. Могендовича о моторно-висцеральных рефлексах показало взаимосвязь деятельности двигательного аппарата, скелетных мышц и вегетативных органов. В результате недостаточной двигательной активности в организме человека нарушаются нервно-рефлекторные связи, заложенные природой и закрепленные в процессе тяжелого физического труда, что приводит к расстройству регуляции деятельности сердечнососудистой и других систем, нарушению обмена веществ и развитию дегенеративных заболеваний (атеросклероз и др.). Для нормального функционирования человеческого организма и сохранения здоровья необходима определенная «доза» двигательной активности. В этой связи возникает вопрос о так называемой привычной двигательной активности, т.е. деятельности, выполняемой в процессе повседневного профессионального труда и в быту. Наиболее адекватным выражением количества произведенной мышечной работы является величина энергозатрат. Минимальная величина суточных энергозатрат, необходимых для нормальной жизнедеятельности организма, составляет 12-16 МДж (в зависимости от возраста, пола и массы тела), что соответствует 2880-3840 ккал. Из них на мышечную деятельность должно расходоваться не менее 5,0-9,0 МДж (1200-1900 ккал); остальные энергозатраты обеспечивают поддержание жизнедеятельности организма в состоянии покоя, нормальную деятельность систем дыхания и кровообращения, обменные процессы и т. д. (энергия основного обмена). В экономически развитых странах за последние 100 лет удельный вес мышечной работы как генератора энергии, используемой человеком, сократился почти в 200 раз, что привело к снижению энергозатрат на мышечную деятельность (рабочий обмен) в среднем до 3,5 МДж. Дефицит энергозатрат, необходимых для нормальной жизнедеятельности организма, составил, таким образом, около 2,0-3,0 МДж (500-750 ккал) в сутки. Интенсивность труда в условиях современного производства не превышает 2-3 ккал/мин, что в 3 раза ниже пороговой величины (7,5 ккал/мин) обеспечивающей оздоровительный и профилактический эффект. В связи с этим для компенсации недостатка энергозатрат в процессе трудовой деятельности современному человеку необходимо выполнять физические упражнения с расходом энергии не менее 350-500 ккал в сутки (или 2000-3000 ккал в неделю). По данным Беккера, в настоящее время только 20 % населения экономически развитых стран занимаются достаточно интенсивной физической тренировкой, обеспечивающей необходимый минимум энергозатрат, у остальных 80 % суточный расход энергии значительно ниже уровня, необходимого для поддержания стабильного здоровья.

Резкое ограничение двигательной активности в последние десятилетия привело к снижению функциональных возможностей людей среднего возраста. Так, например, величина МПК у здоровых мужчин снизилась примерно с 45,0 до 36,0 мл/кг. Таким образом, у большей части современного населения экономически развитых стран возникла реальная опасность развития гипокинезии. Синдром, или гипокинетическая болезнь, представляет собой комплекс функциональных и органических изменений и болезненных симптомов, развивающихся в результате рассогласования деятельности отдельных систем и организма в целом с внешней средой. В основе патогенеза этого состояния лежат нарушения энергетического и пластического обмена (прежде всего в мышечной системе). Механизм защитного действия интенсивных физических упражнений заложен в генетическом коде человеческого организма. Скелетные мышцы, в среднем составляющие 40 % массы тела (у мужчин), генетически запрограммированы природой на тяжелую физическую работу. «Двигательная активность

принадлежит к числу основных факторов, определяющих уровень обменных процессов организма и состояние его костной, мышечной и сердечнососудистой систем», - писал академик В.В. Парин (1969). Мышцы человека являются мощным генератором энергии. Они посылают сильный поток нервных импульсов для поддержания оптимального тонуса ЦНС, облегчают движение венозной крови по сосудам к сердцу («мышечный насос»), создают необходимое напряжение для нормального функционирования двигательного аппарата. Согласно «энергетическому правилу скелетных мышц» И.А. Аршавского, энергетический потенциал организма и функциональное состояние всех органов и систем зависит от характера деятельности скелетных мышц. Чем интенсивнее двигательная деятельность в границах оптимальной зоны, тем полнее реализуется генетическая программа, и увеличиваются энергетический потенциал, функциональные ресурсы организма и продолжительность жизни. Различают общий и специальный эффект физических упражнений, а также их опосредованное влияние на факторы риска. Наиболее общий эффект тренировки заключается в расходе энергии, прямо пропорциональном длительности и интенсивности мышечной деятельности, что позволяет компенсировать дефицит энергозатрат. Важное значение имеет также повышение устойчивости организма к действию неблагоприятных факторов внешней среды: стрессовых ситуаций, высоких и низких температур, радиации, травм, гипоксии. В результате повышения неспецифического иммунитета повышается и устойчивость к простудным заболеваниям. Однако использование предельных тренировочных нагрузок, необходимых в большом спорте для достижения «пика» спортивной формы, нередко приводит к противоположному эффекту - угнетению иммунитета и повышению восприимчивости к инфекционным заболеваниям. Отрицательный аналогичный эффект может быть получен и при занятиях массовой физической культурой с чрезмерным увеличением нагрузки. Специальный эффект оздоровительной тренировки связан с повышением функциональных возможностей сердечнососудистой системы. Он заключается в экономизации работы сердца в состоянии покоя и повышении резервных возможностей аппарата кровообращения при мышечной деятельности. Один из важнейших эффектов физической тренировки - упражнение частоты сердечных сокращений в покое (брадикардия) как проявление экономизации сердечной деятельности и более низкой потребности миокарда в кислороде. Увеличение продолжительности фазы диастолы (расслабления) обеспечивает больший кровоток и лучшее снабжение сердечной мышцы кислородом. Считается, что увеличение ЧСС в покое на 15 уд/мин повышает риск внезапной смерти от инфаркта на 70 % - такая же закономерность наблюдается и при мышечной деятельности. При выполнении стандартной нагрузки на велоэргометре у тренированных мужчин объем коронарного кровотока почти в 2 раза меньше, чем у нетренированных (140 против 260 мл/мин на 100г ткани миокарда), соответственно в 2 раза меньше и потребность миокарда в кислороде (20 против 40 мл/мин на 100 г ткани). Таким образом, с ростом уровня тренированности потребность миокарда в кислороде снижается как в состоянии покоя, так и при субмаксимальных нагрузках, что свидетельствует об экономизации сердечной деятельности.

Это обстоятельство является физиологическим обоснованием необходимости адекватной физической тренировки для больных ИКС, так как по мере роста тренированности и снижения потребности миокарда в кислороде повышается уровень пороговой нагрузки, которую испытуемый может выполнить без угрозы ишемии миокарда и приступа стенокардии. Наиболее выражено повышение резервных возможностей аппарата кровообращения при напряженной мышечной деятельности: увеличение максимальной частоты сердечных сокращений, систолического и минутного объема крови, артериовенозной разницы по кислороду, снижение общего периферического сосудистого сопротивления (ОПСС), что облегчает механическую работу сердца и увеличивает его производительность. Оценка функциональных резервов системы кровообращения при предельных физических нагрузках у лиц с различным уровнем физического состояния показывает: люди со средним УФС (и ниже среднего) обладают минимальными функциональными возможностями, граничащими с патологией, их физическая работоспособность ниже 75% ДМПК. Напротив, хорошо тренированные физкультурники с высоким УФС по всем параметрам соответствуют критериям физиологического здоровья, их физическая работоспособность достигает оптимальных величин или же превышает их (100 % ДМПК и более, или 3 Вт/кг и более).

Адаптация периферического звена кровообращения сводится к увеличению мышечного кровотока при предельных нагрузках (максимально в 100 раз), артериовенозной разницы по кислороду, плотности капиллярного русла в работающих мышцах, росту концентрации миоглобина и повышению активности окислительных ферментов. Защитную роль в профилактике сердечнососудистых заболеваний играет также повышение фибринолитической активности крови при оздоровительной тренировке (максимум в 6 раз) и снижение тонуса симпатической нервной системы. В результате снижается реакция на нейгормоны в условиях эмоционального напряжения, т.е. повышается устойчивость организма к стрессорным воздействиям. Помимо выраженного увеличения резервных возможностей организма под влиянием оздоровительной тренировки чрезвычайно важен также ее профилактический эффект, связанный с опосредованным влиянием на факторы риска сердечнососудистых заболеваний. С ростом тренированности (по мере повышения уровня физической работоспособности) наблюдается отчетливое снижение всех основных факторов риска НЕС - содержания холестерина в крови, артериального давления и массы тела. Б.А. Пирогова (1985) в своих наблюдениях показала: по мере роста УФС содержание холестерина в крови снизилось с 280 до 210 мг, а триглицеридов со 168 до 150 мг%.

В любом возрасте с помощью тренировки можно повысить аэробные возможности и уровень выносливости - показатели биологического возраста организма и его жизнеспособности. Например, у хорошо тренированных бегунов среднего возраста максимально возможная ЧСС примерно на 10 уд/мин больше, чем у неподготовленных. Такие физические упражнения, как ходьба, бег (по 3 ч. в неделю), уже через 10-12 недель приводят к увеличению МПК на 10-15%.

Таким образом, оздоровительный эффект занятий массовой физической культурой связан прежде всего с повышением аэробных возможностей организма, уровня общей выносливости и физической работоспособности.

Повышение физической работоспособности сопровождается профилактическим эффектом в отношении факторов риска сердечно-сосудистых заболеваний: снижением веса тела и жировой массы, содержания холестерина и триглицеридов в крови, уменьшением ЛИП и увеличением ЛВП, снижением артериального давления и частоты сердечных сокращений. Кроме того, регулярная физическая тренировка позволяет в значительной степени затормозить развитие возрастных инволюционных изменений физиологических функций, а также дегенеративных изменений различных органов и систем (включая задержку и обратное развитие атеросклероза). В этом отношении не является исключением и костно-мышечная система. Выполнение физических упражнений положительно влияет на все звенья двигательного аппарата, препятствуя развитию дегенеративных изменений, связанных с возрастом и гиподинамией. Повышается минерализация костной ткани и содержание кальция в организме, что препятствует развитию остеопороза. Увеличивается приток лимфы к суставным хрящам и межпозвоноквым дискам, что является лучшим средством профилактики артроза и остеохондроза. Все эти данные свидетельствуют о неocenимом положительном влиянии занятий оздоровительной физической культурой на организм человека.

Итак, можно сделать такие выводы:

В современном обществе, где тяжелый физический труд в течение короткого, с точки зрения развития человечества, периода времени оказался вытесненным машинами и автоматами, человека подстерегает опасность, о которой уже упоминалось, -- гипокinezия. Именно ей приписывается в значительной степени преимущественная роль в широком распространении так называемых болезней цивилизации. В этих условиях особенно высокую эффективность в поддержании и укреплении здоровья человека играет физическая культура.

Благотворное влияние физической нагрузки на человеческий организм поистине безгранично. Ведь человек изначально был рассчитан природой на повышенную двигательную активность. Сниженная активность ведёт ко многим нарушениям и преждевременному увяданию организма.

Под влиянием физических упражнений совершенствуется строение и деятельность всех органов и систем человека, повышается работоспособность, укрепляется здоровье.

Двигательная активность является ведущим фактором оздоровления человека, т.к. направлена на стимулирование защитных сил организма, на повышение потенциала здоровья.

Полноценная двигательная активность является неотъемлемой частью здорового образа жизни, оказывающей влияние практически на все стороны жизнедеятельности человека.

Литература.

1. Амосов Н.М. Раздумья о здоровье. - М., 1987. - 230 с.
2. Амосов Н.М., Бендет Я.А. Физиологическая активность и сердце. - К., 1989. - 216 с.
3. Белов В.И. Энциклопедия здоровья. - М., 1993. - 412 с.
4. Брехман И.И. Валеология -- наука о здоровье. - М., 1990. - 510 с.
5. Муравов И.В. Физическая культура и активное долголетие. - М., 1979. - 396 с.
6. Муравов И.В. Оздоровительные эффекты физической культуры и спорта. - К., 1989. - 203 с.
7. Фомин Н.А. Физиология человека. - М., 1982. - 380 с.

Формативное оценивание – повышение мотивации обучающихся на уроках русского языка в начальных классах

Курмансейтова Г.О. ККСШ имени М.Арына

Формативное оценивание – это целенаправленный непрерывный процесс наблюдения за учением обучающегося поурочно, ежедневно.

Формативное оценивание является «неформальным» (чаще всего безотметочным) оцениванием на основе устного оценочного суждения и текущего оценивания в рамках урока. Оно основывается на оценивании в соответствии с критериями и предполагает обратную связь.

Формативное оценивание дает возможность учителю отслеживать процесс продвижения учащихся к целям их учения и помогает учителю корректировать учебный процесс на ранних этапах, а ученику – осознать большую степень ответственности за свое образование. Так как, я преподаю в начальных классах и дети младшего школьного возраста не всегда могут сдерживать свои эмоции, при получении плохих оценок, они сильно переживают, могут даже заплакать. Это было при суммативном оценивании. А вот при использовании формативного оценивания, всё происходит по-другому. Ребята видят конкретно, что они знают, а что нужно ещё поучить, над чем нужно поработать, что нужно сделать, чтобы улучшить свой результат. Понимание эффективной оценки обучения и эффективной оценки для обучения тесно связано со всеми новыми подходами в преподавании и обучении.

Поэтому кроме суммативного оценивания на уроках использую и формативное оценивание, для этого составляю карты результативности, на которых чётко прописаны критерии по которым, каждый ученик должен оценить свою работу, выявить причину допущенных ошибок и поставить перед собой задачи для исправления данных ошибок. В настоящее время формативное оценивание стало неотъемлемой частью моих уроков, так как я могу лучше узнать своих учеников и определять уровень их знаний.

Кроме того, формативное оценивание позволяет учащимся осознавать и отслеживать собственный прогресс и планировать дальнейшие шаги с помощью учителя. При формативном оценивании оценивается не ученик, а его работа. А при оценивании работы, акцент делается на её положительные стороны, а не на отрицательные.

Целью формативного оценивания является корректировка деятельности учителя и учащихся в процессе обучения. Формативное оценивание дает возможность учителю отслеживать процесс продвижения учащихся к целям их учения. Формативное оценивание используется в повседневной практике (поурочно, ежедневно); применяется в форме, приемлемой как для учащихся, так и для учителя. При формативном оценивании повышается мотивация к обучению, формируется среда, развиваются навыки критического и творческого мышления, внедряется культура общения. Поддерживается уверенность учеников в том, что каждый из них способен улучшить свои результаты. Например, в 1 классе на одну тему отводится несколько часов. На первом уроке, если ученик допускает какие-то ошибки, то уже потом ему дается возможность самому найти эти ошибки, исправить их, и оценить свою работу. Ученик учится высказывать свое мнение, не боится, что исправят его ошибки.

При разработке критериев оценки важно всегда помнить о целях и содержании урока. Например, учитель перед выполнением проверочной работы просит учащихся в группах или в парах обсудить критерии оценивания, по которым будет оцениваться работа. По итогам озвученных критериев совместно с учащимися учитель выбирает приоритетные критерии. Важно помнить, что учитель должен обсуждать, объяснять критерии оценивания учащимся во избежание не понимания ими критериев. Содержание критериев должно быть изложено понятными доступным языком. Они должны быть представлены учащимся наглядно (написаны на доске, плакате и др.). Критерии оценивания разрабатываются и используются при применении всех видов оценивания: диагностического, формативного, суммативного.

Я считаю, что формативное оценивание, которое предполагает поощрение к обучению, положительно влияет на мотивацию учащихся к обучению. Ученик на уроке не боится сделать что-то не так, сказать не то, потому что напряжение, которое присутствовало на традиционных уроках, исчезает, а на смену приходит творчество, самовыражение. Поэтому, мне кажется, что именно формативное оценивание будет развивать учащихся младших классов и приведет их к новым поискам и открытиям.

Литература.

1. Руководство для учителя. Назарбаев Интеллектуальная школа, 2012 г.
2. Инструменты формирующего оценивания в деятельности учителя-предметника. И.Логвина, Л.Рождественская. Пособие для учителя. — Нарва, 2012

Приёмы рефлексии на уроках музыки учитель музыки

Федотова Е.Ф. СШ №35

Рефлексия позволяет приучить ученика к самоконтролю, самооценке, саморегулированию и формированию привычки к осмыслению событий, проблем, жизни. Рефлексия способствует развитию у учащихся критического мышления, осознанного отношения к своей деятельности, а также формированию самоменеджмента. Приоритетной целью современной образовательной концепции стало развитие личности, готовой к самообразованию, самовоспитанию и саморазвитию. В связи с этим одной из задач образования является формирование у ребенка способности к рефлексивному контролю своей деятельности как источника мотива и умения учиться, познавательных интересов и готовности к успешному обучению. Рефлексия (от лат. reflexio - обращение назад) – анализ обучающимися собственного состояния, переживания, мыслей по завершении деятельности. Словарь иностранных слов определяет рефлексия как размышление о своем внутреннем состоянии, самопознание. Толковый словарь русского языка трактует рефлексия как самоанализ. В современной педагогике под рефлексией понимают самоанализ деятельности и её результатов. Рефлексия направлена на осознание пройденного пути, на сбор в общую копилку замеченного обдуманного, понятого каждым. Её цель не просто уйти с урока с зафиксированным результатом, а выстроить смысловую цепочку, сравнить способы и методы, применяемые другими со своими.

Исходя из функций рефлексии предлагается следующая классификация:

- по функциям: личностная, интеллектуальная;
- по форме деятельности: фронтальная, индивидуальная, групповая, коллективная;
- по цели: эмоционального состояния, деятельности, содержания;
- по способам проведения: анкета, вопрос символ, таблица ситуация, рисунок;
- по типу урока: после усвоения ЗУН промежуточная, контрольная, итоговая;
- по содержанию: устная, письменная.

Рефлексию, связанную с исследованием субъектом самого себя, результатом которой является переосмысление себя и своих отношений, называют личностной.

Такая рефлексия отражает человеческую сущность:

- физическую (успел – не успел, легко – тяжело),
- сенсорную (самочувствие: комфортно – дискомфортно, интересно – скучно),
- интеллектуальную (что понял, что осознал – что не понял, какие затруднения испытывал),

- духовную (стал лучше – хуже, созидал или разрушал себя, других).

Следует учитывать, что духовная рефлексия допускает, лишь письменную, индивидуальную форму проверки без огласки результатов. Проведение рефлексии настроения и эмоционального состояния целесообразно в начале урока с целью установления эмоционального контакта с группой и в конце деятельности. Рефлексия деятельности дает возможность осмыслить способы и приёмы работы с учебным материалом, поиска наиболее рациональных приёмов. Этот вид рефлексии приемлем на этапе проверки домашнего задания, защите проектных работ. Применение данной рефлексии в конце урока даёт возможность оценить активность каждого на разных этапах урока. Рефлексия содержания учебного материала используется для выявления уровня осознания содержания пройденного материала. Эффективен приём незаконченного предложения, тезиса, подбора афоризма, оценки «приращения» знаний и достижения целей.

Закончите (устно или письменно) некоторые из предложений

1. А вы знаете, что сегодня на уроке я ...
2. Больше всего мне понравилось ...
3. Самым интересным на уроке было ...
4. Самым сложным для меня было ...
5. Сегодня на уроке я почувствовал ...
6. Сегодня я понял ...
7. Сегодня я научился ...
8. Сегодня я задумался ...
9. Сегодняшний урок показал мне ...
10. На будущее мне надо иметь в виду ...

«Книга отзывов»

Посетители записывают в эту книгу свои отзывы от увиденного, выражают в ней свои мысли и эмоции. Представьте, что у каждого из вас эта книга в руках, чтобы вы написали там по окончании нашей музыкальной экскурсии?

Ученикам предлагается на бумажных сотовых телефонах написать SMS – сообщение другу о том, как прошёл урок, оценить то, как плодотворно он работал.

«Карта настроения»

1. В конце занятия ребята заполняют карточки эмоционального состояния, в которых отмечают свое самочувствие, указывают свое отношение к уроку, вписывая то, что понравилось (не понравилось) на занятии. 2. Проходя мимо доски, на нотном стане приклеить нотку, цвет которой показывает с каким настроением вы пришли на урок. По окончании урока приклеить нотку, цвет которой показывает, с каким настроением вы уходите с урока. Соответствие цветов настроению: красный – восторженное; оранжевый – радостное, теплое; желтый – светлое, приятное; зеленый – спокойное; синий – неудовлетворенное, грустное; фиолетовый – тревожное, напряженное; черный – упадок, уныние.

3. Перед вами карточка с изображением горы. Если вы считаете, что хорошо усвоили на уроке, разобрались в изученной теме, то нарисуйте себя на вершине горы. Если осталось что-то неясно, нарисуйте себя ниже, а слева или справа решите сами.

«Лестница успеха»

Перед вами изображение ступенек. Изобразите себя на той ступени, на которую поднялись сегодня на уроке, поставьте ноту на ту ступень, которой вы достигли сегодня на уроке.

«График»

Учащимся предлагается начертить в течение урока график

- изменения их интереса;
- уровня познания,
- личной активности.

«Рефлексивная мишень»

На доске рисуется мишень, которая делится на сектора. В каждом из секторов записываются параметры – вопросы рефлексии состоявшейся деятельности. Например, оценка содержания, оценка форм и методов проведения урока, оценка деятельности педагога, оценка своей деятельности. Участник ставит метки в сектора соответственно оценке

результата: чем ближе к центру мишени, тем ближе к десятке, на краях мишени оценка ближе к нулю. Затем проводят её краткий анализ.

Я полностью согласна с тем, что критическое мышление предполагает развитие таких навыков, как приобретение доказательств посредством наблюдения и слушания, с учетом контекста, и применение соответствующих критериев для принятия решений. При развитии критического мышления у учеников появляется любопытство, поиск новых решений, активно делятся знаниями, а также делают выводы с использованием доказательств. Я согласна с тем, что лучший способ развития критического мышления при совместном обучении, где в группе участвуют два и более учеников. Ведь при выполнении задания на критическое мышление появляется диалог, спор, доказательства на основе собственного опыта, в ходе которых ребята обучаются друг у друга. Собираясь на урок, я преследую цель: должно быть понятно и интересно. Конечно, путь познания труден и тернист, нужно прилагать усилия, чтобы чего-то добиться, но перед каждым конкретным учеником нужно ставить только преодолимые для него задачи. Поэтому на своих уроках стараюсь создавать проблемные, поисково-исследовательские ситуации с целью включения ребят в творческий поиск решения поставленных учебных задач. В связи с этим, ещё одним важным аспектом своей работы считаю дифференцированный подход в обучении. Учебный процесс строю с учётом реальных учебных возможностей, позволяя каждому осваивать универсальные учебные действия оптимальным для него темпом. Логика развития универсальных учебных действий, помогающая ученику почти в буквальном смысле объять необъятное, строится по формуле: от действия - к мысли. Овладение учащимися универсальными учебными действиями создаёт возможность самостоятельного успешного усвоения новых знаний, умений и компетентностей, включая организацию усвоения, то есть умение учиться. С целью эффективности образовательного процесса я использую различные формы учебной работы: индивидуальную, парную, групповую, коллективную. Я считаю важно не просто учить предмету, а формировать способности к самостоятельной учебной деятельности, которая становится на моих уроках важным компонентом учебного процесса, позволяющим реализовывать компетентностный подход в преподавании. Важную роль в своей работе отвожу здоровью сберегающим технологиям. Применяю динамические паузы, физкультминутки, развитию мелкой моторики рук, музыкальные танцевальные физкультминутки, стараюсь создавать благоприятный психологический климат на уроке; слежу за своевременностью смены видов деятельности, выполняю санитарно-гигиенические условия реализации учебного процесса.

Очень много я почерпнула на школьных занятиях курса «Рефлексия в практике» Различные приёмы, различные техники критического мышления, особенно мне понравилось занятие по обновлённому содержанию образования. На этом занятии мы рассматривали приёмы критического мышления, отрабатывали навыки и приёмы, играли как дети, свои роли, каждый был увлечён игрой. Новые образовательные стандарты, которые постоянно входят в нашу жизнь, заставляют учителя самосовершенствоваться, учиться мыслить по-новому, находиться в постоянном творческом поиске. Чтобы сегодняшних школьников чем-то заинтересовать, учитель должен быть не только умным, справедливым, внимательным, любящим своих детей, он должен быть компетентным во всех вопросах, креативным, критически мыслящим, информационно подкованным человеком.

В наше стремительно меняющееся время, во время политических споров и экологических санкций особое значение приобретают такие понятия как «патриотизм», «гуманизм», «толерантность». И кто как не учитель сможет объяснить подрастающему, ещё только формирующемуся человеку смысл этих непонятных слов и стоящих за ними реалий. И только учитель покажет на собственном примере как жить, сохранив честь и достоинство, сохранив любовь к людям и всему живому. Я считаю, что учитель учит прежде всего своими поступками, своим поведением, своим отношением к разным вещам.

Если ваш учитель любит природу, он невольно своим отношением заставит и вас трепетно относиться к окружающей среде. Если на уроке учитель часто декламирует стихи Есенина, то вы, придя в библиотеку, попросите томик с поэзией «серебряного века». При встрече с пожилым человеком ваш учитель поддержит его, поможет донести сумку – вы тоже никогда не сможете остаться равнодушными к старикам, к их почтенному возрасту.

Профессию педагога нельзя сравнить ни с какой другой, потому что это не только работа, это редкий дар души. Это самоотверженность и желание отдавать своё тепло, свою энергию десяткам, сотням детей. Это возможность воспитывать личным примером и постоянно самосовершенствоваться. Настоящий педагог работает не ради заработной платы или карьеры, а только ради самих детей. И тогда дети платят ему взаимностью.

Учитель, который даёт возможность ученику поверить в себя, создаёт для него ситуацию успеха, и есть современный педагог. У каждого учителя складывается своя педагогическая философия и система мировоззрения, которую они стараются привить ребёнку. Моими принципами стали индивидуальный подход к каждому ребёнку, стремление раскрыть именно его таланты и вызвать в нём желание к саморазвитию, самосовершенствованию.

Найти общий язык с каждым учеником и не подавлять в нём инициативу – такова цель моего общения с детьми. Я стараюсь достичь той тонкой грани взаимопонимания, при которой дети видят в учителе не только наставника, но и друга, при этом не теряя к нему уважения как к старшему и как к педагогу. На уроках я доброжелательна, заставляю думать каждого ученика; учу критически относиться к собственным мыслям и мыслям других; стараюсь вносить разнообразие в учебный процесс через применение форм, методов и приёмов разных педагогических технологий.

Собираясь на урок, я преследую цель: должно быть понятно и интересно. Конечно, путь познания труден и тернист, нужно прилагать усилия, чтобы чего-то добиться, но перед каждым конкретным учеником нужно ставить только преодолимые для него задачи. Поэтому на своих уроках стараюсь создавать проблемные, поисково-исследовательские ситуации с целью включения ребят в творческий поиск решения поставленных учебных задач. Благодаря критическому мышлению учение из рутинной работы превращается в целенаправленную, содержательную деятельность, в ходе которой ученики проделывают реальную работу и приходят к решению реальных жизненных проблем. Собирая данные, анализируя тексты и многое другое, при этом используя возможности коллективного обсуждения, они ищут и находят ответы на волнующие вопросы и при этом получают огромное количество положительных эмоций и удовлетворение от своей работы, обучаясь не только самостоятельно, но и обучая других. Уже начиная с детских лет ребенка надо приучать формулировать свои мысли, оценочные суждения, убеждения, независимо от других. То есть, мышление может быть критическим только тогда, когда оно носит индивидуальный характер. Для развития положительной самооценки ребенка младшего школьного возраста чрезвычайно важным является ощущение, что он в результате самостоятельного поиска пришел к выводу.

Учащиеся учатся:

- вырабатывать собственное мнение;
- выражать свои мысли;
- аргументировать свою точку зрения;
- брать на себя ответственность;
- участвовать в совместном принятии решения;
- выстраивать взаимоотношения с другими людьми;
- сотрудничать, работать в группе.

Современное общество меняется довольно быстро, трудно прогнозировать даже ближайшее будущее. Поэтому невозможно предсказать, какие знания могут понадобиться ребенку в его внешкольной жизни, а какие - нет. Учитывая это, учитель начальных классов должен научить ученика самостоятельно добывать знания, находить оптимальные решения определенной проблемной ситуации, аргументировано отстаивать собственную позицию, четко выражать свое мнение, иметь развитые коммуникативные способности. Ребенок, который не умеет работать с книгой творчески и самостоятельно, критически самостоятельно читать, самостоятельно выполнять задания, делать вывод, переживает большие трудности в процессе обучения, ей не интересно на уроках, она обречена на умственную ограниченность и зубрежки. Такой ученик не сможет объективно оценить себя и окружающих, в полной мере реализовать себя, свои индивидуальные способности, свои склонности и интересы. Критическое мышление как инновационная педагогическая технология помогает готовить детей нового поколения, которые умеют рассуждать, общаться, слышать и слушать других. При внедрении этой технологии знания усваиваются гораздо лучше, ведь она направлена не

на запоминание, а на вдумчивый творческий процесс познания мира, на постановку проблемы и поиск ее решения. Вот по этому я посещаю занятия «Рефлексия в практике». При применении элементов развития критического мышления, каждый ученик чувствует, что он интересен как личность, пробуждается у детей стремление к совместной организации школьной жизни, формируется способность произвольно регулировать свои действия, обосновывать свою позицию, принимать мнение другого, если она более обоснована. Критическое мышление помогает учащимся осознать и обрести умений: - уважения к мнениям других; - умение внимательно слушать; - умение и навыки излагать материал в форме сообщения. Работа школьников на уроке в группах или в парах поощряет общение между детьми, внимательного отношения друг к другу, помощи. Именно так происходит поиск сотрудничества, содружества, совместной организации школьной жизни. Реформирование отечественного образования через ориентацию на технологию развития критического мышления является одним из путей вхождения Украины в мировое образовательное пространство. Эта технология позволяет одновременно и более эффективно формировать у учащихся ряд ключевых компетентностей. Прежде всего - «умение учиться», т. е. умение самостоятельно приобретать знания в любом измерении «пространства обучения». Они учатся организовывать свою работу по решению актуальных проблем и достижение нужного результата, приобретают навыки самоконтроля, самооценки, самосовершенствования. Сотрудничество учащихся между собой и с учителем способствует формированию социальной компетентности демократической природы. Ученики учатся совместно определять проблемы и цели деятельности, эффективно сотрудничать, быть инициативными и ответственными за принятие решений, обоснованно преодолевать споры. Применение технологии развития критического мышления - один из путей воспитания активной личности, что может взять на себя инициативу и действовать в соответствии с действующим законодательством. В работе по формированию критического мышления учителю следует придерживаться последовательности:

1. Приобретение знаний о сущности критического мышления, осознание необходимости овладения умениями критического мышления.

2. Формирование умений критического мышления путем выполнения специальных алгоритмических правил.

3. Решение задач, выполнение практических действий по применению навыков критического мышления в типичных ситуациях.

4. Применение умений критического мышления при изучении нового материала, в нестандартных ситуациях; углубление усвоенных умений путем использования их в дальнейшей практической деятельности.

Важным педагогическим условием формирования критического мышления учащихся является создание заинтересованности и доброжелательного сотрудничества на уроке, активное привлечение к парной и групповой работы. Обо всем этом мы узнаем на курсах, которые организованы в нашей школе.

Все, что делается на уроке по организации рефлексивной деятельности – не самоцель, а подготовка в сознательной внутренней рефлексии развитию очень важных качеств современной личности: самостоятельности, предприимчивости и конкурентоспособности. Однако, процесс рефлексии должен быть многогранным, так как оценка должна проводиться не только личностью самой себя, но и окружающими людьми. Таким образом, рефлексия на уроке – это совместная деятельность учащихся и учителя, позволяющая совершенствовать учебный процесс, ориентируясь на личность каждого ученика.

Развитие компетенций на уроках музыки в условиях компетентностного подхода

Субботина С.Ф. СШ №1

«Современная мысль, выраженная в Концепции и Стратегии модернизации содержания среднего общего образования, ставит вопрос о достижении нового качества общего образования, а это фактически предполагает необходимость реализации нового, целостного компетентностного подхода к общему образованию, новой модели школы». «При

компетентностном подходе ожидаемым результатом образовательного процесса является не система знаний, умений, навыков, а набор заявленных государством ключевых компетенций, без которых невозможна деятельность современного человека в интеллектуальной, общественно-политической, коммуникационной, информационной и прочих сферах. Компетентностный подход нацелен на усиление практической ориентации и инструментальной направленности общего среднего образования, стремится подготовить человека умелого и мобильного, владеющего не набором фактов, а способами и технологиями их получения».

«При компетентностном подходе в результате образования рассматривается не сумма усвоенной информации, а способность учащихся действовать в различных проблемных ситуациях на основе усвоенных знаний. Способности, как составной элемент компетентности, обнаруживаются не в знаниях, умениях, навыках, а в динамике их приобретения». А стремиться надо каждому учащемуся, как субъекту учебно-познавательного процесса, к достижению ключевых компетенций. «Субъект – конкретный носитель предметно-практической деятельности и познания (объектов), источник активности». Компетенция – то, что необходимо достичь. Она включает «совокупность взаимосвязанных качеств личности, задаваемых по отношению к определенному кругу предметов и процессов и необходимых для качественной и продуктивной деятельности по отношению к ним». «Компетенция – круг вопросов, в которых кто-либо хорошо осведомлен, обладает познаниями».

«Ключевые компетенции обладают интегративной природой; многофункциональны, ибо овладение ими позволяет решать различные проблемы в повседневной, профессиональной или социальной жизни; надпредметны и междисциплинальны; многомерны». «Компетентность – это мера освоения компетенции, она включает в себя знания, умения, навыки, опыт. Компетентность представляет собой культурное новообразование личности, т.е. совокупность ценностей, убеждений, мотивов, знаний, привычных и знакомых действий, достигающих до полноценных деятельностей». Для уроков музыки был сформулирован состав ключевых компетенций, их учебное содержание, определены методы, приемы, технологии развития компетентностей, критерии оценки уровня освоения ключевых компетенций. Результаты диагностик уровня освоения ключевых компетенций доводятся до сведения каждого учащегося. Самая основная на уроках музыки – это:

I. Музыкально-творческая компетенция.

Музыкально-творческая компетенция – это мотивационно-творческая активность в единстве с высоким уровнем развития музыкальных способностей, которые позволяют ей достигнуть прогрессивных социально и личностно значимых творческих результатов в одном или нескольких видах деятельности.

Виды деятельности являются центральной составной частью музыкально-творческой компетенции: Вокально-хоровая деятельность; слушание музыки; овладение музыкальной грамотностью; игра на музыкальных инструментах; концертные выступления; оценка успешности (рефлексия). определено учебное содержание музыкально-творческой компетенции:

Таблица 1. Учебное содержание музыкально-творческой компетенции.

Общие умения	Вокально-хоровая деятельность	Слушание музыки
Умение сравнивать, обобщать, делать вывод. Умение с голоса запоминать текст песен и программный материал. Умение выразительно, эмоционально исполнить музыкальное произведение	Умение кантиленно петь, точно интонируя мелодию. Умение протяжно исполнять гласные, четко произносить согласные. Умение соблюдать правила певческой установки. Умение владеть певческим дыханием. Умение слышать себя и других в общем хоре, сливая свой голос в общее звучание.	Умение делать музыкальный анализ. Умение высказывать и доказывать своё личное отношение к музыкальным произведениям. Умение понимать музыкальный образ произведения. Умение чувствовать особенности композиторского стиля музыкального произведения

	Умение голосом выразить чувства.	
--	----------------------------------	--

Музыкальная грамотность	Игра на музыкальных инструментах	Концертные выступления (реализация коммуникации)	Оценка успешности (рефлексия)
Умение определять музыкальные средства: темп, регистр, динамика, движение, направление звуков мелодии, тембры музыкальных инструментов. Умение различать жанры: песню, танец, марш, кюй, балет, оперу, симфонию.	Умение играть на простых детских музыкальных инструментах. Знать технику игры на инструментах (бубне, кастаньетах, металлофоне, ксилофоне, ложках и т.д.). Умение ритмически точно исполнять в ансамбле на музыкальных инструментах. Умение передавать характер и настроение музыкального произведения в исполнении.	Умение артистично выступать перед публикой. Умение реализовывать поставленные цели. Умение донести до слушателей музыкальный образ, смысл музыкального произведения.	Умение оценивать собственное исполнение и выступления других относительно поставленной цели.

При развитии музыкально-творческой компетенции используются педагогические технологии:

- Личностно-ориентированного обучения; проблемного обучения; игровая; интерактивного обучения; театральная.

Очень важен выбор наиболее эффективных методов и приемов развития компетентности общих умений.

Таблица 2. Развитие компетентности общих умений.

Учебное содержание компетентности общих умений	Методы	Приемы
Умение сравнивать, обобщать, делать вывод Умение с голоса запоминать текст песен и программный материал Умение выразительно, эмоционально исполнять музыкальные произведения	Беседа, наблюдение, упражнение, повторение, инсценирование.	Ситуация успеха, игровые ситуации.

Рассмотрим методы и приемы развития вокально-хоровой компетентности.

Таблица 3. Развитие вокально-хоровой компетентности.

Учебное содержание вокально-хоровой компетентности	Методы	Приемы
Умение кантиленно петь, точно интонируя мелодию. Умение протяжно исполнять гласные, четко произносить согласные. Умение соблюдать правила певческой установки. Умение владеть певческим дыханием. Умение слышать себя и других в общем хоре, сливая свой голос в общее звучание. Умение голосом выразить чувства.	Убеждение, упражнение, наблюдение, сравнение, сопоставление, показ, повторение, исполнение.	Ситуация успеха, инсценирование, произнесение шепотом, акцентирование, а капелла, рука-нотный стан, голосообразующие движения, игровые ситуации, звуковая лесенка.

Разнообразны методы и приемы развития компетентности слушания музыки.

Таблица 4. Развитие компетентности слушания музыки.

Учебное содержание компетентности слушания музыки	Методы	Приемы
Умение делать музыкальный анализ. Умение высказывать и доказывать своё личное отношение к музыкальным произведениям. Умение понимать музыкальный образ произведения. Умение чувствовать особенности композиторского стиля музыкального произведения	Убеждение, беседа, дискуссия, эффект удивления, взаимосвязи видов искусств, исторических параллелей, анализ, сравнение	Пульс в музыке, акустический аккомпанемент, поэтический отрывок, иллюстрация, вводное слово, вокализация тем, графическая запись, жесты-зеркало интонаций.

Точно выбранный метод и прием развития компетентности музыкальной грамотности способствует быстрому усвоению базовых знаний учащимися.

Таблица 5. Развитие компетентности музыкальной грамотности.

Учебное содержание компетентности музыкальной грамотности	Методы	Приемы
Умение определять музыкальные средства: темп, регистр, динамика, движение, направление звуков мелодии, тембры музыкальных инструментов. Умение различать жанры: песню, танец, марш, кюй, балет, оперу, симфонию. Умение петь по нотам. Умение соблюдать динамические оттенки, паузы, штрихи. Умение определять лад.	Упражнение, повторение, сравнение, сопоставление.	Игровые ситуации, рука-нотный стан, опорные интонационные сигналы, пульс в музыке.

Очень важен выбор методов и приемов развития компетентности игры на музыкальных инструментах.

Таблица 6. Развитие компетентности игры на музыкальных инструментах.

Учебное содержание компетентности игры на музыкальных инструментах	Методы	Приемы
Умение играть на простых детских музыкальных инструментах. Знать технику игры на инструментах (бубне, кастаньетах, металлофоне, ксилофоне, ложках и т.д.). Умение ритмически точно исполнять в ансамбле на музыкальных инструментах. Умение передавать характер и настроение музыкального произведения в исполнении.	Убеждение, показ, упражнение, наблюдение.	Ситуация успеха, игровые ситуации, импровизация, акцентирование.

Очень важно развитие компетентности концертных выступлений.

Коммуникативная компетенция – это готовность получать в диалоге необходимую информацию, представлять и цивилизованно отстаивать свою точку зрения в диалоге и в публичных выступлениях на основе признания разнообразия позиций и уважительного отношения к ценностям других людей.

Виды деятельности коммуникативной компетенции:

- Обсуждение; выступление; анализ, обобщение информации; оценка успешности (рефлексия).

Таблица 11. Учебное содержание коммуникативной компетенции.

Общие умения	Обсуждение	Выступление
--------------	------------	-------------

Умение оценить необходимость участия учащегося в общении	Умение определять общие цели, намерения говорящего участника обсуждения	Умение определить цель своего выступления, способ представления материала, подобрать аргументы, иллюстрации, структурировать изложение, прикинув возможные вопросы и подобрать ответы
--	---	---

Анализ текста, обобщение информации	Оценка успешности (рефлексия)	Критерии оценки
Умение определить цель работы с текстом, определить основную идею, смысл содержания, намерения авторов. Умение использовать различные источники получения необходимой информации (Интернет, книги, статьи)	Уметь оценить себя: что понял нового, что узнал, чему научился. Уметь делать вывод, итог. Оценить результаты относительно поставленной цели	Высокий Достаточный Недостаточный

Коммуникативная компетенция на уроках музыки – это еще и искусство общения с музыкальными произведениями. Музыкальные произведения на уроках музыки – это предмет общения и средство общения. Воспринятый, осмысленный, осознанный, художественно исполненный музыкальный материал – это еще и результат коммуникативного общения. При развитии коммуникативной компетенции используются следующие педагогические технологии, методы и приемы. Итак, педагогические технологии, методы и приемы создают благоприятные условия для достижения высокого уровня развития ключевых компетенций на уроках музыки. С другой стороны, каждый учащийся, как субъект учебно-познавательной деятельности, зная свой уровень развития компетенций, формирует свою собственную музыкально-творческую личность в разных видах деятельности, способную к саморазвитию. Уроки музыки, активного творческого музицирования, становятся уроками жизни, чтобы смело входить в современную ситуацию, уметь владеть проблемой творчески в достижении поставленных целей.

Развитие критического мышления на уроках английского языка

Ельбаева Г.Т. СШ №35

Авторы технологии критического мышления считают, что необходимо дать возможность учащимся самим поставить цель обучения и выработать собственный мотив к учению. Какую информацию мы усваиваем лучше всего? Ту, которая вызвала у нас интерес, о которой мы что-то уже знаем и нам она жизненно необходима. Учащиеся на уроке работают самостоятельно, выстраивая собственный процесс познания, а преподаватель здесь не носитель и источник знаний, а всего лишь умелый режиссер или дирижер, дающий вектор этому процессу. Уроки, проводимые по данной технологии, вызывают большой интерес у ребят. Им нравится работать в группах, в сотрудничестве с командой они чувствуют себя комфортно. Правда такие уроки требуют более тщательной подготовки, чем традиционные: необходимо подобрать и оформить большое количество самых разнообразных и интересных индивидуальных и групповых заданий, скомпоновать их в определенной логической последовательности, соответственно задачам различных этапов уроков. С помощью этих заданий учитель стимулирует учащихся к выполнению основной цели данного урока. Эти серьезные временные и даже материальные затраты и усилия при подготовке к таким урокам дают очень ощутимый и зримый результат на выходе, при подведении итогов урока. На уроках, проводимых по методикам критического мышления, царит творческая атмосфера, атмосфера сотрудничества и взаимопонимания. Учащиеся раскованны, доброжелательны.

Учитель как бы незаметно подкладывает им очередные задания, и они их с удовольствием и интересом выполняют. Ребята на уроках рисуют, делают аппликации, много читают, анализируют новую информацию, пропуская её через себя, дискутируют, соревнуются и сами подводят итоги своей работы. Чтобы стимулировать мышление учащихся

на уроках, надо перенести акцент с формы высказывания на его содержание. Когда у учащихся появляются мысли, возникает желание поделиться ими с друзьями, узнать мнение других людей по тому или иному вопросу. Так и возникает живое общение, коммуникация. Развитие критического мышления позволяет добиваться таких образовательных результатов, как: умение работать с увеличивающимся информационным потоком, умение выражать свои мысли (устно и письменно) ясно, уверенно и корректно по отношению к окружающим, умение вырабатывать собственное мнение, способность самостоятельно заниматься своим обучением, умение сотрудничать и работать в группе, способность выстраивать конструктивные взаимоотношения с другими людьми.

В основе данной технологии лежит трехфазовая структура урока:

- 1 фаза вызова
- 2 фаза осмысления
- 3 фаза рефлексия
- 1 фаза вызова

На данной стадии происходит актуализация имеющихся у учащихся знаний по данной теме, пробуждение интереса к теме и к получению новой информации. Учитель своими заданиями побуждает учеников к высказыванию, активизирует познавательную активность учащихся. Класс работает в группах.

Основные правила:

1. Давать учащимся возможность высказывать свою точку зрения по поводу изучаемой темы свободно, без боязни ошибиться и быть исправленным учителем.
2. Фиксировать все высказывания: "любое из них будет принято для дальнейшей работы. На данном этапе нет «правильных» и «неправильных» высказываний.

3. Сочетать индивидуальную и групповую работу. Индивидуальная работа позволит каждому ученику актуализировать свои знания и опыт; групповая – услышать другие мнения, изложить свою точку зрения без риска ошибиться. Кроме того, часто некоторые учащиеся боятся излагать свое мнение учителю или сразу большой аудитории, поэтому занятия в небольших группах позволяют им чувствовать себя более комфортно.

Роль учителя на этом этапе работы состоит в том, чтобы стимулировать учащихся к воспоминанию того, что они уже знают по изучаемой теме, способствовать бесконфликтному обмену мнениями в группах, фиксировать и систематизировать информацию, полученную от школьников. При этом важно не критиковать ответы, так как любое мнение учащегося ценно. Создаётся такая ситуация, в которой употребление школьниками иностранного языка является естественным и свободным, таким, каким оно выступает в родном языке. От учащихся ожидается умение сосредоточить своё внимание не столько на языковой форме высказывания, сколько на его содержании.

На данном этапе применяются следующие приёмы:

1. Загадка

Приём «Загадка» очень эффективен при работе над лексической стороной речи на любой стадии изучения иностранного языка. Он позволяет активизировать в памяти учащихся изученные лексические единицы и способствует развитию различных видов памяти. Кроме того, данный приём можно использовать на начальном этапе работы над темой для введения лексических единиц.

Загадки:

1. For a child who's small and short
Picking flowers is just sport.
With a neck as long as ours
It takes hours, simply hours.
2. These animals are, of course,
Second cousins of the horse.
They are striped from head to toe,
In the grass they do not show,
So they run about and play
Hide-and-seek the livelong day.
3. Don't I look just like a sack,

One part white, the other black?
Aren't they having fun, these two,
Playing leapfrog in the Zoo!
If you were a

You could join them too!

2. Верите ли вы, что ...

6 верных/неверных утверждений о животных по теме (учащиеся дают ответы от групп).

Утверждение: Верите ли вы, что....

"Crocodiles swallow stones to sink deeper...."

"Dolphins sleep with one eye open...."

"It takes 40 min to boil an ostrich egg...." и другие.

3. «Мозговой штурм». Группам предлагается вспомнить как можно больше лексических единиц по данной теме (обсуждение в группах).

4. Ассоциативный ряд. (В группах на листе бумаги дети пишут известные им слова по теме: первая группа - глаголы, вторая - прилагательные, третья - существительные)

5. Акроним. На доске пишется слово. Учащиеся должны подобрать слова подходящие по смыслу и начинающиеся с этих букв.

A-ape

N-nightingale

I-insect

M-monkey

A-ass

L-lion

2 фаза осмысления содержания

Она направлена на сохранение интереса у учащихся к теме, при непосредственной работе с новой информацией, постепенное продвижение от знания "старого" к "новому". Основной задачей данного этапа является отслеживание восприятия учеником изученного материала.

Итак, на фазе осмысления содержания учащиеся:

1. Осуществляют контакт с новой информацией и сопоставляют ее с уже имеющимися знаниями и опытом;

2. Акцентируют свое внимание на поиск ответов на возникшие вопросы и затруднения;

3. Готовятся к анализу и обсуждению услышанного или прочитанного.

Необходимо выделить достаточное время для чтения и второго прочтения. Достаточно важно вернуться к тексту на новом "витке" его восприятия, чтобы прояснить некоторые вопросы. На этой стадии используются следующие приемы: введение новой лексики, аудирование, чтение нового текста.

Дерево предсказаний. Этот приём помогает учащимся строить предположения по поводу возможных фактов или событий. На уроке 3 группы учащихся получают тексты разные по содержанию. Задание: выберите по 6 ключевых слов, вынесите их на доску. Предлагается другим группам попробовать восстановить смоделировать текст по этим словам. Затем сравниваем с оригиналом текстов.

ABOUT RHINOS

I found out about the dangers rhinos face through a nature documentary on TV. Rhinos live in eastern and southern Africa. They weigh from three to five tones and can reach a speed of around 45 kilometres per hour. Although it is illegal, hundreds kill them for their horns, which are very valuable. Now they are in danger of becoming extinct. I think that rhinos should be bred in captivity until they can live safely in the wild, and people must stop buying products made from rhino.

GREEN-CHEEKED PARROTS

I first learnt about green-cheeked parrots at school. They are usually found in Mexico and are really good at copying people's voices. In the last twenty years, many have been smuggled across the border to the USA, to be sold as pets. People value them as pets because they are attractive and have amusing personalities. Green-cheeked parrots are difficult to breed, so the species is slowly dying out. In my opinion, people should only buy parrots which have been bred in captivity. Then the green-cheeked parrot could be left in the wild, where it would have a better chance of survival.

FRESHWATER TURTLES

We're trying to save this species of turtle, which is the largest freshwater turtle in North America. In fact, it is facing extinction because it's killed for its meat. Snapping-turtle meat is often used in soups or sold in restaurants. Snapping turtles only breed once a year. We believe that if people stopped buying these turtles as pets and stopped eating snapping-turtle soup, the turtles would have a chance to breed and survive.

Инсерт.

Приём очень эффективен при работе над формированием навыков изучающего чтения. С помощью приема «Инсерт» возможно решение обширного спектра лексико-грамматических задач, так как любой текст богат речевыми образцами и грамматическими структурами.

Работа с текстом учебника (поисково-исследовательское чтение).

а) Читаем текст просебя, на полях учебника карандашом отмечаем значками:

я это знаю

я этого не знал

согласен /не согласен

б) Обсуждаем в группах:

в) Представляем выступления от групп:

известная информация,

новая информация,

согласен /не согласен

Или при работе с текстом одна группа учащихся ищет аргументы «За», другая – «Против». Учитель группам подбрасывает дополнительные материалы. На базе текста возникает дискуссия.

3 фаза рефлексия

Это стадия размышления, рассуждения, рождения нового знания, самоанализа. В процессе рефлексии та информация, которая была новой, становится присвоенной, превращается в собственное знание. Рефлексивный анализ направлен на прояснение смысла нового материала, построение дальнейшего маршрута обучения (это понятно, это непонятно, это интересно и т.д.). Но этот анализ малопонятен, если он не обращен в словесную форму, устную или письменную.

Формы предъявления рефлексии:

1. Устная форма: диалог между одним учеником и учителем, диалог между двумя учениками, отдельные реплики от разных учеников, возврат к ключевым словам, верным и неверным утверждениям, полилог в виде беседы или обсуждения, игровые методы, круглый стол.

2. Письменная форма: анкетирование и опросы с использованием различных методик: ответы на вопросы, открытые предложения, выбор из предложенных вариантов, расстановка по степени важности, согласие/несогласие с утверждениями. Графические, схематические способы представления информации в виде таблиц, графиков, диаграмм, кластеров. Творческие задания: синквейн, эссе, письмо, сочинение.

В любом случае этап рефлексии активно способствует развитию навыков критического мышления. Так, например, на уроке предлагается учащимся дискуссия на тему: «Что каждый может сделать для защиты животных?» (Монологические высказывания).

Кластеры. Приём «Кластеры» применим как на стадии вызова, так и на стадии рефлексии. Суть приема заключается в том, что информация, касающаяся какого-либо понятия, явления, события, описанного в тексте, систематизируется в виде кластеров (гроздьев). В центре находится ключевое понятие. Последующие ассоциации, ученики логически связывают с ключевым понятием. В результате, получается подобие опорного конспекта по изучаемой теме. Приём «Кластер» позволяет не только активизировать лексические единицы в речи учащихся и ввести новые, но и, объединив их в связное высказывание, тренировать различные грамматические структуры, в зависимости от поставленной цели.

На стадии рефлексии происходит оценка деятельности учащихся и отслеживание психолого-педагогической комфортности учащихся на уроке. Можно провести беседу: какой

этап урока вызвал наибольший интерес, когда почувствовали усталость, когда вам стало скучно, что вызвало затруднения, ваши пожелания учителю.

Вывод:

Технология критического мышления даёт ученику:

- повышение эффективности восприятия информации и интереса, как к изучаемому материалу, так и к самому процессу обучения;
- умение критически мыслить и работать в сотрудничестве с другими;
- совершенствование качества образования учеников;
- желание и умение стать личностью, которая учится в течение всей жизни.

Литература.

1. Кларин М.В. Развитие критического и творческого мышления/Школьные технологии. 2004, № 2.
2. Коржуев А. Как формировать критическое мышление/Высшее образование в России. 2001, № 5.
3. Муштавинская И.В. Технология развития критического мышления: научно-методическое осмысление/Методист. 2002, № 2.
4. Селевко Г.К. Современные образовательные технологии. Учебное пособие. Народное образование, 2005

Рефлексия түрлері

Саматова А.Е. №23 ОМЛ

Мұғалімдердің көпшілігі өздерінің білімдері мен кәсіби дайындықтарына сәйкес, өздерінің жұмыстары туралы толғаныста болатыны шындық, дегенмен бұл жердегі мақсат-үдерісті жарқын бейнелі, жүйелі және оқу реформаторы Джон Дьюи мен философ, индустриялық және технологиялық зерттеуші Дональд Шонның жұмыстарынан шығып отыр. Дьюидің «Біз қалай ойлаймыз?» (1910) деген кітабы рефлексиялық ойды шешуге тиіс мәселелерді зияткерлендіру тұрғысынан қарастыра отырып, оқытуға ерекше ықпал етті: идеялар мен болжамдарды дамытып, практикалық жағдаяттарды зерттеу және талдауға бастама жасап іске асыру; болжамды тәжірибеде сынап көру.

Үдерістің бұл мағынасы Шонның соңғы еңбектерінде рефлексиялық тәжірибені педагогтердің проблеманы анықтап, өз іс-әрекетінде эксперимент жүргізе отырып шешу әдісі ретінде қарастыратынына байланысты. Шонның «Рефлексиялаушы практик: кәсіпқойлар іс-әрекетте қалайша ойланады» (1983) деген кітабының ықпалы күшті болды. Оның «техникалық ұтымдылық» ұғымын кәсіби білім негізі деп тануды жоққа шығара отырып, кәсіпқойлардың не істейтіндігін түсіну негізіне «рефлексия» түсінігін қоюы бұл іске қосқан зор үлесі болып табылады. Техникалық ұтымдылық кәсібилікпен салыстырғанда негізгі парадигма бола алмады. Оның «Іс-әрекеттегі толғаныс» деген ұғымы кейде «іс барысындағы толғаныс» ретінде де сипатталады. Бұл біздің тәжірибемізге көзқарасты, біз пайдаланатын эмоциялар мен теорияларды ескеруді көздейді, соның салдарынан өзгеріп жатқан жағдайға сай әрекет етуге көмектесетін жаңа сезімдер туындайды. Бұл үдерістен кейін «іс-әрекеттен кейінгі толғаныс» жүреді [1].

«Рефлексия» сөзі латын тіліндегі «reflexio» - артқа қарау деген ұғымды білдіреді. Бүгінгі күн тәжірибесінде бұл оқу үрдісінде сабақта алған білім мен білік дағдыларына қорытынды жасап, талдау деуге болады. Жалпы алғанда рефлексия зерттеу секілді: адам өзінің ішкі дүниесін жан-жақты қарастыра отырып, өзін-өзі зерттейді. Бұл зерттеудің басты тақырыбы адамның өзі болып табылады. Адам өзінің жасап жатқан іс-әрекетін тоқтатып, өзінің ішкі жан-дүниесіне үңіледі, өзімен –өзі сөйлесіп, өз әрекеттеріне талдау жасап, оларға баға береді, өзіне басқаның көзімен қарайды. Осыдан соң адам өзінің іс-әрекеттеріне өзгеріс енгізіп, кеткен кемшіліктерді түзейді, оларды алдағы уақытта қайталамаудың жолдарын қарастырады, алдағы уақытта қандай істер жасайтынын жоспарлайды.

Рефлексия - өзіндік тәжірибе, өзін-өзі танумен,өздігімен үйрену туралы ойлану болып табылады. Ол білім алушыларға өзінің үйрену әрекеттері және амалдарын айқындауға,

нактылауға, өзінің алдына қойған мақсат-міндеттерін тұжырымдауға, ой елегінен өткізуге мүмкіндік береді.

Қазақтың ұлы ақыны Абай Құнанбаев өз кезінде «Егер де есті кісілердің қатарында болғың келсе, күнінде бір мәртебе, болмаса жұмасында бір рет, ең болмаса айында бір өз – өзіңнен есеп ал!» деп айтқан болатын. Бұл сөздер қазіргі күнде де маңызды және өзекті.

Қазіргі таңда оқу үрдісінде, әр сабақта оқушыларды рефлексия жасауға үйрету керек. Өйткені бала рефлексия жасай алмаса, өз әрекеттерін түсіндіріп, оған талдау жасай отырып, бағалай алмаса, бала оқу әрекеттерін орындап қана қояды да, өзі жасаған оқу әрекеттерінің өзінің дамуындағы маңыздылығын түсінбейтін болады.

Басқаша айтатын болсақ, рефлексия жасай алмайтын бала өзінің бойында болып жатқан өзгерістерді де байқамайды.

Рефлексия жасау барысында оқушы өзінің қалай үйренгендігін талдай отырып, үйрену барысында жасаған қадамдармен іс-әрекеттерін түсінуге тырысады. Оқушы өзі атқарған әртүрлі әрекеттеріне талдау жасай отырып, алған нәтижелерін нақтылайды және оларды қалай жақсартуға болатынын ойластырады.

Қазіргі білімдік мақсаттарға сай білім алушыны рефлексия жасауға дағдыландыру мұғалімнің басты міндеттерінің бірі болып келеді. Рефлексия – сабақтың негізгі бөлігінің бірі болуға тиіс. Рефлексивтік іс-әрекет оқушының өзіндік жеке дара ерекшеліктерін тануына мүмкіндік бермек. Рефлексия – адамның өзі жасаған іс-әрекеттерінің мәнін түсінуі, ойлануы арқылы өзіне өзінің нені қалай жасағаны туралы нақты және анық есеп беруі деуге болды.

Педагогикалық практикада бастауыш сынып оқушылары өздері жасаған әрекеттерге ауызша баға беру, суреттер салу, сызбалар түрінде, кестелерді толтыру және т.б түрде рефлексивті жұмыс түрлерімен көрсете алады.

Оқу әрекетіндегі рефлексия-оқу әрекетін іске асырып, тұлғаның ойлау, қабылдау қабілетін жандандырады. Оқушы рефлексия жасау кезінде өз оқу әрекетінің тәсілін түсінеді, соның негізінде білімді саналы игере алады. Рефлексия – өзін-өзі танудың, түсінудің, тексеру мен бақылаудың, өзін бағалаудың басты тәсілі және ойлаудың негізгі құралы болып табылады.

Білімді саналы меңгеру және белсенді болу дамыта отырып оқытудың басты қағидаларының бірі. Ал оқушы білім алаудағы мақсатты саналы түрде түсінсе ғана, белсенді болады. Рефлексияны әр түрде жүзеге асыруға болады. ол сабақтың соңында, әр өткен тақырып соңында, сабақ кезеңдерінің арасында, қандай да бір тарау өткен соң да өткізуге болады.

1-кесте. Рефлексияның түрлері:

Функционалды жіктелуі	Рефлексия түрлері
Мақсатына қарай	эмоциялық көңіл күйінің рефлексиясы, әрекеттік рефлексия, оқу мәліметінің мағынасының рефлексиясы.
Мазмұнына қарай	ауызша, жазбаша
Тұлғалық рефлексия	физикалық, сенсорлық, рухани, интеллектуалдық
Сабақтың түріне қарай	ББД қалыптасуынан кейін, аралық рефлексия, бақылау рефлексиясы, қорытынды рефлексия.
Өту әдісіне қарай	анкета, сұрақ, кесте, жағдаят, сурет, символдық
Қызмет түріне байланысты	фронтальды, жеке, топтық, ұжымдық

Рефлексияны оқушылардың сыни тұрғыдан ойлауына, өз ойларын жүйелі жеткізе біліп, алған білім мен білік дағдыларының өзіне қаншалықты маңызды екенін анықтай білуіне жағдай жасайды.

Биология сабағында қолданылатын мақсаттық рефлексия түрлері

1. Оқу материалдарының мазмұнының рефлексиясы. Оны мұғалім оқушылар өткен материалдың мазмұнын қалай түсінгенін анықтау үшін қолданады.

1. Ақталмаған сөйлем тәсілі (тезис):

Аяқталмаған фразалар сабақ тақырыбына байланысты болуы мүмкін.

2. Think wape (синквейн) 5 жолдық өлең:

Бірінші жол- тақырып атауы; екінші жол – тақырыпты екі сөзбен сипаттау (белгі немесе сын есіммен); үшінші жол - осы тақырыптағы іс-әрекетті үш сөзбен сипаттау (етістікпен);

төртінші жол – төрт сөзден тұратын фраза, тақырыпқа қатысты; бесінші жол– синоним, тақырыпты ашатын.

2. Көңіл-күй және эмоционалдық жағдайдың рефлексиясы:

1. «Смайликтер» арқылы көңіл-күйін білдіру.

2. «Күншуақ»: оқушылар барлығын түсінсе күнді, жартылай түсінсе – күн мен бұлтты, ештеңе түсінбесе – бұлтты таңдайды.

3. «Рефлексивті нысана». Тақтадағы нысана арқылы өзінің, сыныптастарының, мұғалімнің іс-әрекетін бағалайды.

3. Іс-әрекет рефлексиясы. Жеке жазба жұмыс рефлексиясы. Бұл жұмыс сабақтың соңғы этапы, қорытынды. Өткізу түрі – тестер, мини - шығарма, эссе, кесте, досыма хат, тірек сызба. Мынадай тәсілдері бар:

1. «Эссе». Ой толғау.

2. «10 ұпай». Өзінің, сыныптастарының іс-әрекеттерін 10 балдық жүйемен бағалау.

Рефлексия адамның негізгі үш қасиетін өз бетімен білім алу, шешім қабылдай білу, бақталастыққа түсе білуін қалыптастырады, бұл 21 ғасыр талабы.

Біздің мамандығымыз жаңа ойларды, тәсілдерді үнемі қажет етіп отырады. Сондықтан рефлексия жаңа заманға сай талапкерді қалыптастырып, қабілеттерін дамытатын жолдың бірі. Бала ойлауға, сөйлеуге, өзін-өзі дамытуға еркін қол жеткізе алады.

Әдебиеттер.

1. «Тәжірибедегі рефлексия» жалпы білім беретін мектептердегі педагогика кадрларының кәсіби даму бағдарламасы. «Назарбаев Зияткерлік мектептері» ДББҰ. Педагогикалық шеберлік орталығы, 2016.

2. Загашев И.О., Заир-Бек С. И. Критическое мышление. Критическое мышление: технология развития. – СПб: Альянс-Дельта, 2003.

3. Лизинский В.М. Приемы и формы в учебной деятельности. М: Центр «Педагогический поиск», 2004

Современный урок физической культуры как основа здоровья сбережения школьника

Таганиязов Т.А СШ №25

Как известно, хорошее здоровье способствует успешному обучению, а успешное обучение – улучшению здоровья. Образование и здоровье неразделимы. В последнее время все очевиднее становится катастрофическое ухудшение здоровья учащихся.

Свою долю ответственности за сложившуюся ситуацию несет система образования. Мы все острее понимаем свою ответственность за благополучие новых поколений. На первый план выступает воспитание у детей потребности в здоровье как жизненно важной ценности, сознательного стремления к ведению здорового образа жизни.

Современный урок физической культуры должен способствовать здоровьесбережению школьника. Необходимо обеспечить здоровьесберегающие условия обучения детей: нагрузка на уроке должна быть индивидуализирована, рациональна, должна приводить к успеху без переутомления и утраты здоровья. Важно, чтобы на уроках физической культуры происходило реальное воспитание культуры здоровья, формирование потребности вести здоровой образ жизни, противостоять вредным привычкам.

Для повышения мотивации к занятиям физической культуры необходимо создание здорового психологического климата на уроке, использование ИКТ, учет мнения учеников при оценивании (самооценка, взаимооценка), индивидуальный подход с учетом физических способностей каждого ученика.

Совершенствование качества обучения ~ воспитания в средней школе напрямую зависит от личности учителя. Неоспоримо, необходимо повышать свой профессиональный уровень, работать и использованием на уроках современных педагогических технологий, заниматься самообразованием.

Самообразование учителя есть необходимое условие профессиональной деятельности педагога. Общество всегда предъявляло, и будет предъявлять к учителю самые высокие требования. Для того, чтобы учить других, нужно знать больше, чем все остальные.

Цель:

Повышение интереса к занятиям физической культурой посредством создания здоровьесберегающих условий обучения школьников.

Задачи:

- творчески применять профессионально-педагогические знания в решении конкретных учебных и воспитательных задач с учетом возрастных, индивидуальных, социально-психологических особенностей учащихся;
- формировать интерес учащихся к занятиям физической культурой;
- организовать учебно-воспитательную работу с учащимися на уровне современных психолого-педагогических, медико-биологических, дидактических и методических требований;
- выбирать и творчески применять методы, средства и организационные формы учебной, воспитательной, физкультурно-оздоровительной и других видов деятельности учащихся в соответствии с решаемыми задачами;
- формировать знания, умения и навыки, необходимые учащимся для самостоятельного использования средств физической культуры в процессе своего самосовершенствования.
- учитывать и оценивать результаты работы с целью определения новых задач

Этапы работы

1 этап 2017-2018 учебный год

2 этап 2018- 2019 учебный год

3 этап 2020-2021 учебный год

Основные направления

Действия и мероприятия

Профессиональное

1. Постоянно знакомиться с современными исследованиями ученых в области преподавания предмета «Физическая культура».
2. Знакомиться с новыми примерными и авторскими программами по физической культуре, концепциями обучения, их оценками.
3. Изучать новую литературу по физической культуре и методике преподавания.
4. Своевременно повышать квалификацию на курсах для учителей физической культуры,
5. Принимать активное участие в работе районного методического объединения учителей физической культуры.
6. Посещать уроки коллег и участвовать в обмене опытом.
7. Периодически проводить самоанализ своей профессиональной деятельности.
8. Проводить открытые уроки для анализа со стороны коллег.
9. Организовывать внеклассную деятельность по предмету.
10. Систематически просматривать спортивные телепередачи.
11. Посещать семинары, конференции, организованные на разных уровнях.
12. Участвовать на соревнованиях различных уровней
13. Повысить квалификационную категорию

Психолого-педагогическое

1. Совершенствовать свои знания в области классической и современной психологии и педагогики.
2. Изучать современные психологические методики.
3. Создание пакета психолого-педагогических материалов для учителя.

Методическое

1. Знакомиться с новыми педагогическими технологиями, формами, методами и приемами обучения через предметные издания:
 - ФИС
 - Физическая культура в школе
 - Спорт в школе
 - Теория и практика физической культуры.
2. Изучать прогрессивный опыт коллег по организации различных форм уроков физической культуры.
3. Посещать библиотеки, изучать научно-методическую и учебную литературу.

4. Проводить мастер-классы для коллег по работе, учителей района.
5. Разрабатывать разные формы уроков, внеклассных мероприятий, учебных материалов.
6. Внедрять в учебный процесс новые формы оценивания физического состояния учащихся:

- оценка физической подготовленности 2 раза в течение учебного года;
- «Президентские тесты».

7. Создавать комплект дидактики по предмету (индивидуальные планы тренировок, оптимально-минимальный уровень (стандарт) физической подготовленности учащихся, контрольные тесты-упражнения).

8. Создавать пакет материалов по педагогическим технологиям.

9. Проектировать личную методическую веб-страницу.

10. Создавать пакет сценариев уроков с применением информационных технологий.

ИКТ

1. Обзор в Интернете информации по преподаваемому предмету, психологии, педагогике, педагогических технологий.

2. Изучать информационно-компьютерные технологии и внедрять их в учебный процесс.

Охрана здоровья

1. Своевременно обновлять инструкции по ТБ на уроках физической культуры, на занятиях секции.

2. Внедрять в образовательный процесс здоровьесберегающие технологии.

3. Вести здоровый образ жизни, заниматься спортом, физическими упражнениями.

Предполагаемый результат:

1. Повышение качества преподаваемого предмета (средний балл по предмету не ниже 4,8, отсутствие неуспевающих).

2. Проведенные открытые уроки перед учителями физической культуры района.

3. Проведенные мастер-классы перед учителями физической культуры района.

4. Доклады и выступления.

5. Разработка дидактических материалов.

6. Разработка и проведение уроков по инновационным технологиям.

7. Создание комплектов педагогических разработок уроков и внеклассных мероприятий.

8. Организация работы спортивных кружков и секций.

9. Пакет психолого-педагогических материалов для учителя.

10. Пакет материалов по различным педагогическим технологиям.

11. Личная методическая веб-страница.

13. Пакет бланков и образцов документов для педагогической деятельности.

14. Личные достижения как участника спортивных соревнований различных уровней

Способ демонстрации результата проделанной работы

Презентация результатов работы перед педагогическим коллективом, на заседаниях методического объединения учителей физической культуры района

Форма отчета по проделанной работе

Обобщение опыта работы на уровне школы.

Представление администрации школы отчета с анализом, выводами и рекомендациями для других учителей.

Литература.

1. Артамонова, Л. Л. оздоровительная физическая культура / Л.Л. Артамонова. - М.: Владос, 2010. - 559 с.

2. Бароненко, В. А. Здоровье и физическая культура / В.А. Бароненко, Л.А. Рапопорт. - М.: Альфа-М, Инфра-М, 2010. - 336 с.

3. Вайнер, Э. Н. физическая культура / Э.Н. Вайнер. - М.: Флинта, Наука, 2015. - 424 с.

4. Глазырина, Л.Д. Методика преподавания физической культуры. 1-4 класс / Л.Д. Глазырина.

Химия пәнінен жаңартылған білім беру мазмұны бойынша әдіс-тәсілдерді тиімді қолдану

Сәкен Р.С. Елек ОМ

Қай кезеңде, қай қоғамда болмасын жеке тұлғаның қалыптасуы ұстаздан басталады. Білім саласында түбегейлі өзгерістер ұстазға үлкен жауапкершілікті талап етеді. Өздігінен білім алатын, жан-жақты ізденетін алдағы өмір жолын өзі болжай алатын тұлға тәрбиелеу – ұстаз қолында. Заманауи қоғамның зиялы азаматын білім беру сана әлеуеті жоғары дамыған, сын тұрғысынан жаңаша ойлай білетін, рухы мықты, өз білімін қоғамның алға басуына жұмсай алатын адам тәрбиелеу.

Қазақстан 2030 стратегиялық бағдарламасы білім берудің ұлттық моделінің қалыптасуымен және Қазақстанның білім беру жүйесін әлемдік білім беру кеңестігіне кіріктірумен сипатталады. Қазіргі таңда қазақ тілі-мемлекеттік тіл, қарым-қатынас тілі – орыс тілі және ағылшын тілі – әлемдік кеңістікті тану тілін оқытуда жаңа идеяларды әр сабақта жан-жақты қолданып, жаңаша оқытудың тиімді жолдарын тауып, жүйелі түрде қолдану-заман талабы болып отыр. Оқытудың парадигмасы өзгерді. Білім берудің мазмұны жаңарып, жаңаша көзқарас пайда болды. Осыған байланысты ұстаздар алдында оқытудың әдіс-тәсілдерін үнемі жаңартып отыру және технологияларды меңгеру, оны тиімді қолдана білу міндеті тұр. Мемлекетіміздің білім беру үдерісіне енген жаңартылған білім беру бағдарламасы - заман талабына сай келешек ұрпақтың сұранысын қанағаттандыратын тың бағдарлама.

Білім мазмұнын жаңарту тікелей шығармашылық ізденістегі мұғалімнің кәсіби шеберлігіне байланысты. «Мұғалім көп әдісті білуге тырысуы керек. Оны өзіне сүйеніш, қолғабыс нәрсе есебінде қолдануы керек», -деп Ахмет Байтұрсынов айтқандай, қазіргі заман талабына сай білім беру мәселесі сол қоғам мүддесіне сай болуы керек. Өз ісінің шебері ғана жоғары жетістіктерге жетеді. Қазіргі таңда пәнді жақсы, терең білетін, күнделікті сабақтағы тақырыпты толық қамтитын, оны оқушыға жеткізе алатын, әр түрлі деңгейдегі тапсырмаларды білу іскерлігі, оқытудың дәстүрлі және ғылыми жетілдірілген әдіс-амалдарын, құралдарын еркін меңгеретін, оқушылардың пәнге қызығушылығын арттыра отырып дарындылығын дамытудағы іздену-зерттеу бағытындағы тапсырмалар жүйесін ұсыну өмір талабы.

Қазіргі уақыттағы жаңа педагогика ғылымындағы проблема ол - оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттыру болып табылады. Жаңа технологияның әдіс-тәсілдері оқушылардың білімін толықтыруға көмектеседі. Осыған орай озық тәжірибе, жаңа технологияның тиімді әдістерін таңдап алып, оларды үйлесімді, тиімді және шығармашылықпен пайдалану - ұстаз шеберлігінің белгісі.

Әрбір мұғалімнің негізгі мақсаты – сабақ сапасын көтеру, түрін жетілдіру, білім алушылардың сабаққа деген қызығушылығын арттыру, олардың ізденуін, танымын қалыптастыру.

Практика кезінде өз сабақтарымда қолданып жүрген әдіс - тәсілдер: «Ойлан-жұптас-бөліс» әдісімен оқушылар мәтінмен танысады, бірінші топ тапсырма немесе сұрақтар дайындайды, екінші топ жауап береді және үшінші топ тапсырма немесе сұрақтар дайындайды, төртінші топ жауап береді.

«Суреттер сөйлейді» әдісінде суретте қоспаларды бөлу әдістері бейнеленіп, осы әдістерді қоспалардың қандай түрлеріне қолдануға болатынын көрсетініп, сипаттап жазады.

«Кинометафора» әдісінде АКТ пайдалана отырып, берілген суреттерден физикалық және химиялық құбылыстарды атайды. Химиялық құбылыстың негізгі белгілерін атап өтеді.

«Сіз қаншалықты сенесіз» әдісінде жабық сұрақ бойынша сұралады. Жұптық жұмыс арқылы оқушы мен оқушы арасын ЖАДА қалыптастырылады.

«Соңғы сөзді мен айтамын» әдісі бойынша жаңа сабақты пысықтауда айтылым, жазылым дағдысы қалыптасады.

Оқушыларды топтастыру және жаңа тақырыптық оқу мақсатымен таныстыру үшін «Мозайка» әдісінде суреттер қиындылары арқылы

1. Мына суретте не бейнеленген?
2. Тақырыбын қойындар?
3. Берілген суретке қарап өз топтарыңызды болжамдаңдар?

т.с.с. сұрақтар бойынша қойылған сұрақтарға жауап бергенде оқушылар жаңа ұғымның өзіне тән ерекшеліктерін, қасиеттерін, қызметін, маңызын танып анықтайды, зерттейді.

«Сандар сөйлейді» әдісі бойынша топтарға түрлі түсті шарлар беріледі. Шарды жару арқылы бүгінгі сабақта кездескен сандарға жауап жазады және мағлұмат береді.

«Артығын алып таста». Оқушыларға сөздер немесе суреттер жинағын (сабақ тақырыбымен байланысты) көрсетіледі. Олар қай сөз немесе сурет қалғандарына қатысты емес екенін анықтайды.

«Әріптестер». Әр оқушыға не жауабы бар, не сұрағы бар қағаз беріледі. Оқушылар сынып ішінде жүріп, сәйкес келетін сұрақ пен жауапты іздеп табады.

«Танысу үшін оқу және сканерлеу». Бұл тәсіл мәтіннің негізгі идеясын, стилі мен құрылымын анықтау үшін, мәтінді тез көз жүгіртіп оқып шығуды көздейді. Бұл тәсілді болжамдарды дәлелдеу үшін пайдалануға болады.

Мысалы: Мәтінді оқырдың алдында оқушылар өздерінің қандай негізгі ақпарат іздейтіндерін анықтап алулары керек. Олар қандай тірек сөздердің мәтіндегі сол ақпаратты меңзейтініне назар аударуы тиіс. Оқушылар тірек сөздерді іздей отырып, мәтінді жылдам оқып шығады. Оларды тапқан жағдайда, өздерінің іздегені осы ақпарат па екенін тексеру үшін оқушылар тиісті бөлімді оқып шығады.

Елбасы Н.Ә.Назарбаев «Болашаққа бағдар: рухани жаңғыру» атты бағдарламалық мақаласында тарихтың өткеніне көз жүгіртіп, жаңа тарихи кезеңдерге жан-жақты баға бере отырып, рухани жаңғыру арқылы болашаққа деген өзінің парасатты пікірлері мен көзқарасын білдірді. «Екі дәуір түйіскен өліара шақта Қазақстанға түбегейлі жаңғыру және жаңа идеялар арқылы болашағын баянды ете түсудің теңдессіз тарихи мүмкіндігі беріліп отыр... Мен барша қазақстандықтар, әсіресе, жас ұрпақ жаңғыру жөніндегі осынау ұсыныстардың маңызын терең түсінеді деп сенемін. Жаңа жағдайда жаңғыруға деген ішкі ұмтылыс – біздің дамуымыздың ең басты қағидасы», - деп ел келешегіне үміт артады.

Жалпы қорыта айтқанда, аталған бағдарламаға сәйкес алынған тәсілдерді сабақта тиімді қолданысқа енгізіп, баланың танымдық белсенділігін арттыруға, өз бетінше білім алуға, шығармашылығын қалыптастыруға ықпал етеді, оқушылар оқудың қызықты жеңіл өтетіндігін, ұжымда бірлесіп жұмыс жасауға үйрететіндігін, білімнің тереңдігі, әрі тиянақтылығы артатындығын баяндайды. Яғни, оқушылардың шығармашылығын, ізденушілігін дамытып, әрқайсысына жеке тұлға ретінде қарап, олардың өздеріне деген сенімін, білімге ынтасын арттыруға үлесімді қосудамын.

Бастауыш сынып оқушыларының ойлау қабілетін белсендіретін тәсілдердің бірі- белсенді оқу

Кулынтаева Ж.М. №50 ОМ.

Әлеуметтік тұрғыда адамның белсенділігі мен дербестігі оның еңбегінің жемістілігін айқындайды және тапқырлығының мәнін құрайды. Ендеше оқушыларда осы қасиеттің пайда болуын тудыру әрбір ұстаздың негізгі міндеттерінің бірі болып саналады. Осы орайда сабақ сапасын арттыру барлық мұғалімдерді толғандыратын маңызды мәселе болғандықтан бұл ретте білім деңгейінің төмендеу себептерінің бірі – күнделікті сабақты өткізудің стандарты, көптеген мұғалімдердің сабақ үрдісін түгелдей дерлік жаулап алған дәстүрлі сабақтарды айтуға болады.

Осыған байланысты қазіргі кезеңде Республикамызда білім берудің жаңа жүйесі жасалып, Қазақстандық білім беру жүйесі әлемдік білім беру кеңістігіне енуге бағыт алуда. Бұл педагогика теориясы мен оқу-тәрбие үрдісіндегі елеулі өзгерістерге байланысты болып отыр: білім беру парадигмасы өзгерді, білім берудің мазмұны жаңарып, жаңа көзқарас, жаңаша қарым-қатынас пайда болды. Оқыту үдерісін білім мазмұнының жаңартылған бағыты мұғалімнің бағыттауымен оқушының өздігінен білім алуына ықпалы зор.

Жаңартылған білім мазмұны - белсенді оқыту арқылы әр түрлі әдіс-тәсілдерді қолдана отырып, оқушылардың барлығын сабаққа жұмылдыру, ынтасын, пәнге деген қызығушылығын ояту. Жаңартылған оқу бағдарламаларында пәннің мазмұны және мақсаттары мұғалімдер үшін бірізділігімен тиімді. Бағалаудың жетістік критерийлері де өте жақсы қамтылған.

Мұғалім үшін тиімділігі оқушыны әділ бағалай алуы, мақсаттың нақтылығы, ресурстардың жеткіліктілігі. Оқушы үшін белсенді оқытудың тиімді жақтары, оның жеке, жұппен, топпен жұмыс істеуінде. Бұл жерде алға қойылатын басты мақсат - оқушыға деген сенім, оның өз ісіне жауап беру мүмкіндігіне сүйеніп беделі мен қадір-қасиет сезімін дамыту, өз бетімен білуге деген белсенділікті дамыту.

Белсенді оқу - шынайы өмірден алынған және ойдан шығарылған жағдайларды қолдана отырып оқушыларды ойланып, күрделі мәселелерді шешуге жетелейді. Білім беру бағдарламасының барлық салаларын барлық сатыларда белсенді оқу тәсілдерімен толықтырып, кеңейтуге болады. Белсенді оқу білім, дағды және көзқарас деп аталатын оқудың негізгі үш саласы қамтып, оқудың бұл таксономиясын «оқу үдерісінің мақсаты» (Блум, 1956) деп санауға болады.

Табиғаты бойынша оқу үдерісі ойлаудан тұруы керек және ми құрылымында өзгеріс жасауға жетелеуге тиіс. Ми неғұрлым белсенді жұмыс істеген сайын, оқу үдерісі соғұрлым қарқынды жүзеге асады. Хэтти (2014) адам миы ақпаратты өңдеп, оны түсінуге мүмкіндік беретінін, ал мұғалімнің тоқтаусыз сөйлеуі миға шамадан тыс аса көп ақпарат «жүктемелейтіні» және ол оқушылардың қызығушылығын жоғалтуға әкеліп соғатынын, сол сәтте оқудың нәтижелілігі айтарлықтай төмендеп кететіні туралы біздің хабардар екенімізді мәлімдейді. Ал белсенді оқу, керісінше, оқушылардың белсенді қызметпен айналысу арқылы мұғалім берген ақпараттың мәнін ұғынып, алған білімдерін есте сақтап, оны қолдана алуын қамтамасыз етуді көздейді. Хэттидің мидың қызметін талдай отырып жүргізген шолуы дағдыларды меңгерту шеберлігі тек іс жүзіндегі белсенді қызмет арқылы жүзеге асатынын, демек, оқушылар тек тыңдаумен айналыспай, білім алуда белсенді әрекет етуі керек екендігін көрсетеді.

«Белсенді оқыту әдісі» жөніндегі толық жіктелу мәліметті ғалым М.Новик жасады. Ол белсенділікті имитациялық және имитациялық емес топтар арқылы бөліп қарастырады. Соған байланысты сабақтың формасын да имитациялық және имитациялық емес деп анықтайды. Оның пікірінше, имитациялық емес сабақтардың сипаты оқытылатын үрдіс немесе іс-әрекеттердің моделдерінің болмауында. Оқыту белсенділігі оқытумен мен оқушының арасындағы тікелей және кері байланыстары арқылы жүзеге асады. Ал имитациялық сабақтардың айқын ерекшелігі оқытылатын үрдіс (жеке дара немесе ұжымдық кәсіптік іс-әрекеттер имитациялары) моделінің болуында. Сонымен қатар олардың ойындық және ойындық емес болып бөлінуінде.

Белсенді оқу оқушының мұғалімді енжар тыңдап қана қоймай, белсенді жұмысқа тартылуын көздейтін оқыту және оқу әдістерінің бірі болып табылады. Бұл тәсілдер оқу үдерісі жаттығудың алдында емес, оны орындау барысында жүзеге асырылатын құбылыс екендігін түсіндіреді. Сыныпта қолданылатын бұндай тәсілдер топтық жұмыс (Brodie, 2000), ойын «баламалары» (Bergen, 2002) және пән бойынша белгілі тақырыптағы ойындар кіреді (Peters, 1998).

Бастауыш сыныптарда ойын шынайы өмірдің белгілі бір аспектілерін модельдеу және зерттеу үшін ұсынылған мүмкіндік болып табылады. Бастауыш сыныптарда зерттеу сұрағын келісу үдерісі мұғалімнің көмегімен жүргізілуі тиіс. Мысалы, мұғалімдер оқушылар ұсынатын сұрақтарды келесі түрде жіктеуге көмектесе алады: білген қызық, білгім келеді, зерделенетін негізгі тақырыпты түсіну үшін маңызды. Бұл жіктеу жүйесі алдағы уақытта оқушыларға зерттеуге арналған тиісті сұрақты таңдауда тірек бола алады. Нақты айтқанда, мұғалім сай келмейтін сұрақтарды болдырмау мақсатында, оқу мақсаттарына сәйкес келетін сұрақтардың ғана қамтылуын қамтамасыз етуі қажет. Егер оқушыларға өзі білетін дағдыларды ғана қолдануға рұқсат етілсе, олар ештеңені үйренбейді деуге болады. Рата (2012) өзін тек «үйлестіруші» ретінде ұстайтын мұғалім мұғалім деп аталуға лайықты емес деп тұжырымдайды. Хэтти (2009) педагогикалық тәсілдердің метаталдауын жүргізген. Ол мұғалімдер «үйлестіруші» және «катализатор» болып табылатын тәсілдердің әсерін салыстырды. Ол қолданған тәсілдерді салыстыру үшін, 0 – ілгерілеудің жоқ екендігін, 0,4 – ілгерілеудің бір жыл мерзімін және 1 – ілгерілеудің екі-үш жылын білдіреді. Мұғалім тек үйлестіруші рөлін атқарған тәсілдердің орташа әсері – 0,17, мұнымен салыстырғанда мұғалім катализатор болған (мәселен, кері байланыс ұсыну, оқыту шеберлігі, күрделі мақсаттар қою және т.б.) оқыту тәсілдерінің орташа әсер мөлшері 0,60 болған. Терең білім алу мұғалімдердің

дағдыларына да байланысты, яғни олар оқушылардың жаңа білімдерін бұған дейінгі білімдерімен ұштастыра алуын бақылай білулері маңызды.

Бұл үдеріс әр оқушының жеке дағдысы мен қабілеттеріне байланысты әртүрлі болады. Сол себепті мұғалімдер әр оқушы үшін оқу үдерісінің келесі қадамдарын анықтап, әрі қарай ілгерілеуіне септігін тигізу үшін жекелеген оқушыларды үнемі бағалап отыруы керек. Бақылай отырып, оқудың келесі қадамдарын анықтау үшін ақпаратты пайдалану тәсілі метаталдаудың көмегімен білім беру шараларының табысты түрлерінің бірі ретінде танылып, соңғы 20 жыл ішінде халықаралық деңгейде мойындалып отыр (Black and William, 1998).

Оқытудың белсенді әдістерінің ерекшеліктерін мына кестеден байқауға болады.

Оқытудың белсенді әдістерінің ерекшеліктері					
1	2	3	4	5	6
Білімді берік, саналы меңгеруге жеткізетін практикалық және ойлау іс-әрекетінің бірлестігі	Танымдық іс-әрекетінің белсенділігі үшін жағдай туғызады.	Дәлелдік (себептік) дәрежені көрсетеді.	Таным процесі сезімдік және ақыл-ой нәтижесін береді;	Таным процесінде оқушының оқушымен іскерлік негізіне байланыс орнатуды негіздейді	Шығарма-шылдықтың жоғары деңгейінде дамуын қамтамасыз етеді.

Оқытудың белсенді әдістерін оқушылардың өзін - өзі басқару тәрбиесін жинақтауына әсерін тигізеді.

Сонымен, белсенді оқыту әдісінің (БОӘ) дәстүрлі оқыту әдістерінен келесідей айырмашылығы бар:

- оқушылардың ойлау қабілетін белсендіреді және ол белсенділік ұзақ уақыт сақталып оқу жағдайында өз бетімен шығармашылықпен, ынталандарумен дәлелденген шешімді тез қабылдауына мүмкіндік береді;
- серіктестік қатынасты дамытады, оқушыларды ұжымда бірлесіп жұмыс істеуіне жағдай туғызады;
- оқыту нәтижелілігі берілетін ақпарат мөлшерінің көбеюіне байланысты емес, оны өңдеу тереңдігінің және жылдамдығының өсуіне сәйкес артады;
- оқушы оқу барысында аса көп күш жұмсамай жақсы нәтижеге жетеді.

Әдебиеттер.

1. ҚР Президенті Н.Ә. Назарбаевтың Қазақстан халқына арналған Жолдауы: «Қазақстан жолы -2050: бір мақсат, бір мүдде, бір келешек»
2. Қазақстан Республикасында білім берудің 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы. Астана, 2011ж.
3. Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту жөніндегі 2012 - 2016 жылдарға арналған ұлттық іс-қимыл жоспары. Астана, 2012 г.
4. Жайтапова А.А., Рудик Г.А., Белошниченко Е.В., Сатывалдиева А.С. Педагогика 21-го века на пороге школы. Алматы. 2009.
5. Заир – Бек С.И., Муштавинская И.В. Развитие критического мышления на уроке – М.: Просвещение, 2004 – 175б.

Ақпараттық технологияны мектепалды даярлық класс сабақтарында пайдаланудың тиімділігі

Симатова К.К. №50 ОМ.

«Қазіргі заманда жастарға ақпараттық технологиямен байланысты әлемдік стандартқа сай мүдделі жаңа білім беру өте қажет» деп, Елбасы атап көрсеткендей жас ұрпаққа білім беру жолында интерактивті технологияны оқу үрдісінде оңтайландыру мен тиімділігін арттырудың маңызы зор. Қазіргі заманғы ақпараттық технологиялар әрбір оқушының білім беру үрдісіне

шығармашылық қабілетін дамытуға айқын мүмкіндіктер береді. Сондай-ақ оқушының танымдық іс-әрекеттері күшейіп, өзіндік жұмыстарды тез орындау мүмкіндіктері артады.

Оқу процесінде оқытудың ақпараттық технологияларын тиімді пайдалану және қолдану оқушы тұлғасының дамуына ықпал жасаудың негізгі міндеттерін қарастырады.

Мектепалды даярлық класс сабақтарында ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдаланудың тиімділігін төмендегідей көрсетуге болады:

- уақыттың тиімділігі артады;
- оқушылардың қызығушылығы мен белсенділігі күшейе түседі;
- жұмыс істеу шеберлігі мен қабілеттілігін арттырады
- бағдарлама бөлімдерін жақсы меңгеруге көмегі тиеді;
- өз жұмысын яғни тапсырмаларды қызыға орындайды;
- өз бетімен жекелей жұмыс істеуге үйренеді.

- қарапайым көзбен көріп, қолмен ұстап сезіну немесе құлақпен есту мүмкіндіктері болмайтын табиғаттың таңғажайып процестері мен түрлі тәжірибе нәтижелерін көріп, сезіну мүмкіндігі болады;

Сонымен қатар мұғалім ақпараттық технологияны сабақтарда тиімді, белгіленген уақытпен пайдалана алса, оқушының ой-өрісін, дүниетанымын кеңейтуге ықпалы зор.

Ақпараттық технологиялардың бірі – интерактивтік тақта, мультимедиялық және он – лайн сабақтары.

Интерактивтік тақта – сабақ түсіндіруде, презентация жасауда, ұжымдық, топтық жұмыстарда жаңа ақпараттық технологияны қолдануда, зерттеуде оқушылармен жұмыс істеуде ыңғайлы құрал. Интерактивті тақта басқа ТСО құралдарына қарағанда тиімді.

- Интерактивтік тақта:

- уақытты үнемдейді
- білім сапасын көтереді
- оқыту әдістемелерінің әр стилін қолдайды
- барлық жастарға арналған оқу бағдарламаларымен сәйкес.
- тақырыптық суреттерді жылдам көрсете отырып, сөздер, сөйлемдер құратып тілін дамыту мүмкіндігі турады.

Интерактивті тақта оқудың әр стилін қолдануға мүмкіндік береді, көру, есту жолдары арқылы ақпарат алмасуға тиімді.

Интерактивті тақтамен жұмыс істеген мұғалім әрқашан да оқушылардың көңілін өзіне тез аударады, оқушылармен қарым – қатынаста бола отырып электронды оқулықтарды қолданып слайдтар көрсетіп экранға әр түрлі сызбалар, карталар, суреттерді көрсетіп, схема сызып, олардың орнын ауыстырып отыра алады.

Интерактивті тақтамен жұмыс істеу материалдарды шығармашылықпен пайдалануды көздейді. Дайындалған мәтіндер, кестелер, сызбалар, суреттер, музыка, карталарды пайдалануға болады. Мысалы: Мектепалды даярлық класс сабақтарын оқытуда интерактивті тақтамен жұмыс жасауда оқушылардың қызығушылығын танытып қана қоймай шығармашылық қабілеттерін дамыту мен қатар жаңа ақпараттық технологияны меңгеруге, оны пайдалана алуына мүмкіндік береміз. Сабақта интерактивті тақтаның элементтерін пайдалану, дайындалған арнайы тапсырмаларды тыңдап қана қоймай, көздерімен көріп, оны жетік түсінуге, дағдыланады.

Ақпараттық технологияларды жүзеге асырудағы тағы бір мүмкіндігі- ол электронды оқулық. Электронды оқулық - бұл дидактикалық әдіс – тәсілдер мен ақпараттық технологияны қолдануға негізделген түбегейлі жүйе.

Электрондық оқулықты пайдалану - оқытудың тиімді әдістерінің бірі. Ол оқытушының шығармашылықпен жұмыс жасауына, белсенділігін арттыруына мүмкіндік береді. Оқытушы үшін электрондық оқулық бұл күнделікті дамытылып отыратын ашық түрдегі әдістемелік жүйе, оны әрбір оқытушы педагогикалық тәжірибесіндегі материалдармен толықтыра отырып, әрі қарай жетілдіре алады. Электрондық оқулық арқылы түрлі суреттер, тірек-сызбалар, бейнекөріністер, дыбыс және музыка тыңдатып көрсетуге болады. Бұл, әрине оқытушының тақтаға жазып түсіндіргенінен әлдеқайда тиімді, әрі әсерлі. Меңгерілуі қиын сабақтарды компьютердің көмегімен оқушыларға ұғындырса, тақырыпқа деген құштарлығы оянады.

Енді, осы ақпараттық технологияларды жүзеге асырудағы жұмыс түрлеріне тоқталып өтуді жөн көрдім. Ақпараттық технологияларды пайдаланудың бір әдісі ретінде тіл дамыту сабағында әр түрлі суреттерді пайдаланып, оқушыларды жүйелі сөйлесе алсам, қарапайым математикалық түсініктерді қарыптастыру сабағында сандарды қосу, азайтудың қарапайым оңай әдістерін үйрете алдым. Қоршаған ортамен таныстыру сабағында жыл мезгілдерінің ерекшеліктерін оқушыларға түсіндіруде тақырыптарды презентация жасау арқылы өткіздім.

Презентация:

- сабақтың материалын толығырақ көрсетуге:
- жаңа сабақты түсіндіруді жеңілдетуге:
- анимация арқылы тақырыпты түсіндірудің жылдамдылығын және көлемін мөлшерлеуге жағдай жасауға.
- Оқушылардың дамуына олардың білу қабілетінің белсенділігін арттыруға мүмкіндік береді.
- Дайындалған шығармашылық презентациялар:

Алған білімдерін қорытындылау сұрақ –жауап негізінде және сызбалар, көрнекі-суреттер, бағалау парағын қолдану оқушылардың қызығушылық, танымдық белсенділігін арттырады.

Соңғы жылдары заман ағымына сай күнделікті сабаққа компьютер, электрондық оқулық, интерактивті тақта қолдану жақсы нәтиже беруде. Білім беру жүйесі электрондық байланыс, ақпарат алмасу, интернет, электрондық пошта, телеконференция, On-line сабақтар арқылы іске асырылуда.

Қорыта келгенде, оқытудың компьютерлік технологиясын және Интернет ресурстарын оқу үрдісінде кеңінен қолдану оқушылардың өз бетімен ізденісіне, пәнге деген қызығушылығын арттырып, шығармашылық белсенділігін дамытуға, оқу қызметінің мәдениетін қалыптастыруға, дербес жұмыстарын ұйымдастыруға ерекше қолайлы жағдай туғыза алады.

Әдебиеттер.

1. Оқушылардың танымдық белсенділігін, шығармашылық қабілеттерін Қалыптастырудағы тіл дамыту жұмыстарының орны. Бастауыш мектеп. № 3 2011
2. Оқыту үрдісінің маңызы. Қазақстан мектебі № 1. 2011
3. Жексенбаева Ү.Б. «Оқушылардың ғылыми зерттеу жұмыстарын ұйымдастыру» Алматы 2006.
4. Мектепалды даярлық кластарды оқытуда жаңа технология әдістерін пайдалану. Қазақстан мектебі, № 2. 2012.

Бастауыш сыныпта оқытудың жаңа технологияларын қолдану

Тиышбаева А.А. №15 ОМ.

«Адам ұрпағымен мың жасайды» - дейді халқымыз. Ұрпақ жалғастығымен адамзат баласы мың емес миллиондаған жылдар жасап келеді. Жақсылыққа бастайтын жарық жұлдыз-оқу. «Надан жұрттың күні –қараң, келешегі тұман» ,-деп М.Дулатов айтқандай, егеменді еліміздің тірегі-білімді ұрпақ. Сусыз, құрғақ, таса көлеңке жерге дән ексең өнбейтіні сияқты, жас ұрпақтарымызды тәрбиелемесек өспейді, өнбейді. Қазіргі мектеп мұғалімдерінің алдында тұрған басты міндет- оқушылардың шығармашылық білім дағдыларын қалыптастыру. Шәкәрім Құдайбердіұлы «Адамның жақсы өмір сүруіне үш сапа негіз бола алады, олар барлығынан басым болатын адал еңбек, мінсіз ақыл, таза жүрек. Бұл сапалар адамды дүниеге келген күннен бастап тәрбиелейді» деп есептейді: Ұрпақ тәрбиесі-бұл болашақ тірегі, мемлекеттік маңызды іс. Адамзат ұрпағымен мың жасайды дегендей ұрпақ тәрбиесі қай кезде де халықтық мәселе болған.

Міне, өз ұрпағының өнегелі, өнерлі, еңбексүйгіш, абзал азамат болып өсуі үшін халық педагогикасының негізгі мақсатын шығармашылықпен оқу-тәрбие үрдісіне тиімді пайдалану әрбір ұстаздың міндеті болып табылады. Сондықтан, ұстаз-мұғалімдер қауымының алдына өте үлкен міндет жүктелді. Бүгінгі таңда жас ұрпаққа пәнді тиімді ұғындырудың бірі- жаңа технология негіздері болып табылады.

Қазіргі кезде білім беру саласында болып жатқан ауқымды өзгерістер түрлі ынталы бастамалар мен түрлендірулерге кеңінен жол ашылуда. Осы тұрғыдан алғанда, ұрпақ тәрбиесімен айналысатын әлеуметтік-педагогикалық қызметтің тиімділігін арттыру, оны жаңа сапада ұйымдастыру қажеттігі туындайды. Бұл үшін мұғалімдердің инновациялық іс-әрекеттің ғылыми-педагогикалық негіздерін меңгеруі мақсат етіледі. Ал жаңа технологияны пайдалану міндетті деңгейдегі білімді қалыптастыра отырып мүмкіндік деңгейге жеткізеді. Сондықтан бастауыш сынып мұғалімдерінің біліктілігін көтеру мен шығармашылық, педагогикалық әрекетін ұйымдастыруда қазіргі педагогикалық технологияларды меңгерудің маңызы зор.

Педагогикалық технологияның тиімділігі:

1. Оқушы өздігінен жұмыс істеуге мүмкіндік алады, соған дағдыланады;
2. Оқушының жеке қабілеті анықталады;
3. Іштей бір-бірінен қалмауға тырысып, талпынады;
4. Тапсырмалық күрделену деңгейіне сәйкес оқушының ойлау, орындау қабілеті артады.
5. өзін-өзі тексеруге дағдыланады.
6. Мұғалім жекелеген оқушыларға көмектесуге мүмкіндік алады.
7. Орындау қабілетіне қарай бағаланады.

Бастауыш білім – үздіксіз білім берудің баспалдағы. Мұғалімнің негізгі ұстанған мақсаты - білімнің жаңа үлгісін жасап, белгілі бір көлемдегі білім мен білік дағдыларын меңгерту, оқу мен тәрбие үрдісін ұйымдастырудың сан түрлі жаңа әдіс-тәсілдерін іздестіру, жаңа технологияларды сабаққа тиімді пайдалана білуі, бір сөзбен айтқанда - оқу үрдісін дамыту. Бұған Елбасымыз Нұрсұлтан Назарбаевтың Қазақстан халқына жолдауында айтылған «XXI ғасырда білімін дамыта алмаған елдің тығырыққа тірелетіні анық» деген пікірі нақты дәлел. Бүгінгі білім беру ісінің мақсаты – тек білім, білік дағдыларын меңгерту ғана емес, өзін-өзі дамытуға ұмтылатын, ақылды, алғыр, ой-өрісі кең, ақпарат көздерін өз бетімен қолдана алатын, қабілетті де талантты, жастарды тәрбиелеу. Үнемі дамып, өзгеріп отыратын баланың ішкі болмысы мен табиғатын қалыптастыруда мұғалімнің ықпалы ерекше.

Жаңа технологияны жүзеге асыру, тиімділігіне қарай пайдалану үшін, әр мұғалім өзінің алдында отырған оқушыларының жас ерекшеліктерін ескере отырып, педагогикалық мақсат-мүддесіне байланысты, өзінің шеберлігіне байланысты тандап алады. Жаңа технологияны жүзеге асыруда мұғалім белсенділігі, шығармашылық ізденісі, өз мамандығына деген сүйіспеншілігі, алдындағы шәкірттерін бағалауы ерекше орын алады.

Жалпы алғанда, жаңа технологиялардың 40-астам түрлері бар.

Оқушы тұлғасының дамуына, қабілетінің артуына жаңа технологиялар айтарлықтай ықпал жасайтыны сөзсіз және бұл қазіргі таңдағы білім беру жүйесінің дамуындағы елеулі бағыт. Сондықтан да болар қазіргі кезде біздің ұстаздар да осы жаңа технологиялар элементтерін өздерінің тәжірибелерінде пайдаланып жүр. Қысқаша осы технологияларға шолу жасайық.

Модульдік оқыту технологиясы

Модуль – белгілі бір жүйенің өзіндік бөлшегі (С.И.Ожегов). Модульдік оқыту технологиясының ерекшелігі – тұлғаның танымдық қабілеттерін және танымдық процестерді арнайы жасалған оқу және танымдық жағдайлар арқылы дамытуға, тұлғаның қажеттілігін қанағаттандыруға белсенді сөздік қорын дамытуға бағытталуы. Бұл технология тұлғаның даму ерекшеліктері туралы психологиялық ғылым мәліметтеріне, тұлғаның қызығушылық аясын дамытуға, тұлғаның танымдық құрылымын дамыту ерекшеліктеріне негізделген.

Ойын технологиясы

Ойын - балалардың шынайы ойлап тапқан шындығына тез, еркін енуіне, өзіндік «Менің» қалыптастыруға және шығармашылыққа, белсенділікке, өзін - өзі дамытуға мүмкіндік береді.

Ойын - әрқашан білім бола отырып, баланы білім алуға, еңбекке дайындайды. Бастауыш сыныптарда ойын технологиясын пайдалану.

Біркелкі сабақ оқушыны зерігу мен жайбарақаттылыққа алып келеді. Ал зерігу болған жерде шығармашылыққа жол жоқ. Әрбір ұстаздың мақсаты - сабақ сапасын көтеру, түрлерін жетілдіру, сабаққа оқушының қызығушылығын арттыру. Сондай - ақ бүгінгі таңда елімізде оқыту мазмұны жаңартылып, сабақтарда озық технологияларды қолданудамыз. Сондай

технологияның бір түрі - «Ойын арқылы оқыту» технологиясы. Ойын балалар үшін оқу да, еңбек те болып табылады. Ойын – айналадағы дүниені тану тәсілі. Ойын балаларға өмірде кездескен қиыншылықтарды жеңудің жолын үйретіп қана қоймайды, ұйымдастырушылық қабілетін қалыптастырады. Тиімді қолданылған ойын мұғалімнің түсіндіріп отырған материалын оқушылардың зор ынтамен тыңдап, берік меңгеруіне көмектеседі. Өйткені төменгі сыныптағы оқушылардың аңсары сабақтан гөрі ойынға ауыңқырап тұрады. Қызықты ойын түрінен кейін олар тез серігіп, тапсырманы ықыластана әрі сапалы орындайтын болады. Сабақта және сабақтан тыс уақытта қолданылатын ойындарды төмендегідей топтастыруға болады. Әрбір ойынның бала үшін білімділік мақсаты ғана емес, тәрбиелік, танымдық мақсаты зор.

Дамыта оқыту технологиясы

Дамыта оқыту технологиясы қазіргі уақытта жаңа технологиялардың бірі деп келеді. Дамыта оқытудың негізін Ян Амос Коменский өзінің 17 ғасырда «Ұлы дидактикасында» айтып талдап берген. Содан кейін орыс ғалымдары К.Д.Ушинский, Л.С.Выготский еңбектерінде қарастырылып, 1969 жылдары Ресей ғалымдары Л.В.Занков, Д.Б.Эльконин, В.В.Давыдов көтерді. Д.Б.Эльконин мен В.В.Давыдовтың зерттеулері оқушыны «субъект» ретінде тануға бағытталды.

Жалпы «дамыту», «даму» терминдеріне баланың белгілі мөлшерден шығып, саналы іс – әрекет сатыға ауысуы деп анықтама беріледі. Дамыта оқыту технологиясын көрнекті ғалымдар Л.С. Выготский, М.Я. Лернер, Л.В. Занков, В.В. Давыдов, Д.Б. Эльконин толық зерттеп, дәлелдеген.

Оқыту арқылы баланың психикасында жаңа құрылымдар пайда болуы, жаңа сапалық өзгерістер болуы тиіс деп есептейді. Жүйенің басты мақсаттарының бірі – баланы оқыта отырып жалпы дамыту, оның еркіндігін қалыптастыру, өз бетінше ізденуге, шешім қабылдауға дағдыландыру, жекелік қасиеттерін ескеру, басшылыққа алу, ары қарай ұшқырлау, тұлғалыққа бағыттау.

Дамыта оқыту технологиясын сабақта пайдалану – өмір талабы. Сондықтанда, сабаққа қойылатын қазіргі талаптар мұғалімнен үлкен ізденіс шеберлікті қажет етеді. Дамыта оқыту деп мақсаты, міндеттері, әдіс-тәсілдері баланың даму заңдылықтарына сәйкес берілген оқытуды айтады.

Қорыта келгенде, жаңа оқыту технологиялары оқушы құзыреттілігін дамытуда аса маңызы зор.

Елбасымызның білім қызметкерлерінің бірінші құрылтайында айтылған мына бір сөзімен баяндамамды аяқтағым келеді. «Еліміздің ертеңі бүгінгі ұрпақтың қолында, ал жас ұрпақтың тағдыры ұстаздың қолында» Н.Ә.Назарбаев.

Әдебиеттер.

1. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы. Астана, 2007.
2. Қазақстан Республикасының 2011-2020 жылдарда білім беруді дамытудың мемлекеттік бағдарламасы.
3. Философский энциклопедический словарь. – Москва, 1983. – С. 130.
4. Выготский Л.С. Педагогическая психология. Москва, 1997. – С.123.
5. Злобин Д.Ф. Основы философии. - Алматы: Ғылым, 2004. – 272 с.

Физика пәнін өткізудегі әдіс-тәсілдер

Тореева Б.У. №61 ЖББОМ.

Қазіргі таңда әлемдік оқу үрдісінің өзегі жаңа технология екені мәлім. Әрбір технология өзіндік әдіс-тәсілдермен ерекшеленеді. Әдіс- тәсілдерді мұғалім ізденісі арқылы оқушы қабілетіне, қабылдау деңгейіне қарай іріктеліп, қолданылады. Тиімді пайдалыларын жетілдіре түседі. Көрнекті педагог В.А.Сухомлинский «Сабақ жасөспірімдердің интеллектуалды өміріне құр ғана сабақ болып қоймас үшін ол қызықты болуы шарт. Осыған қол жеткенде ғана мектеп жасөспірімдер үшін рухани өмірдің түлеген ошағына, мұғалім осы ошақтың құрметті иесі мен сақтаушысына айналады» деп айтқан. Өйткені сабақ жай ғана сабақ құнарсыз тағам секілді адам бойына жұқпайды. Қызықты сабақтар мұғалімнің ашқан жаңалығы, өзіндік қолтаңбасы,

әдістемелік ізденістері, қолданған әдіс тәсілдері арқылы ерекшеленіп, шәкірт жүрегінен орын алады. Сабақ үрдісінде пайдаланып жүрген әдіс- тәсілдер оқушылардың оқуға деген ынта-ықыласын, дағды мен ой- өріс, білім- біліктерінің артуымен сипатталары сөзсіз.

Осындай әдістердің бірі сөйлесім әрекеті. Физика сабағында оқушылардың білімін, сабақтағы белсенділігін арттыруда сөйлесім әрекетін дамытудың маңызы зор. Сөйлесім әрекетін дамыту арқылы мұғалім оқушыны мұқият тыңдай білуге, сыни ойлай алуға, оқығанынан түйін шығарып сауатты жаза алуына, талдап, сараптап айта алуына мүмкіндік туғызады. Физика пәнінен оқушылардың сөйлесім әрекетін дамыту, негізінен бұл тақырып тілдерге (қазақ, орыс, ағылшын тілдері пәні) сай келеді. Дегенмен осы сөйлесім әрекетін физика пәніне де пайдалануға болады деген ойдамын. Себебі физика ғылымында теориясы бар мәтінмен жұмыстанып оқылым әрекетін дамыту үшін, оқығанын ортада еркін жеткізе алу бар айтылым әрекетін арттыру үшін, оқығанын сауатты жаза алу бар жазылым әрекетін қалыптастыру үшін, мұғалімнің айтқанын, сыныптастарының айтқанын тыңдау немесе аудиотыңдалым бар тыңдалым әрекетін жетілдіру үшін. Сондықтанда физика пәнінен де оқушылардың сөйлесім әрекетін дамытуға болады. Оның қандай жолдары бар? Сөйлесім әрекеті деген не? Ең алдымен осы сауалдарға тоқталып өтелік.

Сөйлесім әрекеті дегеніміз белгілі бір хабарды, ойды, ақпаратты баяндау немесе біреуге жеткізу болып табылады. Оның төрт түрі бар: оқылым, жазылым, тыңдалым, айтылым.

Оқылым – материалда берілген мәтіннің мазмұнын толық оқып шығу (кейде ҰБТ-де, ОЖСБ-да, PISA тапсырмаларында оқулықтағы мәтінге сай сұрақтар туындауы мүмкін). Физикалық тұрғыда оқылым-графикалық таңбалар арқылы қағаз бетіне түскен сөздер мен физикалық шамалардың, формулалардың мағынасын түсініп оқу арқылы санасына қабылдай отырып, сауатты, дұрыс, ұғынықты оқу және одан қажетті деректі түсініп, сұрыптай алу.

Оқылым

1. Ой мен мидың бірлесе жұмыстануы

2. Мәтіннен туатын ойды дұрыс және толық түсіне алуы

3. Жазылған таңбалар тізбегін дұрыс ажырата алуы (мысалы, t – уақыт және температура, U – ішкі энергия және кернеу, T – температура және период, E – энергия және кернеулік,

Айтылым – адамдар арасындағы тілдік қарым-қатынасты жүзеге асыратын сөйлесім әрекетінің бір түрі. Физикадан оқылған материалды ойына түйіп, ғылыми зерттеулерді негізге ала отырып өз сөзімен дәлелді айта алуы. Бұл әрекет сабақта түсінігін айтуда, жазған ғылыми жобаларын қорғауда қажет болады.

Жазылым – ойынды басқа біреуге түсінікті болу үшін қағаз бетіне жазып, сауатты жеткізе білу. Физикалық тұрғыда – мәтіннің мазмұнын толық түсіне отырып жазу арқылы пән бойынша теориялық білімнің нық қалыптасуына себбі тиеді, жаза отырып ойдан ой туады. Физика пәнінен әрбір өткен зертханалық жұмыстардың қорытындысын жазып үйренсе, пәндік олимпиадалардың II турында жасалған эксперименттік тапсырманың қорытындысын ғылыми деректерге сүйене отырып дәлелдеп жаза алады. Физикалық тақырыпта эссе жаза білуге дағдыланатын болады, бұл өз кезегінде ғылыми жобаларды жазуда септігін тигізеді.

Тыңдалым – есту арқылы түсіну. «Тыңдалмаған сөз жетім» дейді халықта физика пәніне оқушының тыңдалым әрекетін дамыту арқылы ұқыптылыққа, тез шешім қабылдай алуға тыңдалым арқылы алған білімі арқасында өзі ой қорытып жаза алуға, ойын дәлелдеп айта алуға дағдыландыруға болады. Бұл әдістің ҰБТ-де, ОЖСБ-да, білім кесімдерін өткізуде, белгілі-бір оқу орындарына түсердегі емтихандарда т.б. сынақтарда өзіндік бір көмегі болады.

Бүгінгі таңда көбіне оқушыларымыз кітап оқып жатпайды, уақытым кетеді дейді, ал осы олқылықты аудиотыңдалым арқылы жүзеге асыруға болады. Болашақта физика пәнінен ережелерді, физикалық заңдарды айтатын, формулаларды оңай есте сақтауға көмектесе алатын аудиотыңдалымдық әдістемелік материалдар көптеп шығарылса нұр үстіне нұр болар еді.

Физика пәнінен оқушылардың сөйлесім әрекетін дамытудың нәтижесінде:

- Оқушының тақырыпты толық оқиды. Оқылған тақырып бойынша ой қорыта алады;
- Сыныптастарымен ой бөліседі, тапсырма бойынша түсінгенін айта алады;
- Мұғалімді және бірін-бірі тыңдап, ұғына білуге үйренеді;
- Оқығаны, тыңдағаны, ойына түйгені бойынша жаза алады.

Он ауыз сөздің оймақтай түйініне келер болсақ, мектепте физика пәнін оқытудағы басты міндеттердің бірі оқушылардың ойлау қабілетін дамыту болып табылады. Білім саласындағы көптеген ғалымдардың, соның ішінде философтардың, психологтардың пайымдауынша оқушыда ойлау мүмкіндігін сөйлесім әрекетінсіз дамыту мүмкін емес, яғни сөйлесе отырып адамда ой қалыптасады. Қазіргі кезде физика ғылымының теориясы мен оқыту әдістемесін зерттеуде оқушының сөйлесім әрекетін дамыту қажеттілігі туындап отыр. Дегенмен практика жүзінде физика пәнін оқытуда оқушының сөйлесім әрекетін дамыту үшін кедергілерде жоқ емес, оның бірі тест тапсырмалары (оқушы сөйлемей тек сұраққа берілген 5 жауаптан дәл келетін біреуін таңдау), екіншісі интернет желісі (өзіне қажеттісін кітапханаға барып, кітап оқып іздеп жатпайды, яғни оқушының толық ойлауына мүмкіндік бермеу). Бірақ бұл АКТ-ны немесе тест тапсырмаларын қолданбау керек деген сөз емес, тек бұларды пайдалана отырып, оқушыда пән бойынша сөйлесім әрекетін дамыту үшін материалды ыңғайлап беру қажет. Егер оқыту үрдісінде компьютерді, түрлі бейне көрсетілімді, таныстырылымды, оқытудағы жаңа әдіс-тәсілдерді тиімді қолдана алса, «мұғалім – оқушы» арасындағы диалогты қалыптастыруға болады, ал өз кезегінде диалогтың (тілдесімнің) сөйлесім әрекетіндегі орны ерекше. Мұғалімнің берген сұрағын тыңдап алып, «Иә» немесе «Жоқ» деп қысқа жауап қайырмай, толық жауап беріп үйренуі, екеуара диалогтың орнауы, яғни оқушының сауатты сөйлеуі, сөз саптауы, өз ойын ортада еркін жеткізіп, сөзін дәлелдей алу дағдысы қалыптасады. Сондықтан да әр сабақта оқушылар тек тыңдап қана қоймайды, белсенді әрекеті арқылы олардың оқу, ойлау, сараптау, сөйлеу, айту, жазу, пікір алмасу, тыңдау, түсіну дағдылары қалыптасатын болады.

Әдебиеттер.

1. Мұғалімдерге арналған нұсқаулық І деңгей НЗМ ДББҰ, 2012
2. Қазақстан мектебі. 2008 ж. №6 «Ақпараттық технологиялардың тиімділігі»
3. Қазақстан мектебі. 2006 ж. №4 «Инновациялық педагогикалық технологияларды қолдану тетіктері»
4. Интернет желісінен алынған материалдарға сілтемелер

Мектеп жасына дейінгі балаларды театр іс-әрекеті арқылы әлеуметтік-бейімделген шығармашыл жеке тұлғаны тәрбиелеу жолдары

Шегембаева Ж.Д. Заречный МБ

Негізгі мақсаты: Мектепке дейінгі жасындағы баланы театр түрлері арқылы шығармашылық жеке тұлғаны тәрбиелеу және парасаттылық қабілеттерін жан-жақты дамыту; Сөз өнерін қастерлей білуге, өз білімін көтеруге, шешендікке баулу. Балалардың сөздік қорларын байытып, жақсыдан үйреніп, жаманнан жиренуге тәрбиелеу; Театрлық іс-әрекетті ертегілерді пайдалана отырып – ойын дамыту.

Міндеттері: Балалардың тілін дамыту, сөйлеу мәдениеті мен ой-өрісін, дүниетанымын жетілдіру. Балаларды адамгершілікке баулу, ойлаған ойын нақты жеткізе алу; Баланың қиялын есте сақтауын шығармашылық қабілетін дамыту, ойдан әңгіме, ертегі шығарып айтуға дағдыландыру. Баланың әлеуметтік және эмоционалдық дамуына жағдай жасап, әр баланың жеке дара әртістік, шығармашылық қасиеттерін ескере отырып, өзін қоршаған ортаға, адамдарға, құрбыларына, өзіне деген қарым-қатынас мәдениетін қалыптастыру.

Мектепке дейінгі жасөспірім баланы тәрбиелеу мен дамыту ісіне байланысты мақсаттарды шешуде театр ерекше рөл атқарады. Театр әр балаға қуаныш ұмытылмас әсер сыйлайды, оның көркемдік талғамын, еліктеуі мен қиялын дамытады. Әдетте адамның жеке басының қасиеттері бес жасқа дейін қалыптасады екен. Сондықтанда да баланың жан-жақты қалыптасуы үшін мектеп жасына дейінгі бүлдіршіндердің бойына жақсы, жағымды қасиеттерді сіңіре білу керек. Бала әр нәрсеге құмар, қызыққыш, ол өзінің айналасында болып жатқан өзгерісті, тамаша құбылыстарды сезінуге тырысады.

Мектеп жасына дейінгі балаларды театр іс-әрекеті арқылы әлеуметтік-бейімделген шығармашыл жеке тұлғаны тәрбиелеу жолдарының бірі - театрландырылған ойындар.

Театрландырылған ойындар желелі рөлдік ойындардан тек желісі ғана емес, сондай-ақ ойнау іс-әрекетінің сипатымен ерекшеленетіні айқындалған.

Театрландырылған ойындар - ойын қойылымдары болып саналады, бұл жерде балаларға арналған көркемдік шығармаларды сахналық қойылымдарға айналдырып, оларды кейіпкер ретінде қатыстырудың маңызы зор. Баланы сахнада кейіпкер ретінде ойната отырып, оның жеке тұлғасын жан-жақты дамыту. Оның бойында әдебиетке, мәдениетке, өнерге деген құштарлықты ояту. Бүлдіршіндер сахнада шағын рөлдерде ойнау арқылы байланыстыра сөйлеуге, әдемі киініп, жинақы жүруге, үлкендермен және өзге де балалармен тіл табыса білуге үйренеді. Жетілген диалог балалардың өз пікірін жеткізе білуге жетелейді. Ойын барысында ойын ситуациясына бейімделу, алғашқы да жекелеген элементтерді, кейінен рөлді толығымен ойнау арқылы баланың ой-өрісі, қиялы дамиды. Рөлді ойнау арқылы өз кейіпкерін көз алдына елестетіп қана қоймай, бала оның әрекеттерін, сезімдерін сезінеді.

Театрландырылған ойындар балалардың ой-өрісін кеңейтеді, және әңгімеге араласуға, көрініс туралы ата-аналарына, жолдастарына әңгімелеп беруге итермелейді. Бұның бәрі сөйлеу қабілетінің дамуына, диалог түрінде сөйлеуге өзі алған әсерін монолог түрінде сөйлеп жеткізуге септігін тигізеді. Балабақшадағы театрландырылған іскерлік бес бөлімнен тұрады.

1. Театрландырылған ойын.
2. Ырғақты иілгішті (ритмопластика)
3. Сөзмәдениеті және техникасы.
4. Театр мәдениеті
5. Саханалау.

Театрландырылған ойын. Кез келген өмірлік мән жайда өз құрбыластарымен және үлкендермен қарым-қатынас жасай білуге, кез-келген жұмысқа шығармашылық қабілетпен қарауға, эстетикалық сезіммен ойнау арқылы мінез құлқын дамытады.

Бұл бөлімдегі ойын 3-ке бөлінеді: дамытушылық, әсемділік, театрлық.

Ырғақты иілгішті (ритмопластика) - бұған кіреді кешенді (комплекстік) ырғақтылық, музыкалық, иілгіштік ойындар мен жаттығулар кіреді. Дене қозғалысының нақтылығымен еркіндігін дамытуда, өзінің денесінің сыртқы қоршаған ортамен байланысқан қарым-қатынасын сезінуге балаларды эстетикалық, психологиялық қабілетін дамытады.

Сөз мәдениеті және техникасы. Ойындар мен жаттығулар сөйлеу логикасы мен дикциясын дұрыс артикуляциясын меңгере білуге, сөйлеу құрылымын еркін айтуға, тыныс алуын дамытуға бағытталған. Бұл бөлімге сөздермен айтылатын ойындар кіргізілген.

Жаттығулар 3-ке бөлінеді: тынысалу және артикуляциялық, дикциялық және интонациялық сөздер, шығармашылық ойындар.

Театр мәдениеті: Балаларға театр өнерінің шынайы сезімдерін меңгерту. Бөлімнің негізгі тақырыптары: театр өнерінің ерекшеліктері, театр өнерінің түрлері, қойылымның жасалуы, сыртқы және ішкі театр, көрермендер мәдениеттілігі.

Қойылыммен жұмыс – авторлық саханалауға негізделген. Оған кіретін тақырыптар:

1) Қойылыммен таныстыру, 2) Қойылымды мазмұндап, талдау, кейіпкерлендіру, 3) Қойылымға қажетті құралдар дайындау, 4) Көріністі безендіру, 5) Дайындық.

Саханалау. Театрландырылған ойынның 2-бөлікке бөлінеді:

- драматизация,
- режиссерлық.

Драматизациялық ойында бала – артист, интонация, мимика, пантомима арқылы өз бетімен бейне жасайды, өзіндік әрекет етіп рөлді ойнайды. Бұрыннан жасалған сахналық қойылымда бала - ойын драматизациясында қандай бір сюжетте ойнайды. Ойын драматизациясы көрерменсіз музыкалық сипаттағы орындау болады.

Драматизацияда ойынның екі түрін қарастыруға болады.

Саусақтар ойын драматизациясы. Балалар атрибуттарды саусақтарына киеді. Ертегінің мәтінін айта отырып саусақтарын қимылдатып сюжет жасайды. Көріністі ширманың сыртында тұрып, немесе топта еркін қозғала жүріп көрсетеді.

Қуыршақ бибабомен ойын драматизациясы. Бұл ойында саусақтарға қуыршақ бибабоны киеді. Ширмада ойнайды. Оны ескі қуыршақтардан жасауға болады.

Режиссерлық ойында балалар әрекет етуші бейне болмайды, өзі режиссер және сахна қоюшы рөлінде ойнайды, ойыншықтардың орынында болады. Мұнда бала қозғалмайтын пішіндер және ойыншықтармен әрекет етеді, сондықтан ойында интонация мен мимика ерекше орын алады.

Сәби топтарының қызығушылықтарын қалыптастыруға қуыршақ театрының қойылымын көру көмектеседі. Қуыршақ театры күнделікті ұйымдастырылған оқу іс-әрекетінде балаларды мадақтау, мақтау үшін, олармен амандасып, қоштасу үшін қолданылады.

Мектеп жасына дейінгі балаларды театр іс-әрекетін меңгеру арқылы, балаларды қатыстыра отырып ойын тапсырмаларын біртіндеп қиындата түсу керек. Театрландыру дағдыларын дамыту жағдайында ойнау тәжірибесін толықтыру.

Бірінші топ. «Көрермен» позициясын меңгеруге үйрену. (жақсылықпен қарайтын, аяғына дейін тыңдайтын, қолдарын соғатын, артистерге рахмет айтатын).

Екінші топ. «Артист» болуға 1-ші қадамын жасауға үйрену. (мимикасын, қозғалысын, күшін, дауыс ырғағын, сөз ырғағын) арқылы кейіпкерге ену.

Ортаңғы мен ересектер тобының балалары сахналық өнерді үйреніп, сезіне бастағанда олардың тілін, ойлау қабілеттерін өнерге құштарлығын арттады. Қандайда да сахналық қойылымның алдында балалармен бірнеше кіріспе жұмыс жүргізіледі.

1. Педагог балаларға ертегіні оқып, мазмұнын түсіндіріп, ертегідегі кейіпкерлердің мінез-құлқына, дауысының ырғағына, қимылдарына назар аударады

2. Әр кейіпкердің киіміне көңіл бөлінеді. Мазмұны бойынша кейіпкердің киімі өзгертіліп отырады.

3. Сұрақ – жауап арқылы кейіпкердің қимылын, іс-әрекетін байқап, бағалап отырады

4. Қимыл мен сөз арасындағы байланысты қадағалайды.

Дайындық топтарындағы балалардың театрландырылған ойындары қиындай түседі. Балалардың тілін жаттықтыру үшін, қазақ халқының асыл сөздерімен сусындата отырып, әрбір сахналық қойылымның алдында қазақ әндерін, қазақтың ауыз әдебиетіндегі өтірік өлеңдерді, мақал-мәтелдерді, жаңылтпаштарды, санамақтар мен жұмбақтарды, түрлі ұлттық ойындарды, ән-күйлер кірістіруге болады. Сахналық өнерге баулыған балалар кейіпкердің образына иеніп рөлді ойнауға үйренеді. Соның нәтижесінде олардың шығармашылық қабілеттері оянады. Сонымен қатар, балалардың сөздік қоры дамиды, олардың белсенділігі артады, сабақтар мен ертеңгіліктерінде еркін қызықты түрде өтетін болады. Балалар өздерін еркін де бос ұстап, сабаққа ынталана, құштарланып қатысып отыруға мүмкіндіктер туады.

Мектеп жасына дейінгі мекемеде театр іс-әрекетінің қолдану балалардың шығармашылық қабілеттерін, сөйлеу мәдениеті мен ой-өрісін, дүниетанымын жетілдіруде және әлеуметтік-бейімделген шығармашыл жеке тұлғаны тәрбиелеуде тиімді нәтиже береді.

Әдебиеттер.

1. «Театр анимации» Е.Т. Русабров, 2005ж.

2. «Театр кукол» Б. Голдовский, 1999 ж.

3. «Детский театр» А. Бенуа, 2001 ж.

Ұлттық тәрбие

Изтаева Г. №21 «Кәусар бұлақ» МДГ

Бүгінгі таңда оқушы бойына ұлттық құндылықтарды сіңіре отырып тәрбиелеу өмір талабы, қоғам қажеттілігі. Ал ұлттық мәдени құндылық дегеніміз не? Ол әр ұлттың өзіне тән салт-санасы, әдет-ғұрпы, жөн-жоралғысы. Яғни ғасырлар бойы жинақталған рухани және материалдық құндылықтары. «Адамға ең әуелі білім емес тәрбие берілуі керек. Онсыз берілген білім – адамзаттың қас жауы» деген екен ұлы ғұлама Әбу Насыр әл-Фараби. Қазір ХХІ ғасыр білім мен ғылымның заманы. Бірақ күшімізді білім мен ғылымға салып, тәрбиені соның ішінде ұлттық тәрбиені ұмытар болсақ, ұтылғанымыз. Өйткені, білімді болғанымен, ұлттық мәдениетті бойына сіңіре алмаса ол адам ұлт алдында мәңгірт, халық алдында пайдасы жоқ азаматқа айналмақ. Мәдениет демекші, тәрбиелі қауым мәдениетсіз болуы мүмкін емес. Ал білім, ғылым, мәдениет нағыз қазақы тәрбиемен арқауланса, өркениеттің шыңына даңғыл жол салынбақ. Ұлттық тәрбиенің көздері – фольклор, ауыз әдебиеті, ұлттық әдебиет, әдет-ғұрып, салт-дәстүр, ұлағатты қағидалар, шешендік сөздер, өнеге-өсиеті бар мақал-мәтелдер, туған топырағымызда дүниеге келген ойшыл ғұламаларымыздың еңбектеріндегі тәрбие

қағидалары. Сонымен бірге отбасы тәрбиесінің ұлттық ерекшеліктері, туыстық қарым-қатынас, жеті ата туралы түсінік, перзенттік парыз бен қарыз, ұлттық намыс, ұлттық сана-сезім, ұлттық адамгершілік, отансүйгіштік, еңбексүйгіштік қасиеттер, ізгілік сынды сапалық белгілер ұлттық тәрбиенің негізгі бағыттары болады.

«Ел боламын десең бесігіңді түзе» дейді. Сондықтан рухы асқақ, іргесі берік ел боламын десек, ең бастысы ұрпақ тәрбиесіне оның біліміне жете көңіл бөлгеніміз жөн. Ұлттық тәрбие атауын алғаш әдеби-педагогикалық оқулықтарға енгізген М. Жұмабаев болатын. Ол педагогиканың ұлттық тәрбиеден бастау алатыны жайлы айтқан «Педагогика» атты еңбегінде былай дейді: «Ұлт тәрбиесі баяғдан бері сыналып, көп буын қолданып келе жатқан тақтақ жол болғандықтан, әрбір ұлттың баласы өз ұлтының арасында өз ұлты үшін қызмет ететін болғандықтан, әрбір тәрбиеші баланы сол ұлт тәрбиесімен тәрбие қылуға міндетті»

Ұлттық тәрбие кезінде ұлттық сананы қалыптастыру ең басты алғышарттардың бірі. Бүгінгі таңдағы жаһандану заманында Батыс өркениетінің барлық мәдениетін көшіріп алмай, тамырын басып, өз ұлтымызға керегін алып, керексізін ысырып тастауымыз қажет.

Батыстың экономикалық, технологиялық салада жеткен жетістіктерінен үлгі алсақ, керісінше салт-санамызда, ұлттық мінезімізде берік орын алған адамгершілік, ізгілік, үлкенге құрмет, кішіге ізет сынды мінездерімізді жоғалтпауымыз қажет. Және бұл қасиеттерді кейінгі ұрпақ бойына сіңіре білуіміз керек. Кез келген адамды тәрбиелеудің ұлттық негізі болуы керек. Сонда ғана тәрбие шынайылыққа айналады. Тәрбиенің мақсаты – елдік сананы қалыптастырып, ұлттық рух пен ұлттық патриотизмді негіздеу, ұлтсыздықпен күресу болса керек.

Адамның бойына жақсы адамгершілік қасиеттерінің қалыптасуы, өнер-білімді игеруі өскен ортаға, тәрбиеге ғана емес, үлгі-өнеге берер ұстазға, отбасындағы тәрбиеге де байланысты. Осы орайда Абай атамyzдың мына сөздері ойға оралады: «Балаға мінез үш алуан адамнан жұғады: бірінші – ата-анасынан, екіншісі – ұстазынан, үшіншісі – құрбысынан», – деген екен. Сондықтан баланың күнделікті көрген-білгені мен көңілге тоқығанына баса назар аударуымыз қажет. Өйткені, ғаламтор мен теледидардан көргенін бала тез қабылдайды. Өскелең ұрпақ жас шыбық тәрізді. Қалай бағыттасаң, солай өседі. Бүгінде электронды бұқаралық ақпарат құралдарында баланың психологиясына кері әсер ететін, қатыгездікке тәрбиелейтін өнімдер өріп жүр. Солардың алдын алмай, тәрбиені дұрыс бағыттамай өркениетті қоғамда ұлт болашағын ойлайтын тұлғаны тәрбиелеу мүмкін емес.

Қазақтың айтулы қоғам қайраткері Мұстафа Шоқай былай дейді: «Ұлттық мәдениеттен жүрдай рухта тәрбиеленген ұрпақтан халқымыздың қажеті мен мүддесін жоқтайтын пайдалы азамат шықпайды». Яғни елдің туын көтеріп, тәуелсіздік талаптарын орындау ісіне батыл бетбұрыс жасаған бүгінгі таңда адамзаттық игіліктерді, халқымыздың ғасырлар бойы армандаған мәдени-рухани мұрағаттары мен ұлттық тәлім-тәрбие саласындағы, білім жүйесіндегі ізденістерін көрсету – басты міндетіміз.

Жас ұрпаққа ұлттық тәрбие берудің негізгі идеялары еліміздің Президенті Н.Ә.Назарбаевтың «Қалың елім, қазағым» атты жинағында мемлекеттік идеология мәселесін үнемі есте ұстауымызды ескерте келе, былай деп жазады: «Бес арыстарымызға арналған тарихи зерде кешенінде мен қазақстандық отаншылдық сезімін тәрбиелеуге көңіл бөлген едім. Қазақстанда тұратын әрбір адам өзін осы елдің перзенті екенін сезінбейінше, оның өткенін біліп, болашағына сенбейінше, біздің жұмысымыз ілгері баспайды». Демек, мектеп қабырғасында жүрген балаға елдің өткен мен кеткенін қозғап, тәрбие сағаттарында қазақ зиялы қауымының еңбектерін, қоғам дамуына қосқан үлестерін айтып түсіндіру арқылы оқушылардың адами құндылық қасиеттерін қалыптастыра аламыз. Тәрбиенің түп қазығы тәрбие берер ұстазда. Демек, ұлт қамын ойлайтын азамат қалыптастыруда ұстазға да артылар жүк ауыр.

Ұлттық тәрбиенің маңыздылығын айтып түгесу мүмкін емес. Ұлттық тәрбиенің жүзеге асуы ұлтымызға ұстын, болашағымызға бағдар болары анық

Салт-дәстүр - ұлтымыздың ғана еншісіне бұйырған, тағдырымен бірге таңбаланған тәңірдің тартқан сыйы. Халқымыздың ұлылығын айқындайтын, адами болмысының өзара қарым-қатынасындағы өзгелер өңешін үзе тамсана таңырқайтын сыпайылық пен сыйластық үлгілерінің үздік ұстанымдары, қастерлеуге тұрарлық қазақи мінез-құлық тағылымдары ұлттың рухын биіктетеді, маңайын мойындатады. Кеңпейілділіктің, жомарттықтың,

конақжайлылықтың, бауырмалдықтың, жанашырлықтың, ізеттіліктің, кішіпейілділіктің, адамгершілік өлшемдерімен астасып жатқан тағы басқа да алуан түрлі тәлім аларлық жағымды қасиеттерден халқымыздың кенде емес екендігіне өзге ағайындардың бұрыннан беріп қойған бағасы, бәтуалы ой-пікірі, оң көзқарасы дәлел.

Ұлтымыздың өз ұрпағын ізгілікке, ізеттілікке, адамгершілікке, имандылыққа, ілтипаттылыққа тәрбиелеу саласындағы өзге халықтарда кездесе бермейтін даналық қасиеттеріне, дара да терең тұжырымға негізделген пәлсапалық түйіндеулеріне, кенен кемеңгерлігіне, таза талантына, ой озықтығына еріксіз тәнті боласың. Ұлттық тәрбие - ұлттық рухтың негізі, дем беруші күші екендігін естен шығармасақ ғана ісіміз ілгері басады. Біліміміз бен білігіміз бабадан бізге жеткен, ғасырлар мен тағдырдың талқысынан өткен талай заманның сынында шыңдалған, еленіп-екшелген, жасығы жоғалып асылы жеткен қазақы тәрбиемен қабыспаса, қатар дамымаса қанатсыз құстың күйін кешері күмәнсіз. Әлемде екінші Аристотель атанған Әл-Фараби: «Тәрбиесіз берілген білім - қауіпті» деген екен. Ендеше, бабаның ақыл-ойын есте сақтағанның есесі кетпесі, опынып опық жемесі анық.

Өзгенің өзімізге өгей, мінез-құлқымыз бен табиғатымызға түрпідей тиетін салт-дәстүрін әкеліп орынсыз тықпалауға, тұлыптап телуге болмайды. Бұл - ұлттық тәрбиенің қаймағын бұзып, қадірін кетіретін қарекет. Есімізді алып, ескіліктің сарқыншағы деп ұлтымыздың ұлық тұтар ұстанымдарынан көрер көзге бездірген кешегі бір кезеңді бастан кешкеніміз ұмытыла қойған жоқ.

Балаларды ойын арқылы сөйлеу мәдениетін қалыптастыру

Умбетьярова А. №21 «Кәусар бұлақ» МДГ

Балабақшадағы балаға берілетін бүгінгі тәрбиенің ең өзекті алатын жері-ол ата-бабадан қалған асыл мұра. Біз яғни болашақ ұрпақ тәрбиесінің айналысатын қазақ тіл мұғалімдері халқымыздың таусылмас бай асыл мұрасына жүгінсек, ұрпағымыз біздің балабақшамыздағы жүргізіліп жатқан жұмыс бағыты балаларымызды ата-бабадан қалған салт-дәстүрге, адамгершілікке баули отырып, жаңа дәуір технологиясын табысты игеру. Алға қойған мақсатымыз ойдағыдай жүзеге асу үшін біз ең алдымен өзіміздің ана тілімізді толық меңгеруіміз қажет. Бүгінгі таңда тіл туралы көп айтылады. Ана тілін қастерлеген адам өз халқының тарихын, тұрмыс жағдайын, тыныс-тіршілігін жақсы біледі. Тіл білген адам-мәдени, рухани жан азығы мол адам. Адамның ойы оның тілінен көрінеді, ал тілдің өзі адам психологиясын байқататын құрал. Сондықтан балабақшадан бастап өз ана тілімізде сөйлеп, өз халқымыздың қадір-қасиетін, рухани құндылығымызды біліп өссек, болашақ ұрпақта өз тілін қадір тұтады. Тіпті өмірде болып жатқан жаңалықта, басқа да өзгерістер біздің сана сезімізге өз деңгейінде келіп жетіп жалғасын табады. Тіл-ұлт мәдениетінің қайнар көзі. Әр халықтың ұлттық дәстүрінің, сана сезімінің, сөйлеу, ойлау тәсілінің, мінез-құлқының, атын атай білуге қасиеті мен сапасын, түр-түсін және пішінін ажырата білуге, өмірдегі қоршаған ортадағы түрлі құбылыстар жайындағы ұғым, түсініктерін дамыта отырып, белсенді түрде тілдік қарым-қатынас жасай білуге үйретеміз. Балалардың сөздік қорын дамытуда ойын, тапсырма жаттығулардың орны ерекше. Соның ішінде ойын баланың шын тіршілігі. Ойын балалар үшін айналаны танып, білу тәсілі. Келешек қайраткер азаматты тәрбиелеу алдымен ойыннан басталады. Ойындар мазмұнына қарай, өзіне тән ерекшеліктеріне қарай сюжетті-рольді, дидактикалық құрлыс ойындары, қимылдық ойындар, ұлттық ойындар болып бөлінеді. Ойын арқылы бала айналасындағы нәрседен өзіне қызықтысына ықыласы ауып, таңдап алады. Ойын баланың тілін дамуына ықпалын тигізеді.

Тіл мәдениетінің дамуына жұмыстарын қазақ халқының ғасырлар бойы жинаған ауыз әдебиеті негізінде ұйымдастыру тиімді тәсілі. Өйткені, ұрпақтан-ұрпаққа мұра болып келе жатқан халық шығармашылығы-ғажайып ертегілер мақал-мәтелдер, жұмбақтар, жаңылтпаштар, өнер көзі. Тіл мәдениетіне тәрбиелеуде жұмбақтар үлкен роль атқарады. Жұмбақтар баланы байқағыштыққа баулып ой қиялын ұштастыруға көп әсер етеді.

Ойыншықтар, жануарлар, тағамдар, тұрмыстық заттар туралы жұмбақтарды жасырып отырса балалардың сөздік қорын молайтады. Баланың тілін дамыту жұмысының негізгі мазмұны сөздің жалпы ұғым беретін жағын меңгеруге көңіл бөліп, ойлау қабілеттерін дамыту

өз ойын еркін жеткізуін қоршаған ортамен айналасындағы адамдармен еркін қарым-қатынасқа түсу сөйлеу қабілеттерін қалыптастыру. Балабақшадағы тәрбиелеу мен оқыту ісінің бір ерекшелігі көрнекіліксіз іске аспайды. Қазақ халқының салт дәстүрі әдебиеті келер ұрпаққа берер тәрбиесі көп. Соның ішінде халық ауыз әдебиетінің маңызы ерекше. Балалар ертегі тыңдап бір-біріне жұмбақ жасырғанда жаңылтпаш айтқанда тыңдағанды ұнатады.

Халық ауыз әдебиетінде ерекше орны бар. Баланың ойының ұшқыр қиялының өткір зерек болып тілінің бай, ертегілердің тигізер әсері мол. Өз тәжірибемде оқыту іс-әректі үстінде әр түрлі көрнекі құралдарды түрлендіре пайдаланғанды жөн санаймын, өйткені олар арқылы балаларды қызықтырып, өзіне тартуда қиынға соқпайды. Ертегілерді әр түрлі суреттер арқылы түсіндіріп аламын, киіпкерлерге қысқаша мінездеме беремін. Мектепке дейінгі балаларды өз ана тілінде сөйлеуге үйрету, тәрбиемен білім беру жұмыстарын ұйымдастыруда олардың сөйлеу түрін дамытуда сөз құрастырып сөйлеуіне сөздік қорының молайуына аса көңіл бөлген жөн. Сәбилердің дүние танымын кеңейтіп ойын өрісін тіл байлығын жетілдіруде көркем әдебиетінің алатын орны ерекше. Балабақшада тіл дамыту жұмыстарын көркем әдебиетпен таныстыру арқылы жүзеге асыруға болады.

Баланың тілін дамытудың негізгі көркем шығарманың мәтіні екеніне ерекше тоқталып өтетін болсақ, 3-4 жасқа дейінгі балалардың суретті кітаптарды қызыға қарайтыны мәлім. Сондықтан оларға суретті айқын кітапшаларды көрсетіп, мазмұнын айтып беру қолайлы. Бұл жастағы сәбилерге оқиғасы қызық, қорқыныш сезім тудырмайтын, халық ауыз әдебиеті нұсқауларын жатқа айтып беріп, ойната тыңдату тиімді. Мысалы «бесік жыры», «Бауырсақ», «Торғай», «Мақта қыз бен мысық», шығармаларын ұсынуға сондай ақ «Бауырсақ» ертегісін қуыршақ тиятыры арқылы өткізуге болады. Ол үшін алдын ала дайындық кезегінде рольдерді бөліп беру, әр киіпкердің дауыстарын келтіріп, еркін ойнауға машықтандыру керек. Рольдерге бөлініп ойнау арқылы бұл ертегі балалардың есінде жатталып қалады.

Ендеше ұмыт қалып бара жатқан салт-дәстүрімізді қайта жанжандыруға, қазағымыздың иманды да инабатты сыпайы алғыр батыл, зерек ұлы мен қызын тәрбиелеуде өз үлесімізді қосайық. Өйткені қазақтың халық ауыз әдебиетімен сусындаған балаларымыздың тілі ұшқыр, ойы зерек, тәрбие өнегесі көргенді болмақ.

Балаларға ағылшын тілін ойын арқылы меңгерту

Сарсенғалиева Г. Х. №27 «Айгөлек» МДҰ

«Қазіргі жас буын, бүлдіршіндер – мемлекетіміздің мығымы тірегі» - деп Елбасы Н. Ә. Назарбаев атап көрсеткендей жас ұрпақтың жан-жақты даму негіздері – мектепке дейінгі мекемеден бастау алады. Ұрпағы білімді халықтың болашағы бұлыңғыр болмайды, жас ұрпаққа саналы, мән мағыналы, өнегелі тәрбие мен білім беру, бүгінгі күннің талабы.

Қазақстан Республикасының тәуелсіз елге айналып, әлемдік өркениеттің даму жолына түсуі, ағылшын тілін меңгеруді жолға қою мақсатында ерте жастан оқыту қолға алынып отыр. Ағылшын тілі – қазақ елін әлемге танытатын, әлемдік деңгейге шығаратын тіл. Сол себепті ағылшын тілін ерте жастан үйретудің маңызы зор. Бүгінгідей жаһандану заманында көп тіл білетін адамның қоғамдағы алар орны да ерекше. Өзге тілді үйрену, оны жетік меңгеру — бұл ең алдымен халықаралық қатынастар кезінде айрықша рөл атқаратыны баршамызға аян. Тіл – халықпен бірге өмір сүріп дамиды. Тіл үйренудің ешқандай зияны жоқ, керісінше пайдасы ұшан-теңіз. Ал басқа мемлекеттің алдында өз еліңнің дәрежесінің биік екенін мойындату үшін, жеті тілді жетік меңгеру артық етпейді.

Бүгінгі қоғам мұғалімнің біліктілік деңгейіне де, ішкі жан дүниесіне де жаңаша талап қойып отыр, қазіргі күні ХХІ ғасыр ұрпағынан үлкен үміт күтілуде. «Ұстаз болу – өз уақытыңды аямау, өзгенің уақытын аялау» - деп француз ойшылы Жан Жак Руссо айтпақшы, ұстаздардың еңбегі ерен. Шәкірт санасына білім нәрін сеуіп, ел болашағының өрендерін тәрбиелеп шығару - екінің бірінің қолынан келе де бермейді. Ұстаз болу – жүрек жылуын, мейірім шуағын, адамгершілік ұлылығын баланың бойына дарыту. Ұстаз болу – шәкіртке ата-анасындай болып тәрбие сыйлау. Ұстаз болу – жас ұрпақтың жарқын болашаққа барар жолын айқындап беру. Балабақшадағы басты тұлғалар - тәрбиешілер мен мұғалімдер, біздің

мақсатымыз бір ол - рухани жан дүниесі бай, жан-жақты дамыған саналы, өнегелі жеке тұлғаны қалыптастыру.

Американ ғалымы философы Дейль Карнеги «Ең бірінші адам бойындағы қажеттілікті туғыза білу керек. Ондай іс қолынан келетін адам бүкіл әлемді мойындата алады» деген екен. Бала бойындағы қажеттілікті тудыру үшін бірінші міндет шетел тілін меңгертіп үйрету керек.

Тілді меңгеру үшін үлкен ынта, зейін, талап баланың тілге деген бейімділігі, қызығушылығы керек. Бала тілді бізден сабақ барысында меңгереді. Балаларға ағылшын тілін үйретуде тек қана сөздерді қайталау арқылы үйретпей, балалардың сөйлеу дағдысын жақсартуға, көңіл күйлері көтеріңкі болуына, сабақты қызықты етіп өткізу үшін түрлі ойындар, фонетикалық жаттығулар, жаңылтпаштар, жұмбақтар, өлеңдер, санамақтар түрлі тақырыптарға байланысты аудио жазбалар қолданамын және балалармен бірге ертегілер қоямыз. Ағылшын тілі сабағында ән айтудың маңызы зор. Балалар ағылшын тілі сабағында ән айтқанды ұнатады. Ән балалардың ағылшын тілінде дыбыстарды дұрыс айтуға, балалардың ойлау қабілетін дамытады, балалардың шаршағанын басады.

«Ойын бала қанының азығы» деп С.Торайғыров айтқандай, шетел тілін оқытудағы бір негізгі аспект ол - ойын элементтерін тиімді пайдалану болып табылады.

Ойын дегеніміз – жас ерекшелікке қарамайтын, адамның көңіл-күйін көтеретін, ойландыратын үрдіс. Ойын төзімділікті, алғырттықты, тапқырлықты, ұқыптылықты, іздемпаздықты, іскерлікті, дүниетаным өрісінің көлемділігінің, баланың көп білуге деген қызығушылығын арыттырады.

Ойын арқылы бала қоғамдық тәжірибені меңгереді. Ойынды өткізгенде қойылатын талаптар:

1. ойынды тақырыпқа сәйкес алу,
2. ойынның мақсатын нақты қою,
3. қажетті көрнекіліктерді балалардың қызығушылығына сәйкес дайындау,
4. ойын ойнар алдында балаларға жүргізілу барысын мұқият түсіндіру,
5. ойынға балалардың барлығын қатыстыру және білмеген жерінде көмек беру.

Ойын ойнау арқылы балалар өздерін көрсете алады, өзара қарым-қатынасқа түседі, жеңіске деген ұмтылыс пайда болады. Ойын баланың жас ерекшелік қасиеттерінің дамуына, ішкі жан дүниесінің жаңаруына, пәнге деген қызығушылығын оята отырып, баланың байқампаздығын жетілдіреді. Ойын технологиясының негізгі ерекшелігі – бала үн – түнсіз отырмайды. Бала жалғыз ойнап отырсада сөйлеп жүреді. Ойын барысында сөйлесу қарым-қатынасы үлкен роль атқарады. Сөйлесе жүріп, балалар пікірлесіп, әсер алысып, ойынның түпкі ниеті мен мазмұнын анықтайды. Ойындар баланың жеке тұлғасын қалыптастырып ынтымаққа, бірлікке баулиды. Балаға берілетін білімнің сапасын арттыру үшін, мұғалім сабақтың жоспарын жаңа заманға сай жаңаша сипатын күшейте түсу, баланың пәнге деген сүйіспеншілігін дамыту әр мұғалімнің біліміне, іздемпаздығы мен шеберлігіне байланысты. Мұғалім әрбір балаға жеке тұлға ретінде қарап, әрбір баланың кішкентай да болса жетістіктерін бағалауымыз керек. Әрбір балаға ең маңызды мұғалімнің жылы сөзі.

Бала – ата-ана айнасы

Дүзбанова Г.С. №27 «Айгөлек» МДҰ

Баланың дүниетанымы, көзқарасы алғаш от басында қалыптасады. Жас сәби болмашы нәрсеге өкпелеп яки ренжіп қалса, «Мамама айтамын», «Папама айтамын» деп шағынатыны бар. Ата-ана аузынан шыққан сөз бала үшін заң да, шындық та болып есептелінеді. Жас шыбық иілуге қандай икемді болса, бала да жас кезінде тәрбиені қабылдауға сондай икемді болады.

Алайда әрбір баланың өзімен бірге ала келген табиғи ерекшеліктері де болады. Сондықтан да халық арасында «бір биеден ала да туады, құла да туады» деген сөз бар.

Бала тәрбиесінде үлгі-өнегенің үлкен мәні бар. «Ұстазы жақсының ұстамы жақсы», «Айтушы ақылды болса, тыңдаушы дана болады» деген сөз тегін айтылмаған.

Сонау заманнан бүгінге дейін өмірге келген баланы қуанышпен қарсы алып, «шілдеhana» өткізу, ат қою, тұсауын кесу, туылған күнін атап өту, т.б. әрбір от басы үшін

үлкен қуаныш. Әжесі немесе анасы тал бесікті тербете отырып, өздерінің шынайы сүйіспеншілігін, махаббатын, ақ тілегін, келешекке артар үмітін, сенімін, аманатын, сәби құлағына құюды дәстүрге айналдырған. Мысалы, «Бесік жырын» әндете отырып адамгершіліктің, қонақжайлылықтың дәнін бала бойына сеуіп отырған. Бірсыпыра үйлерде балалар, көбінесе, ата-әжелерінің қолында тәрбиеленіп, сөздік қорын тез байытуға мол мүмкіндіктері болады. Көпті көрген қариялар немерелерін имандылыққа, адамгершілікке, еңбекке тәрбиелейтін мақал-мәтел, жұмбақ, жаңылтпаш, ертегілер айтып, ойлау қабілеттерінің дамуына пайдалы ықпал етеді. Олар «Үлкен бастар, кіші қостар», «Үйге жүгіріп кірме», «Нанды жерге тастама», «Суға түкірме», «Тамақты жатып ішпе», «Айқайлап сөйлем», «Тізенді құшақтама», «Табаныңды тартпа», «Құстардың ұясын, құмырсқаның илеуін бұзба» деген сияқты тағылымды сөздерді жиі айтып отырады. Үй ішінде балалармен ақылдаса, пікірлесе жұмыс істегеннің тәрбиелік мәні ерекше. Мысалы малға бірге қарау, бірге қыдыру, бірге киноға барып оны талқылау, т.б. жұмыстар жалпы сыйластыққа, дүниетанымды, көзқарасты қалыптастырады. Баланың «анау не?», «мынау не?», «неге олай?» деп бәрін білмекке талпынуы - табиғи нәрсе. Міне, нақ осы кезден бастап баланың тану процесі басталады. Оларға ерінбей дұрыс жауап беру, жетелеу, , дамыту, тура жолға бағыттау- ата-ана, әулет мүшелерінің төл ісі. Тәрбие ісінің ұлы жолы да осы арадан басталады. Баланың сөйлеуінен гөрі ойлауы жылдамырақ дамиды. Сөздік қоры мол бала тез сөйлеп кетеді де, сөздік қоры аз бала ойын жеткізе алмай кібіртіктеп қалады.

Қонақсыз үй болмайды. Тегінде бала табиғаты қонақты асыға күтеді. Танитындарының бейнелерін көз алдарына келтіріп, бала-шағаларының атын атай бастайды. Ал, танымайтындарын жорамалдап елестетеді. Әйтеуір тынымсыз ой үстінде жүретіні белгілі. Осындай оймен жүрген бала-шаға қонақтарды көрмесе, әлде бір лебізін естімесе, олардың көңіл-күйі бұзылып, ренжіп өкпелейді. Балаларды қонақпен, қонақтарды балалармен таныстырғанның сәлем беру, қол алысу, қолына су құю, батасын алу, т.с.с. дағдыға үйретудің тәрбиелік мәні бар.

Отбасында баланы мейірбандылыққа, еңбексүйгіштікке тәрбиелеуге ерекше мән берген жөн. Ол үшін өзінен үлкенді сыйлауға, «Сіз» деп сөйлеуге, кішіге қамқор болуға баулу керек. Оның негізін ойыншықтармен ойнау кезінде қалаған жөн. Ойын үстінде коллектившіл, қайырымды болуға, әрбір ойыншығын ұқыпты таза ұстауға дағдыландыру қажет. Ойыншықтарды көп сатып алып, жиі алмастыра берудің қажеті жоқ. Мұндай жағдайлар балалар талғамсыздыққа, дүниеқұмарлыққа бой ұрып, не нәрсеге болсын жауапкершіліксіз қарауға дағдыландыра бастайды. Бұның өзі кейін келе өз қалағанына ғана қол жеткізу, сәнді киімге әуестенушілік, жеңілтек мінездерімен көріну секілді жағымсыз қасиеттерге бастауы әбден мүмкін. Мүмкіндігінше ойыншықтарын өздеріне жинатып ,тіктіріп, жудырып қойдырудың да мәні зор. Сонда ол өзі пайдаланатын мүлкіне жауапкершілікпен қарайтын болады.

Бала бір ойыншықпен ұзақ, үздіксіз ойнаса, жалықтыруы да мүмкін, ондай жағдайда көп пайдаланған ойыншықтарын біршама күндерге тығып қойып, қайтадан берген жөн.

Тәрбиенің ең жемісті құралы- шындық. Күнделікті болатын үй-іші әңгімесінде және өздерінің іс-әрекеттерінде әрбір үйелмен мүшесі әділдіктің, шындықтың иесі екенін танытып отырулары керек. Балаларды тәрбиелеуде үгіт-өсиетпен емес, сендіру әдісін кең пайдаланған жөн. Сонда ғана бала ненің дұрыс, ненің бұрыс екеніне көзі жетеді, жақсысын жетілдіре түсіп, жаманынан тезірек арылуға ұмтылады.

Кейбір ата-ана балалары жат қылық көрсетіп, тыңдамай қойса, ұрып-соғатыны бар: «Баланы мейіріммен меңгере алмаған адам қаталдықпен де бағындыра алмайды» деген сөзді еске сала кеткен жөн. Ал кейбір ата-аналар баланы шектен тыс еркелетіп, ол не сұраса, соны орындап бәйек болады. Мұндай «қамқорлық» шын мәнінде де тәрбиеге қайшы келеді.

Ұлы педагог В.А.Сухомлинскийдің: «Бала- ата-анасын көрсетіп тұратын айна, жақсы адам болу анаң мен әкеңе бақыт сыйлау, ол екеуі қартайған шағын қасіретіне айналдырмауды ойлау» дегеніндей, әр семьяда баланы сәби күнінен барымызды бағалай білуге, жақсымызды өнеге тұтып, алдымызға ойлы көз жіберіп, одан сабақ алып, қорытынды шығаруға баулысақ, нұр үстіне нұр болар еді.

Бала еліміздің келешегі десек, ол келешек әрқашан назарымызда тұруы керек.

«Бала-байлығымыз, ал ең асылымыз-оның тәрбиесі».

Каждый из вас хочет воспитать своего ребёнка счастливым человеком, уверенным в себе, успешно решающим жизненные проблемы, приятным в общении, богатым дружескими и деловыми связями, любимым близкими людьми, друзьями. Для этого необходимо с раннего детства терпеливо и доброжелательно обучать его правилам культурного поведения, объяснять разумность и необходимость их соблюдения, приучать радоваться своим хорошим поступкам и огорчаться из-за неправильных ошибочных. С чего следует начинать обучение ребёнка? Желательно с себя. Ребёнок - великий наблюдатель и подражатель - замечает любые мамины и папины поступки, слышит все их слова, перенимает от них суждения и манеры поведения.

Например: мама постоянно говорит Тане, как важно быть красивой и опрятной. Внушает ей: хорошо выглядеть – значит уважать окружающих людей. Собираясь на работу или в гости, мама продумывает все до мелочей – от одежды до цвета губной помады. А вот дома носит выцветший халат и стоптанные тапочки. Усвоит ли Таня мамины наставления? Поймёт ли девочка, что в общении с людьми нет мелочей и от внешнего вида человека многое зависит. Будет ли уверена девочка в том, что её мама уважает своих близких?

Ребёнку следует разъяснять правила поведения в кругу близких и самим их придерживаться. Поговорите о том, что такое семья, для чего нужны мама, папа, он сам, что ему следует сделать, чтобы семья была счастливой, почему дома желательно быть опрятным и приятным в общении, какие добрые слова следует говорить своим близким.

Используя любую возможность, чтобы сказать малышу что-то доброе, вы не только подтверждаете свои чувства, что для него важно, но и учите видеть в других людях хорошие качества.

«Какой ты добрый! Спасибо!» – Говорит мама сыну, который угостил её конфетой, полученной на полдник.

«Ты самая замечательная дочка, я по тебе соскучилась!» – шепчет другая мама.

«Ну, грязнуля, пойдём домой, опять придётся стирать твои штаны» – нервничает третья.

Короткие мгновения вечерней встречи, ну как много они могут сказать о порядках, заведённых в семьях.

Умеет ли ваш ребёнок обращаться к близким с просьбой и часто ли в его речи звучат требовательные нотки? Убедить ребёнка, что просьбу приятнее выполнять, чем требования. «Волшебные» слова, словно ключик Буратино, открывает людские сердца. На них всегда хочется откликнуться и помочь. Но важно не только слова, но и тон, с каким они произносятся и улыбка располагающая к себе.

Нередко от детей мы требуем серьезности, чтобы «меньше улыбались и больше думали». Дети много улыбаются, испытывая счастье от сознания того, что они живут, рядом есть мама и папа, все их любят. Пусть ваш ребёнок копит положительные эмоции, видит в окружающих хорошее. Тот, кто в детстве получил заряд доброты, радости и энергии, справится с любимыми трудностями, решит самые сложные жизненные задачи.

Большую роль в создании счастливой семьи играют подарки и сюрпризы, которые желательно дарить не только в праздник или ко дню рождения, но и в самый обычный день. Подскажите ребёнку, что он может подарить близким.

Например: папа Серёжи во время прогулки купили букетик цветов для бабушки. После обеда Серёжа с папиной помощью вымыл посуду, чтобы мама могла отдохнуть. А вечером, когда пили чай, мальчик угостил всех членов семьи подаренной ему шоколадкой.

Как вы думаете, кто помог ребёнку доставить близким радость и нужно ли ему это? Не забывайте и сами радовать детей: подарить карандаш или блокнот, сыграть с детьми в их любимые игры, угостить мороженым или яблоком. Маленькие знаки внимания убеждают во взаимной любви. Никогда не стоит забывать, как много родители значат для ребёнка.

Будьте осторожны в высказываниях, давая оценку детским поступкам. Говоря ребёнку «ты плохой», мы учим его негативно оценивать нас, взрослых.

Не «ты плохой», а «Ты сейчас поступишь плохо», не «вечно у тебя грязные руки», а «они сейчас грязные у тебя». Тогда у ребёнка появится уверенность: близкие люди считают его хорошим человеком, способным самостоятельно исправить свой недостаток. Наряду с уверенностью, что его всегда любят, чтобы не произошло, внушайте чувство ответственности за свои поступки.

Таня, не желая делиться с братом, спряталась под кроватью и съела яблоко. Можно на неё накричать, чтобы в другой раз неповадно было, но это только озлобит девочку против брата и родителей. Поступить иначе: угостите сына чем-то вкусным и постарайтесь сделать так, чтобы он поделился с сестрой. Похвалите его. Воспитывайте на положительных эмоциях.

Обучая ребёнка правильному и доброжелательному отношению к людям, желательно, чтобы родители обсуждали с ним свои отношения: почему они любят друг друга, почему Заботиться о детях, а дети – о родителях.

Поссорившись с ребёнком, помогите ему выйти из ситуации ссоры: обсудите вместе, почему вы считаете его поступок неправильным, выясните, что заставило его так поступить. Помогая осознать свои поступки, вы научите ребёнка налаживать мир с взрослыми: искренне произнесите слова извинения, сделать что-нибудь приятное для того кого он обидел.

Мектеп жасына дейінгі балалардың тілін ойын арқылы дамыту

Нәрен А.М. №27 «Айгөлек» МДҰ

XXI- ғасыр білімділер ғасыры болғандықтан бүгінгі таңда заманымызға сай зерделі, ой-өрісі жоғары, жан- жақты дамыған ұрпақ қалыптастыру мемлекетіміздің алға қойған аса маңызды міндеті болып тұр. Тәрбие мен білімнің алғашқы дәні – мектепке дейінгі тәрбие ошағында беріледі. Отбасында ата-ананың ықыласы мен мейірімінен нәр алған бала балабақшада тәрбиешілердің шұғылалы шуағына бөленеді. Баланың бойындағы жақсы қасиеттер мен мүмкіндіктерді ашып, олардың өнегелі де тәрбиелі болып тәрбиеленуіне тәрбиешілердің маңызы зор. Балаларды тәрбиелеуде ойын әдісінің маңызы көп. Ойын – мектеп жасына дейінгі балалардың негізгі іс-әрекеті. Сұлтанмахмұт Торайғыров «Балалықтың қанына ойын азық» деп бекер айтпаған. Өйткені, ойын үстінде баланың бір затқа бейімділігі, мүмкіндігі және қызығуы анық байқалады. Ойын мазмұны мен түріне қарай: мазмұнды-бейнелі, қимыл-қозғалыс, дидактикалық, құрылыс, кейіптендіру ойындары болып бөлінеді.

Ойын бала тілінің дамуына ықпалын тигізіп, таным белсенділігінің дамуына жол ашады. Қай бала болмасын ойынмен өседі, өйткені бала табиғатының өзі тек ойынмен байланысты. Ойын үстінде бала еш нәрсеге тәуелсіз. Ол өзін еркін ұстайды. Ал еркіндік дегеніміз барлық дамудың баспалдағы, бәрін білуге деген талпынысы мен құлшынысы. Баланың білуге деген құштарлығы, сөйлеуі ойын үстінде қалыптасады. Сөздік қорды дамыту ісін ұйымдастыру жұмысында ойын сабағы ең негізгі орын алады. Тәрбиеші бақылау, заттарды қарау, сурет қарау, жұмбақ шешу және құрастыру, саяхат, ойын-сабақтарын ұйымдастыру барысында балалардың сөздік қорларын дамытады. Арнайы ойын-сабақ және сабақ мазмұнына қарай танымдық, дамытушы ойындарды, тапсырмаларды қолдану, балаларды заттарды бір-бірімен салыстыруға, оларды қасиетіне қарай ажыратуға және оны танып білуге үйретеді. Сөйтіп бала топтағы жасына сәйкес бағдарламалық міндетті меңгереді.

Ойын үстінде бала еш нәрсеге тәуелсіз. Сондықтан да ойын – балалардың дүние тану жолы, олар ойынмен өмір сүріп бәрін өзгерте алады. Ол өзін еркін ұстайды. Ал еркіндік дегеніміз – барлық дамудың баспалдағы, бәрін білуге деген талпынысы мен құлшынысы. Баланың білуге деген құштарлығы, сөйлеуі ойын үстінде қалыптасады. Сөздік қорды дамыту ісін ұйымдастыру жұмысында ойын сабағы ең негізгі орын алады. Тәрбиеші бақылау заттарды қарау, сурет қарау, жұмбақ шешу және құрастыру, саяхат, ойын-сабақтарын ұйымдастыру барысында балалардың сөздік қорларын дамытады. Сөйтіп бала топтағы жасына сәйкес бағдарламалық міндетті меңгереді. Ойын ұйымдастыруда тәрбиеші өзі жетекші бола отырап балаларды ойнай білуге, ойын ережесін сақтауға әрі оларды ойната отырып ойлануға

бағыттады, заттың атын немесе қасиетін есінде сақтап қалуға жол ашады, ойынға қызықтыра отырып зейінін, қиялын дамытады.

Заттармен ойналатын ойын ойыншықтарды, табиғи заттарды қолдану арқылы өтіледі. Мысалы, «Дәл осындай тауып ал», «Салыстыр да атын ата», «Қай ағаштың жапырағы?», «Бірдей ойыншықты тап».

Жалпы ойынды ұйымдастыру ойынды өткізуге әзірлік, ойынды өткізу, ойынды талдау деген сияқты үш бағытты қамтиды. Ойынға қажетті құрал, заттарды даярлау ойынды өткізуге әзірлік болып табылады.

Балаларды ойынның мазмұнымен таныстыру ойынды өткізу болып табылады. Ойынды талдау, бұл ойынның өз мақсатына жетуі балалардың белсенділігі және олардың іс-әрекеті болып табылады.

Сонымен балалардың сөздік қорларын дамытуда ойындарды, тапсырма –жаттығуларды қолдану үлкен нәтиже береді. Ойын арқылы балалардың сөздік қоры дамып, ауызша сөйлеу машығын игереді, таным белсенділіктері қалыптаса түсіп , ақыл – ойы өсіп жетіледі адамгершілік қасиеттерді бойына сіңіреді.

Балалар саусағын ойната отырып тілін дамыту.

Саусақ ойыны – бұл ұрпақтан ұрпаққа жалғасын тауып келе жатқан әрі үлкен мәні бар мәдени шығармашылық.Саусақ ойыны саусақтардың көмегімен қандай да болмасын ертегіні немесе өлең- тақпақ шумағын сахналау болып табылады. Саусақ ойыны арқылы баланың сөйлеуге деген талпынысы, қабілеті дамып, ынтасы артады және шығармашылық әрекетіне жол ашады.

Саусақ ойынын ойнай отырып балалар қоршаған ортадағы заттар мен құбылыстарды, жан – жануарларды, құстар және ағаштарды бейнелей алады.

Саусақ ойынын балабақшада жуне үй жағдайына әсерлі,көңілді түрде ұйымдастыруға болады. Алдымен балаларға саусақ ойыны түсіндіріледі,әр қимылы көрсетіледі.Мысалы: «Саусақтар сәлемдеседі».Мұнда бас бармақ ұшы әр саусақтың шымен кезекпен түйіседі.

«Адамдар келеді».Оң қолдың сұқ саусағы мен ортаңғы саусақтарын жүгірген тәрізді етіп қимылдатады.Сонымен бірге халық арасында кеңінен тарап жүрген «Қуырмаш» ойын да саусақтардың нәзік қимылын жетілдіруге бағытталған. Балалар осындай саусақ ойынын отырып өлең шумағын қазаға айтады.

Мысалы: «Моншақ».

Қызыл сары,көк моншақ,

Мен жасаймын көп моншақ.

Мұнда қатар екі қолдың бас бармағы мен сұқ саусақтарының ұшын түйістіре отырып моншақ тәрізді бейнелейді әрі оларды тізбектеп жасау-балалар үшін өте қызықты әрекет,қол бұлшық етін дамытуға үлкен көмегін тигізеді.Сонымен саусақ ойындарын жүргізу арқылы балалардың саусақтарының нәзік қимылдары мен бұлшық еттерінің жетілуімен бірге олардың сөйлеу тілі мен ойлау қабілеттері дамиды болады және кейін жазу шеберлігін ойдағыдай меңгеруге дайындайды. Ұсақ моториканы дамыту жұмыстарын ерте сәбилік шақтан бастаған дұрыс. Омыраудағы баланың өзіне саусақтағы бас миымен байланысқан активті нүктелеріне әсер ете отырып массаж жасау керек. Ерте жаста және мектепке дейінгі кіші жаста қарапайым жаттығуларды жасауда өлеңмен тақпақпен ұйқастырылған жаттығуларды пайдалану ұсынылады. Сонымен қатар өзімен – өзі қызмет ету дағдысын қалыптастыру: тиегін өзі салу, өзі ағыту, бауын байлау т.б. ал ересек топтағы балалар үшін ұсақ моториканы дамыту және қолдың икемділігін арттыруға арналған жаттығулар мектепке дайындықтың, яғни жазу, сызуға үйренудің маңыздысы болып саналады.

Мен өз тәжірибиемде мектеп жасына дейінгі балалардың тілін дамыту үшін келесі ойын түрлерін қолданамын:

Дидактикалық ойындар-балаларға белгілі бір білім беріп, іскерлік пен дағдыны, сөздік қорларын дамыту мақсатын көздейтін іс-әрекет.

Дидактикалық ойындардың өзіне тән ерекшеліктері бар.Бір жағынан- ойында ойындық әрекет негізге алынған,оның көмегімен жеке тұлғанын белгілі бір сапалары: зейін, байқағыштық, ес, ойлау, тілдік қоры, ізденімпаздық, белсенділік қалыптасады.Екінші жағынан- ойын сабақта үйрену, өткенді қайталау, іскерлік пен дағдыны қалыптастыру, тілдерін дамыту, білімді іс жүзінде пайдалану міндеттерін шешуді көздейді.

Ұйымдастырылған оқу іс-әрекетінде дидактикалық ойындарды дұрыс қолдану үшін тәрбиешіге ойындардың мазмұны мен өткізілу әдістемесін жете білу, әрбір тақырыпқа байланысты оқу жылының басында оқу жоспарына енгізу, ойын арқылы баланың тілінің дамуына әсер етіп, даму басына үнемі зерттеу жүргізу талаптары қойылады.

Қоғам дамуына байланысты ойынның жаңа түрі-рөлдік ойын пайда болды. Бұл ойын арқылы балалар өздерінің негізгі әлеуметтік қажеттілігін- үлкендермен бірге өмір сүруге ұмтылысын қанағаттандырады, өйткені бұл қажеттілік олардың еңбегіне қатысудың негізінде қанағаттандырылуы мүмкін емес. Өзімен-өзі жүрген балалар өзара бірігіп, қоғамдасып, үлкендердің әлеуметтік қатынасы мен еңбек іс-әрекеттерінің негізгі белгілерін қайталайтын ойын ұйымдастырып, өздері үлкендердің рөлін орындауды алады.

Қорыта келе айтқанда, ойын мектепке дейінгі балалардың негізгі іс - әрекеті. Ойын балалар өмірінің нәрі, яғни оның рухани жетілуі мен табиғи өсуінің қажетті алғы шарты. Ойын арқылы балалар қоғамды тәжірибені меңгереді, өзінің психологиялық ерекшеліктерін қалыптастырады. Бір сөзбен айтқанда, ойын баланың жан - жақты дамуын көздейтін, оның тілін жаттықтыратын, қимыл - қозғалысын жетілдіретін, белсенділігін арттыратын, басқа адамдармен қарым-қатынасын реттеп, құрдастарымен ұйымшылдығын арттыруға негіз болып табылады.

Әдебиеттер.

1. Жас ерекшеліктеп педагогикасы. Қ.Р.Б.және ғылым министірлігі С.А. Мусаева, Т.Б. Бегалиев «Фолиант» баспасы Астана-2012
2. Мектепалды даярлық №2 2011
3. Қ.Р.Б.және ғылым министірлігі «Мектепке дейінгі балалық шақ» республикалық орталығы «Ойнайық та, ойлайық»

Положительный психологический климат в коллективе

Шаймерденова Г.М. ДО №27 «Айголек»

Главная отличительная особенность педагогического коллектива состоит в специфике профессиональной деятельности, а именно – в обучении и воспитании подрастающего поколения. Эффективность профессиональной деятельности педагогического коллектива определяется уровнем педагогической культуры его членов, характером межличностных отношений, и пониманием коллективной и индивидуальной ответственности, степенью организованности, сотрудничества. Одним из важнейших факторов является коллективная ответственность за результат деятельности. Реализация перечисленных особенностей напрямую зависит от положительного психологического климата внутри коллектива.

Психологический климат – эмоциональная окраска психологического взаимодействия членов коллектива, схождение в единое русло их характеров, интересов и склонностей. Социальные факторы, предложенные учеными - исследователями и являющиеся благоприятным для коллектива, мы систематизировали следующим образом:

- стиль управления педагогическим коллективом;
- особенность организуемой деятельности;
- целенаправленность, потребность педагогов в организованности, ценностные ориентации, средства взаимодействия и пути их реализации;
- мотивированность, активность членов педагогического коллектива к труду, познанию взаимоотношений;
- эмоциональный настрой, умение членов педагогического коллектива вступать в реальные взаимоотношения и показывать свое настроение;
- стабильность, умение членов подколлектива противостоять внезапно возникающим сложностям с помощью объединения эмоционально – волевых усилий;
- интегрированность, реализация деятельности через организованность и учет мнения большинства;

Важную роль в формировании психологического климата педагогического коллектива играет стиль руководства.

Демократический стиль управления способствует установлению доверительных отношений между педагогическим коллективом и руководством, творческой реализации их совместной деятельности. Такой стиль взаимодействия является особо необходимым средством для педколлектива, работающего в системе деятельностного типа обучения. Данный фактор тесно взаимосвязан со вторым фактором, характеризующим особенность деятельности педагогического коллектива. Направленность педагогической деятельности на определенный объект на основе деятельностного метода обучения и новизна создают возможность для совместной работы высокой поисковой активностью.

Фактор целенаправленности – проявления организованности в достижении высокого уровня общей цели педагогической деятельности. Для этого в дошкольной организации созданы специальные группы;

- исследовательской работы по определенной теме;
- по наставничеству, деятельность которой направлена на адаптацию молодых специалистов в пед. коллективе, формирование правильного отношения к своей профессии, совершенствование профессионального мастерства;
- оказывающие помощь педагогам, принимающим участие в конференциях, конкурсах, семинарах, группах поддержки.

Мотивирующий фактор – Адекватная оценка деятельности педагога, оказание моральной, психологической и методической помощи в достижении ими намеченных целей через преодоление определенных этапов в работе требует особой компетентности руководства.

Соответственно в работе с педколлективом должны учитываться принципы:

1. Руководство нормативной основой сферы образования
2. Поддержка достижений способных и одаренных педагогов;
3. Создание возможностей для совершенствования профессионального потенциала педагогов;
4. Оценка (словесная, коллективная) и подведение результатов педагогической деятельности.

Указанные условия способствуют повышению уверенности педагогов в себе, справедливому завоеванию определенного статуса в пед коллективе, адекватному формированию ценностных ориентаций.

При принятии решений, касающихся педагогического процесса в нашей ДО учитывается мнение большинства. В процессе обмена мнениями принимаются необходимые решения на педагогических советах, оперативных совещаниях при заведующем, на заседаниях методических объединений и творческих групп. Что в свою очередь создает условия для осуществления педагогами своей профессиональной деятельности свободно, согласно разработанным планам. Любая деятельность педагогов в ДО отражает степень организованности коллектива.

Таким образом, с научной точки зрения психологический климат пед коллектива характеризуется тремя направлениями:

1. социальное – умение членов коллектива понять и принять общие цели и задачи;
2. нравственное – способность членов коллектива выдвигать на передний план нравственные ценности;
3. психологическое – доверительные отношения между педагогами, справедливая адекватная оценка.

Педагогическим коллективом нашей ДО реализуются следующие принципы:

4. доверие членов педагогического коллектива, умение предъявлять требования;
5. уважительная и деловая критика;
6. свободное изложение своего мнения при обсуждении общих для педагогического коллектива вопросов;
7. отсутствие давления на сотрудников со стороны руководства, учет права руководства принимать решения, которые являются важными для коллектива;
8. осведомленность членов коллектива о своих обязанностях;
9. эмоциональная поддержка;
10. умение принимать любую ответственность в интересах коллектива

Здоровый психологический климат в коллективе дает возможность для реализации целей и задач ДО в соответствии с требованиями предъявляемыми государством, и соответственно отражается на уровне успеваемости выпускников. Анализ успеваемости выпускников ДО в школе, показывает высокий уровень – 82% за последние 4 года.

Счастье – это когда тебя понимают

Бойченко Г.В. ДО №19 «Булак»

Общение и отношение с людьми является одной из основ человеческой жизни. По словам С.Л.Рубинштейна, сердце человека всё соткано из его отношений к другим людям; с ним связано главное содержание психической, внутренней жизни человека. Именно эти отношения рождают наиболее сильные переживания и поступки.

Отношение к другому человеку является центром духовно-нравственного становления личности и во многом определяют нравственную ценность человека. Отношения с другими людьми зарождаются и развиваются в детском возрасте. И этот опыт первых отношений является фундаментом для дальнейшего развития личности ребенка и определяет особенности самосознания человека, его отношение к миру, его поведение и самочувствие среди людей.

Тема зарождения и становления межличностных отношений чрезвычайно актуальна. Из-за наблюдаемых в последнее время среди молодежи жестокости, повышенной агрессивности, имеющих свои истоки в раннем и дошкольном детстве. Для ребенка взрослые являются образцом во всем. Дети учатся речевому общению, наблюдая за старшими, слушая и подражая им.

У младшего дошкольника, в отличие от старших, мышление более конкретное. Он хорошо усваивает то, что представлено наглядно, все хочет познавать на собственном опыте. Его особенно привлекают те действия, которые взрослые пытаются скрыть от него. Запоминает малыш не все, а только то, что его поразило. Дети постоянно изучают то, что наблюдают, и понимают гораздо больше, чем могут сказать. Они всегда стараются подражать взрослым, что порой опасно. Не умея отличать плохое от хорошего, они стремятся делать то, что взрослые запрещают им, но позволяют себе. В связи с этим в присутствии детей нужно воздерживаться от таких действий и поступков, которые не могут послужить для них хорошим примером.

Речь детей лучше развивается в атмосфере любви, спокойствия, когда взрослые внимательно слушают их, общаются с детьми, читают им сказки и обсуждают прочитанное. Родителям следует уделять своим детям больше времени, так как в раннем детстве влияние семьи на речевое и когнитивное развитие (когнитивные, т.е. познавательные навыки, которыми ребенок овладевает в дошкольном возрасте, в дальнейшем определяют его способность к чтению, письму, счету, а также абстрактному и логическому мышлению) и приобщение ребенка к жизни общества – являются решающими. Именно в эти годы закладываются основы уверенности в себе и успешного общения вне дома, что способствует дальнейшему продвижению ребенка в школе, в компании сверстников.

Процесс развития личности – это этап развития отношений между ребенком и взрослым. Педагоги, родители, бабушки и дедушки, старшие сестры и братья должны лучше понимать ребенка и стараться удовлетворять его важные потребности. Если ребенок не ощущает чуткости и любви со стороны окружающих, то у него возникает недоверчивое отношение к миру, а возможно и ощущение страха, которые могут сохраниться на всю жизнь.

В процессе развития коммуникативных навыков ребенка, большое внимание необходимо уделять формированию личностных качеств малыша, его чувствам, эмоциям. Когда люди счастливы и находятся в мире с самими собой, они переносят эти чувства на взаимоотношения с окружающими. В дошкольном возрасте малыш лишь нащупывает способы отношений с окружающими, у него вырабатывается устойчивый личностный стиль и появляется представление о самом себе.

Самые важные учителя для детей – родители. Родительский дом – это первая школа для ребенка. Семья оказывает огромное влияние на то, что малыш будет считать важным в жизни,

на формирование его системы ценностей. Сколько бы человек не прожил, он время от времени обращается к опыту из детства, к жизни в семье: «чему меня учили отец и мать».

Каждый человек должен уметь слушать другого человека, воспринимать и стремиться его понять. От того, как человек чувствует другого, может повлиять на него, не оскорбив и не вызвав агрессии, зависит его будущий успех, а межличностном общении. Очень немногие среди нас могут и умеют по-настоящему хорошо слушать других людей, быть восприимчивыми к нюансам в их поведении. Но большое значение имеет и способность слушать и понимать и самого себя, то есть осознавать свои чувства и действия в различные моменты общения с другими людьми. И всему этому детям нужно учиться. Умение не приходит к человеку само собой, оно приобретается ценой усилий, затраченных на обучение.

«Счастье – это когда тебя понимают», а это понимание не приходит само собой, ему нужно учиться. «Научись любить и понимать людей, и рядом с тобой всегда будут друзья».

Воспитание у детей любви к родному краю

Варкентин И.В. ДО №19 «Булак»

Какая притягательная сила заключена в том, что нас окружает с детства? Почему, даже уехав из родных мест на долгие годы, человек вспоминает их с теплотой, а живя в городе, селе, он постоянно с гордостью рассказывает гостю о красоте и богатстве своего родного края? Думается, это выражение глубокой привязанности и любви ко всему, что с ранних лет вошла в сердце как самое дорогое.

Свою любовь к родным местам, представление о том, чем они знамениты, какова природа, каким трудом заняты люди – все это взрослые передают детям, что чрезвычайно важно для воспитания нравственных и патриотических чувств, и активную позицию в этом вопросе должны занять педагоги.

Основным источником впечатлений дошкольников является их ближайшее окружение, та общественная среда, в которой они живут. Не все, что окружает ребенка, равнозначно в воспитательном отношении. Поэтому очень важен правильный, с точки зрения педагогики, выбор объектов, о которых следует рассказывать детям.

Любой уголок нашей страны неповторим. В одном городе множество заводов, фабрик, высокие дома, широкие проспекты. Другой славен своим прошлым, памятниками старины. Одно село стоит на берегу большой реки, а другое широко раскинулось в степи. В каждой местности есть свои артисты, спортсмены, художники, поэты, передовые рабочие.

Дошкольники должны иметь представление о героях Великой Отечественной войны, защищавших их родной край. Нужно так строить работу, чтобы каждый воспитанник проникся славой родного края. Почувствовав свою причастность к местным общественным событиям. Однако было бы неверно, знакомя детей с родным краем, ограничиться показом лишь его особенностей. В таком случае у ребят может и не сложиться правильное представление о родном крае, как части большой страны, в котором они живут. Нужно обязательно подчеркнуть, что каким бы особенным ни был родной край, в нем непременно находит свое отражение то, что типично, характерно для всей страны:

- люди работают на заводах, фабриках, стройках, в разных учреждениях, в магазинах, на фермах, в полях и т. д., они всегда готовы помочь друг другу;

- в родном городе, районе, селе, как и в других местах соблюдаются народные традиции: отмечают общенародные и знаменательные даты, чтят память погибших героев, провожают новобранцев на службу в армию, чествуют знаменитых людей, ветеранов труда и т. д.;

- здесь, как и по всей стране, проявляют заботу о детях;

- в родном краю могут жить люди разных национальностей, они вместе трудятся, отдыхают;

- здесь, как и по всей стране, люди должны беречь и охранять природу;

- каждый человек, любящий Родину, должен проявлять уважение к труду, интерес к культуре родного народа.

Учитывая возрастные и индивидуальные особенности детей своей группы, педагог сам определяет объем и содержание знаний, которыми должны овладеть дошкольники.

Можно ли говорить о воспитании к родному краю без сообщения детям определенных знаний о нем? Отбор и систематизация таких знаний проводятся с учетом умственных возможностей дошкольников: принимается во внимание характер их мышления, способность к обобщению, анализу, т.е. уровень умственного развития ребенка служит своеобразной предпосылкой и необходимым условием воспитания начал патриотических чувств. Воспитатель должен так организовать пополнение знаний о родном крае и родной стране, чтобы вызвать у детей интерес, развить любознательность. Непосредственные наблюдения в сочетании с усвоением доступных знаний способствует развитию образного и логического мышления ребенка.

Эмоционально воспринимать окружающее детям помогают яркое, живое слово, музыка, изобразительное искусство. Слушая песни, стихи о родном крае, о подвигах и труде, о природе родной страны, ребята могут радоваться или печалиться, ощущать свою причастность к героическому. Во время прогулок в поле к реке взрослый учит видеть красоту окружающей природы, бережно к ней относиться. Так решаются задачи не только познавательные, эстетические, но в конечном счете и нравственные.

Необходимость подключения семьи к процессу ознакомления дошкольников с социальным окружением объясняется особыми педагогическими возможностями, которыми обладает семья и которые не может заменить дошкольное учреждение. Позиция родителей является основой семейного воспитания ребенка. С малых лет ребенок может ощутить причастность к жизни своего народа, почувствовать себя сыном не только своих родителей, а и всего отечества. Это чувство должно возникнуть еще до того, как ребенок осознает понятие «Родина», «государство», «общество».

Всем хорошо известно, Родина начинается с родного дома, улицы, города, поселка. Изучать с детьми места, где живешь, любишь бродить по знакомым улицам, знать чем они славятся, – задача, которая вполне по плечу любой семье. Родителям можно посоветовать и такие формы привлечения дошкольников к общественной жизни, как прогулки и экскурсии с целью знакомства с историческими местами, памятниками погибшим воинам, посещение краеведческого музея и др.

Семья – первый коллектив ребенка. И в нем он должен чувствовать себя равноправным членом. Постепенно ребенок понимает, что он частица большого коллектива – детского сада, школы, а затем и нашей страны, общественная направленность поступков постепенно становится основой воспитания гражданских чувств, умения любить родной край, страну, умения беречь природу, приобщаться к культуре родного края.

Мектепке дейінгі жастағы балалардың шығармашылық қабілеттерін дамытудағы театрдың рөлі

Таширанова А.М. «№24 «Аққу» МДҰ

Театр әр балаға қуаныш, ұмытылмас әсер сыйлайды, оның көркемдік талғамын, еліктеу қабілеті мен қиялын дамытады. Театрда болу – әрқашан мереке. Мереке деп күнделікті істердің арасындағы үзілістерді ғана ұқпауымыз керек. Онымен қуану, көңіл көтеру байланысты болған. Ал ең бастысы, күнделікті тірліктен өзінді босату деген сөз. Театрда болып, мерекені сезіну адамға еш нәрсемен теңдесі жоқ қуаныш сыйлайды, күнделікті өмірді қанық әсерлерге бөлейді, сондай-ақ, оны жаңа сезімдермен, ойлармен толықтырады.

Мектепке дейінгі жастағы баланы тәрбиелеу- дамыту ісіне байланысты мақсаттарды шешуде сахна (театр) ерекше роль атқарады. Сахналандырылған ойындар желілі- рөлдік ойындардың тек желісі ғана емес, сондай-ақ ойнау іс әрекетінің сипатымен ерекшеленетіні айқындалған. Сахналандырылған ойындар ойын қойылымдары болып саналады, өйткені олар әдеби шығармалар түрінде белгілі бір мазмұнға ие, сондықтан, балалар кейіпкерлерді ойнайды. Онда нағыз театр өнеріндегідей айшықты құралдар көмегімен: дауыс ырғағы, бет әлпетінің өзгеруі, қол қимылдары, дене бітімінің жағдайы мен жүріс- тұрысы арқылы нақты бейнелер қалыптасады.

Мектепке дейінгі ересек жастағы балалардың өзі театр ойындарын өз бетінше ойнамайды. Олардың қызығушылығын тәрбиешінің ұсынысы бойынша және басқаруымен болатын сахналау ойындары арттырады.

Егер де бірінші сәбилер тобынан бастап, балалар тәрбиешінің көмегімен халық өнері мен кішігірім тақпақтарды, жұбату өлеңдері, кіші сахна көріністерін ойнаса, екінші сәбилер тобында театрдың ойыншықтарын пайдалана отырып, мұны одан әрі жалғастырса, онда ересектер тобында театр іс-әрекеті өз бетінше болуы да мүмкін. Балалар беске қараған жасында театр іс-әрекеті үрдісінде рөлдерді орындау барысында өзіндік жеке ерекшелікті енгізуге белсенді ұмтылады. Осы жаста сахнаның әр түрін пайдалана отырып, үзінділерді әңгімелеуге үйрету жүйесін кіргізуге болады. Сахнада жүру, тұру, сөйлеу, сыйлау мәдениетіне үйренеді. Рөлді атқару арқылы бала жағымды әдет, жақсы қасиеттерді ажырата білуге үйренеді, өзі жаман нәрсені қайталамауға тырысады. Осылайша жан-жақты тәрбиеленген бала бар жаттаған, естіген, білгендерін өмірде кездесетін түрлі жағдайда орынды қолдана білуге тырысады. Бұның бәрі сөйлеу қабілетінің дамуына, диалог түрінде сөйлеуге, өзі алған әсерін монолог түрінде сөйлеп жеткізуге себебін тигізеді.

Балалар театрының бірнеше түрлері бар. Ең көп тараған түрлері-ойыншықтар театры. Қысқа тақпақтарды жаттап, оны өзіне тән орындау кезінен бастап кішкене көлемді спектакльдер ойнала бастайтыны белгілі. Ондағы адамдар рөлін ойыншықтар орындайды. Жіптің көмегімен басқарылатын қуыршақтарды марианеткалар деп атайды. Оларды әр түрлі материалдардан жасайды. Театр қуыршағының биіктігі баланың биіктігіндей болады. Бұл қуыршақтар балаларға әнмен, бимен, ойынмен көрсету арқылы шығармашылықтарын дамытады. Бұл балалардың өздерін еркін сезінуге, өз күшіне сене білуге көмектеседі. Саусақ театры. Саусақтардың көмегімен қандай да болмасын ертегіні немесе өлең, тақпақ шумағын сахналау болып табылады. Саусақ театры арқылы баланың сөйлеуге деген талпынысы, қабілеті дамып, ынтасы артады және шығармашылық әрекетіне жол ашылады. Үстел үсті театры. Сәбилер тобынан бастап-ақ тақпақ пен қысқа өлеңдерді айтқызғанда көркем сөздер әсерлі естілу үшін үстел үстіндегі тетрды қолданған жөн. Суреттер театры. Декорация мен кейіпкерлердің суреттері. Олардың әрекеттері шектелген. Ойнаушының дауыс ырғағы арқылы кейіпкерлердің мінез-құлқы беріледі. Стенд –кітапша театры. Бірін бірі ауыстыратын иллюстрациялық оқиғалар көрсетіледі. Фланеграф театры. Суреттер мен кейіпкерлер экранда көрсетіледі. Оларды фланельдер ұстап тұрады. Көлеңке театры. Жарық өте жақсы түскен экранда адамдар, жануарлар және құстардың пішіндерінің қозғалысына қарауды балалар өте жақсы көреді. Ертегі, әңгіме, өлең, әндерді көлеңке театры арқылы айтуға болады. Көлеңке театрының сахнасы экран болады. Трафарет театры. Трафарет театры арқылы сөз құрамының байлығын, диалог, монологты дамытуға болады. Балаларға арналған көркем шығарманы оқыту неғұрлым дұрыс ұйымдастырылса, эстетикалық талғамын дамыту соғұрлым табысты болады. Балалардың ой-өрісінің кеңеюіне байланысты сахналық ойындар күрделене түсуі тиіс.

Бірінші кезеңде балалар ұжым болып, ертегі мәтінін ауызша айтады. Екінші кезеңде ертегінің барлық кейіпкерлері үшін оқып шығу бір балаға ғана ұсынылады. Үшінші кезеңде балалар бірнеше шығармашылық тапсырмаларды орындайды (қуаныш, қорқыныш сезімдерін көрсете білу және т.б). Төртінші кезеңде рөлдерге бөліп, ертегіні оқу жүзеге асырылады.

Ғалымдар сахна іс-әрекетінің тиімділігі көбінесе балалардың бейнелеу шығармашылығы қызметтерінің кешенді болуына байланысты екенін анықтады. Балалар өз беттерімен ойнаған дербес іс-әрекетінде де театр ойындарының түрлерін жиірек қолданатын болады. Драмалық жанрға бейімделген ойындар өздігінен туындап тәрбие жұмыстарының барысында ертегілер, сюжетті көріністер де жиі қолданылып, тіпті кейде ертегінің кейбір бөліктері өзгертіліп отырады. Балалар шығармашылығы тек рөлдерді орындаған кезде ғана емес, сонымен қатар, қуыршақтар, декорациялар дайындағанда да көрінеді. Қуыршақтардың түр-түрін, шымылдықтар, декорация жасау кезеңдегі ұжымдық жұмыстар балалардың ұйымшылдығы мен белсенділігін арттырады. Балалардың шығармашылық қабілеттерін, сөйлеу мәдениеті мен ой-өрісін, дүниетанымын жетілдіруде театр ойындары тиімді нәтиже береді.

Қорыта келгенде, театр балалардың көркем қабілеттіліктерін жетілдіріп қана қоймай, оларды тұлғааралық қарым-қатынасқа, өнерге деген қызығушылықтарын арттырады. Сонымен бірге, сахнаға бейімделген балалардың бойында өзіне деген сенім артып, алғашқы

қол шапалақтауларды сезіне алады. Қалай десек те, театр- балалар үшін мереке, демалыс орны. Баламен бірге театрға барып, оның алғашқы әсері мен қуанышын бөлісу - ата-ана үшін зор бақыт деп білеміз. Ал осындай бақытқа жол ашу - біздер, тәрбиешілер, үшін үлкен табыс.

Баланың бас ұстазы-ата-ана

Юлдашова Г.Х. №24 «Аққу» МДҰ

Адамзаттың өміріндегі ең қымбатты көз қуанышы - бала. Егеменді еліміздің ертеңгі болашағы - жас ұрпақ тәрбиесі. Бала тәрбиесі - өте күрделі үрдіс. Ол ана сүтінен басталатын құбылыс. Бала дегенде ет жүрегі елжіремейтін адам жоқ шығар. Өйткені, ата-ананың ақ тілегі, қуанышы. Әрбір жас өркен - елдің ертеңі, ұлттың болашағы.

Әрбір ата-ана өз перзентінің әдепті, саналы, иманды да ибалы, Отанының сүйікті және кішіпейіл азаматы болып жетілуін қалайды. Ата-ананың тіршілігінде көрген қызығы, жақсылығының ең бағалысы ол -перзенті. Бала тәрбиесінің алғашқы алтын қазығы - туған ұясы, өз отының басындағы тәрбиесі, тілі. Қазақтың "Баланың бас ұстазы-ата -ана", Балапан ұяда не көрсе, ұшқанда соны іледі"- дегендей, есі кіріп, тілі шыға бастасымен -ақ баланы байсалды, ұғымпаз, тілалғыш етіп баулыған жөн.

Тәрбиенің негізі - "ананың әлдиінен" басталады емес пе? Тәрбиелі анадан -тәрбиелі бала өсіп шығады. Бала тәрбиесіндегі әкенің орны бөлек, әсіресе, ер бала тәрбиесінде. Әрбір ата-ана өзінің баласын Отанға пайдалы, өзін мейрімді, еңбекқор, адамгершілігі мол адам етіп тәрбиелеуге халық алдында да, мемлекет алдында да жауапты. Бала тәрбиесі - әр сағат, әр күн сайын тынымсыз жүргізіле беретін аса жауапты, күрделі процес.

Тәрбие отбасынан басталады. Отбасы - ең үлкен, мықты тәрбие ошағы, шағын мемлекет. Бала дүниеге келгеннен бастап ата-ананың ықпалында болып, бағыт беруші, тәрбие мектебінен нәр алады.

Бала тәрбиесі баршаға ортақ. Балаға айналасындағы үлкендердің бір-бірімен қарым-қатынасы, көңіл-күй ерекшеліктері, жүріс-тұрысы, еңбек әрекеті, бәрі де балаға үлгі -өнеге. Заман талабына сай ұл мен қыз өсіру, ұрпақ тәрбиелеу - қасиетті де, келелі міндеттерінің бірі.

Ата-ана үшін бала - өмір жалғасы, көздің нұры, үміт күткен шырағы, келешекте қызық көрсетер болашағы деп айтсақ артық етпес. Әрбір ата-ана - өз баласы үшін басты тұлға. Халқымыздың «Балаңды бес жасқа дейін патшадай сыйла, бес жастан он бес жасқа дейін құлыңдай жұмса, одан соң өзіңе ақылшы дос сана» деген даналық қағидасының философиялық мәні тереңде жатыр. «Болса тәртіп бала өседі сомдалып, Қатаң ұста, бос жүрмесін сандалып», - деп Жүсіп Баласұғын айтқандай, тілі шыға бастасымен баланы шектен тыс шолжаңдатпай, байсалды, ұғымтал, тілалғыш етіп тәрбиелеу қажет.

Жалпы, тәрбие - бұл терең мағыналы ұғым. Оның басты мақсаты-адамның санасын және ойлау жүйесін тәртіпке келтіру. Бала тәрбиесі - ана сүтінен басталып, өмір бойы қалыптасатын күрделі құбылыс.

Баланы адамгершілікке, қарапайымдылыққа, жақсы әдетке, әдемілікке, әдептілікке, ұқыптылыққа, жауапкершілікке сөзбен жеткізе отырып тәрбиелеуге болады. «Жақсы сөз - жан азығы» деп бекер айтылмаса керек. Қай заман, қай қоғамда болмасын адамзат баласы жас ұрпақ тәрбиесіне зор мән беріп келген. Балаларымызды қалай тәрбиелесек болашағымыз солай болмақ. Келешегіміздің қожасы - балаларымызды білімді де мәдениетті, тәрбиелі де әдепті, кішіпейіл де қарапайым етіп тәрбиелеу өз қолымызда. Бала - әр жанұяның бақыты. Олай болса, өз бақытымызды бағалай білейік.

Егеменді еліміздің ертеңгі болашағы - жас ұрпақ тәрбиесі. Білімді, денсаулығы мықты азамат өсіру үшін балабақша және мектеп болып ынтымақтасып та ат салысуымыз қажет. Кейін опық жеп, бармақ тістемеу үшін баланы қаршадайынан дұрыс тәрбиелеуге, бала бақытының шынайы бағбаны болуға ат салысқан жөн. Бала бақытының кепілі - ата – ананың өнегелі тәрбиесінде. Баланы жанұяда дұрыс тәрбиелеу оның мектепте жақсы оқуына, болашақта жақсы азамат болып шығуына үлкен ықпалын тигізеді.

Использование системы упражнений для обогащения словаря детей старшего дошкольного возраста

Молдаязова Д.Т. ДО №27 «Айголек»

Содержание словарной работы опирается на постоянное расширение, углубление и обогащение знаний детей о предметном мире и осуществляется как через систему соответствующих занятий в тесной связи с развитием познавательной деятельности, так и в повседневной жизни.

Задачи словарной работы для старших дошкольников следующие:

1. Обеспечить количественное накопление слов, необходимых для содержательного общения.
2. Овладение значением слов на основе их точного соотнесения к объектам окружающего мира, их особенностям и отношениям; освоение обобщающего значения слов на основе выделения существенных признаков предметов и явлений. Проникновение в образный строй речи и умение пользоваться им.
3. Активизация словаря, т.е. не только знание слов, но и введение их в практику общения.

Исходя из этих задач можно проводить работу по расширению лексики детей. Для этого надо подобрать соответствующий материал: дидактические игры, загадки, стихотворения, рассказы, потешки. Предлагая детям различные упражнения и задания можно убедиться в том, что их словарь недостаточно богат прилагательными, наречиями, глаголами, и они могут их подобрать либо в недостаточном количестве, либо не всегда удачно.

Для того чтобы дети правильно подбирали слова, противоположные по смыслу, можно провести игру «Наоборот». На начальном этапе чтобы дети поняли, что такое «Антоним», нужно использовать наглядность. Например две картинки с изображением котенка и льва. Предложить их сравнить и описать какие они. (Котенок — маленький, молодой, пушистый, ласковый; Лев - большой, старый, гладкий, сердитый). На первых порах дети подбирают слова-антонимы с помощью воспитателя, а потом они самостоятельно их называют. Свободно и легко подбирают существительные и прилагательные.

Умение детей подбирать синонимы-антонимы можно проводить и закрепить в игре «Станция Загадок».

1. Далеко мой стук слышится вокруг. Червякам я враг, а деревьям друг.
2. Одной ручкой встречает, а другой провожает.
3. Зимой в поле лежал, а весной в речку побежал.

Предложить детям сочинить загадку. Например: Сочиним загадку про него. В ней дети должны перечислить все признаки зайца: размер тела, ног, ушей, хвоста. Сам какой? А ножки какие? Хвост какой? Ушки какие? (*Сам маленький, а ножки большие; ушки длинные, а хвостик короткий*). Вот и получилась загадка. Так же чтение рассказа «Спор животных». Заспорили животные, какая бывает зима.

- Зима бывает голодная, - сказал волк
- Уж очень длинная зима, - мурлыкнул кот
- Зима холодная и морозная, - заявила лиса

- А медведь подумал и сказал: «Да что вы? Зима теплая и совсем короткая, тянется всего одну ночь».

При обучении детей подбору прилагательных к существительным, близких по смыслу слов можно использовать игру «Подбери словечко». Например, задать вопросы:

1. В яркой солнечный морозный день каким вам кажется снег? (холодный, сверкающий, блестящий, искристый, серебристый)
2. Что делают снежинки? (падают, кружатся, летят, порхают)
3. Когда идет снег, как это называется? (снегопад, вьюга, метель)

В работе по обогащению словарного запаса детей неоценимую помощь оказывают загадки. Через них идет не только закрепление знания детей об особенностях предметов и соответствующего словаря, но и сказывается помощь каждому ребенку проникнуть в образный строй русской речи.

Например: Это что за потолок? То он низок, то высок, то он сер, то беловат, то чуть-чуть голубоват. А порой такой красивый — кружевной и синий-синий.

- Как называется небо в загадке? А почему потолок? Когда небо похоже на кружево?

Или:

1. Пушистый ковер не руками ткан, не шелками шит.

При солнце, при месяце серебром блестит.

2. На землю упало пуховое одеяло.

3. Скатерть бела всю землю одела.

4. Он кружится мягкий, новый

У ребят над головой.

Он успел платок пуховый

Расстелить на мостовой.

5. Простор сияет чистый

Белым бела земля.

Под шубою пушистой -

Сады, луга, поля.

Снег покрывает голую, замершую землю, и ей становится тепло. С чем можно сравнить снег, укрывающий землю от холода? Чем он укутал деревья?

Здесь дети еще знакомятся с переносным значением слов.

Чтобы дети упражнялись и закрепляли свои знания в распознавании синонимов предлагаю провести такие игры как «Третий лишний», «Слова - друзья». Например: идти, бежать, шагать, легкий, воздушный, высокий и т.д. Задания «Что или кто может быть высоким или низким; холодным или горячим; желтым, продолговатым, кислым» нацеливают детей узнавать предметы по заданным признакам, а другое задание «Что можно сказать о форме, цвете, вкусе» (яблока, лимона, помидора) учит выделять признаки предмета и способствуют расширению и активизации лексики детей.

Огромное влияние на развитие и обогащение речи, а также памяти детей оказывают произведения художественной литературы. Помимо произведения устного народного творчества с которыми мы регулярно знакомим детей, можно подбирать стихотворения, комплексы речевой и пальчиковой гимнастики, считалки, физкультминутки, небольшие рассказы, обращая внимания на их смысловую и познавательную ценность. Подбор вести можно также в соответствии со временем года. Так как они не только учит детей наблюдательности, но и пополняет лексику детей.

Игрушки: семь важных критериев выбора

Сарсенова Г.М. №19 «Бұлақ» МДҰ

Игрушки являются для ребенка той средой, которая позволяет ему выражать свои чувства, исследовать окружающий мир. Игрушка учит малыша общаться и познавать себя. Поэтому игрушки должны быть разнообразны, понятны, эстетичны.

Все обширнейшее разнообразие современных игрушек можно структурировать, взяв за основу влияние игрушки на различные аспекты психического и физического развития ребенка:

1. Игрушки моторно-спортивные – мяч, обруч, прыгалки, кеглы, волейбол, бильярд, мозаика и т.д. – способствуют развитию крупной и мелкой моторики глазомоторики;

2. Игрушки сюжетные – люди, животные, транспорт, мебель и пр. – содействуют развитию творческой подражательной игре, через которую ребенок выявляет, закрепляет и углубляет свой социальный опыт;

3. Творческая игрушка – всевозможный строительный материал, конструкторы, разнообразные модели и т. п. – развивает конструкторские способности и изобретательство;

4. Настольные игры способствуют развитию сообразительности, внимания, быстрой ориентировки в форме, цвете, величине, в усвоении грамоты, счета, организуют детский коллектив в играх с правилами;

5. Веселая игрушка – прыгающий зайчик, кричащая утка, птица с вертящимся хвостом – воспитывают чувство юмора;

6. Музыкальные игрушки – теневой театр, театр игрушек, марионеток – подводят к совместной театральной игре, чрезвычайно обогащают детское художественное восприятие.

У каждого ребенка должна быть такая игрушка, которой он может пожаловаться, которую поругает и накажет, пожалеет и утешит. Именно она поможет ему преодолеть страх одиночества, когда родителей нет дома, страх темноты, когда выключает свет. Любимая игрушка выручит в трудную минуту.

У ребенка должен быть определенный набор игрушек, способствующих развитию его восприятия, мышления, кругозора. Задача родителей – комплектовать домашнюю игротеку такими игрушками, которые были бы не только модными, но и воспитывали ребенка.

При этом развивающие игры должны соответствовать возрасту малыша. Хорошо покупать такие игры немного заранее и периодически предлагать ребенку, чтобы определить, дорос ли он до них. Если малыш не проявляет интереса к игре, ее нужно убрать до лучших времен, но ни в коем случае не настаивать, даже если по возрасту он уже «должен» в нее играть.

Детям ясельного возраста будут интересны и полезны пластмассовые пирамидки, мисочки разных размеров, кубики. Манипуляции с этими игрушками не только развивают интеллект ребенка, но и доставляют ему удовольствие и радость, когда у него что-то получается.

В младшем дошкольном возрасте (3-4 года) ребенок способен отражать только отдельные действия взрослых. Поэтому девочкам хорошо иметь игрушки, которые дают возможность «воспроизвести» жизнь мамы и бабушек: куклы, игрушечную мебель, посуду, весы, медицинские инструменты, часы, плиты, мелки, доску, счеты, телефон.

Мальчикам нужны игрушки из мужской взрослой жизни: автомобили (легковые и грузовые), а также игрушки, которые помогут «выплеснуть» агрессию: солдатики, ружья, мячи, резиновые игрушки, веревки, скакалки, молотки, подушки, кеглы, дроты для метания и т. д.

И мальчикам, и девочкам нужны игрушки для игры на свежем воздухе (совок, лопатка, ведро), мягкие игрушки, изображающие различных животных.

К четырем годам ролевая игра становится основным видом деятельности ребенка. Содержание игры усложняется, дети учатся использовать предметы-заместители. Поэтому кроме игрушек, изображающих реальные предметы, у ребенка обязательно должны быть предметы, которые можно использовать в качестве их «заместителей»: катушки, коробки разной формы, природные материалы (шишки, желуди, листья). В процесс игры ребенок может давать им новое игровое название и действовать в соответствии с этим названием.

К предметам-заместителям относятся и такие, которые в практической педагогике принято именовать атрибутами: всевозможные шапочки, бусы, халаты и т. п. Ситуация, когда ребенок превращает диван в пароход, стулья – в вагоны поезда, также является показателем развития знаковой функции сознания, а значит, и высокого уровня умственного развития.

В пятилетнем возрасте детям больше нравится играть в мелкие игрушки: солдатики, зверушки, куколки. У детей развивается фантазия и воображение.

Шестилетний ребенок будет над необычному конструктору, моделям кораблей и самолетов, настольным играм.

Детям очень нравится игрушки, сделанные своими руками. Не заставляйте ребенка выкидывать свои игрушки, для него они связаны с положительными эмоциями и переживаниями. Лучше отремонтируйте их.

Берем поскорей

Иголки и клей,

Нитки, катушки –

И чиним игрушки!

И нам за то от души

Спасибо скажут малыши.

Э.Н.Успенский

Особое место в жизни ребенка занимают мягкие игрушки, так как фактура материала, из которого они сделаны, оказывает большое влияние на эмоциональное отношение к игрушке. Согласно законам восприятия, дети избирательно относятся к игрушкам, изображающим одно и то же животное, но с разной фактурой.

Мягкие, пушистые материалы вызывают положительное эмоциональное состояние, стимулируют ребенка к игре, вызывают радость и доброжелательность.

Кроме фактуры материала, большое значение для ребенка имеет размер игрушки, ее пропорции и цвет.

Деревянные матрешки неоднократно меняли цвет и узоры на своих «нарядах». Но, несмотря на эти изменения, неизменной осталась обучающая функция этих игрушек. С их помощью ребенка можно научить сравнивать предметы по высоте, ширине, объему, цвету. Сама конструкция матрешки и всевозможных игрушек-вкладышей предоставляют ребенку возможность самоконтроля: попробуйте неправильно собрать матрешку – не удастся, только вкладывая в большую меньшую, ребенок может последовательно сложить все фигурки в одну. Поэтому такие игрушки часто называют автодидактическими.

Все куклы также можно разделить на несколько групп, отличающихся по своему внешнему виду, который определяют направление общения ребенка с игрушкой и тем самым выполняет различные функции:

1. Характерные куклы (кукла-мальчик или кукла-девочка) с ярко выраженными определенными качествами: наивность, глупость, озорство и т.п.,

2. Куклы эмоциональной рефлексии изображают мальчика или девочку в разных эмоциональных состояниях (покой, улыбка, печаль, злость, страх). Ребенок строит с каждой из них свои отношения, соответствующие его настроению;

Если же задуматься о том, как игрушка помогает ребенку гармонизировать его эмоциональное состояние.

Игрушки из реальной жизни. В эту группу входят кукольное семейство, кукольный домик, марионетки и персонажи, которые могут изображать членов реальной семьи ребенка. Таким образом эти игрушки делают возможным для ребенка непосредственно выражать свои чувства.

Игрушки, помогающие отреагировать агрессию. К этой группе относятся ружья, крокодил, игрушечные солдатики и т.п., то есть игрушки, при помощи которых ребенок может выразить гнев, враждебность и фрустрацию.

Таким образом, выбирая игрушку, взрослым стоит задать себе следующие вопросы: «Какие способности я хочу развить в ребенке? Чему научить? Какие качества хочу воспитать? Не навредит ли эта игрушка психике и здоровью ребенка? Является ли она безопасной в употреблении? Является ли она многофункциональной?».

Родителям надо помнить, что все, кроме любимой игрушки, надо периодически менять и обновлять. Если игрушка ребенку надоела, спрячьте ее, а через некоторое время достаньте. У ребенка снова появится интерес к ней.

Не надо вести ребенка в магазин игрушек, если вы прямо сегодня, сейчас не планируете покупать ему игрушку. Идите с ним туда только, когда вы готовы к новым приобретениям – и этот поход станет для него праздником.

Формы и методы работы с детьми по экологическому воспитанию

Кайралапина О.К. ДО №27 «Айголек»

Экологическое отношение к миру формируется и развивается на протяжении всей жизни человека. Умение жить в согласии с природой, и с окружающей средой следует начинать воспитывать как можно раньше. Малыши восторгаются при виде цветка, бабочки, и в тоже время могут безумно раздавить бегущего по тропинке муравья. Как приучить их беречь и охранять природу, все живое, окружающее нас? Каковы условия успешного экологического воспитания?

Работа по овладению экологическими знаниями должна строиться на основе комплексного подхода в решении задач обучения, воспитания и развития детей; обязательно

создание предметно – развивающей среды, экологическое просвещение родителей, организация совместных мероприятий детского сада и семьи. Для достижения поставленной цели используются разнообразные формы и методы работы: занятия, беседы, наблюдение, экскурсии, прогулки, применение видеоматериалов, использование художественной литературы, создание проблемных ситуаций, экологические акции, праздники.

1. Комплексные занятия, в которых учебная деятельность сочетается с практической.

2. Уроки доброты – развивают интерес к природе, формируют положительное эмоциональное отношение к ней, желание беречь её и заботиться о ней, воспитывать чуткость и чувство сопереживания.

Примерная тематика:

«Что значит быть добрым?», «Кого можно считать заботливым?», «Когда я был добрым по отношению к природе?», «Как заботиться о комнатных растениях?», «Что рассказала тебе природа?» (дерево, листок, цветок, бабочка).

3. Уроки мышления – облегчают усвоения детьми зависимостей между объектами и явлениями живой природы: «Почему у ёлки зелёные иголки», «Почему распускаются листья?», «Почему белого медведя занесли в красную книгу?», «Как дышит берёза?», «Где ночуют птицы?».

4. Экологические экскурсии (исследование живой и неживой природы).

Объектами исследования могут быть:

1) Близлежащая местность – формировать представление о природных условиях, рельефе местности, условиях экологической обстановки, наличие животных и растений.

2) Сбор природного материала для коллекции.

3) Исследование растений, почвы в разных условиях у дороги, вдоль забора, на пустыне и так далее.

4) Исследование неживой природы, камни, песчаные осыпи, ветер, вода, их воздействие на природу. Результаты экскурсии оформляется в виде альбома, рисунков, коллекций.

5) Беседы.

6) Создание проблемных ситуаций.

7) Применение видеоматериалов.

8) Использование художественной литературы.

Общее для всех возрастных групп требование - сочетание чтения с непосредственным наблюдением в природе.

Младшей группе лучше не читать произведение, а рассказывать его наизусть, сопровождая рассказ демонстрацией иллюстративно - наглядного материала. Произведение выбирается небольшое, чтобы его можно было прочитать в течение занятия. Рекомендуется неоднократные повторения чтения художественного произведения. В средней и старшей группах природоведческая книга используется для расширения, уточнения, углубления представлений детей о природе. Чтение может предшествовать наблюдению, сопровождать наблюдение, использоваться как самостоятельный способ ознакомления с природой. Небольшое произведение воспитатель читает несколько раз подряд (3-4 раза), большое – в начале целиком, а затем - лишь в узловых местах, чтобы дети лучше поняли смысл произведения. Интересным ценным приемом является подбор нескольких произведений разных авторов, в которых рассказывается об одних и тех же событиях (о зиме, о птицах, об охране природы).

Большую роль в экологическом образовании дошкольников играет практическая, исследовательская деятельность в природных условиях. Значит, образование — это должно начинаться с объектов ближайшего окружения, с которыми ребёнок сталкивается в повседневной жизни. Это деревья, травы, насекомые, птицы. Изучать их лучше в процессе проектно – исследовательской деятельности. Экологический проект – это решение определённых задач в процессе исследования. В проекты могут быть краткосрочными и долгосрочными: их длительность определяется в зависимости от решаемых задач. В ходе работы по проекту дети ведут наблюдение, экспериментируют, рисуют, лепят, играют, слушают музыку, знакомятся с литературными произведениями, сочиняют свои сказки и рассказы. Сроки проведения проекта – не менее года, так как ребёнок должен иметь

возможность проследить изменения в жизни изучаемого объекта в разные сезоны. К совместной с педагогом деятельности относятся:

- введение календарей природы;
- коллекционирование;
- наблюдение;
- уход за растениями;
- экологические акции.

Заполнение календаря природы сочетается с наблюдением. В младших и средних группах взрослые помогают детям после прогулки отыскать картинки с явлениями природы, которые наблюдали на улице. В старших группах воспитатель учит находить и закрашивать дни недели, значками обозначает погодные явления, изображать дерево. Зимой используются календарь наблюдение за птицами: малыши находят картинки с изображением птиц, а старшие дети обозначают их значками – галочками соответствующего цвета.

Ещё один вид календаря – это рисунки, отображающие последовательно рост какого – либо растения. Это могут быть луковицы в банке, ветки дерева, проращивания семян, рост и развитие какой – либо огородной или цветочной культуры. Рисунки, сделанные через одинаковый интервал времени, отражают последовательность роста и развития растений, его зависимость от внешних условий. Коллекционирование – один из способов привлечь внимание детей к окружающему миру, но не нанести вреда природе. Лучше собирать различные породы, минералы, камни, песок, глину, почву, можно коллекционировать открытки и рисунки о природе. Наблюдение в природе лучше организовывать циклами. Каждый цикл включает ряд разных по смыслу наблюдений над объектами. Наблюдение одного цикла проводится последовательно друг за другом с перерывом в 2-3 дня, их количество в старших группах 8-10 наблюдений. Старших дошкольников можно включать в природоохранные акции, которые проводятся совместно с сотрудниками и детьми, а также при участии родителей. Экологические акции обеспечивают высокую степень активности и самостоятельности детей, способствуют закреплению знаний о природных явлениях, учат планировать свою деятельность по оказанию помощи животным, по сохранению воздуха и водоемов чистыми; развивают в детях нравственные качества: самостоятельность, ответственность, сопереживания, заботливость, доброжелательность, инициативность. Экологические праздники и досуги способны вызвать у детей положительный эмоциональный отклик на природное содержание. Их следует проводить не чаще одного раза в два месяца завершая ими сезон или какой – либо образовательный блок.

Работая по теме «Экологическое воспитание», воспитатели учат каждого ребёнка любить и беречь окружающий мир, а достижение этой цели невозможно без помощи и поддержки семьи.

Төртінші өнеркәсіптік революция жағдайындағы адами капитал	
<i>Человеческий капитал в условиях четвертой промышленной революции</i>	4
Ділмағанбет М.Д. №18 ОМ. Қозғалмалы ойындардың сабақ барысында қолданудың маңыздылығы	9
Жиеналиева Ж.Б. №18 ОМ. Жаңартылған білім беру жағдайында «музыка» пәнін оқытудағы мұғалімнің рөлі	10
Кабылтаева.Ш.А. №18 ОМ. Жаңартылған білім беру мазмұны бойынша бастауыш сынып бағдарламасындағы ерекшеліктері	12
Кошкылбаева А.А. СШ №18. Изменения методов обучения на уроках истории в рамках обновленного содержания образования	13
Кусмагабетова М.Т. СШ №18. Активные формы и методы работы на уроках в начальной школе в рамках обновления содержания образования	15
Төлегенова А.Т. №18 ОМ. Жаңартылған білім мазмұны – жаңашылдыққа бастама ...	16
Серикова И.Я. СШ №22. Обновление содержания образования - веление времени	18
Аметова Г.М. №22 ОМ. Жаңаша білім берудің тиімді жолдары	21
Ибрашова М.А. №22 ОМ. Жаңа технология элементтерін ағылшын тілі пәнінде пайдалану тиімділігі	23
Ищанова Ш.Т. №22 ОМ. Оқыту қазақ тілді емес бастауыш кластары үшін қазақ тілі сабағында жаңа әдіс-тәсілдерді тиімді қолдану	22
Карасёва Е.А. СШ №22. Преемственность в обучении и воспитании при переходе из начальной школы в среднее звено	28
Косжанова Г.М. №22 ОМ. Сабақтағы кері байланыстың тиімді тұстары	30
Нурышева Н.К. №22 ОМ. Қазақ тілі сабағында критериялды бағалауды тиімді қолдану	32
Уразбаева Ш.Е. СШ №22. Индивидуальный подход в обучении детей с ограниченными возможностями в развитии	35
Абдуллина Ф.Г. СШ №26. Роль предмета «Самопознание» в становлении личности школьников	37
Бергаманбет Л.Е. СШ №26. Духовно - нравственное образование через предмет самопознания	39
Егінғалиева А.Н. СШ №26. Самопознание и его роль в развитии школьников	42
Ерсұлтанқызы П. №26 ОМ. Білім берудегі жаңа технологиялар тақырыбына жазған мақаласы	45
Есентаева Ж.С. СШ №26. Особенности физического воспитания учеников начальных классов	47
Жакупова А.Е. №26 ОМ. Жаңартылған бағдарлама – білім берудің жаңа мазмұны	50
Макашева Д.М. №26 ОМ. Бастауыш сынып оқушыларына қазақ тілін үйретудегі диалогтік ілдің тиімді тұстары	54
Мараква Ш.К. СШ №26. «Новые подходы» в начальной школе	56
Рахметова Л.К. №26 ОМ. Оқушыны кітап оқуға қызықтыру	58
Сақауова А.Н. СШ №26. Трёхязычное образование на уроках физики	60
Тілеу Ж.Б. СШ №26. The methodological possibilities of using clil-technology for teaching English	62
Тулаева А.Т. №26 ОМ. Сын тұрғысынан ойлау технологиясы сабақтарда қолданудың тиімділігі	67
Умарова Р.С. СШ №26. Применение формативного оценивания на уроках географии	71
Бисембаева Л.М. СШ №35. Нестандартные формы проведения уроков - «проектная работа»	74
Рыспаева Э.А. СШ №35. Развитие логического мышления учащихся младшего школьного возраста на уроках математики в условиях обновленного содержания образования	76
Тлепкалиева Э.Г. СШ №35. Активные методы обучения в рамках обновления содержания образования	78

Бакиева А.Ж. СШ №22. Инновационные теории и практические методы в обучении английскому языку младших школьников	81
Самбунова Ю.А. СШ №22. Технология развития критического мышления в обучении английскому языку	83
Бимбетова Қ.Ж. М.Арын атындағы ҚҚОМ. Жаңартылған бағдарлама-білім берудің жаңа мазмұны	85
Тағанова Г.С. М.Арын атындағы ҚҚОМ. Ойын әдістемесі пайдалану процессінде оқушылардың басқа тілде сөйлеуін дамыту	87
Тұрғанбай Н.А. М.Арын атындағы ҚҚОМ. «Clil» - үштілділік оқыту бағдарламасын жүзеге асырудың тиімді әдісі	89
Тавбаева Б.О. ККСШ имині М.Арына. Активизация познавательной деятельности младших школьников посредством игры	91
Курмалақова А.Н. №36 ОМ. Білім беру мазмұнын жаңарту шеңберінде ағылшын тілі пәнін оқытудың тиімді жолдары	92
Есенғалиева Т.У. №47 ОМ. География сабағында карта түрлерімен жұмыс және есептер шығару арқылы оқушылардың білімін тексеру жолдары	95
Улыкпанова А.З. СШ №29. Формирование функциональной грамотности на уроках русского языка с казахским языком обучения	97
Қалабай А.Ж. №23 ОМЛ. Қазақ тілі сабақтарында сапаны көтеру мақсатындағы ойын технологиясы	101
Джаксыбаева К.С. СШ №13. Двигательная активность и ее влияние на здоровье	103
Курмансейтова Г.О. ККСШ имени М.Арына. Формативное оценивание – повышение мотивации обучающихся на уроках русского языка в начальных классах	109
Федотова Е.Ф. СШ №35. Приёмы рефлексии на уроках музыки учитель музыки	110
Субботина С.Ф. СШ №1. Развитие компетенций на уроках музыки в условиях компетентностного подхода	114
Ельбаева Г.Т. СШ №35. Развитие критического мышления на уроках английского языка	118
Саматова А.Е. №23 ОМЛ. Рефлексия түрлері	122
Тағанязов Т.А СШ №25. Современный урок физической культуры как основа здоровья сбережения школьника	124
Сәкен Р.С. Елек ОМ. Химия пәнінен жаңартылған білім беру мазмұны бойынша әдіс-тәсілдерді тиімді қолдану	127
Кулынтаева Ж.М. №50 ОМ. Бастауыш сынып оқушыларының ойлау қабілетін белсендіретін тәсілдердің бірі-белсенді оқу	128
Симатова К.К. №50 ОМ. Ақпараттық технологияны мектепалды даярлық класс сабақтарында пайдаланудың тиімділігі	130
Тиышбаева А.А. №15 ОМ. Бастауыш сыныпта оқытудың жаңа технологияларын қолдану	132
Тореева Б.У. №61 ЖББОМ. Физика пәнін өткізудегі әдіс-тәсілдер	134
Шегембаева Ж.Д. Заречный МБ. Мектеп жасына дейінгі балаларды театр іс-әрекеті арқылы әлеуметтік-бейімделген шығармашыл жеке тұлғаны тәрбиелеу жолдары	136
Изтаева Г. №21 «Кәусар бұлақ» МДГ. Ұлттық тәрбие	138
Умбетярова А. №21 «Кәусар бұлақ» МДГ. Балаларды ойын арқылы сөйлеу мәдениетін қалыптастыру	140
Сарсенғалиева Г.Х. №27 «Айгөлек» МДҰ. Балаларға ағылшын тілін ойын арқылы меңгерту	141
Дүзбанова Г.С. №27 «Айгөлек» МДҰ. Бала – ата-ана айнасы	142
Дранова Н.Д. ДО №27 «Айгөлек». Современный этикет и воспитание культуры поведения у дошкольников	144
Нәрен А.М. №27 «Айгөлек» МДҰ. Мектеп жасына дейінгі балалардың тілін ойын арқылы дамыту	145
Шаймерденова Г.М. ДО №27 «Айгөлек». Положительный психологический климат в коллективе	147

Бойченко Г.В. ДО №19 «Булак». Счастье – это когда тебя понимают	149
Варкентин И.В. ДО №19 «Булак». Воспитание у детей любви к родному краю	150
Ташранова А.М. №24 «Аққу» МДҰ. Мектепке дейінгі жастағы балалардың шығармашылық қабілеттерін дамытудағы театрдың рөлі	151
Юлдашова Г.Х. №24 «Аққу» МДҰ. Баланың бас ұстазы-ата-ана	153
Молдаязова Д.Т. ДО №27 «Айголек». Использование системы упражнений для обогащения словаря детей старшего дошкольного возраста	154
Сарсенова Г.М. №19 «Бұлак» МДҰ. Игрушки: семь важных критериев выбора	155
Кайралапина О.К. ДО №27«Айголек». Формы и методы работы с детьми по экологическому воспитанию	157